

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

OM
VÆRNEPLIGTEN
OG
UDSKRIVNINGSVÆSENET
EFTER DANSK RET.

AF

O. HILLESTRØM.

FG. KONTORCHEF

VED 1STE UDSKRIVNINGSKREDSSES HOVEDKONTOR.

TRYKT SOM MANUSKRIFT FOR STATENS REGNING.

KJØBENHAVN.

TRYKT HOS J. H. SCHULTZ

1907.

Forord.

Det af mig senest udgivne Skrift „Om Værnepligten efter dansk Ret“ udkom i Aaret 1897.

Det behandlede i Hovedsagen kun, hvad Titlen ogsaa viser, den danske Rets Bestemmelser vedrørende Værnepligten.

For saa vidt angik Administrationen af Værnepligtsforholdene, maatte man altsaa, naar man vilde søge en Fremstilling deraf, henholde sig til mit i 1884 udgivne Skrift „Om Værnepligten og Udskrivningsvæsenet efter dansk Ret“.

Dette sidste Skrift var, hvad Udskrivningsvæsenet betræffer, allerede forældet i 1897, og det maa for saa vidt nu anses for ubrugeligt.

Men ogsaa det i 1897 udgivne Skrift, der, som bemærket, alene behandler Værnepligtsmaterien, er nu ikke længere fyldestgørende, idet der siden dets Fremkomst foreligger en stor Del forandrede Bestemmelser.

Det Skrift, som jeg herved har den Ære at fremlægge, og som med Hensyn til Værnepligten er det 5te i Rækken og med Hensyn til Udskrivningsvæsenet er det 2det i Rækken, fremtræder som en fuldstændig Omarbejdelse af mine tidligere Skrifter. Det behandler saavel Værnepligten som Administrationen af Værnepligtsforholdene: Udskrivningsvæsenet, og der er tilstræbt den størst mulige Fuldstændighed. For saa

vidt har jeg selvfølgelig gjort Brug af den ganske betydelige praktiske Viden, hvoraf jeg i min forholdsvis fremskudte Stilling ved det herværende Udskrivningskontor er i Besiddelse, og det er mit Haab, at det skal være lykkedes mig at levere noget mere end en brugelig Haandbog.

Skriftet falder i 3 Hovedafsnit, hvoraf det første indeholder en Fremstilling af de Principer, der ere bestemmende for den danske Værnepligtslovgivning, det andet behandler Fremstillingen af Retsreglerne betræffende Værnepligten og det tredie Retsreglerne betræffende Administrationen: Udskrivningsvæsenet.

Men det følger af den saaledes gennemførte Sondring, at der vil forekomme Gentagelser. Jeg er ikke blind for, at det vilde have været heldigere, om saadanne kunde have været undgaaede, men efter den valgte Plan, som er systematisk og strengt holder sig til Systemet, var dette ugenneførligt. Jeg har beroliget mig med, at Gentagelser ere at foretrække fremfor en endnu yderligere Anvendelse af Henvisninger, end Skriftet allerede har og nødvendigvis maa have, hvis det ikke skulde faa en Størrelse, som ej heller vilde kunne anses for heldig.

Forfatteren.

Indholdsfortegnelse.

Første Hovedafsnit.

Indledende Betragtninger.

	Side.
§ 1	25
Værnepligten er almindelig.	—
Hvorledes Forholdet var for <i>Hærens</i> vedkommende, inden almindelig Værnepligt blev indført.	26
Tidspunktet for Indførelse af almindelig Værnepligt. . .	27
Begrebet Værnepligt.	28
Værnepligt og Værnepligtens Opfyldelse.	29
Er Retten til Bytning et Brud paa Principet om almindelig Værnepligt?.....	30
Om de værnepligtige af <i>Sørullen</i>	33
efter Loven af 12. Februar 1849.....	—
efter Loven af 2. Marts 1861.....	34
<i>Loven af 6. Marts 1869</i> :.....	35
De af Værnepligten følgende Indskrænkninger i den almindelige Handlefrihed:	—
Indførelse i Rullen....	36
Forandringer af Opholdssted.....	—
Rejser til Udlandet.	37
Møde for Sessionen:.....	—
naar der <i>skal</i> gives Møde, ...	—
naar der <i>kan</i> gives Møde.....	—
Ret til Undersøgelse og Bedømmelse.	39
Om endelig Behandling kan forlanges.	—
Om den 22-aarige kan forlange endelig Behandling..	40
Om senere Kassation af udskrevne. . .	41
Om for Tiden kasseredes Forpligtelse til fornyet Møde.....	42
Tjenstdygtighedsklasser.....	—
Om Livstillingen tages i Betragtning ved Ud- skrivningen.....	46
De udskrevnes Indkaldelse.	47
Indkaldelsesmaaden.	50
Befarne:.....	52
de forudsættes tjenstdygtige.....	—
Indkaldelse.....	53
Udsættelse.	54
Udskrivningsvæsenet.....	55

Andet Hovedafsnit. Om Værnepligten.

Første Afsnit.

Om Værnepligten i Aimindelighed.

	Side.
§ 2. Hvilke Personer der ere Værnepligten undergivne.....	59
Mænd med dansk Indfødsret.....	—
Hvem der er indrømmet dansk Indfødsret.....	60
Om Fortabelse af Indfødsret:.....	62
Optagelse i andet Statsborgerforhold.....	—
ved Ophold i Udlandet.....	63
Hvorledes forbeholdes Indfødsretten?.....	64
Generhvervelse af Indfødsret.....	65
Indfødsret kan ikke generhverves af den, som er bleven Statsborger i et fremmed Land.....	—
Naar Indfødsret generhverves af den, som ved Ophold i Udlandet har mistet den.....	66
Have Bestemmelserne i Loven af 25. Marts 1871 endnu Gyldighed?.....	—
Kan den, som har erhvervet anden Statsborgerret, ikke undergives Værnepligt?.....	67
Udlændinge.....	68
Overenskomster med fremmede Stater.....	—
Om de i de aftraadte Landsdele fødte Personer.....	71
Sammes Udløsning af det undersøatte Forhold til Tyskland.....	—
De i Tyskland fødte Personer.....	73
Hvilket undersøatte Forhold til fremmed Stat der er til Hinder for dansk Værnepligt.....	76
Fast Hjem — hvad der forstaas derved.....	—
§ 3. Afgivelser fra den almindelige Værnepligt....	78
De, som have udstaaet Strafarbejde.....	—
Præsteviede.....	79
§ 4. Om Lægdsrullealderen.....	80
§ 5. Om Optagelsen i Rullen.....	80
Naar og hvor samt under hvilket Strafansvar Anmeldelse skal finde Sted.....	81
Hvad der skal iagttages ved Anmeldelsen.....	—
Hvad der forstaas ved bosat.....	—
Optagelse i Sørullen.....	82
Aldersgrænsen for dem, der inden den almindelige Optagelse ere rejste til Udlandet og senere vende tilbage, samt for Udlændinge m. fl.....	—
§ 6. Om Flytninger.....	84
Bopælsforandring i Lægdet.....	85
Flytning til et andet Lægd:.....	—
Varigt Ophold der.....	—
Fristen for Flytningens Berigtigelse.....	—
Midlertidigt Ophold der.....	86

	Side.
<i>Følgen af Forsømmelse af Anmeldelse eller Berigtigelse af Flytning</i>	86
Hvad der forstaaes ved <i>varigt Ophold</i>	87
Om det er Lægdsbestyreren paa til — eller <i>traflyttet Sted</i> , som har Bedømmelsen	—
Flytninger paa <i>Sessionstiden</i>	88
<i>Straffen</i> ..	89
§ 7. Om Rejser til Udlandet	90
De, der <i>endnu ikke ere udskrevne</i> ..	—
De, der ere <i>udskrevne</i> , men endnu <i>ikke tildelte nogen Afdeling</i>	—
De, der ere <i>udskrevne og tildelte en Afdeling</i>	91
De, der henhøre til <i>Hærens eller Søværnets Linie</i> ..	—
De, der ere overførte i <i>Forstærkningen</i>	93
De til <i>Kjøbenhavns Væbning indkaldte</i>	—
De indkaldte <i>befarne</i>	94
§ 8. Om Søfartsbøger	95
Til <i>hvilke værnepligtige de udfærdiges</i>	—
Hvad de <i>skulle indeholde</i>	—
Søfartsbøger til dem, der <i>endnu ikke ere optagne i Rullen</i> , eller hvis <i>Værnepligt er ophørt</i>	96
Hvad der skal paases med Hensyn til <i>Rejsetilladelse</i> ..	97
Af <i>hvem Søfartsbøger udfærdiges</i>	98
<i>Ud- og Afmønstringer</i>	—

Andet Afsnit.

Om Værnepligtèn i Særdeleshed.

§ 9. Indledende Bemærkninger	98
------------------------------------	----

Første Underafsnit.

Om de værnepligtige af Sørollen.

§ 10. Om Forfremmelsen til befaren	99
<i>Betingelserne for Forfremmelsen</i>	—
Om det kan fordres, at den værnepligtige skal have <i>Beskæftigelse ved Søfart</i>	100
<i>Halv- og Helbefarenhedsgrad</i>	101
Af <i>hvem Forfremmelsen foretages</i>	—
<i>Befarenhedsnumer</i> ..	—
Søværnets <i>Officerer samt Underofficerer af Artilleri-Matros- og Søminekorps</i>	102
§ 11. Om Indkaldelsen af befarne	103
Hvorledes <i>Indkaldelsen foregaar</i>	—
Hvem det <i>paahviler at aflevere Søfartsbog</i>	—
Om <i>Mønstringsbestyrernes Indberetninger</i>	104
<i>Befarenhedsnumerets Betydning</i>	105
<i>Fortrinsvis Indkaldelse</i>	106
Naar Søfartsbogen beror hos <i>Skibsføreren</i>	107
<i>Straffen for og Følgerne af ikke at aflevere Søfartsbog</i>	—

	Side.
§ 17. Om hvilke, der skulle eller kunne møde for Sessionen.....	122
De med <i>Søfartsbøger</i> forsynede værnepligtige kunne møde hvor som helst.....	124
<i>Om Sessionsbehandlingen i snevrere Forstand.</i>	
§ 18. Hvor vidt de værnepligtige skulle underkaste sig <i>Afklædning</i>	125
Hvilke <i>Bevisligheder</i> de skulle medbringe.....	126
§ 19. De forskellige Behandlinger, som de værnepligtige kunne undergives.....	128
<i>Legemshøjde. Brystvidde.</i>	129
<i>Forbigaaelse.</i>	130
<i>Afvisning.</i>	131
Naar der angives <i>Legemsfejl eller Svagheder</i> , hvis <i>Tilstedeværelse ikke kan skønnes.</i>	133
<i>Forbigaaelse af for Tiden kasserede</i>	134
§ 20. Tjenstdygtighedsbetegnelserne for de udskrevne værnepligtige.....	135
<i>Den egentlige Krigstjenestes 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8. og 9. Klasse.</i>	136
Mere særligt om <i>E. K. 1.</i>	—
<i>Gruppeinddelingen: a og b.</i>	142
<i>Vedtegningen: Regulativ III.</i>	143
<i>Livsstillingens Indflydelse.</i>	—
Der skal udskrives et <i>tilstrækkeligt Antal til hver Klasse.</i>	144
<i>Militærarbejdernes 1. og 2. Klasse.</i>	—
<i>Underlæger, Underdyrlæger.</i>	—
Mandskabet af <i>Forplejningskorpset.</i>	145
§ 21. Om de værnepligtige, som foreløbigt bedømmes og behandles uden at udskrives....	145
<i>Naar saadan Bedømmelse og Behandling kan anvendes.</i>	—
<i>Hvor vidt Værnepligten aftjenes paa denne Maade.</i>	146
Tillæggelse af <i>Udskrivningsaar.</i>	—
Om de vedkommende ved den fornyede Bedømmelse kunne betegnes <i>tjenlige til Militærarbejdere</i>	147
Om foreløbig Bedømmelse og Behandling kan anvendes ved <i>Udskrivning til Militærarbejder.</i>	148
§ 22. Hvilket Hensyn der kan tages til den værnepligtiges Ønske om at betegnes tjenlig til en vis Tjeneste.....	149
Om Sessionen kan <i>efterkomme Ønsker af denne Art.</i>	—
Værnepligtige kunne begære sig <i>udskrevne trods forefundne Legemsfejl eller Svagheder.</i>	150
§ 23. Om Lodtrækningen.....	150
<i>Hvilke der deltage deri.</i>	—
§ 24. Om Udsættelse.....	151
<i>Naar den kan tilstaa.</i>	—

	Side.
	152
	—
§ 25. Afvigelser fra den almindelige Sessionsbe-	153
handling.....	—
Hvorledes der forholdes med dem, der have <i>Syg-</i>	—
<i>domsforfald</i>	—
De værnepligtige, der ere <i>berøvede Friheden</i>	154
<i>Virkningen af Fraværelse</i> , naar den værnepligtige	—
er rejst <i>efter</i> Optagelsen i Rullen:.....	—
<i>Naar han udslettes af Rullen</i>	155
<i>Opholdet i Udlandet godtgøres</i>	—
Hvad der forstaas ved <i>midlertidigt og kortvarigt</i>	—
<i>Ophold</i>	—
<i>Virkningen af Fraværelse</i> , naar den værnepligtige	—
er rejst <i>inden</i> Optagelsen i Rullen:.....	156
<i>Alderens Indflydelse</i> paa Behandlingen.....	—
Om Fart med <i>fremmede Nationers Skibe</i>	157
Om § 50 er anvendelig paa <i>befarne</i>	—
Om Fart med <i>danske Skibe i fremmede Farvande</i>	158
Om Udskrivning af værnepligtige, som <i>begære sig</i>	—
<i>behandlede, medens de opholde sig i Udlandet</i>	159
§ 49 er ogsaa anvendelig paa <i>Udlændinge, de</i>	—
<i>paa Island, Færøerne og i de danske Kolonier udenfor</i>	—
<i>Europa m. fl. fødte Personer</i>	160
§ 26. Om dem, som ere indtraadte i Tjenesten som	160
frivillige.....	160
De fra <i>Hærens Elevskole</i> til Afdelingerne overgaaede	—
værnepligtige.....	161
De hvervede <i>Spillemænd</i>	162
<i>Hærens Haandværkere af Underofficersklassen</i>	163
<i>Søværnets Underofficerer af Maskinkorpset, Tøj-</i>	—
<i>husafdelingen, Ekvipageafdelingen, Haandværkerkorpset</i>	—
og <i>Intendanturen</i>	—
<i>Maskiningeniører</i>	164
<i>Orlogsværftets Haandværkere, Værftsarbejdsmand</i>	—
og <i>Politibetjente</i>	—
<i>Fyrbødere</i>	165
Stillinger ved <i>Søværnet udenfor Rammerne</i>	—
§ 27. Om ulovlig Udeblivelse fra Sessionen.....	165
Af værnepligtige i <i>Udskrivningsalderen</i>	—
<i>Virkningen deraf</i>	—
Om ulovligt udeblevne kunne <i>afrejse til Udlandet</i>	166
Hvorledes der forholdes ved <i>Antræffelsen</i>	—
Om <i>Ophævelse af Vedtegninger</i> om ulovlig Ude-	—
blivelse.....	167
Om den udeblevne kan behandles af <i>Sessionen for</i>	—
<i>et andet Sted</i>	168
Værnepligtige, der møde <i>berusede</i> eller <i>smudsige</i> ..	—
Udeblivelse af <i>for Tiden kasserede og kasserede</i>	—
<i>vestindiske Soldater</i>	169
§ 28. Om Numerbytning.....	169
<i>Betingelserne</i>	170

	Hvad der forstaas ved, at de byttende maa være <i>tjenstdygtige i lige Grad</i>	170
	Bytninger, som ere <i>forbudte</i> , fordi de vilde medføre Fritagelse for Tjeneste.....	171
	Bytninger, der, skønt de medføre Fritagelse, ere <i>tilladte</i>	172
	Bytninger af <i>Garnisonssted</i> og <i>Mødetid</i>	173
	<i>De autoriserede Bytningskommissionærer</i> :.....	174
	<i>Fuldmagt</i>	176
	Kommissionæren kan opholde sig <i>ved Sessionen</i> . Han maa <i>ikke opfordre</i> de værnepligtige til at anmelde <i>Flytning</i>	—
	Han maa <i>henvende</i> sig til de værnepligtige.....	—
	Han maa lade møde ved en <i>befuldmægtiget</i>	177
	Nogle <i>almindelige Betragtninger</i> med Hensyn til de autoriserede Bytningskommissionærer.....	—
	De saakaldte <i>Vilkaarbytninger</i>	—
	For <i>hvilken Myndighed</i> og <i>naar</i> Bytninger berigtiges.	175
§ 29.	Om Sessionen som dømmende Myndighed....	178
	<i>Hvilke Spørgsmaal</i> der høre ind under den døm- mende Myndighed:.....	—
	hvor vidt en Person er <i>værnepligtig eller ikke</i> , om <i>Vedtegninger om Strafarbejde</i> ,.....	179
	om værnepligtiges Ret til <i>Udslettelse af Rullen</i> , hvor vidt en værnepligtig skal henregnes til <i>andet Udskrivningsaar</i> end det almindelige,....	183
	om en værnepligtigs <i>Alder</i> ,.....	—
	om Retten til at <i>overføres fra Serullen til</i> <i>Lægdsrullen</i> ,.....	184
	de af Justitsministeriet <i>særligt henviste Spørgs-</i> <i>maal</i>	—
	Den værnepligtige maa have sine <i>Bevisligheder</i> <i>paa rede Haand</i>	185
	<i>Skriftligt Indlæg</i>	—
	<i>Mundtlig Procedure</i>	—
	<i>Personligt Møde</i>	—
	<i>Virksomheden af »Kendelser«</i> og <i>»Vedtøgninger«</i> ...	186
	<i>Appel til Højesteret</i>	—
 <i>II. Aftjeningen af Værnepligten.</i> 		
§ 30.	Om det udskrevne Mandskabs Fordeling og Indkaldelse.....	187
	Hvorledes der <i>forholdes med Fordelingen</i>	—
	Særligt vedrørende <i>Fodfolket</i>	189
	<i>Udsættelse</i> med Møde.....	191
	<i>Erstatning</i> for Afgang.....	—
	<i>Modtagelse af senere mødte Rekruter</i>	193
	<i>Indkaldelse</i> af værnepligtige, som efter at have været for Tiden <i>kasserede</i> paany ere befundne tjenst- dygtige.....	194
	<i>Maaden, hvorpaa Indkaldelsen foregaar</i>	—

	Side.
Ved hvilken Ret Sag mod de udeblevne skal anlægges.....	195
Ikke antrufne Rekruter.....	—
Syge Rekruter.....	196
Arresterede Rekruter.....	—
Hvilken Frist den indkaldte kan fordrø.....	197
§ 31. Om Fribefordring af værnepligtige og eventuelt om Udbetaling af Rejsepenge.....	197
Naar og med hvilke Samfærdselsmidler Fribefordring ydes.....	—
Billigste Klasse benyttes.....	198
Forevisning af Papirer.....	—
Rejsepenge til Befordring med private Jernbaner og Dampskibe.....	—
Dagpenge.....	199
§ 32. Om Tjenesten i Linien.....	200
Hvor længe den indkaldte forbliver til Tjeneste..	—
Forevisning af Soldaterbog og Hjemsendelsespas...	—
Indkaldelser til fortsat Øvelse. Erstatningstjeneste.	201
Ulovligt udeblevne, som senere have erhvervet amerikansk Statsborgerret.....	203
Varigheden af Tjenestetiden i Linien.....	—
Udskrivningsaaet lægges til Grund.....	—
Tidligere Udskrivningsaar end det almindelige..	204
Senere Udskrivningsaar.....	205
Om vilkaarlig Unddragelse af Værnepligten:...	—
Som man tidligere forstod § 41.....	—
Den nu gældende Forstaaelse.....	207
Bornholms Væbning.....	211
Den dansk vestindiske Hærstyrke.....	212
Det vestindiske Gendarmerikorps.....	213
§ 33. Om Ansættelsen og Tjenesten i Forstærkningen.....	214
Om dem, der ere fritagne for Tjeneste i Forstærkningen.....	—
De til egentlig Krigstjeneste udskrevne, der ikke indkaldes.....	—
Naar og af hvem Overførelsen foretages.....	215
Ansættelse ved Forstærkningsafdelinger.....	—
Kjøbenhavns Væbning.....	216
Militærarbejderdepotets Forstærkning.....	218
Søværnets Forstærkning.....	—
Forstærkningsbataillonernes Mandskab møder til Mønstring.....	—
Flytninger, Rejser, de af Justitsministeriet anordnede Mønstringer.....	—
Indkaldelse til Kjøbenhavns Væbning.....	219
Overførelse fra en Forstærkningsafdeling til en anden.	—
Hvorledes der forholdes med de værnepligtige, som uden lovligt Forfald ere udeblevne fra Kjøbenhavns Væbning.....	220
Naar ulovlig Udeblivelse foreligger.....	—

	Side.
Om § 41 er anvendelig paa <i>Forstærkningsmandskabet</i> .	222
<i>Varigheden</i> af Tjenestetiden i Forstærkningen.	223
<i>Afkortning</i>	—
<i>Særlige Regler</i> om Tjenestetidens Varighed.	224
<i>Udslettelse</i> af Rullen.	227
§ 34. Om Møde- og Hjemsendelsestider for de indkaldte værnepligtige.	227
Vedrørende <i>Fodfolket</i>	228
— <i>Livgarden</i>	231
— <i>Rytteriet</i>	232
— <i>Feltartilleriet</i>	—
— <i>Trænajaedelingen</i>	233
— <i>Fæstningsartilleriet</i>	234
— <i>Tøjhusaefdelingen</i>	—
— <i>Laboratorieaefdelingen</i>	—
— <i>Ingeniørkorpset</i>	235
— <i>Tjenesten</i> som <i>Hestepassere</i>	—
— <i>Sundhedstroppe</i> ne.	—
— <i>Forplejningskorpset</i>	236
(Vedrørende alle Tjenestegrene Oplysning om første samlede Uddannelse, om fortsat Tjeneste og om fortsat Øvelse — om Underkorporaler, Korporaler, Sekondløjtnanter)	
<i>Centralskoler</i>	236
<i>Bortrømte værnepligtige</i>	—
<i>Fra Møde udeblevne</i>	—
<i>Bornholms Væbning</i>	238
<i>Tilladelse til Møde til fortsat Øvelse et andet Aar end det lovbestemte</i>	—
<i>Søværnets Lægd</i> rullemandskab.	—
<i>Straffen</i> for ulovlig Udeblivelse.	—
Om værnepligtige med <i>Rejsetilladelse indkaldes</i>	—
Om værnepligtige, som ere indkaldte til fortsat Øvelse, kunne frigøre sig ved at <i>stille for sig</i>	—
§ 35. Om Indkaldelse i Tilfælde af Mobilisering.	239
Indkaldelsen hviler paa <i>Mødebefalinger</i>	241
Der udstedes en <i>Mobiliseringsordre</i>	—
Denne meddeles alle <i>vedkommende</i>	—
Der foreligger til enhver Tid en <i>Mobiliseringsbekendtgørelse</i>	—
<i>Ringning</i> med Kirkeklokker.	242
De indkaldte værnepligtige begive sig <i>uden Ophold til Mødestedet</i>	—
De indkaldte <i>befordres frit</i> med Jernbaner og Dampskibe.	243
Andre nødvendige <i>Befordringsmidler</i> tilvejebringes.	—
Midlertidige <i>Fritagelser</i> for Møde.	—
§ 36. Om Mødebefalinger.	244
<i>Hvad Mødebefalingen indeholder</i>	—
<i>Hvor den forefindes</i>	—
Den <i>medbringes</i> ved Flytninger.	245
<i>Hvorledes</i> der forholdes, naar den er <i>bortkommen</i>	—

	Side.
Om Ombytning eller Rettelse, naar Mødestedet for- andres.	245
(Bortfjernelse af Hjemsendelsespasset i Soldaterbogen.)	246
§ 37. Om Indkaldelse ved ekstraordinære Indkal- delsesordrer	246
Befaling til Udsendelse udstedes af Krigsministeren.	248
Af hvem Ordreerne udfærdiges, og hvor de opbevares.	—
Navnelister.	249
Ordreernes Afsendelse til Lægdsforstanderne.....	—
Naar Udsendelse til Lægds mændene er befalel.	—
Naar ingen saadan Befaling foreligger.....	251
Hvad Lægds mændene have at foretage, naar de faa Ordreerne tilsendte.	—
De indkaldtes Forpligtelse til at møde.....	253
Hvad Lægdsmanden skal foretage efter Ordreernes Ud- levering.	254
Hvem der er indrømmet midlertidig Fritagelse for at møde.	255
Hvad Lægdsforstanderen skal foretage efter Ordreernes Udlevering.	257
Udskrivningskredsenes Virksomhed.	259
§ 38. Om Værnepligt under overordentlige For- hold.....	261
Forpligtelsen er omtrent ubegrænset.....	262
Landet maa være udsat for fjendtligt Overfald.....	—
Hvori Forpligtelsen bestaar.	—
Værnepligtige, der ere straffede med Strafarbejde.	—

Tredje Hovedafsnit.

Om Udskrivningsvæsenet.

§ 39. Almindelige Bemærkninger	263
Udskrivningskredse.....	—
Lægdsforstandere.	—
Lægds mænd.....	264
Mønstringsbestyrere	—
Sessionen.....	—
Udskrivningsvæsenets Revision.....	—

Første Afsnit.

Om Udskrivningsvæsenet i egentlig Forstand.

§ 40. Forretningsomraadet i Almindelighed.....	265
--	-----

Første Underafsnit.

Om Rulleføringen.

§ 41. I. Optagelsen i Rullen:.....	267
17 aarige værnepligtige.....	—
Tilflyttede værnepligtige.....	268

	Side.
<i>Sørullen</i>	268
<i>Berigtigelse af Lægdsforstanderens Udskrifter over anmeldte</i>	269
Hvorledes <i>Fødestedet</i> betegnes	—
Naar værnepligtige <i>anmeldes efter den foreskrevne Tid</i>	270
Hvorledes der forholdes med <i>Flyttebeviserne for de tilflyttede</i>	—
<i>Underretning til den fraflyttede Lægdsforstander om, at Flytning er berigtiget</i>	272
<i>Afgangen</i>	—
Om værnepligtige, som forlode Lægdet <i>uden at berigtige Flytning</i>	273
II. Vedtegningerne i Rullen:	—
Efter Meddelelse fra	
<i>Justitsministeriet</i>	274
<i>Udskrivningsvæsenets Revision</i>	—
<i>de militære Ministerier</i>	275
<i>de militære Afdelinger</i>	—
<i>andre Udskrivningskredse</i>	277
<i>Lægdsforstanderne</i>	278
(særligt om, i hvilket Omfang <i>Straffedomme</i> bør anføres)	281
<i>Mønstringsbestyrerne</i>	284
Vedtegninger, som fremkaldes <i>paa anden Maade</i>	285

Andet Underafsnit.

Om Udførelsen af forskellige ved Udskrivningskredsene forefaldende Forretninger.

§ 42. Om Indkaldelse og Hjemsendelse af værnepligtige af Lægdsrullen	286
<i>Indkaldelsen</i>	—
a) Af det <i>udskrevne</i> Mandskab	—
<i>Rekrutfordeling</i>	—
<i>Udskrivningspas</i>	287
<i>Rekrutrulle</i>	—
<i>Rekrutfortegnelse</i>	288
Om de militære Myndigheder kunne gøre <i>Ansvar</i> gældende for <i>Værnepligtsforseelser</i>	—
Om de saakaldte <i>Vilkaarbytninger</i>	289
<i>Rekrutfordelingen</i> maa <i>efterkommes</i>	290
Værnepligtige, som <i>ikke antræffes</i>	—
Værnepligtige, som have <i>Sygdomsforfald</i>	291
Værnepligtige, som <i>ikke ville møde</i>	—
<i>Senere antrufne</i> værnepligtige	293
b) Af det <i>hjemsendte</i> Mandskab	294
<i>Hjemsendelsen</i>	295
<i>Hjemsendelseslister</i>	—
Listerne <i>noteres i Rullen</i>	—

	Side.
<i>Rejsepenge vedrørende:</i>	296
<i>Fribefordring.</i>	—
<i>Anvisning af Rejsepenge.</i>	—
<i>Rejsepengeregnskaber.</i>	—
<i>Numerbytninger:</i>	297
Om <i>Strafattest</i> skal fremlægges.	—
<i>Udskrift af Rullen.</i>	—
<i>Meddelelse til Udskrivningsvæsenets Revision.</i>	—
<i>Nyt Udskrivningspas.</i>	—
§ 43. Om <i>Ansættelse i Forstærkningen.</i>	299
<i>Lægdsforstanderens Fortegnelse.</i>	—
<i>Forstærkningsafdelinger.</i>	—
<i>Forstærkningspas.</i>	300
<i>Vedtegning i Rullen.</i>	—
§ 44. Om <i>Meddelelse af Afsked.</i>	301
<i>Lægdsforstanderens Fortegnelse.</i>	—
<i>Afskedspas.</i>	—
<i>Vedtegning i Rullen.</i>	—
§ 45. Om <i>befarne:</i>	302
<i>Forfremmelse.</i>	—
<i>Befarenhedsnummer.</i>	—
<i>Udsættelse.</i>	303
<i>Naar den begæres.</i>	304
<i>Naar den hæves.</i>	—
<i>Indkaldelse.</i>	305
<i>Meddelelse om det Antal befarne, som antages at staa til Raadighed.</i>	—
<i>Kundgørelse om Indkaldelsen.</i>	—
<i>Mønstringsbestyrernes Fortegnelser over afleverede Søfartsbøger.</i>	—
<i>Foreløbig Meddelelse om, hvilke der ikke indkaldes.</i> ..	307
<i>Der udfærdiges derefter Skyldbøger for de indkaldte. Navnefortegnelsen over de indkaldte.</i>	—
<i>Hvorledes der forholdes med Udbetaling af Underholdspenge:</i>	308
<i>ved Mønstringsbestyreren,</i>	—
<i>gennem Lægdsbestyrelsen.</i>	—
<i>Mønstringsbestyrerens Opgørelse over Udbetalingen.</i> ...	309
<i>Anvisning af Underholdspenge.</i>	—
<i>Befarne, som ere undergivne Forloedsindkaldelse.</i> ..	—
<i>Naar indkaldte befarne ikke møde.</i>	310
<i>Søfartsbøger for indkaldte sendes Orlogsværftet tillige med en Fortegnelse over de vedkommende.</i>	—
<i>Bytninger.</i>	311
<i>Hjemsendelse.</i>	—
<i>Togt tillægges.</i>	—
<i>(Hjemforlovning.)</i>	312
§ 46. Om <i>Arbejder, som skulle afgives af Kredsen:</i>	312
<i>Vedtegningslister,</i>	313
<i>(til Udskrivningsvæsenets Revision og til Lægdsforstanderne).</i>	—
<i>Bøderegnskaber.</i>	315

	Side.
<i>Rejsepengeregnskaber</i>	315
<i>Flytningslister</i>	316
<i>Opgivelse af Antal af befarne</i>	—
<i>Fortegnelser over Afskeds- og Forstærkningsmandskab</i> .	—
<i>Udskrifter over de 17-aarige værnepligtige</i>	—
<i>Fortegnelser over befarne, som have afleveret Sø-</i> <i>fartsbøger</i>	317
<i>Fortegnelser til de militære Afdelinger over Afgang</i> . (Afsked, Utjenstedygtighedspas ved Sessionen og Straf af offentligt Arbejde).	—
<i>Kredsens Fortegnelser over Løjtnanter af Forstærk-</i> <i>ningen</i>	318
<i>Lægsforstandernes Fortegnelser over afdøde værne-</i> <i>pligtige</i>	—
<i>Afgangslister</i>	—
<i>Afskrift af Tilgangen til Rullen</i>	319
<i>Meddelelser om de højeste og de ubesatte Numere</i> .	—
<i>Regnskab over Kontorudgifter</i>	—
<i>Omskrivning af Rullen</i>	—
<i>Fortegnelser over Rekrutter</i> :	320
<i>Hovedfortegnelse</i>	—
<i>Supplementfortegnelse</i>	—
<i>Hjemsendelselister</i>	321
<i>Efter endt Session</i> :	322
<i>Lodtrækningslisten</i>	—
<i>Fortegnelse over tidligere udeblevne Rekrutter</i>	323
<i>Fortegnelse over for Tiden kasserede, som paany</i> <i>ere befundne tjenstdygtige</i>	—
<i>Beretning om Sessionsmedlemmer</i>	—
<i>Afskrift af Sessionskendelser og tilsvarende Vedteg-</i> <i>ninger</i>	—
<i>Højdeskemaer</i>	324
<i>Statistiske Resultater</i>	—
<i>Indberetninger om de til hver Tjenstedygtighedsklasse</i> <i>udskrevne</i>	—
<i>Regnskab over Sessionsudgifter</i>	—
<i>Sessionsvedtegninger</i>	—
<i>Som Forarbejder til Sessionen</i> :.....	325
<i>Sessionsplakaten</i>	—
<i>Ekspeditionsprotokollen</i>	327
<i>Visitationsprotokollen</i>	—
<i>Lodtrækningslister og Lodtrækningsnumere</i>	328
<i>Forskellige andre Indberetninger og Meddelelser</i>	—

Andet Afsnit.

Om Sessionen.

§ 47. Om Sessionen i Almindelighed	329
<i>Der afholdes aarlig en ordentlig Session</i>	—

	Side.
<i>Sessionens Sammensætning</i>	329
<i>Medlemmer</i>	—
<i>Funktionærer</i>	330
<i>Naar Sessionen afholdes</i>	—
<i>Antallet af dem, som antagelig kunne behandles</i> ..	331
<i>Sessionsstedet</i>	332
<i>I hvilket Lokale Sessionen afholdes</i>	—
<i>Om den ekstraordinære Session</i>	333
§ 48. Om de enkelte Medlemmer og Funktionærer ved Sessionen	334
<i>Udskrivningschefen</i>	—
<i>De kommunale Medlemmer</i>	336
<i>Lægdsforstanderen</i>	—
<i>Officererne</i>	337
<i>Lægerne</i>	—
<i>Fuldmægtigen</i>	338
<i>Lægdsmanden</i>	—
§ 49. Almindelige Bemærkninger om Sessionens Myndighedsomraade	339
<i>Sessionen er baade administrativ Myndighed og dømmende Myndighed</i>	—

Første Underafsnit.

Sessionen som administrativ Myndighed.

§ 50. Myndighedsomraadet for Sessionens administrative Virksomhed	340
<i>Hvori Sessionens Myndighed bestaar</i>	—
<i>(De værnepligtige møde, undersøges og bedømmes)</i> ..	—
<i>Om personligt Møde kan fordres</i>	—
<i>Om en værnepligtig kan udskrives eller kasseres uden personligt Møde</i>	341
<i>(Den ulovligt udeblevne)</i>	—
<i>Den, som møder beruset eller smudsig</i>	342
<i>Undersøgelsen</i>	—
<i>Lægernes Opgave</i>	—
<i>Om Sessionen er bunden til Lægernes Bedømmelse</i>	—
<i>Brystmaaling</i>	344
<i>Om Aflødning er nødvendig</i>	345
<i>Bedømmelsen</i>	—
<i>De forskellige Behandlinger, de værnepligtige kunne undergives</i>	346
<i>Udskrivningen</i>	347
a) <i>Om værnepligtige kunne udskrives trods forefundne Legemsfejl eller Svaghed</i>	—
b) <i>Udskrivning til EK 6 og 9 H i 1. og 2. Udskrivningskreds samt til EK 5, 7 og 8 i samme Kredse</i> ..	349
c) <i>Haandværkere, som foruden til Hæren tillige ønskes til Søværnet og ikke ere søvante</i>	—

	Side.
d) <i>Haandværkere</i> tilvejebringes blandt <i>Militærarbejdere</i> .	349
e) <i>Fordringerne</i> til <i>EK 1—8</i> skærpes.	—
f) <i>Varsomhed</i> med <i>Vedtegning: Regulativ III</i>	350
g) <i>Gruppeinddelingens Betydning</i>	351
<i>Regulativets 3 Hovedklasser</i>	352
<i>Legemsfejl og Svagheder, som ikke kunne bedømmes</i>	
<i>ved Mødet for Sessionen</i>	353
<i>Forbigaaelse</i>	354
<i>Afvisning</i>	—
<i>Udeblivelse med Søfartsbog</i>	—
<i>Naar Søfartsbogen er bortkommen</i>	355
<i>Ulovligt udeblevne</i>	—
<i>Ved Antræffelsen af saadanne</i>	—
<i>Naar lovligt Forfald godtgøres</i>	356
<i>Hvad der er bestemmende for Udskrivningen, sammen-</i>	
<i>fattet i korte Træk</i>	—
<i>Sessionens Kompetence</i>	358
<i>Samme er afhængig af Sessionens lovlige Sammen-</i>	
<i>sætning</i>	359
<i>Om Sessionsbedømmelsen kan forandres</i>	360
§ 51. <i>Forretningsgangen ved Sessionen</i>	361
<i>Nedlæggelse af Lodtrækningsnumere</i>	—
<i>Fremkaldelse af Mandskabet</i>	362
<i>Aflædningsværelse</i>	—
<i>Hvad der skal tilkendegives Mandskabet</i>	363
<i>Maalingen</i>	—
<i>Undersøgelsen</i>	—
<i>Bedømmelsen</i>	364
<i>Lodtrækningen</i>	365
<i>Foretagelse af andre Sager</i>	—
<i>Forhandlingernes Afslutning</i> :	366
<i>den enkelte Dag</i>	—
<i>for hele Udskrivningskredsen</i>	—
§ 52. <i>Om Tilsyn af Distriktslægen og Kur for Ud-</i>	
<i>skrivningsvæsenets Regning</i>	367
<i>Om Tilsyn af Distriktslægen m. m.</i>	—
<i>Om Kur for Udskrivningsvæsenets Regning</i>	—
<i>Naar denne sidste anvendes</i>	—
<i>(Om en værnepligtig kan undergives Operation)</i> . ..	368
<i>Udgifterne</i>	369
§ 53. <i>Udbetaling af Udgifter i Anledning af Ses-</i>	
<i>sionen</i>	369
<i>Begæring om Anvisning af Penge</i>	—
<i>Sessionslokale og Indkvartering</i>	370
<i>Sessionslokalet</i>	—
<i>Der anvises frit Kvarter</i>	—
<i>Den kvarterberettigede kan ogsaa selv sørge for</i>	
<i>Kvarter</i>	371
<i>Diæter og Lønningstillæg</i> :	372
<i>Officerer</i> . —.	—
<i>Læger</i>	—

	Side.
<i>Underofficerer</i>	373
<i>Udskrivningschefer og Fuldmægtige</i>	—
<i>Befordring</i> :.....	—
Den billigste <i>Befordringsmaade</i> benyttes.....	—
<i>Lejet Befordring</i>	374
<i>Lukket Vogn</i>	—
<i>Befordring af kommunale Medlemmer og Lægsforstanderen</i>	—
<i>Regnskab over Udbetalinger</i>	375

Andet Underafsnit.

Om Sessionen som dømmende Myndighed.

§ 54. I Almindelighed.....	376
Om det er <i>heldigt at indrømme Sessionen dømmende Myndighed</i>	—
Det bør paases, at <i>Sessionen er kompetent</i>	377
§ 55. I hvilke Tilfælde Sessionen optræder som Domstol.....	377
§ 56. Om <i>Forhandlingsmaaden</i> ved Sessionen.....	378
Om <i>Sessionen selv kan tage Initiativet</i>	379
<i>Bevislighederne maa have paa rede Haand</i>	—
<i>Skrevet Indlæg</i>	—
<i>Mundtlig Procedure</i>	—
<i>Kendelsens Afsigelse</i>	380

Tredie Afsnit.

Om Lægdsvæsenet.

Første Underafsnit.

Om Lægdsforstanderne.

§ 57. Om <i>Optagelsen i Rullen</i>	381
<i>Kundgørelsen om Anmeldelsen</i>	—
<i>Udgifterne ved Kundgørelsen</i>	382
Særligt vedrørende <i>Kundgørelsen for 1. Udskrivningskredsens Lægder 1—4</i>	—
<i>Indførelsen af de til Lægds mændene anmeldte</i>	383
<i>Udskrifter og samtlige anmeldte</i>	—
<i>Anmeldelse efter Fristens Udløb</i>	—
§ 58. Om <i>Rulleføringen og de Arbejder, Lægdsforstanderen skal afgive m. m.</i>	383
<i>Under hvilke Løbenumre de værnepligtige indføres</i>	384
<i>Flytning</i> :.....	—
a) <i>Fraflytning — Flyttebevis</i>	—
<i>Hvad Flyttebeviset skal indeholde</i>	—
<i>Om Straffedomme anføres</i>	385

	Side.
<i>Bemærkning i Rullen om Udstedelse af Flyttebevis.</i>	386
<i>Meddelelse i saa Henseende til Lægdsmanden . . . . .</i>	—
b) <i>Tilflytning — hvad der iagttages derved. . . . .</i>	—
c) <i>Bopælsforandringer. . . . .</i>	387
<i>Mandtalstlister som Kontrolmiddel. . . . .</i>	—
<i>Rejser til Udlandet: . . . . .</i>	—
<i>Rejsetilladelser. . . . .</i>	—
<i>Anmeldelser af Afrejse eller Hjemkomst. . . . .</i>	388
<i>Bevis for Ophold i Udlandet. . . . .</i>	—
<i>Søfartsbøger: . . . . .</i>	—
<i>Det paases, at der foreligger Rejsetilladelse . . . . .</i>	—
<i>Varsomhed med Udstedelsen. . . . .</i>	389
<i>for værnepligtige af andre Lægdsforstanderier. . . . .</i>	—
<i>Indkaldelse: . . . . .</i>	—
a) <i>Besøgelse af Udskrivningspas og Indkaldelsesordrer. . . . .</i>	—
<i>Hvad der skal iagttages, naar en indkaldt ikke kan møde. . . . .</i>	—
<i>Eftersøgelse af dem, der udeblive — Optagelse af Forhør. . . . .</i>	390
b) <i>Om ekstraordinære Indkaldelsesordrer — hvad der ved disses Anvendelse er at iagttage. . . . .</i>	—
c) <i>Om Mobilisering. . . . .</i>	391
<i>Hjemsendelse: . . . . .</i>	392
<i>Hjemsendelselister. . . . .</i>	—
<i>Hjemsendelse udenfor de almindelige Tider. . . . .</i>	—
<i>Rejsepenge: . . . . .</i>	—
<i>Ordinært Fribefordring. . . . .</i>	—
<i>Udbetaling af Rejsepenge ved Lægdsmanden. . . . .</i>	—
<i>De værnepligtiges Tilstaaelse. . . . .</i>	—
<i>Bemærkning om Udbetalingen. . . . .</i>	—
<i>Naar Rejsepenge maa hæves. . . . .</i>	393
<i>Hvorledes Lægdsforstanderne erholde Midlerne til Udbetalingen. . . . .</i>	—
<i>Aflæggelse af Regnskab. . . . .</i>	—
<i>Ved Indkaldelse ved ekstraordinære Indkaldelsesordrer. . . . .</i>	—
<i>Den Lægdsbestyrelsen for Kjøbenhavn give særlige Bemyndigelse . . . . .</i>	394
<i>Ansættelse i Forstærkningen og Udslettelse af Rullen: . . . . .</i>	—
<i>Indgivelse af Fortegnelser over de vedkommende. . . . .</i>	—
<i>Hvad der skal udføres, naar Fortegnelserne modtages tilbage. . . . .</i>	—
<i>Forskellige Arbejder, som afgives til Udskrivningskredsen: . . . . .</i>	395
a) <i>Meldingsliste. . . . .</i>	—
b) <i>Indberetning om erlagte Bøder. . . . .</i>	—
c) <i>Fortegnelser (til Afdelingerne) over dem, som have erholdt Afsked, ere kasserede ved Sessionen og straffede med offentligt Arbejde. . . . .</i>	—
d) <i>Afgangslister. . . . .</i>	396

e)	Meddelelse om de højeste og de ubesatte Numere	
i	Tilgangen	396
f)	Indsendelse af <i>Begravelsesudskrifter</i>	--
g)	<i>Fortegnelser</i> (til Afdelingerne) over døde	397
h)	Den omskrevne <i>Tilgang</i>	—
i)	Meddelelse om <i>Antræffelse af værnepligtige</i>	—
	<i>Hvorledes Lægsforstanderens Rulle suppleres med</i>	
	<i>Vedtegninger</i>	398
	<i>Kredsens Vedtegningsliste</i>	—
	Endvidere:	
	<i>Tilsynet med Lægdsmandenes Ruller</i>	—
	<i>Ansvar for, at Lægdsmandene kende deres Pligter</i>	
	<i>med Hensyn til ekstraordinære Indkaldelsesordrer og</i>	
	<i>ved Mobilisering</i>	—
	<i>Forfølgelse af Værnepligtssager</i> :	399
a)	<i>Afgørelse udenfor Politiretten</i>	—
b)	<i>I Politiretten — Advarsel, passende Bøde, hæve</i>	
	<i>Sagen</i>	—
c)	<i>Udskrivningskredsens Billigelse af Afgørelsen</i>	—
d)	<i>De vedtagne Bøders Afsoning</i>	400
e)	<i>Strafskyldens Forældelse</i>	401
	<i>Underretning om Personer, der ikke have Indføds-</i>	
	<i>ret og faa Borgerskab eller Næringsbevis</i>	402
	<i>Meddelelse om udfærdigede Skipperborgerskaber og</i>	
	<i>Styrmandsbeviser</i>	—
	<i>Meddelelse om Navneforandring</i>	—
	<i>Meddelelse om Straffedomme</i>	—
	<i>Meddelelse om Benaadninger, Straffeformildelser</i>	
	<i>og Æresoprejsning</i>	—
§ 59.	Som Medlem af Sessionen	403
	<i>Sessionsudtog</i>	—
	<i>Rejsegodtgørelse</i>	—
	<i>Deltagelse i Beskikkelse af Lægds mænd</i>	—

Andet Underafsnit.

Om Lægds mændene.

§ 60.	Om Optagelsen i Rullen	404
	<i>Under hvilke Numere de anmeldte optages</i>	—
	<i>Indførelsen og Indsendelsen af Udskrifter og Daabs-</i>	
	<i>attester</i>	405
	<i>Anmeldelse efter Fristens Udløb</i>	—
§ 61.	Om Rulleføringen og hvad dermed staar i	
	Forbindelse	406
	<i>Flytning</i> :	—
a)	<i>Fraflytning</i> :	—
	<i>Naar Lægdsmanden kan udstede Flyttebevis</i>	—
	<i>Bemærkning i Rullen og Meddelelse til Lægdsforstan-</i>	
	<i>deren desangaaende</i>	—
	<i>Om den værnepligtige, som har faaet Flyttebevis, kan</i>	
	<i>udslettes</i>	—

	Side.
b) Tilflytning:	407
Under hvilket Numer den tilflyttede indføres.	—
Hvad der iverigt er at iagttage.	—
c) Bopælsforandringer.....	—
Mandtalslister.	408
Indkaldelse, Hjemsendelse, Fribefordring	
og Udbetaling af Rejsepenge:	—
Besørgelse af Udskrivningspas og Indkaldelsesordrer.	—
Udbetaling af Rejsepenge.....	—
Hvorledes der forholdes med dem, der udeblive.	—
Antræffelse af tidligere udeblevne m. fl.	—
Hjemsendelses pas paategnes.....	—
Udbetaling af Rejsepenge til hjemsendte.	409
Udbetaling af Byttesummer til hjemsendte.	—
Ansættelse i Forstærkningen og Udslet-	
telse af Rullen:.....	410
Udlevering af Forstærknings- og Afskedspas.	—
Bemærkning i Rullen.	—
Lægdsmandens Forpligtelse til at indfinde sig hos	
Lægdsforstanderen.	—
Lægdsforstanderens Meldinger.	—
§ 62. Ved Sessionen.....	410
Rejsegødtgørelse.	—
Hvad Lægdsmanden har at udføre.....	—

Tredie Underafsnit.

§ 63. Om Ordningen af Lægdsbestyrelsen for Kjø-	
benhavn.....	411
Lægdsbestyrelsen er henlagt under Udskrivningsvæsenet.	—
Den omfatter Lægderne 1—4.....	—
Den ved Loven af 23. Marts 1851 trufne Ordning..	412
Den nu gældende Ordning.....	413
Anmeldelsesstationer.	—
Kontrol med Hensyn til Flytninger og Bopælsfor-	
andringer ved Hjælp af Værnepligtsskemaer.....	414
Dette Arbejdes Omfang.	415
Hvorledes der derved forholdes.....	—
Politiets Virksomhed for Lægdsbestyrelsen.....	416
Tilstaaelse for anmeldte Bopælsforandringer.....	418
Hvorledes der forholdes i enkelte Tilfælde.....	—
Bødevedtagelsesprotokol.	420
Om militære Afdelinger kunne tilsige Udskrivnings-	
væsenets Funktionærer til Garnisonsforhør.....	—
Særlige Flyttebeviser.	421
Anmeldelsesstationernes Opgave.....	—
§ 64. Ordningen af Lægdsbestyrelsen paa Born-	
holm.....	421
Ingen Lægdsforstandere.....	422

Første Hovedafsnit.

§ 1.

Indledende Betragtninger.

Vi have troet at burde forudskikke den Fremstilling af den danske Rets Bestemmelser om Værnepligten (og Udskrivningsvæsenet), vi i det følgende skulle give, nogle almindelige Betragtninger.

Det er vor Hensigt at dvæle ikke blot ved Hovedtrækkene i, hvad der tidligere var gældende Ret, men ogsaa ved de væsenligere Principer, hvorpaa vor nu gældende Værnepligtslovgivning hviler.

Vi føle os nemlig forvissede om, at dersom man vil skænke den gældende Lovgivning med Hensyn til Værnepligten — som for den Sags Skyld Lovgivningen paa hvilket som helst Omraade — nogen dyberegaaende Opmærksomhed (og det er dog ikke helt utænkeligt, at nogen udenfor de sagkyndiges Kreds kunde føle sig ansporet dertil for Værnepligtsforholdenes vedkommende), maa man baade vide, hvorledes Forholdene i de store Træk have udviklet sig, og særligt kende de Hovedprinciper, hvorpaa den hele Bygning hviler.

Værnepligten er almindelig.

Som bekendt, er den almindelige Værnepligt gældende her i Landet.

Den blev indført ved Loven af 12. Februar 1849, hvis § 1 bestemmer, at „alle de Mandspersoner, der have dansk Indfødsret i Kongeriget Danmark, skulle uden Hensyn til Stand eller Herkomst være Værnepligten underkastede“, og at den samme Forpligtelse ogsaa paahviler „Udlændinge, der have erhvervet fast Hjem her i Riget.“

Herefter hviler altsaa Værnepligten paa alle mandlige danske Undersaatter.

Hvorledes Forholdet var for Hærens vedkommende, inden almindelig Værnepligt blev indført:

Inden Emanationen af Loven af 12. Februar 1849 var det for Hærens vedkommende kun Bondestanden, paa hvilken Værnepligten hvilede. I Forordningen om Stavnsbaandets Løsning af 20. Juni 1788 § 10 hedder det: „Mandskabet skal indføres i Reserverullerne fra Fødselen“ og i § 14: „Udskrivningen skal strække sig til alle af Bondestanden, der ere indførte i Reserverullerne og befindes dygtige til Soldater, hvorfra ingen skal være befriet, undtagen i de enkelte Tilfælde, som denne Anordning udtrykkelig bestemmer.“ Den oprindeligt kun paa Bondestanden hvilende Værnepligt blev senere, navnlig ved Forordningen af 8. Maj 1829, udvidet til enkelte andre, nærmest enten udelukkende af Hensyn til Opholdet paa Landet eller af Hensyn til, at Virksomheden blev stillet i Klasse med „Bondenæring“. Paa den anden Side indrømmedes der i mange Tilfælde Undtagelser fra Værnepligten; saaledes var eksempelvis ikke blot Studenter, der vare bondefødte, fritagne, men der tilstodes ogsaa Fritagelse af særlige, den enkelte Familie vedrørende Hensyn, navnlig naar det kunde antages, at Udskrivningen og Indkaldelsen vilde komme til at gaa ud over Gaardens Drift og følgelig maatte virke forarmende paa Familien. Vi skulle, hvor fristende det end kunde

være, dog afholde os fra at give en nærmere Fremstilling af disse forlængst forandrede Forhold; dette vilde føre os udenfor Maalet for vor Opgave. Men vi skulle dog ikke forsømme at bemærke, at vel ophævede Forordningen af 20. Juni 1788 Stavnsbaandet, hvad der for den Tid var et meget stort Fremskridt, men man vilde gøre sig skyldig i en betydelig Fejltagelse, hvis man forment, at de værnepligtige derved erhvervede en uhindret Ret til at skifte Opholdssted. Der var noget, der hed „Amtspas mod Kavtion“, og et saadant skulde enhver til Linietropperne henhørende Reserve erhverve, naar han vilde flytte ud af Amtet eller til en Købstad. Passet udstedtes af Amtmanden, mod at der blev stillet en bosiddende Mands Borgen for, at den vedkommende kom til Stede enten til en vis bestemt Tid, eller naar det fordredes, og Kavtionisten derom advaredes, se Forordningens § 6, hvorefter derhos Kavtionisten, naar den indrullerede undveg, skulde paa sin Bekostning skaffe en lige saa dygtig Person i hans Sted.

Men med Indførelsen af den almindelige Værnepligt fulgte med en vis Nødvendighed mange Lettelser for den værnepligtige Befolkning i Retning af de til dem (udenfor den militære Tjeneste) stillede Krav.

Om Tidspunktet for Indførelsen af almindelig Værnepligt:

At den almindelige Værnepligt her i Landet blev indført paa det Tidspunkt, den blev, var ingen Tilfældighed. Omtrent overalt, hvor man i sin Tid afløste den enevældige Regeringsform med den konstitutionelle, og i nær Tidssammenhæng dermed, vil man finde Spørgsmaalet om Indførelse af almindelig Værnepligt rejst. Det laa jo ogsaa lige for, at man samtidigt med at man afskaffede de privilegerede Klassers særegne Stilling og indførte for alle Statsborgere en Lig-

hed for Loven, maatte møde frem med Kravet om, at alle skulde deltage i Værnepligten.

Ved Siden af Værnepligtens Udvidelse til alle, som altsaa Loven af 12. Februar 1849 bærer Æren for for vort Lands vedkommende, svinde de fleste andre Bestemmelser paa Værnepligtens Omraade ind til noget forholdsvis ubetydeligt. Værnepligten er uden Sammenligning den betydeligste personlige Byrde, som paahviler Statsborgerne, og dens Udvidelse til alle var slet og ret en Refærdighedshandling. Indførelsen af almindelig Værnepligt er derfor en saadan Foranstaltning, hvorfra der ikke er noget Tilbageskridt tænkeligt.

Begrebet „Værnepligt“:

Spørger man nu om, hvad der forstaas ved Værnepligt, ligger det lige for først at ty til selve Ordet. Værnepligt er Pligten til at værne, og man kunde meget godt blive staaende derved, eftersom alle vide, at denne Pligt i de civiliserede Samfund kun tænkes i Forbindelse med Mænd, og eftersom den særlige Forpligtelse, som paahviler Mænd i Kraft af visse for Staten overtagne Stillinger (som eksempelvis Officerer) i den almindelige Bevidsthed holdes borte fra Begrebet Værnepligt. Men da Bestemmelsen af et Begreb, naar man vil give en saadan, helst bør omslutte, hvad der falder ind derunder, og udelukke, hvad der ikke kan henføres derunder, foretrække vi at definere „Værnepligt“ som „den den mandlige Undersaat paahvilende almindelige Forpligtelse til med sin Person at yde militær Tjeneste“. Ved at fordre, at Forpligtelsen skal være almindelig, udelukke vi den Folk i visse Stillinger paahvilende særlige Forpligtelse. Vi indskyde „med sin Person“ for at give, hvad der ligger i selve Ordet, en noget fastere Form.

At Forpligtelsen bestemmes og begrænses ved Lovgivningens Forskrifter er noget aldeles selvfølge-

ligt, og der er ingen Grund til i Bestemmelsen af Begrebet at optage noget, der peger hen derpaa. Og at Værnepligten under visse Omstændigheder kan udvides til Personer, som under almindelige Forhold ikke endnu eller ikke længere ere undergivne samme, er intet Bevis for, at Lovgivningen kender forskellige Værnepligtsbegreber: et almindeligt, mere indskrænket, og et ekstraordinært, mere udvidet. Og den berørte særlige Tjenesteydelse rummes meget vel i det givne Begreb.

Dog bemærke vi, at naar der i den følgende Fremstilling af den danske Rets Bestemmelser om Værnepligten benyttes Ordet „Værnepligt“, haves der selvfølgelig kun for Øje den Undersaatterne under ordinære Forhold paahvilende Forpligtelse til at yde militær Tjeneste. At der i Afsnittet om Værnepligt under overordentlige Forhold ved Ordet „Værnepligt“ sigtes til den ekstraordinære Forpligtelse, er ligesaa selvfølgelig.

Har man nu (saaledes som her i Landet) udvidet Værnepligten til alle Samfundsklasser og altsaa indført almindelig Værnepligt, forstaas derved „den enhver mandlig Undersaat paahvilende almindelige Forpligtelse til med sin Person at yde militær Tjeneste.“

Værnepligt og Værnepligtens Opfyldelse:

Men Forpligtelsen til at værne, til at yde militær Tjeneste, er naturligvis ikke ensbetydende med, at der skal afkræves enhver Mand personlig Tjeneste. De, der ikke ere brugbare, maa selvfølgelig under alle Omstændigheder undtages. Men selv de brugbare paahviler der kun en Forpligtelse til at yde militær Tjeneste. Forskellig for Forpligtelsen er selvfølgelig selve Ydelsen — Værnepligtens Opfyldelse.

Nu vide vi saare vel, at det store Publikum er tilbøjeligt til at sammenblande disse tvende Ting, og

at der hæver sig Røster, der give den Tanke Udtryk, at naar ikke alle brugbare indkaldes til militær Tjeneste, er der ingen almindelig Værnepligt. Selv om vi nu vilde indrømme — hvad vi paa ingen Maade ville —, at det kun er et Spil med Ord at opstille Værnepligten som eet og Værnepligtens Opfyldelse som et andet, maa det staa klart, at den almindelige Værnepligt ikke, som man paastaar, har faaet sit Banesaar ved Hærtillægget af 13. April 1894, hvorefter ikke alle Kombattanter indkaldes. Er Værnepligten og Værnepligtens Opfyldelse eet og det samme, have vi aldrig her i Landet kendt almindelig Værnepligt. Under den nævnte Forudsætning maa nemlig alle, der anses brugbare til militær Tjeneste og derfor udskrives, indkaldes — altsaa baade Kombattanter og Militærarbejdere, men af disse sidste er der, fordi man ikke havde Brug for alle de vedkommende, stedse kun blevet indkaldt et begrænset Antal.

Er Retten til Bytning et Brud paa Principet om almindelig Værnepligt?

Som et Brud paa den almindelige Værnepligt vil man med langt større Føje kunne nævne den de værnepligtige indrømmede Ret til ved Bytning at frigøre sig for militær Tjeneste. Loven af 12. Februar 1849 (§ 26—28) saavel som den paafølgende organisatoriske Værnepligtslov af 2. Marts 1861 (§§ 26—28) og den nugældende Lov af 6. Marts 1869 (§ 22) indrømme de værnepligtige en Ret til at overføre den dem i Følge Indkaldelsen paahvilende Forpligtelse paa andre; i Kraft af denne Ret kunde tidligere baade Kombattanter og Militærarbejdere frigøre sig for Tjenesteydelse; efter Loven af 6. Marts 1869 vare kun Militærarbejdere i Stand til at bytte med denne Virkning, hvorimod Kombattanterne vel kunde opnaa Indkaldelse til en anden Tjeneste end den, de vare tildelte, men

derimod ikke kunde frigøre sig. Ved Hærtillægget af 13. April 1894 § 3 ophævedes imidlertid Retten til Numerbytning for de til egentlig Krigstjeneste udskrevne værnepligtiges vedkommende; man fandt det principrigtigt at lade denne Bytningsret bortfalde, idet man vedtog en Begrænsning med Hensyn til Indkaldelse af de til egentlig Krigstjeneste udskrevne. Men ved en Lov af 13. December 1895 har man paa ny indført en, om end begrænset, Bytningsret for alle til egentlig Krigstjeneste udskrevne. Efter den saaledes senest indrømmede Bytningsret kunne endog visse til egentlig Krigstjeneste udskrevne ved Numerbytning unddrage sig Ydelse af militær Tjeneste ved at overføre Forpligtelsen paa andre.

Nu skal det naturligvis indrømmes, at der, naar ikke alle udskrevne indkaldes, i Virkeligheden ikke sker noget Brud paa Principet om almindelig Værnepligt, fordi man tillader den ikke indkaldte at bytte med den indkaldte, men bestaar end den almindelige Værnepligt lige fuldt, sker der dog et Brud paa et andet Princip, som, om ikke af samme Betydning som hint Princip, dog maa tillægges en stor Vægt og vel nærmest burde være en ligefrem Følge deraf; man bryder ved overhovedet at indrømme Bytningsret med Principet om, at Værnepligtens Aftjening maa være almindelig: Værnepligten maa aftjenes personlig og under den Form, de gældende Bestemmelser for Sessionsbehandlingen og Indkaldelsen fordre. Vi vide jo meget vel, at man ræsonnerer saaledes, at hvor den indrømmede Bytningsret ikke kommer til at gaa ud over Staten, er det kun en rimelig Imødekommen at tillade Numerbytningen, hvorved man derhos aabner en Del ubemidlede Adgang til at skaffe sig en Fortjeneste. Men vi kunne dog ikke slaa os til Ro med denne Betragtning. Den almindelige Værne-

pligt faar først sit praktiske Udtryk, naar enhver, der udskrives, indkaldes og personlig udfører den Tjeneste, hvortil han indkaldes. Først da kan man sige, at den sociale Stilling er uden nogen som helst Betydning. Og en mindre holdbar Betragtning end den, at det er en haard Foranstaltning at berøve den værnepligtige, som (paa Basis af en vis legemlig Udvikling og Livsstilling) ved Lykkens Gunst opnaar et Frinumer eller et Numer, som har Salgsværdi, Retten til at sælge det, kan man vel næppe tænke sig, thi den værnepligtige, som i Dag er i Besiddelse af et saadant Aktiv: et Frinumer eller et Numer, der har Salgsværdi, havde i Gaar ikke mindste Anelse om sin Velstand; men man kan ikke med Grund tale om at berøve een noget, naar han ikke er sig dette „noget“ bevidst eller har gjort det mindste for at opnaa det.

I Henhold til det udviklede maa vi efter en teoretisk Undersøgelse af Forholdet formene, at Numerbytning ikke bør tilstedes.

Imidlertid havde Numerbytning mellem Militærarbejderne omtrent vundet Hævd, og efter at Hærtillæget af 13. April 1894 havde hævet Bytningsretten for alle andre udskevne, havde Spørgsmaalet vel nærmest opnaaet en efter Omstændighederne god Løsning. Nu har man, som foran bemærket, atter indført en temmelig almindelig Bytningsret, hvorved man imidlertid efter vort Skøn har slaaet af paa Principet. Naar man siger, at den Betragtning, hvorpaa Bestemmelsen i Hærtillæget hviler, „at den indkaldte ikke bør kunne frigøre sig for Tjeneste“, kun kan medføre Forbud mod Numerbytninger, der bevirke, at en værnepligtig, der efter sit Numer skal indkaldes til Fodfolkets Tjeneste i 180 Dage, bytter sig fri eller bytter med en Mand til Fodfolkets 2 Maaneders Tjeneste, eller at en til 2 Maaneder indkaldt bytter sig fri

eller bytter med en anden til 2 Maaneder indkaldt, naar de have forskellig Udsigt til at blive anvendt til Dækning af Vakance (Motiverne til Loven af 13. Decbr. 1895), peger dette Ræsonnement i den rigtige Retning, men Konsekvensen bør da være, at man med Hensyn til de til den egentlige Krigstjeneste udskrevne forbyder enhver Bytning med den Virkning at medføre Fritagelse.

Men maa Retten til at bytte det ved Udskrivningen udtrukne Numer, i alt Fald naar den kan medføre Fritagelse for Tjenesteydelse, anses for et Brud paa Principet om, at Værnepligtens Aftjening maa være almindelig, maatte Retten til at stille for sig (o: saaledes som Begrebet Stilling senest og mest korrekt blev givet ved Loven af 2. Marts 1861 § 26: overføre sin Forpligtelse paa en anden, der er frigjort for for al Værnepligt) og Retten til at bytte Vilkaar (dette Begreb blev indført ved Loven af 2. Marts 1861 § 27; Bytningen kunde medføre Overførelse i Forstærkningen) end mere betragtes som uforenelig med bemeldte Princip. Hærloven af 6. Juli 1867 har Æren af at have afskaffet Stilling og Bytning af Vilkaar. Med Hensyn til den mindre Afvigelse fra Principet, som Retten til Numerbytning utvivlsomt er, bliver endnu at bemærke, at den, der ved Numerbytning frigør sig for Tjenesteydelse, dog ikke derved saaledes som ved Stilling og til Dels ved Bytning af Vilkaar opnaar nogen Sikkerhed for at blive fritagen for Tjeneste i Krigstilfælde eller andre overordentlige Tilfælde. Indtræde slige Tilfælde en vis Tid efter Numerbytningen, vil den byttende utvivlsomt blive indkaldt.

Om de værnepligtige af Sørullen efter Loven af 12. Februar 1849:

Hvor megen Grund der imidlertid end er til at paa-

skønne Værnepligtsloven af 12. Februar 1849, paa eet betydeligt Omraade lod den i Hovedsagen de da bestaaende Forhold uberørte: Sørullens Dannelse og Udskrivningen af Sørullemandskabet. De i Lovens 3. Kapitel forekommende Bestemmelser give paa intet Punkt noget egentligt nyt, naar undtages, hvad der ligefrem maatte følge af den almindelige Værnepligts Indførelse, og Lovens sidste § (59) udtaler ogsaa, at „i øvrigt vil det med Hensyn til Søindrulleringsvæsenet have sit Forblivende ved de nugældende Bestemmelser, for saa vidt de ikke ere forandrede ved nærværende Lov.“ Forordningen af 8. Januar 1802 om Søindrulleringen blev for en ikke ringe Del endnu i Kraft. Sørullen bestod hovedsagelig af dem, der paa den Tid, Optagelsen i Rullen fandt Sted, havde fast Ophold i de som Sølimitdistrikter betegnede Distrikter, samt af de landværnepligtige, som kunde forfremmes til befarne eller søvante. Udskrivningen foregik paa Søsessioner, og Administrationen var noget for sig (Søindrulleringsdistrikter).

Om de værnepligtige af Sørullen efter Loven af 2. Marts 1861:

Loven af 2. Marts 1861 indførte fuldstændigt nye Bestemmelser paa det her omhandlede Omraade.

Efter denne Lov optages i Sørullen kun saadanne værnepligtige, som forfremmes til befarne efter de med Hensyn til den Forfremmelsen betingende Søfart givne Regler. Søsessionerne afskaffes, og de befarne indkaldes uden Udskrivning, idet man forudsætter, at de ere tjenstdygtige — de, der kunne deltage i Koffardifart, kunne ogsaa deltage i Orlogsfart. Den tidligere Togtberegning, som væsentligt paa-virkedes af de vedkommendes Giftermaal og Antallet af Børnene, hævedes, og Loven tilstod kun Togter som Udtryk for den udførte Orlogstjeneste. Den

særlige Administration (Søindrulleringsdistrikterne) var allerede hævet ved Loven af 23. Marts 1851, der henlagde Forretningerne under det almindelige Udskrivningsvæsen.

De ved Loven af 2. Marts 1861 for saa vidt indførte Forandringer vare udelukkende Forbedringer.

Loven af 6. Marts 1869:

Den nugældende Værnepligtslov har kun bragt lidet nyt af indgribende Betydning. Den har forandret de tidligere Bestemmelser om, naar Optagelse i Rullen skal finde Sted; efter Loven af 1849 (§ 9) var det med Konfirmationen, efter Loven af 1861 (§ 7) var det med 15 Aars Alderen, og nu er det med 17 Aars Lægdsrullealderen, saaledes at enhver skal melde sig til Optagelse i November eller December i det Aar, i hvilket han fylder sit 17. Leveaar (Lovens § 7). Dernæst har Loven indført en Afkortning i den almindelige Værnepligtstid for dem, der maa udføre en længere militær Tjeneste end 6 Maaneder. Ved denne sidste Bestemmelse har man villet bøde paa, at Tjenestetiden ikke er (eller kan være) ens for alle.

Vi have allerede i det foregaaende bemærket, at Værnepligten er den største personlige Byrde, man kan paalægge Statsborgerne. At denne Byrde først faar sin rette Begrundelse, naar den udstrækkes til alle, have vi ligeledes antydnet. Og det er vel næsten overflødigt at bemærke, at Loven af 6. Marts 1869 for saa vidt hviler paa samme Grundlag som de tvende tidligere Værnepligtslove.

De af Værnepligten følgende Indskrænkninger i den almindelige Handlefrihed:

Men det maa anses for noget ganske selvfølgeligt, at Staten, naar dens Formaal med Værnepligten lades uberørt deraf, gør alt muligt for, at denne personlige Tyngde bliver saa lidt bebyrdende for Befolkningen

som muligt. Dette er naturligvis ikke at forstaa saaledes, at Staten skal nøjes med den mindst mulige Tjenestetid; denne Side af Sagen vedrører ikke Værnepligtslovgivningen, men Hærororganisationen. Men derimod bør Staten, der for at kunne afkræve Individernes Værnepligten maa træffe Bestemmelser i Retning af at sikre sig dem, gøre alt for at give disse Bestemmelser en saadan Karakter, at de ikke lægge Befolkningen større Hindringer i Vejen i det private Liv end absolut nødvendigt.

a. Indførelse i Rullen:

Det første, man maa forlange af den, der skal undergives Værnepligt, er, at han lader sig indføre i Rullen. Som vi tidligere have bemærket, sker Anmeldelsen nu umiddelbart, forinden Individet fylder sit 17. Lægdsrulleaar. Da han efter vor Lovgivning allerede i Løbet af dette kan møde for Session for at lade sig udskrive, har man saaledes udsat Anmeldelsen saa længe som muligt. Fra Indførelsen i Rullen med Fødselen gik man ved Loven af 1849 saa langt frem som til Indførelse med Konfirmationsalderen, ved Loven af 1861 til Indførelse med det 15de Aar og er, som anført, nu naaet til den yderste Grænse.

b. Forandringer af Opholdssted:

Dernæst maa Lovgivningen paalægge de værnepligtige visse Forholdsregler med Hensyn til Forandringer af Opholdssted. Dette kan ikke være anderledes, thi hvad nyttede det, at man havde de værnepligtige i Rullerne, naar man ikke vidste, hvor de opholdt sig. Selvfølgelig er Anmeldelsen af Forandring af Bopæl og Berigtigelse af Flytning, naar den værnepligtige tager Ophold i et andet Lægd end det, hvis Rulle han er tilført, bebyrdende, men naar vor Lovgivning ikke kender noget til Familiens Ansvar for den løse og ledige værnepligtige og kun bygger paa,

at de Handlinger, som under Strafansvar paalægges de værnepligtige, opfyldes, er man vistnok ved vore Forskrifter paa dette Omraade, hvorom nærmere i det følgende, naaet ned til et absolut Minimum. Man tænke blot paa, hvorledes Forholdet var forinden Loven af 1849: Amtspas mod Kavtion.

c. Rejser til Udlandet:

I Forbindelse med det foregaaende Punkt skulle vi nævne de Forpligtelser, der maa paalægges de værnepligtige, naar der er Tale om Rejser til Udlandet. De ikke udskrevne have efter vor Lovgivning en uhindret Ret til at rejse og kunne blive borte, saa længe de ønske det, kun at de skulle gøre en Anmeldelse om deres Afrejse og, naar de vende tilbage, om Hjemkomsten. At de udskrevne og de fra militær Tjeneste hjemsendte værnepligtige af Linien maa forskaffe sig Rejsetilladelse, kan ikke være anderledes.

Paa de omhandlede Punkter er den her i Landet gældende Lovgivning i det hele saa imødekommende, som det næsten er tænkeligt.

Møde for Sessionen:

Den værnepligtiges Forpligtelse som saadan faar sit første reelle Udtryk i Udskrivningen ved Sessionen. For Tydeligheds Skyld skulle vi oplyse, at Sessionen er den administrative Myndighed, hvis Opgave det er at udskille de brugbare, de tjenstdygtige, fra de ubrugbare, de utjenstdygtige, og henvføre de første til den militære Anvendelse, hvortil de egne sig.

a. Naar der skal gives Møde:

Den værnepligtige skal møde for Sessionen med en vis Alder: i det Aar han fylder sit 22de Leveaar.

b. Naar der kan gives Møde:

Selvfølgelig have alle Værnepligtslovgivninger en Bestemmelse om, at de værnepligtige skulle møde med en vis Alder, men langt fra alle Lovgivninger, og

maaske slet ingen, indrømme de værnepligtige Ret til at møde i en saa lang Aarrække, som den danske Værnepligtslov indrømmer. Efter samme kan den værnepligtige møde lige fra det Aar, hvori han fylder sit 18de Leveaar; han kan altsaa møde 4 Aar, inden han er forpligtet dertil, men han kan ogsaa, naar han med 22 Aars Alderen begærer Udsættelse, udstrække sit Møde indtil sit 25. Leveaar. Der er med andre Ord aabnet ham Adgang til at møde, hvilket Aar han vil i Løbet af 8 Aar. Dette er fra Lovgivningens Side en Indrømmelse, der er saa vidtgaaende, som man vel kan tænke sig. Kaster man et Blik paa den tyske Lovgivning, finder man, at Retten til at møde for Sessionen er stærkt begrænset.

Om man nu ved at fastsætte det 22. Aar som den mødepligtige Alder — dette skulde jo forudsætte, at først da skulde den fysiske Udvikling ordinært være naaet — har valgt det rette, turde imidlertid være et Spørgsmaal. Vi for vort vedkommende ere mest tilbøjelige til at tro, at man har skudt Mødealderen for langt frem. Statistisk lader det sig jo oplyse, hvor mange der kasseres af 22-aarige, og hvor mange af hver af de yngre Aldersklasser, og heri indeholdes ganske vist et Moment af ikke ringe Vægt. Vi skulle dog ikke komme nærmere ind paa denne Sag, som næppe har nogen større praktisk Betydning, da man jo nærmest har lagt Valget af Tidspunktet for Udskrivningen i den værnepligtiges egen Haand.*)

*) Vi skulle dog henvise til et af os i 1879 udgivet Skrift „Om Soldaten“, hvori det paa Basis af et i Berlin udkommet Skrift: „Grösse, Gewicht und Brustumfang von Soldaten“ (Forfatter: „Dr. H. Busch, Stabsarzt“) udtales følgende: de i Tyskland af Forfatteren foretagne Observationer af det tjenstgørende Mandskab udvise, at de 21- eller 22-aarige Soldater findes at have en ringere Tjenstdygtighed end deres jævnaldrende, der ere udskrevne med 20 Aars Alderen (den almindelige tjenst-

Med Hensyn til den de værnepligtige indrømmede Ret til at vælge, ved hvilket Aars Session de ville lade sig udskrive, er der som ovenfor fremstillet givet dem alt, hvad der kan gives. Vi skulle nu se, om ogsaa Sessionsbehandlingen, og hvad der staar i Forbindelse dermed, holder Maal med den omtalte store Imødekommen. Paa eet Omraade er dette i alt Fald Tilfældet.

Ret til Undersøgelse og Bedømmelse:

Man indrømmer de værnepligtige Ret til at blive undersøgte af Sessionslægerne og bedømte af Sessionen, saa ofte de fremstille sig. Mere human kan det ikke være.

Om endelig Behandling kan forlanges:

Men saa paatvinger sig det Spørgsmaal, om den, der møder for Sessionen, ogsaa kan fordre eller bør kunne fordre et endeligt Svar paa det Tilbud, han gør med Hensyn til sin Person.

Klart er det, at den værnepligtige, som lider af en Svaghed eller Legemsfejl, der ikke kan antages at kunne hæves og efter de derfor fastslaaede Regler gør ham ubrugbar til militær Tjeneste, bør kunne fordre at blive kasseret, selv om han fremstiller sig for Sessionen, forinden han er mødepligtig, og saaledes er

---

pligtige Alder), ja deres Udvikling svarer end ikke til de 20-aariges. Disse sidste udskrives kun, naar de have vel udviklede Legemer, og de 21- og 22-aarige, som altsaa først udskrives 1 eller 2 Aar senere, ere følgelig saadanne, som oprindeligt ikke vare tilstrækkeligt udviklede; det lader sig forstaa, at de ikke senere naa den samme fyldige Udvikling som de 20-aarige. Med 20 Aars Alderen antages den legemlige Udvikling tilendebragt. Den, der udskrives som 21-aarig, er mindre vel udviklet end den, der udskrives som 20-aarig, og den 22-aarige er atter mindre udviklet end den 21-aarige. Den 20-aarige, som udskrives, synes at være et Udtryk for den fysiologiske Udvikling hos den tjenstdygtige.

ogsaa vor Lovgivnings Bestemmelser paa dette Punkt. Ligeledes bør værnepligtige, hvis legemlige Tilstand afgjort gør dem kun delvis tjenstdygtige o: som Militærarbejdere, ved det første Møde, ligegyldigt naar dette finder Sted, kunne fordre at blive endeligt behandlede, og ogsaa dette indrømmer vor Lovgivning de vedkommende. De to her omhandlede Krav ere indlysende; de værnepligtige ønske ved deres Møde Svar paa det Spørgsmaal, om Staten har Brug for dem til militær Tjeneste, og, som bemærket, tillade Forholdene straks at give Svaret.

Naar imidlertid den mødende enten ikke kan erklæres fuldkommen tjenstdygtig eller kassabel eller kun delvis tjenstdygtig, maa Grunden være, enten at han lider af en Legemsfejl eller Svaghed, der antages at kunne hæves, eller at hans legemlige Udvikling endnu ikke er tilendebragt.

Er han ved sit Møde under disse Omstændigheder under den mødepligtige Alder, maa han naturligvis finde sig i, at man ikke kan modtage hans Tilbud om at stille sig til Raadighed; det vilde være en aldeles umotiveret Imødekommen, om man vilde indrømme den værnepligtige, som møder for Sessionen, inden han er mødepligtig, og som lider af en Legemsfejl eller Svaghed, der antages at kunne hæves, eller hvis legemlige Udvikling endnu ikke er tilendebragt, Retten til at fordre endelig Behandling. Statens Krav til de værnepligtige maa her absolut fastholdes, og i Kraft deraf maa man henvise den ikke mødepligtige til paany at fremstille sig for Sessionen; ved det senere Møde vil han muligt være tjenstdygtig.

Om den 22-aarige kan forlange endelig Behandling:

Saa klart som det i det første af de tvende nys omhandlede Hovedtilfælde er, at den mødende bør kunne fordre en endelig Behandling, lige saa klart er

det i det andet Tilfælde, at den mødende maa finde sig i, at blive henvist til et senere Møde for Sessionen. Men mere tvivlsomt er det, hvad der bør være Ret, naar den mødende i det andet Tilfælde har naaet den sædvanlige Udskrivningsalder. Mest human vilde det være at undergive enhver mødende 22-aarig en endelig Behandling; dette er utvivlsomt. Om imidlertid Hensynet til Statens Krav tillader dette, er et Spørgsmaal. Vor Lovgivning gaar paa dette Punkt den gyldne Middelvej. I Følge Loven af 13. December 1895 kunne de mødende, der have opnaaet den sædvanlige Udskrivningsalder og lide af en Svaghed eller Legemsfejl, der antages at kunne hæves, forbigaas ved deres første Møde og henvises til at møde for næste Aars Session, ved hvilken de da skulle endelig behandles. Den omtalte Lov indførte en væsentlig Forandring i det bestaaende. Efter Loven af 6. Marts 1869 § 16 kunde saavel de med Legemsfejl og Svagheder behæftede som de værnepligtige, der ikke havde den fornødne Legemsdygtighed, forbigaas og ikke blot eet, men endog to Aar. I Kraft af Loven af 13. December 1895, som omredigerer bemeldte Paragraf i den almindelige Værnepligtslov, skulle de, der ikke havde den fornødne Legemsdygtighed, nu straks endelig behandles. Om der er nogen Grund til den indførte Sondring mellem Legemsfejl og Svagheder paa den ene Side og Mangel paa fornøden Legemsdygtighed paa den anden Side, ere vi ikke ganske paa det rene med. Men under alle Omstændigheder har Lovgivningsmagten ved den senest givne Lov taget meget imødekommende Hensyn til de værnepligtige.

Om senere Kassation af udskrevne:

Som den værnepligtiges fysiske Tilstand ved Mødet for Sessionen kan befindes at være en saadan, at en Afgørelse af Spørgsmaalet om hans Tjenstdyg-

tighed ikke straks kan eller bør træffes, saaledes kan den udskrevne værnepligtige senere blive utjenstdygtig enten for stedse eller for Tiden, og dette kan naturligvis forefalde saavel under den militære Tjeneste, som efter at den værnepligtige er hjemsendt derfra. Bliver han utjenstdygtig for stedse, bliver han kasseret af den militære Kassationskommission, for saa vidt Utjenstdygtigheden viser sig under Tjenesten. Opstaar Utjenstdygtigheden efter Hjemsendelsen, kan han ogsaa fremstille sig for en Kassationskommission eller for Sessionen for at blive kasseret.

Om „for Tiden“ kasseredes Forpligtelse til fornyet Møde:

Naar den værnepligtige under den militære Tjeneste bliver for Tiden utjenstdygtig, hvori ligger, at der er Sandsynlighed for, at han senere atter vil kunne blive tjenstdygtig, hjemsendes han fra den militære Tjeneste, og i Følge Loven af 6. Marts 1869 § 11 sammenholdt med § 17 er en saadan værnepligtig forpligtet til at fremstille sig for den førstkomende Session til fornyet Bedømmelse, men efter den sidstnævnte Paragraf kunde Sessionen, naar den mente ikke at kunne bedømme ham afgørende, udsætte hans endelige Behandling til Sessionen for det paafølgende Aar.

Det kan ikke nægtes, at de værnepligtige for saa vidt vare uheldigt stillede; de kunde, hvor meget de ønskede det, og hvor magtpaaliggende det end var dem, i mange Tilfælde ikke inden en rimelig Tid opnaa noget endeligt Resultat med Hensyn til Spørgsmaalet om deres Tjenestepligt. Ved en Lov af 27. Februar 1897 søges der raadet Bod herpaa. Denne Lov foreskriver, at den for Tiden kasserede skal endelig bedømmes ved sit første Møde for Sessionen.

Tjenstdygtighedsklasser:

Ved Udskrivningen henføres de tjenstdygtige til

de Tjenstdygtighedsklasser, hvortil de anses bedst egnede.

Den militære Tjeneste stiller forskellige Krav til de forskellige Tjenestegrene. Nødvendigheden heraf er indlysende: nogle Tjenestegrene kræve særligt kraftige Folk, idet Tjenesten lægger Beslag paa betydelige fysiske Kræfter, andre Tjenestegrene kunne nøjes med Folk med mindre kraftig Udvikling, nogle fordre en Bestand af Folk med visse Færdigheder og Kundskaber, andre have ingen Grund til at opstille saadanne Fordringer, og saaledes fremdeles. Det er derfor en Nødvendighed, at de tjenstdygtige ved Udskrivningen henføres til bestemte Tjenstdygtighedsklasser.

Et Spørgsmaal bliver det imidlertid, om det er principrigtigt at have mange Tjenstdygtighedsklasser, eller om det ikke er at foretrække at nøjes med færre, om der bør opstilles vidtgaende Fordringer til den enkelte Klasse, eller Fordringerne bør nedstemmes.

I og for sig ere vi mest tilbøjelige til at antage, at jo færre Tjenstdygtighedsklasser man opretter, desto sikrere er man paa, at enhver, der henføres til en Tjenesteklasse, fyldestgør de derfor opstillede Krav, men paa den anden Side maa det indrømmes, at det enkelte særlige Vaaben da ogsaa derved kan faa tildelt Mandskab, som er mindre anvendeligt, end det kunde være. Da Bestræbelserne bør rettes paa, at det bedst mulige Mandskab leveres Hær og Flaade, af Hensyn til hvilke Værnepligten er indført, kan det derfor fra Principets Side være rigtigt nok at oprette saa mange Tjenstdygtighedsklasser, som der er Vaaben. Men jo flere Tjenstdygtighedsklasser, man opretter, jo mere bliver det nødvendigt at gaa i Detailler med Fordringerne, og herfra kan der rejse sig

en Fare, som ikke maa lades uænset. De mange Fordringer ville let føre til, at der ved Udskrivningen ses bort fra den enkelte. Og vil man nu ved Siden af de opstillede Krav til den legemlige Udvikling fordre leveret Folk af ganske særlige Livsstillinger, er man naaet til et Standpunkt, som formentligt tør er for vidt. Ville vi nu undersøge, hvorledes den gældende Ret er her i Landet, viser det sig, at man i den nugældende kgl. Anordning (af 24. August 1894) er gaaet saa vidt som muligt i Retning af Indførelse af Tjenstdygtighedsklasser. Der findes ikke mindre end 9, hvoraf den ene atter er delt i 3 Underklasser. Men paa den anden Side ere de opstillede Fordringer til den fysiske Udvikling holdte i en temmelig almindelig Form. Derimod ere de Anvisninger, som udgaa med Hensyn til de Livsstillinger, de enkelte Vaaben have Brug for, saa vidt vi formaa at se, et Udtryk for en stor Hensyntagen til de formentlige militære Krav; dog skulle vi ikke her komme nærmere ind paa denne Side af Sagen, hvorom vi finde Anledning til at udtale os nedenfor.

Hvad der i den foreliggende Sag har størst Betydning for os, er, om den nuværende Inddeling i Tjenstdygtighedsklasser kan siges at være heldig, efter at Hærtillæget af 13. Juni 1894 har fastslaaet, at ikke alt til egentlig Krigstjeneste udskrevet Mandskab skal indkaldes, og vi tør ikke benægte, at man vil kunne tænke sig en Ordning, som maa anses for mere fyldestgørende end den nuværende.

Naar ikke alle indkaldes, gælder det selvfølgelig om at tage de bedste og lade de mindre gode slippe, men dette formaar man ikke nu at gennemføre. Skal man kunne naa dertil, bliver det nødvendigt at fastslaa en fælles mindste Tjenstdygtighed for alle Klasser, eller med andre Ord, det maa fastslaaes, at enhver,

som udskrives til egentlig Krigstjeneste, maa i alt Fald være tjenstdygtig til Fodfolket, som, hvilke Indvendinger man end anfører derimod, maa betragtes som den laveste Form for fuldkommen Tjenstdygtighed. Naar da de særlige Vaabens Krav ere fyldestgjorte, vilde der i saa Tilfælde være tilbage en Beholdning af Folk med Tjenstdygtighed til Fodfolket, hvoraf man da kunde tage det lovbestemte Antal, medens Resten, de høje Numere, vilde gaa fri. Dog maatte man, naar man vilde ordne Forholdet i Overensstemmelse med, hvad Sagens Natur tilsiger (tage de bedste og lade de mindre gode slippe), gennemføre den allerede indførte Grupperdeling (a. de efter den legemlige Udvikling i fremtrædende Grad anvendelige, b. de i øvrigt anvendelige) til samtlige Tjenstdygtighedsklasser*). De, som ikke bleve indkaldte, bleve da de til Gruppen b. henhørende, som ved Sessionen havde udtrukket de høje Lodtrækningsnumere.

Den nuværende Ordning tager efter vor Mening ikke tilstrækkeligt Hensyn til den ved Hærtillæget forandrede Situation. Der er næppe saaledes tilstrækkelig Grund til længere at udskrive Folk til egentlig Krigstjeneste, som have Legemsfejl, der anses hinderlige for nogle Arter af egentlig Krigstjeneste (Regulativ 24. August 1894 III.), og der er næppe heller tilstrækkelig Grund til at have en supplerende Klasse (den 9), som omfatter et stort Antal værnepligtige, hvoraf kun en Del indkaldes. I disse tvende sidste Kategorier kan det, da vedkommende enten ikke ere tjenstdygtige til Fodfolket eller ordinært ikke anses

---

*) For Tiden anvendes Gruppeinddelingen ikke ved Klasserne E. K. 2 (Fodfolket) og E. K. 9 (Manskab af forskellige Afdelinger).

tjenstdygtige dertil, forefalde, at forholdsvis lave Numre undgaa Indkaldelse, medens Indkaldelsen til de øvrige Tjenstdygtighedsklasser gaar langt højere op. At ogsaa dette er mindre heldigt, tro vi at maatte fastholde.

Om Livsstillingen tages i Betragtning ved Udskrivningen:

Hvad nu angaar Spørgsmaalet om, hvor vidt Livsstillingen bør spille en Rolle ved Udskrivningen, er at bemærke, at det er ganske paa sin Plads til visse Tjenstdygtighedsklasser at opstille visse Fordringer til de udskrevne Livsstilling. Paa denne Maade faar den hele udskrevne Bestand det Præg, den bør have. Men forskellig herfra er Bestræbelsen for at skaffe det enkelte Vaaben et vist Antal af denne eller hin Livsstilling, og efter den her i Landet gældende Ret*) skal der ved Udskrivningen tages et ikke ringe Hensyn til de specielle Livsstillinger.

Vi formene nu, at det vilde være at foretrække, om man skaffede de særlige Tjenestegrene de vedkommende Folk paa anden Maade : ved privat Engagement; **) det forekommer os, at en slig Ordning maatte være mulig, og man vilde da naa, at Udskrivningen kunde foregaa uden særlig Hensyntagen til Livsstillingen. Men at den tænkte Ordning vilde blive bebyrdende for Statskassen, er indlysende, og der er derfor sikkert ingen Tvivl om, at Livsstillingen vedblivende vil blive et Moment, der skal tages i Betragtning ved Udskrivningen paa samme Maade som

*) I Loven af 6. Marts 1869 § 19 hedder det om den værnepligtige, der udskrives: »der gives ham Vedtegning om den eller de Arter af Krigstjeneste, hvortil han efter samtlige forhaanden-værende Forhold skønnes bedst skikket.«

**) Der vilde jo for Resten kun blive Spørgsmaal om at tilvejebringe det Antal, der manglede i den almindelige Rekruttilgang

hidtil. Men naar det forholder sig saaledes, at Staten tager en Mand med særlig Brugbarhed til den Tjeneste, hvortil man fortrinsvis kan benytte ham, følger det deraf, at Hærens og Flaadens Tarv og ikke Hensynet til de værnepligtiges mulige Ønsker bliver det eneste afgørende ved Mandskabets Udtagelse til de forskellige Tjenestegrene. Ganske vist maatte, naar kun den legemlige Udvikling blev lagt til Grund, Statens Tarv ogsaa være det hovedsagelige, men det vilde dog ikke være absolut udelukket, at der kunde tages et vist Hensyn til de værnepligtiges Ønsker. Som Forholdene nu ere, og som de vel maa være i de smaa Stater, hvor de militære Ordninger ikke kunne stilles i første Række, maa de værnepligtiges Ønsker paa det her omhandlede Omraade træde i Baggrunden. Man gør en Dyd af Nødvendigheden.

De værnepligtiges Indkaldelse:

Naar den værnepligtige nu er udskreven, er det næste, der spørges om, Indkaldelsen: hvortil den udskrevne skal indkaldes, og naar han skal møde. Ønskeligt vilde det være, om den udskrevne hurtigst muligt kunde faa Svar paa disse Spørgsmaal, da Svaret har den største Betydning for ham. Vi tør ikke benægte, at man kan tænke sig en Ordning, i Kraft af hvilken Svaret paa Spørgsmaalet om Indkaldelsen ligger i selve Udskrivningen, og dette vilde sikkert være Idealet. Men som Forholdene ere her i Landet, er det Justitsministeriet, som foretager Fordelingen af det udskrevne Mandskab, og da der ved Fordelingen skal tages mange Hensyn, jvfr. Loven af 6. Marts 1869 §§ 23—25, hengaar der en ikke saa kort Tid, inden de udskrevne kunne faa Spørgsmaalene om Indkaldelsen besvarede. Reglerne om Fordelingen fastsættes i Overensstemmelse med den citerede § 25 ved kongelig Anordning, og den nugældende Anordning

er dateret 24. August 1894. Det gælder derefter om af det udskrevne Mandskab at udtage fra hver Udskrivningskreds et forholdsvis Antal til de særlige Tjenestegrene, og efter hvad vi ovenfor have bemærket, skal der ved Siden deraf tages Hensyn til, at de enkelte Tjenestegrene faa Folk af de Livsstillinger, de netop fordrer. I Følelsen af, hvor væsentligt det er, at de udskrevne indkaldes i saa nær Overensstemmelse med Udskrivningen som muligt — ogsaa kun paa denne Maade bliver det muligt at lægge Ansvar, for en forsvarlig Udskrivning og den deri indeholdte Henførelse af de udskrevne til de enkelte Tjenestegrene paa den Myndighed, som bør bære Ansvar, nemlig Sessionen —, har Justitsministeriet i de senere Aar med rigtigt Blik for Forholdene inden Sessionen meddelt, hvilke Livsstillinger der udkræves til de særlige Tjenestegrene, og hvor mange der skal tilvebringes af hver enkelt Livsstilling, men da Sessionen i første Række er bunden af Hensynet til den værnepligtiges legemlige Udvikling, er den ministerielle Tabel kun at betragte som en Vejledning for Sessionen, men er ingen Norm for samme. Man er ganske vist paa denne Maade naaet noget nærmere henimod at respektere Udskrivningen end tidligere, men Opfyldelsen af de militære Krav om at faa tildelt Folk af visse Livsstillinger forrykker endnu de af Sessionen fastslaaede Resultater mere, end det er ønskeligt.

Hvis det var foreneligt med Bestemmelserne i Værnepligtsloven inden Sessionen endeligt at fordele Rekruttilgangen (med Hensyntagen til Livsstillingerne) paa Udskrivningskredsene efter disses Folketal, vilde man kunne paalægge Sessionerne at skaffe netop det Tal, der skal leveres, og man vilde paa denne Maade kunne bringe det dertil, at Sessionens Bedømmelse altid blev respekteret, at Sessionen i fuld Ud-

strækning fik Ansvaret for sit Arbejde, og at de udskrevne, i alt Fald det langt overvejende Antal deraf, straks vilde være paa det rene med, hvortil og naar de bleve indkaldte.

Det maa imidlertid indrømmes, at den her berørte rationelle Ordning næppe lader sig forene med Bestemmelserne i Værnepligtslovens Afsnit „Om Fordelingen af det paa Sessionerne udskrevne Mandskab“, og, som Forholdet stiller sig, er der derfor kun at arbejde videre paa den af Justitsministeriet ved Anordningen af 24. August 1894 betraadte Vej, og det kan ikke anses for udelukket, at der paa denne Maade vil kunne tilvejebringes en efter Omstændighederne ret god Ordning.

Vi ere ikke blinde for, at der kan rejses Indvendinger mod den af os fortrinsvis tilstræbte Ordning; der gives jo ikke den Ting, som ikke kan ses fra flere Sider, men Spørgsmaalet bliver, hvilken Ordning der har de færreste og mindst betydelige Ulemper, og vi formene rigtignok, at den af os fortrinsvis tilstræbte Plan for Udskrivningen er i dette Tilfælde. Man vil naturligvis gøre gældende imod Planen, at den vil lede til en uretfærdig Bedømmelse af de værnepligtige; man vil sige, at naar Sessionen absolut skal tilvejebringe et vist Antal Folk med visse Egenskaber, vil den i den første Tid, hvori den virker, slaa af paa de Krav, den skal fordre fyldestgjorte, af Frygt for, at den ikke skal opnaa at faa tilvejebragt det foreskrevne Antal, medens den, efterhaanden som dens Gerning skrider frem, og Tallet af dem, der skal tilvejebringes, er nær ved at være naaet, vil, maaske endog uvilkaarligt, skærpe sine Krav til de mødende værnepligtige. Med andre Ord: man kan paastaa, at de værnepligtige vilde udsættes for en forskellig og derfor mindre retfærdig Behandling. At modbevise denne Indvending

formaa vi ganske vist ikke, men vi betvivle, at den, naar der blev taget de fornødne Forholdsregler, har meget paa sig. Allerede nu skal Sessionen for hver Udskrivningskreds tilvejebringe den foreskrevne Rekruttilgang til et Rytterregiment, og, som bekendt, lykkes dette; men der forlyder dog intet om, at der kan spores nogen Forskel paa Rekrutternes Godhed. Under alle Omstændigheder kunde den varierende Sessionsbedømmelse, som man befrygter, kun komme til at foreligge med Hensyn til værnepligtige af de mere specielle Livsstillinger — af Folk med almindelige Livsstillinger er der nemlig nok —, men vi formaa ikke at indse, at den forudsatte varierende Behandling her vilde faa Karakteren af nogen Uretfærdighed, thi faar man ikke det ønskede Tal ved Udskrivningen, som den nu foregaar, maa man, for saa vidt Tilvejebringelsen af Tallet skal sættes i første Række, dog nødes til at tage de manglende af de til anden Tjeneste udskrevne. Om Krigsbestyrelsen og de værnepligtige ere bedre tjente hermed, turde dog være et Spørgsmaal.

Vi indrømme, at vi ere komne for langt ind paa Drøftelsen af denne Sag, noget længere end vor Op-gave tillader, men Spørgsmaalet har da ogsaa en stor Betydning, og det forekommer os, at det maa kunne løses paa en for begge Parter — Krigsbestyrelsen og de værnepligtige — tilfredsstillende Maade, saaledes at den vor Værnepligtslovgivning prægende Humanitet lige overfor de værnepligtige ogsaa kommer til Udslag paa dette Punkt.

Indkaldelsesmaaden:

Et Spørgsmaal, som har en ikke ringe Betydning, er det: hvorledes er Indkaldelsen indrettet. Indrømmes maa det, at dette Spørgsmaal i første Række har Betydning for Forvaltningen: Udskrivningsvæsenet, men det kan dog ikke lades ude af Betragt-

ning, naar der er Tale om, hvad der er gældende Ret paa Værnepligtens Omraade, og følgelig maa det siges at være paa sin Plads i dette indledende Afsnit, hvor vi beskæftige os med Principerne, at omtale Principet ved Indkaldelsesmaaden.

Efter Loven af 6. Marts 1869 (§ 28) foregaar Indkaldelsen gennem Lægsbestyrelsen. Dette vil sige, at Udskrivningpas (i Kraft af hvilke der gives Møde som Rekruter), og Indkaldelsesordrer, (hvor-efter der gives Møde til senere Øvelse) fra Udskrivningskredsen (som den øverste lokale Udskrivningsmyndighed) afsendes til Lægdsforstanderne (Politimestrene), hvorfra de atter afgaa til Lægds mændene (ordinært Sognefogderne), som besørge dem udleverede til de indkaldte værnepligtige.

Principet for Indkaldelsen er altsaa de vedkommende Mødeordrers Fremsendelse gennem Lægdsforstandere og Lægds mænd.

Spørger man nu om, hvor vidt Principet er anvendeligt i Krigstilfælde eller andre overordenlige Tilfælde, hvor det gælder om hurtigst muligt at faa det hjemsendte Mandskab til Tjeneste, tør vi paa ingen Maade besvare dette Spørgsmaal benægtende. Man havde i sin Tid indført ekstraordinære Indkaldelsesordrer, som naar de skulde anvendes, paa en særlig hurtig Maade, skulde tilgaa de værnepligtige.

Man tvivlede imidlertid om, at det trufne Arrangement vilde kunne virke hurtigt nok, og navnlig var det formentlig fra de militære Myndigheder, at Tvivlen kom. Derfor indførtes ved kgl. Anordning af 26. Maj 1893*) en ny Indkaldelsesmaade for Mobiliseringstilfælde. Man forsynede enhver hjemsendt værnepligtig med en „Mødebefaling“, hvori indeholdes en Ordre til, naar det ved almindelig Klokkeringning

*) se nu kgl. Anordning af 23. Juni 1905.

eller paa anden Maade erfares, at Mobilisering finder Sted, at møde uden Ophold ved den opgivne militære Afdeling. Det maa indrømmes, at videregaaende Foranstaltninger i Retning af at muliggøre et hurtigt Møde ere utænkelige, og hvis man kunde forudsætte en hos alle tilstedeværende Respekt for, hvad den lovlige Myndighed har paabudt, vilde den nye Indkaldelsesmaade være fuldkommen. Imidlertid kunne vi ikke frigøre os for Ængstelse for, at i paakommende Tilfælde mange ville tage det meget ligegyldigt med at efterkomme den Mødeordre, man forlængst har givet dem. Den Virkning, som Udleveringen af en Mødeordre paa det vedkommende Tidspunkt utvivlsomt har og maa have, maa vi tillægge stor Betydning. Paa denne Virkning har man nu ment at kunne renoncere, men notop fordi vi tillægge samme betydelig Vægt, kunne vi ikke ubetinget glæde os over den nye, efter fremmed Mønster skabte Ordning.

Ved Siden af den i Mobiliseringstilfælde indførte Indkaldelsesmaade har man atter, nærmest til Anvendelse ved delvis Mobilisering, indført ekstraordinære Indkaldelsesordrer; det synes altsaa, som om man paany har indrømmet Betydningen af slige Ordre.

Befarne:

Efter i det foregaaende at have beskæftiget os med de Principer, vor Lovgivning vedkender sig med Hensyn til de værnepligtiges Sessionsbehandling, og hvad der staar i Forbindelse dermed, skulle vi nu i Korthed omtale de herskende Principer med Hensyn til de befarne.

Befarne forudsættes at være tjenstdygtige:

Vi have allerede tidligere omtalt, at man ved Indkaldelsen af de befarne gaar ud fra, at de ere tjenstdygtige. Vi nære ingen Tvivl om, at det Ræsonnement, hvorpaa man bygger: at den, der kan

tage Del i Koffardifart, ogsaa maa kunne udføre Orlogsfart, er korrekt. Men det forekommer os, at den logiske Følge deraf maa være, at man nedstemmer Kravene til Tjenstdygtigheden. Dette har man imidlertid ikke gjort, og Følgen deraf bliver da den, at der forekommer flere Kassationer af de befarne, end der strængt taget er foreneligt med Udgangspunktet. Klart er det, at man for saa vidt ikke kan bebrejde den gældende Ret for Mangel paa Hensyntagen. Tværtimod.

Indkaldelsen:

De værnepligtige, som fyldestgøre de opstillede Betingelser med Hensyn til Søfart, kunne allerede forfremmes til befarne den 1. Januar, efter at de have fyldt deres 18. Leveaar, og fra dette Tidspunkt kunne de allerede udføre den dem paahvilende Orlogstjeneste. Indkaldelsen er meget rigtigt henlagt til Vintertiden, i hvilken en større Del af de søfarende værnepligtige maa antages at være hjemme. Naar de befarne opholde sig her i Landet paa Indkaldelsestiden, melde de sig til Indkaldelse, og, for saa vidt Antallet af dem, der have meldt sig, falder sammen med det Antal befarne, der efter Planen for Aarets Udrustninger skal benyttes, indkaldes alle. Indbefattes de ikke under Indkaldelsen, skulle de atter melde sig et kommende Aar. For at ingen skal unddrage sig Værnepligtens Opfyldelse, har man i Loven af 6. Marts 1869 (§ 37) maattet give en Bestemmelse om, at den befarne, der ikke har gjort noget Togt — under ordinære Forhold indkaldes kun befarne, der ikke have gjort noget Togt —, skal indkaldes forlods. Da Udrustningerne af Flaadens Skibe foregaa til forskellige Tider, kan det ikke undgaas, at de indkaldte befarne kunne komme til at vente nogen Tid, inden de skulle give Møde. Bedst vilde det naturligvis

være, om man straks kunde tage de befarne i militær Tjeneste, men dette er ganske ugørligt. For nu at hjælpe paa det uheldige, som Ventetiden maa være for den, med hvis Erhverv det netop er uforeneligt at opholde sig hjemme, indrømmer den gældende Værnepligtslovgivning de indkaldte en pekuniær Støtte i Form af Underholdspenge, som ganske vist ere temmeligt begrænsede, hvad Størrelsen angaar, men dog maa tillægges en ikke ringe Betydning, navnlig naar det tages i Betragtning, at de indkaldte ere berettigede til at fare indenrigs, og at der indrømmes dem Ret til at gaa i kortere udenrigs Fart.

Udsættelse:

Efter at have omtalt disse Hovedtræk med Hensyn til de befarnes Indkaldelse, skulle vi endnu nævne den de befarne indrømmede Ret til at forlange Udsættelse i 1 Aar, hvorved de kunne opnaa Fritagelse for Indkaldelse paa en Tid, hvor Indkaldelsen vilde konvenere dem særligt daarligt.

Af det fremstillede vil det staa klart, at den gældende Ret ogsaa med Hensyn til de befarnes Indkaldelse udmærker sig ved stor Humanitet.

I det hele taget vove vi at paastaa, at de Principer, der ere bestemmende for den danske Værnepligtslovgivning, ere sunde og gode og meget humane, og Maaden, hvorpaa Principerne bringes til Anvendelse i de mere detaillerede Bestemmelser, med hvilke vi i det følgende skulle beskæftige os udførligt og saa indgaaende, som vi formaa, staar i god Harmoni med Principerne. Vi betvivle stærkt, at man kan paavise nogen Værnepligtslovgivning, som er bygget paa et saa humant og saa godt gennemtænkt Grundlag som den danske; i alt Fald kende vi ingen.

Udskrivningsvæsenet:

Statens Forvaltning af de af Værnepligten paa-
budte Forhold sker gennem Udskrivningsvæsenet.

Udskrivningsvæsenet er henlagt under Justits-
ministeriet, og vi formene, at dette er, som det bør
være. Medens vel nok den ene Del af Udskrivnings-
væsenets Opgave: at forsyne Hæren og Flaaden med
Mandskab efter de derfor givne Regler kunde lede
Tanken hen paa, at Udskrivningsvæsenet burde være
henlagt under de militære Ministerier, er det klart, at
den anden Del af Opgaven: at varetage Befolkningens
Tarv lige overfor de militære Krav, peger hen paa, at
Udskrivningsvæsenet bør sortere under et civilt Mini-
sterium. Det er os ikke ubekendt, at der har hævet
sig Røster for at faa Udskrivningsvæsenet henlagt
under Krigsministeriet, men foruden at det andet
sideordnede militære Ministerium, Marineministeriet,
omtrent med samme Grund vilde kunne fordre Ud-
skrivningsvæsenet indordnet under sin Bestyrelse, maa
det fastholdes, at Befolkningen er bedre tjent med
den bestaaende Ordning, som i alt Fald i den
almindelige Bevidsthed anses for noget selvfølgeligt.
Men hertil kommer, at man paa ingen Maade kan
betragte de under Udskrivningsvæsenet henlagte For-
retninger som militære, end ikke om man giver
dette Ord en meget vid Forstaaelse. Der er for Ud-
skrivningsvæsenet Spørgsmaal om at bringe de i den
gældende Værnepligtslovgivning indeholdte Forskrifter
til Anvendelse paa det store Publikum; de værne-
pligtige ere ikke militære — enten ere de endnu ikke
udskrevne og have altsaa ikke været i militær Tje-
neste, eller ogsaa ere de hjemsendte fra den militære
Tjeneste og ere altsaa ikke længere militære. Hvor-
ledes man end betragter Forholdet, bliver Resultatet,
at Udskrivningsvæsenet er en ren civil Administra-

tionsgren, og end ikke Sessionen, som ved Udskrivningen skal tilvejebringe den fornødne Tilgang til Hær og Flaade, kan, om den end kan tiltrædes af Officerer, anses for nogen militær Institution. De Egenskaber, som Sessionens ledende Medlemmer helst skulde være i Besiddelse af, navnlig naar der tages Hensyn til Udtagelsen af de værnepligtige til de forskellige Tjenestegrene, er foruden Kendskabet til Værnepligtslovgivningen og da særligt de Sessionsgerningen vedrørende Bestemmelser et vist udvidet Blik i Retning af at bedømme de mødendes legemlige Udvikling, men dette udvidede Blik har intet med den militære Verden at gøre; det forefindes lige saa hyppigt i den civile Verden og udvikles fortrinsvis ved den praktiske Gerning. Justitsministeriet er altsaa øverste Regeringsmyndighed for de Værnepligten vedrørende Forhold.

Den stedlige Administration er henlagt under Udskrivningskredsene som overordnede Myndigheder, se Loven af 6. Marts 1869 § 6, der indeholder de nugældende Bestemmelser om Administrationens Ordning. Landet er delt i Udskrivningskredse, hvis geografiske Begrænsning nærmest falder sammen med Brigadekredsene, jvfr. Hærloven af 6. Juli 1867.

Under Udskrivningskredsene sortere Lægdsforstanderne, og de vedkommende Politiembedsmænd ere Lægdsforstandere. Følgelig paahviler det By- og Herredsfogderne samt Birkedommerne (hver for sin Jurisdiktions vedkommende) at udføre de Lægdsvæsenet vedrørende Forretninger. At Lægdsforstanderen er underordnet Udskrivningskredsen, er en Selvfølge.

Under Lægdsforstanderne sortere atter Lægds-mændene 3: de i hvert Lægd (Sogn) ansatte Tilsyns-

førende med de værnepligtige, jfr. Forordn. af 20. Juni 1788 § 8.

Den her omtalte Ordning er i alle Henseender fyldestgørende og har derhos som noget fra gammel Tid nedarvet (man har overhovedet ikke kendt nogen anden, fra den nuværende væsentlig forskellig Ordning) Krav paa al mulig Respekt. Der har ganske vist været Ideer fremme, hvorefter Lægdsbestyrelsen skulde lægges i Skolelærernes Hænder, og, hvis vi ikke tage fejl, har den Tanke ogsaa været fremsat: at overdrage Lægdsbestyrelsen til Forstærkningsbatalionerne, men der har ikke med Alvor været taget Parti for noget af disse Forlag, og der er derfor ingen Grund for os til at komme nærmere ind derpaa. Vi skulle ej heller forsømme at fremdrage, at der har været Tale om at henlægge Udskrivningsvæsenet under Amterne og følgelig ophæve Udskrivningskredsen. Mod dette Forslag lader sig indvende, at Amterne i Forvejen have et stort og forskelligartet Forretningsomraade, og at det næppe vilde blive til Udskrivningsvæsenets Fremme at henlægge denne Forvaltningsgren, hvis tilfredsstillende Udførelse er afhængig af et nøje og indgaaende Kendskab til den for Haanden værende store Mængde, de gældende Lovforskrifter supplerende administrative Bestemmelser, under Amterne. Kendskabet til den gældende Ret paa Værnepligtens Omraade erhverves kun ved aarelangt Arbejde i Udskrivningsvæsenets Tjeneste.

Varetagelsen af de Forretninger, der vedrøre desøfarendes Mønstring, er udenfor Kjøbenhavn, hvor der er ansat en særskilt Mønstringsbestyrer, ordinært henlagt til de Embedsmænd, for hvilke Toldklareringen foregaar.

Naar der i det følgende tales om Lægsbestyreren,

forstaas derved enten Lægdsforstanderen eller Lægdsmanden.

Endnu bliver at bemærke, at Sessionen, som allerede tidligere berørt, er den til Foretagelse af Udskrivningen sammentrædende Myndighed.

Andet Hovedafsnit.

Om Værnepligten.

Første Afsnit.

Om Værnepligten i Almindelighed.

§ 2.

Hvilke Personer der er Værnepligten undergivne.

Den almindelige Regel herom, som indeholdes i Værnepligtslovens § 1, er den, at enhver Mand med dansk Indfødsret er Værnepligten undergivet.

Det er saaledes nødvendigt at beskæftige sig med Spørgsmaalet om, hvem der har dansk Indfødsret.

Efter Indfødsretten af 15. Januar 1776 § 1 var Hovedreglen den, at Indfødsret var indrømmet enhver, der „er født i Vore Stater, eller af saadanne indfødte Undersaatter, som paa Rejser eller for Vores Tjenestes Skyld kunde være ude af Landet“. Principet var altsaa, at Indfødsret stiftedes ved Fødsel paa Statens Territorium.

Med Hensyn til fremmede bestemte samme Lovs § 9 at „deres her fødte Børn, naar de her i Staten forblive, tilhobe skal agtes og anses fuldkommen for indfødte“. Det var altsaa atter Fødslen, hvorom det i første Række drejede sig, men dernæst fordrede man, at de af fremmede her fødte Børn skulde forblive her i Staten.

Den under 19. Marts 1898 emanerede Lov om Erhvervelse og Fortabelse af Indfødsret bryder fuldstændigt med de hidtil gældende Regler, idet den nærmest hviler paa det saakaldte Afstammingsprincip (∴ den Forstaaelse, at Indfødsret beror paa Afstammningen, saaledes at naar Faderen har Indfødsret i en Stat, have Børnene det ogsaa), der er almindeligt fremherskende i de moderne Lovgivninger.

Hovedreglen i Loven af 19. Marts 1898 er den, at dansk Indfødsret erhverves af „ægte Barn, hvis Fader har dansk Indfødsret, hvad enten Fødslen foregaar her i Landet eller i Udlandet“ (Lovens § 1) og af „uægte Barn, hvis Moder har dansk Indfødsret“, hvad enten Fødslen foregaar her i Landet eller i Udlandet (Lovens § 9). Som det vil ses, er det ikke Spørgsmaalet om, hvor Fødslen er foregaaet, der er bestemmende, men det afgørende er, om Faderen eller Moderen (henholdsvis for ægte eller uægte Børns vedkommende) har dansk Indfødsret. Den her omhandlede Hovedregel kommer kun til Anvendelse paa Børn, der ere fødte efter Lovens Ikrafttræden; dette fremgaar med stor Tydelighed af Lovens § 11, 2. Stykke (jvfr. ogsaa Indenrigsministerets Skrivelse til Udenrigsministeriet af 23. Decbr. 1898) (Loven er traadt i Kraft den 7. April 1898, se den nys citerede Skrivelse).

Men foruden dem, der efter det fremstillede erhverve dansk Indfødsret, tilkommer samme Ret ogsaa andre. Man har altsaa modificeret det til Grund for Loven liggende Afstammingsprincip, formentlig i Erkendelsen af, at det maa anses formaalstjenligt ogsaa at indrømme andre end dem, der ere fødte af danske Forældre, dansk Indfødsret. Lovens § 2 tilstaar saaledes dem, der ere fødte her i Riget, men hvis Fader eller (for uægte Børns vedkommende) Moder

ikke har dansk Indfødsret, en saadan Ret, „naar de efter Fødslen vedblivende have haft deres Hjemsted her indtil deres fyldte 19 Aar“, medmindre de vedkommende i Løbet af det sidste Aar, altsaa efter det fyldte 18 Aar, have afgivet skriftlig Erklæring om, at de ikke ville erhverve dansk Indfødsret, samt derhos have godtgjort at have Statsborgeret i et andet Land*). (Erklæring om ikke at ville erhverve dansk Indfødsret kan dog ikke afgives i flere Slægtled, men kun i det første). At den af en Mand paa denne Maade erhvervede Indfødsret foruden at tilkomme Hustruen ogsaa tilkommer de ægte Børn, er en Selvfølge (se i øvrigt Lovens § 2, 2. Stykke**). — Den i den citerede § 2 givne Bestemmelse er velbegrundet, idet der, saafremt man fastholdt det rene Afstammingsprincip, kunde etableres en Befolkning, som indtog en Særstilling i Forhold til den almindelige Befolkning. Lovens § 2 faar Anvendelse ogsaa paa Personer, som ere fødte forinden Lovens Ikrafttræden (Lovens § 11, 1. Stykke), altsaa paa allerede eksisterende Individider.

Fremdeles erhverves (Lovens § 3) dansk Indfødsret af saadanne Børn, som ere avlede af en fremmed Kvinde og en Mand med dansk Indfødsret, naar Forældrene indgaa Ægteskab, dog kun for saa vidt Børnene ere umyndige (under 18 Aar); denne Bestemmelse

---

*) Sønner af udenlandske Konsuler, der ere udsendte som saadanne, ere, selv om vedkommende ere fødte her, fritagne for enhver personlig Byrde, altsaa ogsaa for Værnepligt, saa længe de ikke have erhvervet nogen særskilt og uafhængig borgerlig Stilling her i Landet, Resol. af 25. April 1821 og Pl. af 25. September 1834 § 3.

**) uægte Børn følge Moderen (Lovens § 9, 2. Stykke).

kommer kun til Anvendelse, paa Ægteskaber, der indgaas efter Lovens Ikrafttræden (Lovens § 11, 2. Stykke).

Yderligere kan Indfødsret erhverves ved Naturalisation i Henhold til Grundloven af 28. Juli 1866 § 51; Naturalisationen omfatter de umyndige ægte Børn (og, hvor den gælder Moderen, de umyndige uægte Børn), saafremt der ikke fastsættes andet i det enkelte Tilfælde (Lovens § 4 og § 9, 2. Stykke).

Og endelig maa Børn, som findes her i Riget, og hvis statsborgerlige Stilling ikke kendes, indtil andet oplyses, anses som havende Indfødsret (Lovens § 10).

Som Spørgsmaalet om, hvilke Personer der ere Værnepligten undergivne (her i Landet som i de fleste andre Lande) staar i den nøjeste Forbindelse med Spørgsmaalet om, hvem der er tillagt Indfødsret, saaledes maa det fremdeles staa klart, at det for Værnepligtens vedkommende er af stor Betydning at faa fastslaaet, naar og under hvilke Omstændigheder Indfødsretten fortabes. Naar Indfødsretten er fortabt, kan den paagældende selvfølgelig ikke affordres Værnepligt i Henhold til Bestemmelsen i Værnepligtslovens § 1.

De i Loven af 19. Marts 1898 givne Regler om Fortabelse af Indfødsret synes at være i nøje Overensstemmelse med de tilsvarende Bestemmelser i andre nyere Lovgivninger; de have derhos deres ganske naturlige Begrundelse, hvorpaa vi dog ikke skulle komme nærmere ind. Reglerne omfatte to Hovedtilfælde: Optagelse i Statsborgerforhold til et andet Land eller langvarigt Ophold i Udlandet.

I Lovens § 5 hedder det saaledes: „Dansk Indfødsret tabes af den, som bliver Statsborger i et andet Land“. Fortabelsen omfatter ogsaa de umyndige ægte Børn, naar Naturalisationen i det fremmede Land tillige giver dem Statsborgerret der; men

den danske Indfødsret fortabes ikke, for saa vidt de umyndige ægte Børn forblive her*). Da enhver, som bliver Statsborger i et andet Land, fortaber sin danske Indfødsret, er det selvfølgelig uden Betydning, paa hvilke Maade den ny Statsborgerret erhverves, se i øvrigt Indenrigsministeriets Skrivelse til Udenrigsministeriet af 23. Decbr. 1898. Men det maa fordres, at den paagældende er bleven Statsborger i et andet Land, hvorfor altsaa saadanne udelukkes, som alene i Kraft af Fødsel i et fremmed Land efter den der gældende Lovgivning erhverve Statsborgerret der; Personer, der ere i det sidste Tilfælde, bevare altsaa deres danske Indfødsret, uanset at de have Statsborgerret i et andet Land, jvfr. Indenrigsministeriets Skrivelse af 23. Decbr. 1898. Hvad angaar umyndige uægte Børn, bedømmes deres statsborgerlige Stilling, naar der under de her omtalte Omstændigheder er Spørgsmaal om Indfødsrettens Fortabelse, efter Moderens Stilling (Lovens § 9, 2. Stykke).

Betræffende det andet Hovedtilfælde af Indfødsrets Fortabelse: langvarigt Ophold i Udlandet, er at bemærke, at den, der uafbrudt i 10 Aar har haft sit Hjemsted i Udlandet, har fortabt sin danske Indfødsret, med mindre Fraværelsen skyldes et offentligt Hverv for Staten. Tabet omfatter ogsaa de umyndige ægte Børn, for saa vidt de ikke forblive*) her; for uægte Børns vedkommende gælder, at de bedømmes efter Moderens Stilling, saaledes at naar hun har fortabt sin Indfødsret ved Ophold i Udlandet, have de ligeledes fortabt deres Indfødsret, for saa vidt de ikke ere forblevne*) her, (Lovens § 7, 1. og 3. Stykke, og § 9, 2. Stykke). Det fordres, at Opholdet i Udlandet skal have været „uafbrudt“, men

*) have Hjemsted her (Indenrigsministeriets Skrivelse af 23. Decbr. 1898).

det kan dog ikke antages, at et Besøg her i Landet hindrer Fortabelsen, naar i øvrigt Betingelserne derfor ere til Stede (Indenrigsministeriets Skrivelse af 23. December 1898). Dernæst fordres, at den vedkommende har haft sit „Hjemsted“ i Udlandet; heraf følger, at den, der i 10 Aar har rejst om i Udlandet uden at have haft Hjemsted (f. Eks. Søfolk, hvad enten de have været i Fart med danske eller fremmede Skibe) ikke paa Grund af Fraværelse fortaber sin Indfødsret. Det hedder „Hjemsted i Udlandet“ og følgelig behøver Hjemstedet (for den hele Tidsperiode) ikke at have været i en enkelt Stat (Indenrigsministeriets Skrivelse af 23. Decbr. 1898). Den fastsatte Frist af 10 Aar regnes fra Lovens Ikrafttræden (7. April 1898) jvfr. Lovens § 11, 2. Stykke.

I dette andet Hovedtilfælde kan Fortabelse af Indfødsret dog undgaas, naar den vedkommende inden Forløbet af de 10 Aar afgiver en skriftlig Erklæring for vedkommende danske Gesandtskab eller Konsulat om, at Indfødsretten forbeholdes; en saadan Erklæring kan gentages inden Forløbet af hvert paafølgende Tiaar. Dog bemærkes, at Erklæringen kun kan afgives af den, „som selv er udflyttet og hans Børn o. s. v.“, men skønt der ved „udflyttet“ maa være sigtet til Personer, som have haft Ophold her, antager dog Indenrigsministeriet (se den oftere citererede Skrivelse af 23. Decbr. 1898), at eksempelvis et Barn, der er født i Udlandet af Forældre, som midlertidigt have opholdt sig der, men have Hjemsted her, maa, uanset at det fra Fødslen er forblevet i Udlandet, have Adgang til at afgive Erklæringen, som for Resten maa kunne afgives af enhver „udflyttet“, selv om den vedkommende ved Udflytningen var umyndig og var udflyttet alene (uden Forældre).

De ovenfor fremstillede Regler om Fortabelse af Indfødsret ved Ophold i Udlandet kunne ved Overenskomst med en fremmed Magt ophæves eller indskrænkes lige over for samme (Lovens § 7, sidste Stykke).

Foruden de tvende Hovedtilfælde af Fortabelse af Indfødsret skulle vi for Fuldstændigheds Skyld endnu nævne det i Lovens § 6 omhandlede, der dog har mindre praktisk Betydning. De Børn, der ere avlede af en dansk Kvinde og en Mand, som ikke har dansk Indfødsret, tabe den dem oprindeligt tilkommende Indfødsret ved Forældrenes Giftermaal, for saa vidt de paa det Tidspunkt ere umyndige.

Vi havenu omtalt, hvorledes Indfødsreter hverves, og naar og under hvilke Omstændigheder den fortabes, men der staar endnu tilbage at berøre, at den tabte Indfødsret under visse Forhold kan generhverves.

Medens den ved Optagelse i et fremmed Lands Statsborgerforhold tidligere suspenderede Indfødsret efter Bestemmelserne i Loven af 25. Marts 1871 om Tillæg til Indfødsretsloven af 15. Januar 1776 atter kunde træde i Kraft, naar de vedkommende tog fast Bopæl her i Landet og lod sig løse af det undersaatlige Forhold til det fremmede Land eller, hvor saadant ikke var muligt, frasagde sig de deraf flydende Rettigheder (Ophold her over 2 Aar ansaas uden videre Bevis for Udtrædelse)*), indeholder Loven af 19. Marts 1898 ingen Bestemmelse om en særlig Generhvervelse af Indfødsret for den, som er bleven Statsborger i et fremmed Land.

Derimod bestemmer Lovens § 8, at den, som

*) Dog ikke absolut for amerikanske Statsborgeres vedkommende.

ved Ophold i Udlandet (Lovens § 7) har tabt sin danske Indfødsret, kan, for saa vidt han ikke er bleven Statsborger i et andet Land, generhverve sin Indfødsret ved at tage Hjemsted her i Riget eller selv uden dette ved særskilt Tilladelse af Kongen. Generhvervelsen omfatter ogsaa de umyndige ægte Børn, selv om disse beholde Hjemsted i Udlandet, og selv om de først ere fødte efter Indfødsrettens Fortabelse; for uægte Børns vedkommende sker Bedømmelsen efter Moderens Stilling (Lovens § 9, 2. Stykke).

Ved Udtrykket „Hjemsted“ maa være sigtet til et Ophold af en saadan Beskaffenhed, at det udviser, at den vedkommende har bosat sig her med den Hensigt at forblive her. Der kan fornuftigvis ikke etableres nogen Forskel paa „Hjemsted“ og „fast Hjem.“

Nu kunde man jo spørge, om Bestemmelserne i Loven af 25. Marts 1871 ikke fremdeles maatte have Gyldighed med Hensyn til dem, som have tabt deres danske Indfødsret ved Optagelse i et andet Statsborgerforhold, og der kunde maaske nok anføres en Del til bedste for Spørgsmaalets bekræftende Besvarelse. Men Indenrigsministeriet har i den oftere omtalte Skrivelse af 23. Decbr. 1898 udtalt som sin Formening, at de i Loven af 25. Marts 1871 indeholdte Bestemmelser om Indfødsrettens Genopvaagnen maa komme til Anvendelse over for alle Danske, der have erhvervet Statsborgerret i et andet Land, før Loven af 19. Marts 1898 traadte i Kraft (7. April 1898), og senere vende tilbage hertil*) (se ogsaa Lovens § 11, 2. Stykke), og heraf følger, at Loven af 25. Marts 1871 ikke kan anses for anvendelig

*) Dette gælder dog næppe ubetinget (se det følgende) for Danske, som have erhvervet amerikansk Statsborgerret.

derudover. Der er altsaa ingen anden Generhvervelse af Indfødsret for dem, der efter Loven af 19. Marts 1898 ere blevne Statsborgere i et andet Land, end ved Naturalisation (Loven af 19. Marts 1898 § 4).

Rejser man nu det Spørgsmaal, om den, der har tabt sin Indfødsret ved Erhvervelse af anden Statsborgerret, da ikke er Værnepligten undergiven, naar han paany vender tilbage til Danmark, nære vi ingen Tvivl om, at Spørgsmaalet under visse Omstændigheder maa besvares bekræftende. Det er klart, at et løsere Ophold her i Landet ikke atter kan kalde Værnepligten til Live, og naar tidligere (efter Loven af 25. Marts 1871) det 2-aarige Ophold her stod som den deciderede Begrænsning af den erhvervede Fritagelse for Værnepligt, ere de Mænd, som befinde sig under de her omtalte Vilkaar, nu blevne meget heldigere stillede. De maa fremtidigt kunne opholde sig her Aar efter Aar, uden at der paahviler dem Værnepligt. Men naar de som andre Udlændinge erhverve „fast Hjem“ her og derhos de for Udlændinge i øvrigt gældende Betingelser ere fyldestgjorte, maa de paany falde ind under Værnepligten, som da atter kaldes til Live, jvfr. Værnepligtslovens § 2.

Som ovenfor bemærket, er den almindelige Regel altsaa den, at enhver Mand, der har dansk Indfødsret, er Værnepligten undergiven. Denne Regel maa imidlertid indskrænkes noget, idet ikke alle, som have dansk Indfødsret, ere undergivne dansk Værnepligt.

Reglen indskrænkes derved, at de, der ere fødte paa Island, Færøerne eller de danske Besiddelser udenfor Evropa, ere fritagne for Værnepligt, saa længe de ikke have erhvervet fast Hjem her i Landet, Værnepligtslovens § 1. 2. Punktum. Fremdeles vare de, som ere fødte i de ved Fredstaktaten af 30. Ok-

tober 1864 aftraadte Landsdele og i Henhold til samme Traktat havde bevaret deres danske Indfødsret, ikke undergivne Værnepligt, med mindre de havde erhvervet fast Hjem her i Landet, Værnepligtslovens § 56.

Værnepligten er dog, som alt berørt, ikke alene begrænset til dem, der have dansk Indfødsret; ogsaa Udlændinge kunne blive Værnepligten undergivne. Betingelserne for, at der kan affordres Udlændinge dansk Værnepligt, ere, at der ikke er afsluttet Overenskomst med den vedkommende fremmede Stat om Fritagelse for sammes Statsborgere, at der ikke i det enkelte Tilfælde bestaar et saadant undersaatligt Forhold til den fremmede Stat, som maa anses for en Hindring for Opfyldelse af dansk Værnepligt, og at Udlændingen har erhvervet fast Hjem her i Landet, Værnepligtslovens § 2*). Til de opstillede Betingelser kan man føje endnu den, at Udlændingen er under en vis Alder, Værnepligtslovens § 49.

Vi skulle nu se, med hvilke fremmede Stater der er afsluttet Overenskomster om Fritagelse for Værnepligt.

Saadanne Overenskomster ere afsluttede med Nederlandene, Venezuela, Belgien; Italien, Storbritannien**), Schweiz, Rusland og Japan; Overenskomsterne medføre Fritagelse baade for de vedkommende Staters Undersaatte her i Landet og for danske Undersaatte i de vedkommende Stater, Justitsministeriets Cirk. af 31. August 1869 og Patent 28. Juli 1875, Bekendtgørelser af 3. April 1895 og 10. Oktbr. 1899 **). For Storbritanniens vedkommende hedder det, at Fritagelsen er betinget af, at den paa-

*) Jvfr. Loven af 19. Marts 1898 § 12.

***) Enhver, der fødes paa engelsk Grund, er engelsk Statsborger.

Efter en engelsk Lov af 12. Maj 1870 kan derhos

gældende ikke er naturaliseret i det Land, Storbritannien eller Danmark, hvor han er besat. Da der ved Naturalisation maa forstaas Erhvervelse af Indfødsret, indeholder Konventionen med Storbritannien for saa vidt intet særligt; de herboende storbritanniske Undersaatter ere stillede akkurat under samme Forhold som alle andre herboende Udlændinge, der henhøre til een af de Stater, med hvilke der er afsluttet Konvention, da det netop gælder for disse Udlændinges vedkommende, at de ved at erhverve Indfødsret her tabe den dem ved den afsluttede Konvention ellers tilkommende Fritagelse for Værnepligt; de falde i saa Fald ind under den almindelige Regel i Værnepligtslovens § 1. (Efter Patentet af 28. Juli 1875 maa derhos danske og schweiziske Borgere henholdsvis i Schweiz og Danmark være forsynede med Nationalitetscertifikater fra vedkommende Øvrighed).

Der er endelig afsluttet en Konvention med de forenede Stater i Nordamerika, hvorefter danske Undersaatter, der blive naturaliserede som amerikanske Borgere, skulle anses som Statsborgere i de forenede

---

den, der er født med dobbelt Statsborgerret, efter opnaaet Myndighed frasige sig den engelske Statsborgerret.

Ogsaa de, der ere fødte i Kolonierne, anses for storbritanniske Undersaatter, (til Kolonierne kan dog ikke henføres de saakaldte engelske „Settlements“).

Reglen om, at Statsborgerret ikke er afhængig af Fødestedet, men tilkommer Statsborgernes Børn (Afstammingsprincippet) gælder i Frankrig, Belgien, Tyskland, Østerrig, Holland, Italien, Rusland og Schweiz og vist nok flere Stater.

Stater, og omvendt amerikanske Borgere ved Naturalisation her i Landet anses for danske Undersaatter; men naar de vedkommende paany tage Ophold henholdsvis i Danmark eller Amerika uden at have til Hensigt at vende tilbage til den Stat, af hvilken de ere blevne naturaliserede, skulle de anses for at have opgivet den erhvervede Naturalisation, Patent 18. Marts 1873.

Denne Konvention har, saa vidt vi formaa at indse, nu kun en begrænset Betydning. Den danske Undersaat eller (vel mere korrekt) den Mand med dansk Indfødsret, som efter 7. April 1898 har erhvervet amerikansk Statsborgerret, har nu efter Bestemmelserne i § 5 i Loven af 19. Marts 1898 fortabt sin danske Indfødsret og maa, som foran udtalt, ved paany at tage Ophold i Danmark bedømmes, for saa vidt Værnepligten angaar, som Udlænding efter de for Udlændinge gældende Værnepligtsregler. Det er altsaa ikke efter 2 Aars Ophold her, at Værnepligten paany kaldes til Live, men først naar den vedkommende naturaliseres her. For de i de forenede Stater*) fødte Personer har Konventionen fremdeles den Betydning, at de ikke blive værnepligtige her, før de naturaliseres her.

---

*) Det maa anses for at være Regel, at enhver, der er født i „de forenede Stater“, er amerikansk Statsborger. Dog maa det tages i Betragtning, at de der fødte Personer, der som umyndige følge Forældrene, naar disse atter vende tilbage hertil, ikke alene i Kraft af Fødslen kunne anses som indfødte amerikanske Statsborgere. Det tør nemlig antages, at den under slige Omstændigheder ved Fødslen erhvervede amerikanske Statsborgerret lige saa vel som den ved Forældrenes Naturalisation erhvervede forudsætter efter den amerikanske Lovgivning en Forbliven i de forenede Stater.

Saadanne Personer, som inden 7. April 1898 have erhvervet amerikansk Statsborgeret, falde derimod ind under Konventionens Bestemmelser, og det maa her tages i Betragtning, at naar det hedder i Konventionen, at Hensigten til ikke at vende tilbage skal antages at være til Stede, naar en Person opholder sig længere end to Aar i det Land, hvor han oprindeligt var Undersaat, maa dette af Hensyn til Uoverensstemmelsen i Teksten i de vedkommende Sprog, hvori Konventionen er afsluttet, forstaas saaledes, at der i det 2-aarige Ophold kan ligge en slig Hensigt.

Hvad angaar de i de aftraadte Landsdele fødte Personer, er at bemærke, at de, for saa vidt de havde bevaret deres danske Indfødsret (jvfr. Fredstaktaten af 30. Oktober 1864), først bleve værnepligtige, naar de havde erhvervet fast Hjem her i Landet, Værnepligtslovens § 56. Men selv om denne Betingelse var sket Fyldest, havde dog de vedkommende hverken Ret eller Forpligtelse til at opfylde Værnepligt her, medmindre de havde bevaret deres Egenkab som danske Undersaatte, Lov 4. April 1873. En saadan Bevarelse af det undersaatlige Forhold til Danmark forelaa, naar de paagældende inden den 16. November 1870 (jvfr. Fredstraktatens Artikel 19) vare indskrevne i dansk Rulle eller havde afgivet Erklæring om Udvandring til Danmark for en dansk eller preussisk Øvrighed, Udenrigsministeriets Bekendtgørelse af 3. Oktober 1872, samt naturligvis ogsaa, naar de vare udløste ved en særlig Akt^{*)} ^{**}).

*) Det er klart, at de i de aftraadte Landsdele fødte Mandpersoner, som inden Fredsslutningen vare udvandrede derfra, ikke kunde betragtes som preussiske Undersaatte, om de end ikke havde foretaget noget af de ovennævnte Skridt, og at de fra Landsdelene udviste Personer lige saa lidt kunde betragtes som staaende i undersaatligt Forhold til Preussen.

***) Det antages ikke at være uden Interesse at kende den ansete Statsretlærer, Professor Matzens Forstaaelse af statsretlige

Disse Regler, som kun havde Betydning for en vis Tidsperiode (Overgangsperioden), have næppe længere nogen praktisk Interesse.

Forhold vedrørende de aftraadte Landsdele, og vi skulle derfor give følgende:

Professor Matzen siger, at Indfødsret i Hertugdømmerne tilkommer alle, som vare i Besiddelse af den ved Fredsslutningen, altsaa ogsaa saadanne, som valgte at være danske Undersaatter. Indfødsretten er ingen Tillægsret til Statsborgerretten, men Indfødsretten medfører en Statsborgerret, jvfr. Lov for Monarkiet af 28. Marts 1810. Indfødte have Hjemstedsret og kunne ikke udvises. Der kan saaledes i Hertugdømmerne findes en Del indfødte, som ere preussiske Statsborgere uden at være preussiske Undersaatter, nemlig de danske Optanter; disse ere, naar de ere bosatte i Hertugdømmerne, undergivne alle undersaatlige Pligter, ogsaa Værnepligt, thi Værnepligtsloven paalagde alle indfødte Værnepligt. Denne Forstaaelse er godkendt af den preussiske Regering ved Bekendtgørelse af 16. November 1866.

Fremdeles siger Professor M., at han har paavist:

at Indfødsretten i det danske Monarki medførte Hjemstedsret (Statsborgerret) samme Steds,

at følgelig indfødte ikke kunne udvises og efter at have begivet sig bort frit kunne vende tilbage,

at Indfødsretten ved Fredstraktaten er bevaret for alle, som vare i Besiddelse af den,

at Indfødsretten ved Preussens Erhvervelse af Hertugdømmerne gik over til at være preussisk Indfødsret,

at derfor de indfødte i Hertugdømmerne, altsaa ogsaa saadanne, som valgte at være danske Optanter, ikke kunne udvises, samt

at en modsat Behandling af Optanter er i Strid med Fredstraktatens Artikel XIX.

Det antages fremdeles (til Belysning af Forholdet vedrørende de i de aftraadte Landsdele fødte Personer) at have Interesse at omtale den d. 11. Januar 1907 mellem den preussiske og danske Regering afsluttede Traktat, hvorefter den førstnævnte Regering vil tilstaa preussisk Undersaatsforhold til de paa preussisk Statsomraade boende statsløse Optantbørn, d. v. s. de Børn, som ere fødte udenfor Danmark efter Faderens Optionserklæring, men før den danske Indfødsretslov af 19. Marts 1898 traadte i Kraft, for saa vidt de andrage derom og opfylde de almindelige lovmæssige Forudsætninger.

De, der ere fødte i de aftraadte Landsdele efter Fredsslutningen, have selvfølgelig ikke dansk Indfødsret og maa bedømmes paa samme Maade som de øvrige tyske Statsborgere.

Om tyske Statsborgere gælder, at de i Kraft af stiltiende Aftaler med Tyskland maa betragtes som stillede udenfor dansk Værnepligt, jvfr. Justitsministeriets Skrivelse af 18. April 1873. Det fortjener her at bemærkes, at den tyske Lovgivning udelukkende er bygget paa Afstammingsprincippet. I Tyskland gælder saaledes den Begel, at kun de Personer ere tyske Statsborgere, hvis Fædre eller for uægte Børns vedkommende Mødre ere tyske, eller som selv ere naturaliserede. Det Afkom, der hidrører fra Forældre, som ikke ere tyske eller ere blevne naturaliserede, vil i uendelige Led være at henhøre til fremmede, og saadanne i Tyskland fødte Mandspersoner kunne altsaa undergives dansk Værnepligt. Den gældende tyske Lov er af 1. Juni 1870*^o). Efter denne Lov

---

Efter samme Traktat er man fremdeles enedes om, at ved Optantbørn ikke blot forstaas Efterkommere i første Led, men ogsaa disses Efterkommere.

*) I Lovens § 2 hedder det: Die Staatsangehörigkeit in einem Bundesstaate wird fortan nur begründet:

1. durch Abstammung (§ 3),
2. durch Legitimation (§ 4),
3. durch Verheirathung (§ 5),
4. für einen Deutschen durch Aufnahme (§ 6), und
5. für einen Ausländer durch Naturalisation.

Die Adoption hat für sich allein diese Wirkung nicht.

Vi gengive endnu nogle Paragrafer af denne Lov.

§ 3.

Durch die Geburt, auch wenn diese im Auslande erfolgt, erwerben eheliche Kinder eines Deutschen die Staatsangehörigkeit des Vaters, uneheliche Kinder einer Deutschen die Staatsangehörigkeit der Mutter.

maa yderligere bemærkes, at en tysk Statsborger fortaber sin Statsborgerret ved et 10-aarigt Ophold i Udlandet (uden Afbrydelse), samt at denne Fortabelse udstrækker sig foruden til Hustruen endvidere til de umyndige Børn, for saa vidt de opholde sig hos Faderen. (Se ogsaa Justitsministeriets Skrivelse af 21. Oktober 1891 til 1ste Udskrivningskreds, der sammenstemmer med, hvad vi nys have udtalt). Denne Fortabelse er i god Overensstemmelse med den her i Landet ved Loven af 19. Marts 1898 § 7 ind-

§ 4.

Ist der Vater eines unehelichen Kindes ein Deutscher, und besitzt die Mutter nicht die Staatsangehörigkeit des Vaters, so erwirbt das Kind durch eine den gesetzlichen Bestimmungen gemäss erfolgte Legitimation die Staatsangehörigkeit des Vaters.

§ 5.

Die Verheiratung mit einem Deutschen begründet für die Ehefrau die Staatsangehörigkeit des Mannes.

§ 6,

Die Aufnahme, so wie die Naturalisation (§ 2, Nr. 4 und 5) erfolgt durch eine von der höhern Verwaltungsbehörde ausgefertigte Urkunde.

§ 13.

Die Staatsangehörigkeit geht fortan nur verloren:

1. durch Entlassung auf Antrag,
4. durch zehnjährige Aufenthalt im Auslande.

§ 14.

Die Entlassung wird durch eine von der höhern Verwaltungsbehörde des Heimathsstaates ausgefertigte Entlassungsurkunde ertheilt.

§ 21.

Deutsche, welche das Bundesgebiet verlassen und sich zehn Jahre lang ununterbrochen im Auslande enthalten, verlieren dadurch ihre Staatsangehörigkeit — — —

Der hiernach eingetretene Verlust der Staatsangehörigkeit erstreckt sich zugleich auf die Ehefrau und die noch unter väterlicher Gewalt stehenden minderjährigen Kinder, soweit sie sich bei dem Ehemann, beziehungsweise Vater befinden.

førte Fortabelse af dansk Indfødsret. — Vi undlade derhos ikke her at henvise til en Skrivelse fra Justitsministeriet af 14. Januar 1897 (ogsaa til 1ste Udskrivningskreds), hvori der i Anledning af et indgivet Andragende udtales, „at det ved en af Rigsretten i Leipzig den 4. Februar 1895 afsagt Dom er statueret, at en tysk Undersaat, selv om han maatte være umyndig, ved et 10-aarigt Ophold i Udlandet udtræder af Undersaatsforholdet til Tyskland, men at de administrative preussiske Myndigheder ikke føle sig bundne af denne Afgørelse, idet de for den som umyndig udvandrede først regner Fortabelsen af Undersaatsforholdet til Tyskland fra 10 Aar, efter at han har opnaaet Myndighedsalder, forudsat at hans Fader ikke forinden har mistet dette Undersaatsforhold, i hvilket Tilfælde den umyndige Søn antages at følge med Faderen“. Den omhandlede, af den tyske Rigsret afsagte Dom synes at være i absolut Modstrid med Bestemmelserne i Loven af 1ste Juni 1870, men ogsaa det af den preussiske Administration indtagne Standpunkt, at den umyndige Søn antages at følge med Faderen, naar denne ved Udvandringen har mistet Undersaatsforholdet, synes at være mindre overensstemmende med samme Lov, hvis § 21 udtrykkelig fordrer, at de umyndige Børn, hvis Fortabelsen skal strække sig til dem, skulle befinde sig hos Faderen.

Der kunde endnu, navnlig med Hensyn til tyske Statsborgere, spørges om, hvilken Virkning der maa tillægges den Handling, at en dansk Statsborger adopterer en tysk Statsborger. Vi formene, at ligesom den tyske Lov, se Anmærkningen, ikke tillægger Adoptionen nogen Indflydelse paa Statsborgerforholdet, saaledes kan man ej heller efter dansk Ret indrømme den ganske privatretlige Handling: Adoptionen nogen Indflydelse paa samme Forhold.

Efter nu at have behandlet den første med Hensyn til Udlændinges Værnepligt opstillede Betingelse: at der ikke er afsluttet Overenskomst med den vedkommende Stat om Fritagelse for sammes Statsborgere, vende vi os dernæst til den anden Betingelse: at der ikke bestaar et saadant undersaatligt Forhold til den vedkommende fremmede Stat, at det er til Hinder for dansk Værnepligt. Vi bemærke da straks, at som det er den vedkommendes Sag at paavise og godtgøre Tilstedeværelsen af et sligt undersaatligt Forhold, saaledes er det efter Værnepligtslovens § 10 overladt til Sessionen som dømmende Myndighed at afgøre, om noget saadant Forhold bestaar, ligesom Sessionen i det hele taget afgør med dømmende Myndighed Spørgsmaalet om, hvor vidt en Person er Værnepligten undergiven eller ikke. Der lader sig ikke opstille Regler for, hvilke undersaatlige Forhold der maa tillægges Betydning som Hindring for dansk Værnepligt, men Bedømmelsen maa foregaa for hvert enkelt Tilfælde vedkommende. Dog maa vi nævne, at den Omstændighed, at en Mand er vaabenøvet i en fremmed Hær og indskreven i sammes Ruller, maa anses for et saadant undersaatligt Forhold, som fritager den paagældende for dansk Værnepligt, mærk her „Justitsministeriets Skrivelse til 1ste Udskrivningskreds af 14. Juni 1898, som netop udtaler sig i Overensstemmelse hermed.*)

Den tredje Betingelse for Udlændinges Værnepligt er: at Udlændingen skal have erhvervet „fast Hjem“ her i Landet.

Der vil kunne spørges om, hvad der forstaas ved

---

*) Aftjeningen af Værnepligten maa være paabegyndt jvfr. Justitsministeriets Skrivelse til 1ste Udskrivningskreds af 6. September 1899.

„fast Hjem“. Hertil maa da først bemærkes, at det ikke lader sig gøre i saa Henseende at opstille bestemte Regler, men Bedømmelsen maa finde Sted for ethvert enkelt Tilfældes vedkommende efter de foreliggende Forhold; det bliver derfor kun muligt som en almindelig Vejledning at give enkelte Antydninger. Det er da klart, at naar Opholdet er af den Beskaffenhed, at den vedkommende indtager en tjenende eller uselvstændig Stilling (f. Eks. som Tjenestekarl, Handelsbetjent eller Haandværkssvend), kan der ikke være Tale om, at der er stiftet „fast Hjem“. Har den paa-gældende derimod erhvervet sig en selvstændig Livsstilling, indgaaet Ægteskab, eller købt en fast Ejendom, eller paa anden lignende Maade lagt for Dagen, at det er hans Agt at ville blive her i Landet, eller vedgaar han selv, at han har besluttet sig til at forblive her, *) synes et fast Hjem at maatte foreligge, jvfr. Højesteretsdomme af 8. April 1856 og 1. August 1857. Det er her forudsat, at den vedkommende har naaet den personlige Myndighedsalder; den umyndige maa efter vor Lovgivnings almindelige Princip bedømmes efter Forældrenes Forhold, thi det kan ikke antages, at det ved Højesteretsdom af 2. Maj 1860 er absolut udelukket, at „fast Hjem“ kan stiftes, inden den personlige Myndigheds Alder er naaet.

Med Hensyn til dem, der efter det foregaaende kun betingelsesvis ere undergivne Værnepligt her i Landet (de paa Island, Færøerne og de danske Be-

---

*) Mærk her Højesteretsdom af 28. August 1906, hvorefter der ikke kunde tillægges en Persons Optagelse i Rullen — han havde meldt sig efter et ham af Lægdsmanden givet Paalæg — og ej heller den Omstændighed, at han fremstillede sig til Sessionsbehandling, afgørende Betydning.

siddelser udenfor Evropa fødte Mandspersoner (tidligere de i de aftraadte Landsdele fødte Mandspersoner, der havde bevaret deres danske Indfødsret), Udlændinge samt de her i Landet fødte Mandspersoner, der ere optagne som Statsborgere i en fremmed Stat eller ved Ophold i Udlandet have tabt deres danske Indfødsret), er fremdeles at bemærke, at der ikke affordres dem Værnepligt, for saa vidt de paa det Tidspunkt, da Spørgsmaalet foreligger, have opnaaet en Lægdsrullealder af 32 Aar, jvfr. Værnepligtslovens §§ 49 og 50 (se i øvrigt § 5).

§ 3.

Afgivelser fra den almindelige Værnepligt.

Enhver værnepligtig, som efter det fyldte 15. Aar og uden senere erhvervet Æresoprejsning, jvfr. Lov af 3. April 1868, har udstaaet Strafarbejde, er udelukket fra at opfylde Værnepligten paa den almindelige Maade, Værnepligtslovens § 3. Dette gælder ogsaa værnepligtige, som efter Straffedomme, der ere afsagte i Udlandet, have udstaaet Strafarbejde, Justitsministeriets Skrivelse til Krigsministeriet af 15. Juli 1875.*)

Værnepligtige, hvis paa Strafarbejde lydende Straffedomme betingelsesvis formildes eller eftergives (om betingede Straffeformildelser og Benaadninger give Retsbetjentene — i København Politidirektøren — Underretning) behandles som andre, der ikke have udstaaet Strafarbejde, saa længe Betingelsen opfyldes, Justitsministeriets Cirkulære af 11. Maj 1904.

*) I det vedkommende Tilfælde var der Spørgsmaal om Betydningen af en i Slesvig ikendt Tugthusstraf. Justitsministeriet udtaler, at „det antager det for utvivlsomt“, at Bestemmelsen i Værnepligtslovens § 3 „maa komme til Anvendelse paa den paagældende og han altsaa være udelukket fra Tjeneste i Hæren, men at for øvrigt Spørgsmaal om Vedtegninger efter § 3 henhøre under Sessionen, der afgør samme med dømmende Myndighed, jvfr. Værnepligtslovens § 10, 1ste Stykke.“

Efter § 6 i Loven om Æresoprejsning medføre Straffedomme for Handlinger, begaaede af Personer under 15 Aar, ikke nogen Indskrænkning i de Rettigheder, der betinges af et uplettet Rygte, og der vil derfor kunne spørges, om Forskriften i Værnepligtslovens § 3 (der, som bemærket, udelukker fra Tjenesten i Hæren og ved Søværnet alle, som efter det fyldte 15de Aar have „udstaaet“ Strafarbejde) medfører, at den, hvis Straf vel er udstaaet efter det 15de Aar, medens Handlingen er begaaet inden Opnaaelsen af det 15de Aar, er udelukket fra Tjeneste. Det er klart, at Udtrykket i § 3 er valgt med liden Omhu, og vil man forstaa Værnepligtslovens Bestemmelse i Overensstemmelse med dens Ordlyd, maa man udelukke en Person, som er i det forudsatte Tilfælde. Imidlertid vilde der derved fremkomme en Anomali, idet den vedkommende efter Æresoprejsningsloven ikke behøver Æresoprejsning og selvfølgelig ikke bør stilles værre end den, der behøver og faar Æresoprejsning. En saadan Person bliver derfor ikke at udelukke fra Tjenesten, jvfr. Justitsministeriets Skrivelse til 1ste Udskrivningskreds af 3. Maj 1897, hvorefter Ministeriet gaar ud fra, at Ordene „have udstaaet Straf“ i Værnepligtslovens § 3 kun ere benyttede for at betegne, at en efter det 15de Aar idømt, men paa Grund af Benaadning ikke udstaaet Straf ikke skal tages i Betragtning.

Delvis fritagne for Værnepligtens Opfyldelse ere de værnepligtige, som have modtaget Præstevielse i den danske Folkekirke; Fritagelsen omfatter Tjeneste i Forstærkningen og i Fredstid Tjeneste i Linjen udover de første 5 Aar, Værnepligtslovens § 39—2. Den samme Stilling kan Regeringen indrømme de af Staten anerkendte Religionssamfunds Gejstlige. Naar de til denne Klasse hørende værnepligtige have opfyldt de foreskrevne Betingelser, udslettes de af Rullen.

§ 4.

Om Lægdrullealderen.

For at give de i Løbet af samme Aar fødte værnepligtige den samme Alder har man indført en saakaldet Lægdrullealder. Vilde man lægge den virkelige Alder til Grund, vilde Følgen blive, at de i samme Aar fødte værnepligtige bleve undergivne en forskellig Behandling. Fæster man saaledes Tanken paa Mødet for Sessionen (Udskrivningen), vilde de i samme Aar fødte værnepligtige, for saa vidt man skulde benytte den virkelige Alder, komme til at møde ved forskellige Sessioner.

Ved Lægdrullealderen forstaaes da den Alder, som Lovgivningen for at opnaa Ensartethed har tillagt de værnepligtige. Lægdrullealderen fastsættes ved Værnepligtslovens § 53 til det ved Kalenderaarets Begyndelse fyldte Aldersaar. I Løbet af hele Aaret have saaledes de værnepligtige uden Hensyn til Fødselsdag den samme Alder som ved Aarets Begyndelse; først ved Begyndelsen af det næste Aar forandres Lægdrullealderen, og de vedkommende blive 1 Aar ældre. Eksempelvis have de i 1889 fødte den 1. Januar 1907 opnaaet 17 Aars Lægdrullealder, den 1. Januar 1908 opnaa de 18 Aars Lægdrullealder.

§ 5.

Om Optagelsen i Rullen.

Den værnepligtiges Optagelse i Lægdrullen sker med opnaaet 17 Aars Lægdrullealder, altsaa den 1. Januar efter at det 17de Leveaar er naaet. De i 1889 fødte ere saaledes den 1. Januar 1907 optagne i Lægdrullen, de i 1890 fødte optages den 1. Januar 1908.

Optagelsen i Rullen forudsætter en Anmeldelse fra den værnepligtiges Side; Anmeldelsen

skal under Straf af en Bøde fra 4 til 40 Kr. eller Fængsel*) finde Sted i Løbet af November eller December i det Aar, hvori den værnepligtige fylder eller er fyldt sit 17. Leveaar, altsaa umiddelbart forinden Optagelsen, Værnepligtslovens § 7. I det Tidsrum, som ligger mellem Anmeldelsen og den den 1. Januar derpaa følgende Optagelse, betragtes de vedkommende kun som anmeldte, hvoraf følger, at de almindelige Regler om Flytning og om Anmeldelse af Afrejse til Udlandet (hvorom nedenfor under § 6 og § 7) ikke ere anvendelige paa dem. For at bringe Anmeldelsespligten i de værnepligtiges Erindring, er det foreskrevet, at der af Lægdsforstanderen i Oktober Maaned skal udstedes en offentlig Kundgørelse desangaaende.

Den værnepligtige har at iagttage ved Anmeldelsen, at han melder sig hos Lægdsforstanderen eller Lægdsmanden for det Sted, hvor han er „bosat“, at han afgiver en Døbe- eller Fødselsseddel, som til dette Brug udstedes af vedkommende uden Betaling (Lov 4. Marts 1857 § 2 og Kirke- og Undervisningsministeriets Cirk. af 27. September 1873), og at han opgiver sin Bopæl i Lægdet, Værnepligtslovens § 7. — Naar der opstilles den Fordring, at Anmeldelsen skal ske, hvor den vedkommende er „bosat“, er det klart, at man nærmest har haft for Øje de Tilfælde, hvor den anmeldelsespligtige opholder sig hos sine Forældre; opholder han sig derimod hos andre, maa han melde sig der, hvor han opholder sig, og i Betragt-

---

*) Den, der ikke har meldt sig inden den Session, hvorved han er mødepligtig, og udebliver fra denne Session, straffes altid med Fængsel, Værnepligtslovens § 7, sidste Stykke (og Justitsministeriets Skrivelse til 1ste Udskrivningskreds af 28. November 1901).

ning af, at der er Tale om umyndige, vil der ikke kunne stilles særlige Fordringer til Opholdets Beskaffenhed; dog bør Anmeldelsen hverken ske eller modtages paa det Sted, hvor den paagældende rent midlertidigt opholder sig.

Af Lægdsforstanderen eller Lægdsmanden skal det blandt andet paases, at der meddeles den værnepligtige et Indtegningsbevis om hans Optagelse i Rullen.

De værnepligtige, som have lovligt Forfald paa Anmeldelsestiden, som f. Eks. Sygdomsforfald, have at anmelde sig, saa snart Forfaldet er hævet, og godtgøre, at de have været lovligt forhindrede i at anmelde sig i rette Tid.

Hvad angaar Optagelsen i Sørullen, bemærkes, at der ikke med Hensyn til samme finder nogen til Optagelsen i Lægdsrullen svarende Anmeldelse Sted. Sørullen omfatter kun de værnepligtige, som ere forfremmede til befarne. Ordinært overføres de vedkommende til Sørullen fra Lægdsrullen ved Forfremmelsen, men ere de ikke forinden indførte i Lægdsrullen, optages de, samtidigt med at de forfremmes til befarne, umiddelbart i Sørullen, Værnepligtslovens § 8. Det skal dog ikke forbigaaes her, at ingen kan forfremmes til befaren før med opnaaet 18 Aars Lægdsrullealder (se § 10).

Den, som er rejst til Udlandet inden Optagelsen i Rullen, skal i Følge Værnepligtslovens § 49 melde sig til Optagelse, naar han vender tilbage, for saa vidt han ikke har naaet en Lægdsrullealder af 32 Aar. Har han naaet denne Alder, paahviler der ham ingen Værnepligt.

Der vil kunne spørges om, hvorledes den nævnte Aldersgrænse bør forstaas. Ganske vist synes Bestemmelsen at være tydelig nok; den, der vender tilbage i Løbet af Aaret 1907 og den 1. Januar s. A.

kun har naaet en Lægdsrullealder af 31 Aar (o: er født i 1875), synes at være forpligtet til at anmelde sig til Optagelse i Rullen. Men da Værnepligtslovens § 50 ved at give Regler for, hvorledes der forholdes med dem, der efter Optagelsen i Rullen ere rejste til Udlandet og senere ere vendte hjem, fastsætter med Sessionsbehandlingen for Øje, at de udslettes af Rullen, naar de have naaet en Lægdsrullealder af 32 Aar, hvorefter maa følge, at Alderen bliver at bedømme i Forhold til det Aar, for hvilket Sessionen afholdes (Sessionen for et Aar afholdes i det foregaaende Aar), er det nødvendigt at forstaa Bestemmelserne i § 49 i Overensstemmelse med Bestemmelserne i § 50. Vil man holde Paragraferne hver for sig, bliver Resultatet, at den, der er rejst til Udlandet før Optagelsen i Rullen og vender hjem med 31 Aars Lægdsrullealder, er undergivet Værnepligt, hvorimod den, der er rejst til Udlandet efter Optagelsen og vender hjem med samme Alder, ikke er undergivet Værnepligt. Men dette vilde være en Anomali. Der vilde være Mening i det omvendte, saaledes at den, der var rejst før Optagelsen, var fritagen for Værnepligt med en tidligere Alder end den, der er Aldersgrænse for dem, som først vare rejste efter Optagelsen. Man maa derfor undergive Bestemmelserne i § 49 en indskrænkende Fortolkning og begrænse den vedkommende paahvilende Forpligtelse dertil, at de kun, naar de vende tilbage med en yngre Lægdsrullealder end det 32te Aar, Alderen beregnet i Forhold til det Aar, for hvilket den først paafølgende Session afholdes, skulle melde sig til Optagelse i Rullen. De nys fremstillede Regler om Aldersgrænsen for Optagelsen i Rullen finde ogsaa Anvendelse paa Udlændinge og de paa Island, Færøerne eller de danske Besiddelser udenfor Evropa

(eller i de aftraadte Landsdele fødte Mandspersoner), som have erhvervet fast Hjem her, Værnepligtslovens §§ 7 og 49 sammenholdt med § 56 og ovenfor under § 1.

§ 6.

Om Flytninger.

Hvad angaar Flytninger, det vil sige Forandring af Opholdssted her i Landet, da er Hovedreglen den, at den værnepligtige, i alt Fald naar han ikke er indkaldt, kan flytte, hvorhen han vil. Den indkaldte kan vel ogsaa i Reglen begive sig, hvorhen han vil indenfor Landets Grænser, men han maa dog selvfølgelig ikke foretage nogen Rejse, som umuliggør hans Møde i rette Tid, jvfr. saaledes Justitsministeriets Skrivelse af 5. Januar 1875 til 1ste Udskrivningskreds*). Imidlertid følger det af Forholdets Natur — den værnepligtige skal kunne antræffes, naar man ønsker det —, at der ikke kan indrømmes de værnepligtige en ubunden Flytningsfrihed, og Værnepligtslovens § 48 fordrer da ogsaa, at de værnepligtige, som flytte, skulle iagttage visse Former.

---

*) I denne Skrivelse hedder det, at Ministeriet skal have Kredsen paalagt „fremtidigt at nægte enhver til Kjøbenhavns Væbning indkaldt værnepligtig Flyttebevis“. Det maa dog herved fornuftigvis være forudsat, at Flytningen først skal foregaa efter Indkaldelsen (naar Indkaldelsen foreligger, se § 7), thi er den værnepligtige allerede flyttet forinden, og har han bevisligt taget varigt Ophold paa det nye Opholdssted, burde han jo allerede have berigtiget sin Flytning dertil. Følgen af, at han ikke har gjort dette, kan ikke blive, at Flyttebeviset skal nægtes ham, hvorefter vilde resultere, at han skulde udføre den Tjeneste ved Væbningen, hvortil han er indkaldt; hvad Forsømmelsen af at berigtige Flytning kan drage efter sig, kan kun være Strafansvar for Overtrædelsen af Flytningsbestemmelserne. (Se nærmere § 33).

Den værnepligtige, som forandrer Bopæl i Lægdet (Købstaden eller Sognet) har saaledes at paase, at den nye Bopæl inden 14 Dage efter Flytningen anmeldes for Lægdsbestyreren (Lægdsforstanderen eller Lægdsmanden), Værnepligtslovens § 48—6.

Flytter han derimod til et andet Lægd og tager varigt Ophold der, er han forpligtet til at berigtige sin Flytning til det Lægd, han tilflytter. Dette sker paa den Maade, at han paa det Sted, han fraflytter, forlanger et Flyttebevis til det nye Opholdssted. Flyttebeviset udstedes af Lægdsforstanderen, men kan, for saa vidt det nye Opholdssted ligger i den samme Udskrivningskreds, ogsaa udstedes af Lægdsmanden. Flyttebeviset, som udleveres til den værnepligtige, afgives til Lægdsmanden for det nye Opholdssted inden 8 Dage efter Ankomsten dertil og senest inden 6 Uger efter Udstedelsen; hvor der, som i Købstæderne, ikke findes nogen Lægdsmand, afleveres Beviset til Lægdsforstanderen. — Reglen om, at Flyttebeviset skal afgives inden 8 Dage efter Ankomsten, er upraktisk og har aldrig været overholdt. Den indeholder en ligefrem Indskrænkning af den ved Siden deraf indrømmede Frist af 6 Uger fra Bevisets Udstedelse, og det maa formenes, at den har sin Begrundelse i Hensynet til, at Tilflytningen ikke antoges at falde sammen med Bevisets Udstedelse, men som Regel tænktes at finde Sted senere. Da Forholdene imidlertid udvise, at Flyttebeviser i Almindelighed først begæres og udstedes efter Tilflytningen, og da en Frist af 8 Dage til Flytningens Berigtigelse som almindelig Regel maa siges at være for kort, synes det, som om den Praksis, der har etableret sig, er vel begrundet. — Den værnepligtige indføres i Rullen for det tilflyttede Sted under det første ledige Numer i den vedkommende Tilgang

til Rullen (for hvert Aar indrettes en ny Tilgang), og Indtegningsbeviset, som afgives tillige med Flyttebeviset, forsynes med Paategning om det Bogstav og Numer, hvorunder den værnepligtige er indført, hvorefter det tilbageleveres den paagældende, som saaledes har erholdt Tilstaaelse for Flyttebevisets Aflevering. Endvidere fremlægges Soldaterbogen eller Mødebefalingen, som ligeledes paategnes om Tilflytningen (se § 36). Bopælen i Lægdet opgives for Lægdsbestyreren, Værnepligtslovens § 48—2 og 3.

Forlader den værnepligtige Lægdet uden at tage varigt Ophold andet Steds, skal han, for saa vidt Fraværelsen fra Lægdet strækker sig ud over 6 Uger, melde sin Bortrejse enten for Lægdsforstanderen eller Lægdsmanden, hvorhos han kan opgive en i Lægdet bosat Mand, hvem Lægdsbestyreren da er pligtig at tilstille de den værnepligtige vedrørende Indkaldelsesordrer eller andre Meddelelser. Naar den værnepligtige forlader Lægdet for en Tid af 6 Uger eller for kortere Tid, paahviler der ham ingen Forpligtelse til at anmelde Bortrejsen, Værnepligtslovens § 48—5.

Den værnepligtige, som har forladt sit Læg, (ligeegyldigt om det er for længere Tid end 6 Uger eller kun for kortere Tid, og ligeegyldigt om han har opgivet nogen i Lægdet bosat Mand eller ej) og paa Grund deraf ikke kommer i Besiddelse af en til ham udgaaet Indkaldelse og derhos udebliver fra Mødet, bliver behandlet og straffet efter den militære Lovgivning som ulovligt udebleven, Værnepligtslovens §§ 48—5 og 28.

Naar den værnepligtige uden at have taget varigt Ophold paa det tilflyttede Sted har opholdt sig der 1 Aar eller derover, skal han berigtige sin Flytning dertil, Værnepligtslovens § 48—4.

Der kan spørges om, hvad der forstaas ved „varigt Ophold“. Det er da paa den ene Side klart, at et Ophold, som i Følge sin hele Karakter maa betegnes som midlertidigt (begrænset til en vis kortere Tid), ikke kan anses for „varigt Ophold“, men paa den anden Side kan der naturligvis ej heller til at konstatere „varigt Ophold“ saaledes som ved fast Hjem (hvorom er handlet under § 2) fordres, at den paa-gældende er indtraadt i saadanne varige Forhold eller Forbindelser, at han derved kan siges at have lagt for Dagen, at det er hans Hensigt at ville blive paa vedkommende Sted. Naar den værnepligtige har faaet Beskæftigelse paa det tilflyttede Sted, og det ikke samtidigt er givet, at Opholdet er begrænset til en vis kortere Tid, maa utvivlsomt varigt Ophold siges at foreligge.

Lægdsbestyreren er berettiget til at meddele enhver, som forlanger det, Flyttebevis, Justitsministeriets Cirk. af 10. April 1872—4, men det synes at maatte foretrækkes, at Lægdsbestyreren, inden han udsteder Beviset, erkendiger sig om Beskaffenheden af den værnepligtiges Ophold paa det tilflyttede Sted. Naar da den værnepligtiges Forklaring, som i Reglen bør lægges til Grund ved Bedømmelsen af Opholdets Beskaffenhed, jvfr. Justitsministeriets Cirk. af 10. April 1872—4, gaar ud paa, at han for længere Tid har faaet Beskæftigelse paa det nye Opholdssted eller har sikker Udsigt dertil, bør der meddeles ham Flyttebevis. Naar den værnepligtige derimod selv indrømmer, eller det paa anden Maade oplyses, at Opholdet paa det tilflyttede Sted kun er midlertidigt, bør vistnok Flyttebeviset nægtes ham. Bedømmelsen af Spørgsmaalet, om Opholdet er varigt, vil i øvrigt i Reglen komme til at henhøre under Lægdsbestyreren for det tilflyttede Sted, og Lægdsforstanderen for

samme kan, naar Opholdet kun har en midlertidig Karakter, og den værnepligtige derhos ikke har opholdt sig paa det nye Opholdssted 1 Aar, nægte at modtage Flyttebeviset, men han skal i dette Tilfælde sende Beviset tilbage til Lægdsforstanderen for det fraflyttede Sted med Paategning om Grunden til, at Optagelsen i Rullen nægtes, Justitsministeriets Cirk. af 10. April 1872—4.

Da hyppige Overførelser fra det ene Lægd til det andet svække Rulleføringens Paalidelighed, er der for Lægdsbestyrerne god Grund til nøje at paase, at de værnepligtige ikke uden tilstrækkelig Anledning overføres fra et Lægd til et andet.

Medens Overholdelsen af Flytningsbestemmelserne i Almindelighed ikke volder nogen Vanskelighed, stiller Forholdet sig noget anderledes paa Sessionstiden. I Følge de gældende Bestemmelser*) blive de værnepligtige, som udskrives til Fodfolket eller senere ved Indkaldelsen henføres dertil, som Regel indkaldte til den Afdeling, som svarer til den Halvbrigadekreds, i hvilken de ere udskrevne ved Sessionen, og det lader sig altsaa paa Forhaand beregne, ved hvilken Afdeling og følgelig hvor disse værnepligtige komme til at udføre militær Tjeneste. Naar nu en værnepligtig nærer et bestemt Ønske i den her omhandlede Retning, som han kun kan faa gennemført ved at blive udskreven ved Sessionen for et andet Sted end det, hvor han er indført i Rullen, vil han — og dette er ingenlunde enestaaende, men endog meget hyppigt forekommende — forsøge inden Sessionen at lade sig overføre til Rullen for det vedkommende Sted. Det kan let forstaas, at det i mange Tilfælde kan være de vedkommende

---

*) jfr. Hærloven af 6. Juli 1867 § 10 og Tillægsloven af 25. Juli 1880 § 2—4.

meget om at gøre at udføre den militære Tjeneste paa et bestemt Sted, f. Eks. naar de der eller i Nærheden deraf have Forældre eller Slægtninge, hos hvilke de kunne have Tilhold; man kan saaledes eksempelvis, set fra et almindeligt Synspunkt, ikke for tænke den værnepligtige Befolkning i Frederiksberg Birk i det blandt samme fremherskende Ønske om at ligge i Garnison i Kjøbenhavn i Stedet for i Helsingør, hvad der jo kan naas ved at møde for Sessionen for Kjøbenhavn, men derimod ikke ved at møde for Sessionen for Frederiksberg Birk. Men det er en Selvfølge, at Lægdsbestyrelsen ikke vil kunne række Haand til en Omgaaen af de gældende Lovforskrifter, og det vil paa Sessionstiden mangan Gang blive en vanskelig Opgave at træffe den rette Afgørelse af Spørgsmaalet om, hvor vidt den værnepligtiges Omflytning kan tillades. Et Moment, som særligt paa Sessionstiden synes at maatte tillægges en ikke ringe Vægt i de værnepligtiges Interesse, er Spørgsmaalet om, hvor Forældrene have deres Hjem. Har den værnepligtige, som begærer sig overført til Rullen for det Sted, hvor hans Forældre ere hjemmehørende, Ophold der, og har han paa den anden Side ikke fast Virksomhed paa noget andet Sted, som han blot midlertidig har forladt, maa det formenes, at der taler meget for at efterkomme hans Begæring.

Straffen for Overtrædelse af Flytningsbestemmelserne er en Bøde fra 10 til 100 Kr. Under formildende Omstændigheder, og navnlig naar Tidsfristerne kun i ringe Grad ere overskredne, og den paagældendes Formueforhold i øvrigt tale derfor, kan Bøden nedsættes indtil 4 Kr.; men har den skyldige haft til Hensigt at unddrage sig Værnepligten, kan han straffes med Fængsel, Værnepligtslovens § 48—7. Det følger af sig selv, at en værnepligtig, som har taget

varigt Ophold i et andet Lægd, men ikke har berigtiget Flytningen dertil, ikke, for at undgaa Strafansvar, kan skyde sig ind under, at han ikke har opholdt sig 1 Aar paa sit nye Opholdssted, Justitsm. Cirk. af 10. April 1872—4.

§ 7.

Om Rejser til Udlandet.

Naar værnepligtige ville rejse til Udlandet, paahviler der dem visse Forpligtelser. De paagældendes Stilling til Værnepligten og navnlig Hensynet til, om de have paabegyndt Værnepligtens Aftjening, er, hvad der er naturligt nok, bestemmende for Forpligtelsens Omfang.

Den, der uden at være udskreven vil rejse til Udlandet eller gaa i Fart med fremmede Nationers Skibe, skal melde saavel sin Afrejse som sin Tilbagekomst for sin Lægdsforstander eller, saafremt han har Søfartsbog, for en Mønstringsbestyrer. — Denne Forskrift gælder selvfølgelig ogsaa for de befarne, hvem der ikke er overgaaet nogen Indkaldelse. — Undladelser i denne Retning straffes med Bøder fra 10 til 100 Kr., Værnepligtslovens § 50—1.

Efter Lovforskriften kunde det se ud til, at de med Søfartsbøger forsynede værnepligtige kun kunne melde Afrejse eller Tilbagekomst for en Mønstringsbestyrer, men da dette ikke kan være Lovens Mening, idet Lægdsforstanderen som Rulleførende er det ønskeligste Mellemlid mellem Udskrivningsvæsenet og Befolkningen, maa man forstaa Lovforskriften saaledes, at de med Søfartsbøger forsynede værnepligtige „ogsaa“ (som en Lettelse) kunne gøre Anmeldelse for en Mønstringsbestyrer.

Den, der er udskreven ved Sessionen, men endnu ikke tildelt nogen Afdeling, maa inden han forlader Landet, forskaaffe sig Justitsmini-

steriets Tilladelse dertil, Værnepligtslovens § 51—1. Denne Tilladelse meddeles saa godt som altid, men kun til Mødedagen, og mod at den værnepligtige opgiver en i Lægdet bosat Mand, til hvem Ordren om hans Indkaldelse kan afgives.

Ligeledes maa Justitsministeriets Tilladelse indhentes af værnepligtige, der ere for Tiden kasserede; disse værnepligtige ere udskrevne og henhøre ikke til nogen Afdeling.

Den, der er udskreven ved Sessionen og derefter tildelt en Afdeling, men hvis Mødetid endnu ikke er kommen, skal ligesom den udskrevne, der endnu ikke er tildelt nogen Afdeling, ogsaa indhente Justitsministeriets Tilladelse, jvfr. Værnepligtslovens § 51. Tilladelsen gives selvfølgelig kun til Mødedagen.

Den, der hører til Hærens eller Søværnets Liniemandskab, maa, inden han rejser ud af Landet, indhente Tilladelse hos Krigsbestyrelsen, Værnepligtslovens § 51—1. Efter Tjenestereglementet for Hæren (af 1899) § 190 kan Afdelingschefen bevilge Rejsetilladelse for hjemsendte, til Hærens Linie hørende værnepligtige af de Meniges og Underbefalingsmændenes Klasse i indtil 3 Aar ad Gangen. Dog maa der ikke meddeles Rejsetilladelse til værnepligtige af den Aargang, der delvis ligger til Tjeneste, naar der er Sandsynlighed for, at de vedkommende i Aarets Løb ville blive indkaldte til Dækning af tilfældig Afgang. Naar Rejsetilladelsen ønskes udstrakt over et Tidsrum, hvori den værnepligtige skulde indkaldes til fortsat Øvelse, maa der først foreligge enten Krigsministeriets Fritagelse for Indkaldelse eller Forandring med Hensyn til Indkaldelsestiden (Generalkommandoen). Det nu gældende Tjenestereglement giver saaledes intet bestemt Udtryk for, at den paa-gældendes Deltagelse i de større samlede Øvelser mindst

een Gang er nødvendig. En saadan Regel indeholdtes i Tjenestereglementet af 1886 § 191, jvfr. Krigsministeriets Skrivelse til n. n. Generalkommando af 28. Januar 1891*).

Rent praktisk bliver Resultatet formentlig det samme.

For hjemsendte værnepligtige af Søværnets Linie udfærdiges Rejsetilladelser af Chefen for Orlogsværftet, Justitsministeriets Skrivelse af 8. Oktober 1890. Da der under almindelige Forhold ikke finder nogen Indkaldelse til Eftertjeneste Sted for Søværnets vedkommende, har det til samme hørende Mandskab en forholdsvis let Adgang til at erhverve udstrakt Rejsetilladelse. Dog er at bemærke, at hjemsendte værnepligtige som Regel ikke kunne faa Rejsetilladelse før i det Aar, der følger efter det, hvori de ere mødte, og endog først efter den 1. Oktober i samme Aar.

Rejsetilladelsen sendes til Udskrivningskredsen, hvorfra den atter gaar til Lægdsforstanderen for gennem Lægdsmanden at udleveres den værnepligtige. Naar den værnepligtige vender tilbage til Landet inden Tilladelsens Udløb, eller naar han ikke faar Brug for Tilladelsen, skal denne tilbageleveres til Lægdsmanden, for at den gennem Lægdsforstanderen og Udskrivningskredsen kan blive tilbagesendt den vedkommende Afdeling med fornøden Oplysning**) ***).

*) Det hedder i Skrivelsen, at Tjenestereglementets § 190, 1ste Stykke maa opfattes saaledes, „at den paagældende efter at være hjemsendt efter den første samlede Uddannelse som Regel skal de ltage mindst 1 Gang“ i de større samlede Øvelser.

**) Betræffende dem, der vende tilbage inden Rejsetilladelsens Udløb, indeholder Tjenestereglementets § 190, at det er paalagt Udskrivningskredsene straks at underrette Afdelingen derom. Paalæget findes i Justitsministeriets Skrivelse af 9. November 1874, hvori det hedder, at der skal meddeles Afdelingerne Underretning om, „naar værnepligtige, hvem der gennem Udskrivningskredsen er tilstillet Rejsetilladelse til Udlandet, vende tilbage her til Landet forinden Udløbet af denne“.

***) Naar en med Strafarbejde dømt værnepligtig betinget benåades

Den, der der er overført i Forstærkningen, skal i Krigstid have Krigsbestyrelsens Tilladelse til at forlade Landet, hvorimod han i Fredstid kan rejse mod at melde sin Afrejse og Tilbagekomst for sin Lægsforstander og den Forstærkningsafdeling, hvortil han hører, Værnepligtslovens § 51—2. Dog maa det mærkes, at værnepligtige, som ere indkaldte til Kjøbenhavns Væbnings Øvelser, ikke kunne forlade Landet uden Tilladelse fra Krigsbestyrelsen, jvfr. Justitsministeriets Skrivelse til 1. Udskrivningskreds af 30. Juni 1871*). Indkaldelsen foreligger imidlertid først, naar Indkaldelsesordrerne ere afsendte fra Udskrivningskredsen til Fordeling mellem de vedkommende, Justitsministeriets Skrivelse til 1. Udskrivningskreds af 3. Juni 1876.

Den værnepligtige, som paa det Tidspunkt, da han overføres i Forstærkningen, opholder sig i Udlandet, og hvis Rejsetilladelse samtidigt udløber, kan ikke anses forpligtet til at gøre nogen Anmeldelse til Lægsforstander og Afdeling om sit fortsatte Ophold i Udlandet; Lovbestemmelsen har kun for Øje dem, der rejse til Udlandet.**)

---

paa Vilkaar af, at han tager Ophold i Udlandet, maa han anses bortrejst med Tilladelse og Opholdet i Udlandet være lovligt, Krigsministeriets Skrivelse til 2. Generalkommando af 4. Novbr. 1905

*) I bemeldte Skrivelse hedder det, at Spørgsmaalet om hvor vidt en i Forstærkningen overført værnepligtig uden Krigsbestyrelsens Samtykke ved at rejse til Udlandet „kan undrage sig for Opfyldelsen af de ham i Forvejen lovligt paa-lagte militære Tjenesteplichter, altsaa blandt andet fra at møde efter en gyldig Indkaldelsesordre uden derved at paadrage sig Ansvar, maa afgøres efter den militære Lovgivning, jfr. Værnepligtslovens § 28, 1ste Stykke in fine, og at Krigsministeriet har antaget, at dette Spørgsmaal maa besvares be-nægtende«.

**) Se ogsaa Krigsministeriets Skrivelse af 6. Januar 1897 til n. n. Regiment, hvori det hedder, at den den værnepligtige af

Straffen for Overtrædelse af de opstillede Regler vedrørende de udskrevne værnepligtige er i Fredstid Bøder fra 20 til 200 Kr., men i Krigstid Fængsel, alt for saa vidt Handlingen ikke medfører større Straf efter den militære Lovgivning, Værnepligtslovens § 51—3.

De ovenfor med Hensyn til Rejser til Udlandet fremstillede Regler gælde ogsaa om Rejser til Island, Færøerne og de danske Besiddelser udenfor Evropa, Værnepligtslovens § 51—5.

Vi behøve vel næppe at bemærke, at udenrigs Fart med danske Skibe maa i ethvert Tilfælde, hvor der kræves en Tilladelse til at forlade Landet, stilles i Klasse med Rejser til Udlandet.

Det skal endnu bemærkes, at der ikke er noget til Hinder for, at værnepligtige, som have Vedtegning om 2 Gange at være ulovligt udeblevne fra Sessionen, rejse til Udlandet, men de paadrage sig ved fortsat Udeblivelse fra Sessionen yderligere Strafansvar efter Værnepligtslovens § 13 sammenholdt med § 50, jfr. Justitsministeriets Skrivelse til 2. Udskrivningskreds af 28. Februar 1870 (se ogsaa under § 8).

Hvad endelig angaar de befarne, som ere under Indkaldelse, er at bemærke, at den paa almindelig Maade indkaldte befarne (Værnepligtslovens § 33) foruden at være berettiget til at gaa i indenrigs Fart kan erholde Tilladelse til at gaa i kortere udenrigs Fart med danske Skibe, Lov 6. April 1898, hvor-

---

Forstærkningen paahvilende Forpligtelse til for sin Afdeling at anmelde Afrejse „vilde Ministeriet endog have betragtet som opfyldt, selv om den Ansøgeren tilstaaede Rejsetilladelse til Udlandet kun havde strakt sig til hans Overførelse i Forstærkningen; thi i saa Tilfælde maatte hans Afdeling gaa ud fra, at han, saafremt der ikke forelaa Oplysning om det modsatte, opholdt sig i Udlandet paa det Tidspunkt, da han overførtes“.

efter der for Mønstringsbestyreren skal stilles Sikkerhed for, at den værnepligtige vil møde i rette Tid. Efter Justitsministeriets Cirkulære af 12. April 1898 kræve der ingen Sikkerhedsstillelse, naar Mønstringsbestyreren har Sikkerhed for, at det vedkommende Skib gaar i regelmæssig Fart paa Nord- eller Østersøen, saa at det kan være betimeligt tilbage; ellers kræves der Sikkerhedsstillelse, hvis Form maa bestemmes af Mønstringsbestyreren. Saafernt den befarne uden lovligt Forfald undlader at møde, straffes han som ulovligt udebleven, hvilket skal betydes den værnepligtige ved Mønstringen, se det citerede Cirkulære.

Den befarne, som er undergiven forlods Indkaldelse, kan kun udmønstres i udenrigs Fart eller forlade Landet med Justitsministeriets Tilladelse, Lov af 6. April 1898.

§ 8.

Om Søfartsbøger.

Saa vel den værnepligtige, der udmønstres, som den værnepligtige, der forlader Landet for at fare med fremmede Nationers Skibe, skal være forsynet med en Søfartsbog, udstedt af Lægdsforstanderen for det Sted, i hvis Rulle han er indført, og indeholdende i Overensstemmelse med Værnepligtslovens § 52 den vedkommendes fulde Navn, Fødested, Fødselsaar og -Dag (Justitsministeriets Cirkulære af 30. Januar 1896) samt hans Numer og de Vedtegninger i Rullen, der vedrøre hans Værnepligt.

Det maa fordres, inden der udfærdiges Søfartsbog, at der er tilvejebragt en vis Sandsynlighed for, at paagældende kan faa Hyre, eller for saa vidt han vil forlade Landet for at gaa i Fart med fremmede

Nationers Skibe, at der intet foreligger, som modsiger denne Hensigt.*)

I Søfartsbogen indføres af de vedkommende Mønstringsbestyrere enhver Ud- og Afmønstring. Om hvorledes Oplysningerne om Farten skulle gives, henvises til Justitsministeriets Cirkulære af 30. Januar 1896.

Vedtegninger om Straffedomme og Skudsmaal maa ikke optages i Søfartsbøgerne.**)

Efter den foran nævnte Lovbestemmelse er det ikkun de værnepligtige, som bør være forsynede med Søfartsbøger, men Justitsministeriet har ved Cirk. af 23. Juni 1869, Post 2, udvidet Forskriften derhen, at der ogsaa vil være at udfærdige Søfartsbøger for saadanne, som endnu ikke ere optagne i Rullen medmindre de vedkommende fordre sig udmønstrede uden Søfartsbog.

Fremdeles har man, Justitsministeriets Cirk. af 8. September 1905 bestemt, at Personer som efter Værnepligtens Ophør ønske at fare til Søs, ikke alene kunne beholde de Søfartsbøger, hvoraf de vare i Besiddelse, men kunne faa Søfartsbøger udfærdigede imod Betaling.

---

*) Efter at der ved Lov af 12. April 1892 er indført avtoriserede Forhyringsagenter, ligger det nærmest, at der fordres fremlagt Erklæring fra en saadan.

Ved en Højesteretsdom af 1905 er det fastslaaet, at Restaurationsforeningen (i Kjøbenhavn) kan forhyre Restaurationspersonale.

Her maa fremdeles mærkes Justitsministeriets Cirk. af 31. Juli 1906 § 3 og samme Ministeriums Skrivelse af 20. August s. A., hvorefter der skal hindres Misbrug af den de med Søfartsbog forsynede værnepligtige ved Værnepligtslovens § 11 givne Tilladelse til at fremstille sig for Sessionen udenfor deres Lægd.

***) Der maa ikke i Søfartsbøgerne gøres Bemærkning,

Da Søfartsbogen som Regel giver den værnepligtige Adgang til uden Tilladelse, ja selv uden Anmeldelse, at lade sig udmønstre saavel indenrigs som udenrigs, følger det heraf, at det ved Udfærdigelsen af Bogen nøje maa paases, om den vedkommende, saafremt han i Henhold til, hvad der er udviklet ovenfor under § 7, behøver Tilladelse til at forlade Landet, har erholdt en saadan, saa at der kun i bekræftende Fald meddeles ham Søfartsbog uden Indskrænkning med Hensyn til Farten, hvorimod der, naar Tilladelsen mangler, i Søfartsbogen gøres Bemærkning om, at den kun giver Adgang til indenrigs Fart, Justitsministeriets Cirk. af 8. Juli 1863, Post 5, hvilken Bemærkning naturligvis bortfalder, naar den værnepligtige senere erholder den foreskrevne Tilladelse.

Naar værnepligtige af Lægdsrullen ere 3 Gange ulovligt udeblevne fra Sessionen i Fredstid eller 1 Gang i Krigstid, jvfr. Værnepligtslovens § 13*), bør Lægdsforstanderen kun udfærdige Søfartsbog til indenrigs Fart; er den vedkommende kun udebleven 1 eller 2 Gange i Fredstid, er der intet til Hinder for, at der gives ham Søfartsbog, endog uden Indskrænkning med Hensyn til Farten, jvfr. Vejledningen for Mønstringsbestyrerne af 20. Marts 1872 § 12; se ogsaa ovenfor under § 7).

At værnepligtige af Lægdsrullen, der ere forsynede med Søfartsbøger, blive, naar de udeblive fra Sessionen, at betragte som om de havde begært Udsættelse, vil findes omtalt under § 24.

---

om, at befarne, der have været indkaldte, ikke anses anvendelige til „Udkig“ eller ere ansete utjenstedygtige paa Grund af Synssvækkelse, Justitsministeriets Skrivelse af 20. August 1901.

*) I dette Tilfælde bør Lægdsforstanderen straks gøre Indberetning til Udskrivningskredsen om den paagældende værnepligtiges Tilstedeværelse (se herom nedenfor under § 27 og 58).

Søfartsbøger udstedes ordinært af Lægdsforstanderen, selvfølgelig vedkommende Lægdsforstander. De ved Justitsministeriets Cirk. af 24. December 1894 indførte Tillægsbøger (der udstedtes af Mønstringsbestyreren) ere bortfaldne. Justitsministeriets Cirk. af 8. September 1905 og 19. December s. A.

Naar en Søfartsbog er udskreven, udfærdiges en Tillægs-Søfartsbog af den nærmest boende Lægdsforstander (Rullebetegnelse og Vedtegninger indføres efter den ældre Søfartsbog).

For Personer, hvis Værnepligt er ophørt, og for Udlændinge udfærdiges Søfartsbøger mod Betaling (35 Øre) af Mønstringsbestyrerne, se nærmere de tvende citerede Cirkulærer af 1905.

Som foran bemærket, indføres enhver Ud- og Afmønstring i Søfartsbøgerne. Dette gælder ogsaa med Hensyn til saadanne Personer, som ikke ere Værnepligten undergivne, i alt Fald for saa vidt de ikke ere Udlændinge, Justitsministeriets Cirk. af 8. September 1905, hvorefter derhos Skibsføreren ved Ud- og Afmønstring med dansk Skib skal i Udlandet besørge de vedkommende Oplysninger tilførte Søfartsbogen, om muligt attesterede af vedkommende danske Konsul, Justitsministeriets Cirk. af 14. August 1906.

Andet Afsnit.

Om Værnepligten i Særdeleshed.

---

§ 9.

Indledende Bemærkninger.

Som omtalt i § 5, optages som Regel alle værnepligtige først i Lægdsrullen.

Benævnelsen „Lægdsrullen“ — denne Benævnelse har afløst den tidligere Benævnelse „Landrulle“ — forekommer os i øvrigt ikke ubetinget heldig; Sørullen er nemlig ogsaa en efter Lægderne indrettet Rulle. Men det er at antage, at man har ombyttet Benævnelsen „Landrulle“ med „Lægdsrulle“ for at udtrykke, at denne sidste i ret egentlig Forstand er at anse for Lægkets Rulle, hvad den da unægteligt ogsaa er, idet den omfatter den almindelige Tilgang af 17-aarige, hvis Hovedmasse forbliver der.

Naar de i Lægdsrullen optagne værnepligtige kunne forfremmes til befarne, se den følgende Paragraph, udskilles de af Lægdsrullen og overføres til Sørullen, der, som allerede bemærket, ogsaa er indrettet efter Lægderne. At saadanne værnepligtige, der endnu ikke have været tilførte Lægdsrullen og paa det Tidspunkt, da de skulle optages i Rullen, fyldestgøre Betingelserne for Forfremmelse til befarne, straks kunne optages i Sørullen, er allerede udtalt under § 5.

Det Antal værnepligtige, der udskilles af Lægdsrullen som befarne, er i Forhold til den hele Bestand af værnepligtige meget begrænset.

Vi finde det rigtigst først at omtale den fra Lægdsrullen udskilte Del af værnepligtige, de befarne eller de værnepligtige af Sørullen, og dernæst fremstille, hvad der er gældende Ret med Hensyn til den almindelige Masse: de værnepligtige af Lægdsrullen.

Første Underafsnit.

Om de værnepligtige af Sørullen.

§ 10.

Om Forfremmelsen til befaren.

Betingelserne for Forfremmelse indeholdes i Værnepligtslovens § 31 og ere følgende:

- 1) den værnepligtige skal have opnaaet en Lægdsrullealder af 18 Aar (de yngste, der i 1907 kunne forfremmes til befarne, er altsaa de i 1888 fødte);
- 2) han skal have faret i 18 Maaneder og i den Tid gjort 2 Rejser til Havne enten vest for Linien fra Texelen til Cap Lindesnæs eller øst for Linien fra Rygenwalde til Kalmar*);
- 3) han skal have faret som Sømand; det er følgelig ikke tilstrækkeligt, at den vedkommende har gjort Tjeneste om Bord som Kok, Opvarter eller Fyrbøder, men han maa have taget Del i det egentlige Skibsarbejde. Da Skibsfarten mere og mere er gaaet over til at blive Dampskibsfart, og da der i denne vanskeligere erhverves Dygtighed i Sømandskab, maa der vistnok anvendes en Del Varsomhed, naar der er Spørgsmaal om at forfremme værnepligtige, som udelukkende eller væsentligst have været i Fart med Dampskibe;
- 4) han maa ikke henhøre til Hærens eller Søværnets Linie, eller, dersom han er i dette Tilfælde, maa han have Krigsbestyrelsens Tilladelse.

Det kan ikke som Betingelse for Forfremmelse fordres, at den værnepligtige skal have Beskæftigelse ved Søfart, jvfr. Højesteretsdom af 11. Januar 1875**); derimod er der ved Værnepligtslovens § 8, sidste Punktum, indrømmet den befarne, som ikke længere

---

*) Om hvorledes Farterne betegnes i Søfartsbøgerne se Justitsministeriets Cirk. af 30. Januar 1896.

***) Højesteretsdommen gik imod den af Sessionen afsagte Kendelse, der var bygget paa den Betragtning, at naar den, der ikke længere „beskæftiger“ sig med Søfart, kan fordre sig overført til Lægdsrullen, maatte det være en Betingelse for Overførelse til Sørullen, at den vedkommende havde Beskæftigelse med Søfart.

beskæftiger sig med Søfart, Ret til at fordre sig overført til Lægdsrullen *).

Naar den værnepligtige opfylder de ovenfor nævnte Betingelser, eller, for saa vidt angaar de under 2 og 3 nævnte, tilnærmelsesvis fyldestgør dem, forfremmes han til halvbefaren og overføres til Sørullen; saafremt han endnu ikke er tilført nogen Rulle, optages han straks i Sørullen (se under § 5).

Har han faret 36 Maaneder og i den Tid gjort 4 Rejser udenfor de ovennævnte Linier, eller opfylder han tilnærmelsesvis disse Fordringer, forfremmes han til helbefaren. Den værnepligtige kan forfremmes til helbefaren uden forinden at have været halvbefaren; dette følger deraf, at Lovbestemmelsen ikke fordrer, at den, der forfremmes, til helbefaren, først skal have været halvbefaren. Forfremmelse foretages enten af Udskrivningskredsen, hvad der er det almindelige, eller af Chefen for det Orlogsskib, hvorpaa den værnepligtige er tjenstgørende, Værnepligtslovens § 31—3.

Ved Forfremmelsen og Overførelsen til Sørullen tillægges der den værnepligtige et Befarenhedsnumer.

Den 1. Juli 1869 blev der, efter at Værnepligtsloven af 6. Marts 1869 for saa vidt var traadt i Kraft, for hver Udskrivningskreds, paabegyndt en ny Numerfølge for Befarenhedsnumere fra Nr. 1 og opefter, Justitsministeriets Cirkulære af 23. Juni 1869, Post I. Den værnepligtige, som paa et givet Tidspunkt forfremmes til befaren, erholder det i Numerrækken første ledige Numer.

Vi have hidtil kun beskæftiget os med dem, som, fordi de fyldestgøre Betingelserne i Værnepligtslovens § 31, kunne forfremmes til befarne, men der er fremdes andre, som maa tillægges Befarenhedsgrad.

*) Ved Overførelsen til Lægdsrullen regnes hvert Tøgt ham tilgode som et Tjenestear i Linien, se i øvrigt under § 32.

Efter Værnepligtslovens § 4—1 kan Værnepligten opfyldes enten i Hæren eller ved Søværnet (Flaaden og Orlogsværftet) som frivillig. Betingelsen er, at den værnepligtige har opnaaet 18 Aars Lægdsrullealder, og at han er anvendt i een af de Tjenestegrene, som ommeldes i de for Hærens og Søværnets Ordning givne Love eller som befaren.

For Søværnets vedkommende maa det saaledes antages, at saavel Officerer som Underofficerer aftjene Værnepligten som frivillige. Om end Loven om Søværnets Ordning af 28. Maj 1880 ikke indeholder nogen udtrykkelig Bestemmelse derom, maa det anses for givet, at dette er forudsat som noget selvfølgeligt, men det vilde for Resten ikke være vanskeligt at finde en Analogi, som lod sig anvende. Naar Søværnets Officerer og Underofficerer saaledes aftjene Værnepligten som frivillige (i Modsætning til udskrevne og indkaldte), er Følgen deraf, at Officererne og i alt Fald visse Klasser af Underofficererne maa betegnes som befarne og tilføres Sørollen. At Søofficerer maa formenes at fyldestgøre Betingelserne for Befarenheds-Forfremmelsen, tør forudsættes som givet, og det samme gælder om Underofficererne af Artillerikorpset, Matroskorpset og Søminekorpset, jvfr. Loven af 28. Maj 1880 §§ 14, 15 og 16. Justitsministeriet har da ogsaa i Skrivelse af 13. April 1878 udtalt, at Befarenhedsgrad vil være at tillægge de til Søværnets militære Korpser henhørende Underofficerer, naar de forfremmes til Underofficerer, og at de følgelig ville være at overføre til Sørollen. Søofficererne betegnes som befarne, saa snart de have modtaget Udnævnelse dertil, o: naar de have faaet Sekondløjtnantsgraden. Baade Officerer og Underofficerer tillægges der samtidigt med Befarenhedsbetegnelsen Befarenhedsnumer.

§ 11.

Om Indkaldelsen af befarne.

De i Sørullen overførte værnepligtige (de befarne) antages uden foregaaende Undersøgelse og Bedømmelse af nogen Session at være tjenstdygtige og betragtes som udskrevne til Tjeneste paa Flaaden, Værnepligtslovens § 4—2.

Ordinært have de befarne saaledes intet at gøre med Sessionen, men Lovgivningen giver dem dog i to Tilfælde Anvisning paa at møde for Sessionen: naar de ville fordre sig overførte fra Sørullen til Lægdsrullen, og naar de af Utjenstdygtighed eller af andre særlige Grunde anse sig berettigede til Udslettelse af Rullen, Værnepligtslovens § 12.

Indkaldelsen foregaar paa følgende Maade:

Justitsministeriet foranstalter inden den 1. Februar indrykket i de for offentlige Kundgørelser bestemte Tidender (o: Statstidende, Justitsministeriets Skrivelse af 15. Febr. 1904) og henlagt hos samtlige Mønstringsbestyrere, Lægdsforstandere og Lægds mænd en Kundgørelse om, at enhver befarende uden Togt, som er til Stede her i Landet og ikke har lovligt Forfald — hvad enten han er paamønstreet eller ikke — inden en vis bestemt Frist, som ikke maa udstrækkes over 3 Uger efter Kundgørelsens Udstedelse, har at melde sig og afgive sin Søfartsbog til en Mønstringsbestyrer. *) Naar Justits-

---

*) Da de befarne have at melde sig hos en Mønstringsbestyrer (og afgive deres Søfartsbøger), kunne de Søfartsbøger, som under Indkaldelsestiden tilfældigt bero hos Mønstringsbestyrerne (efter en Afmønstring eller af andre Grunde), ikke anses for „afgivne“. Befarne, hvis Udsættelse udløber under Fristen for Søfartsbøgers Aflevering, og hvis Bøger saaledes ere beroende hos en Mønstringsbestyrer, maa derimod, selv om de ikke fore-

ministeriet efter Fristens Udløb fra samtlige Mønstringsbestyrere (gennem Udskrivningskredsene) har modtaget Indberetning om, hvilke befarne der have afleveret deres Søfartsbøger, kundgør det derefter inden den 1. Marts, hvilket Mandskab der skal indkaldes, og saafremt flere befarne have afleveret Søfartsbøger, end der behøves til Bemandingen af de Skibe, som i Aarets Løb skulle udrustes, endvidere, til hvilke befarne Bøgerne skulle tilbagegives, Værnepligtslovens § 33—2, 3, 4 og 5.

(Medens Forholdet tidligere var det, at Mønstringsbestyrerne indsendte Indberetningerne om afleverede Søfartsbøger Dagen efter Stoppetidens Udløb, jvfr. saaledes Justitsministeriets Cirkulærer af 22. Januar 1870 og 26. Januar 1876, anvendes nu den Fremgangsmaade, at Mønstringsbestyrerne indsende Fortegnelser, naar den første Halvdel af Stoppetiden er udløben, og derefter atter Fortegnelser ved Stoppetidens Udløb — alt for at fremskynde det med Indkaldelsen forbundne Arbejde, hvis hurtige Tilendebringelse er i de befarnes Interesse. Kredsene indsende de fra Mønstringsbestyrerne modtagne Fortegnelser (i 2 Hold) til Justitsministeriet (Udskrivningsvæsenets Revision). Fra Udskrivningsvæsenets Revision tilgaar der snarest derefter Kredsene Underretning om, til hvilke befarne Søfartsbøgerne kunne tilbageleveres (Tilbageleveringsordre).

Saafremt der ikke har meldt sig et tilstrækkeligt

---

tage nogen Anmeldelse for Mønstringsbestyreren, betragtes, som om de have afgivet Søfartsbog i rette Tid. Der synes nemlig at være god Grund til at behandle disse befarne anderledes end de øvrige befarne, hvis Søfartsbøger bero hos Mønstringsbestyreren, thi de maa være berettigede til at forudsætte, at deres Søfartsbøger, som netop paa den givne Tid ere beroende der, hvor de skulle være, anses for „afgivne“.

Antal befarne, udsteder Justitsministeriet paany en Kundgørelse om Indkaldelse enten kort efter den første eller henimod den Tid, da det Mandskab, som skal indkaldes i Aarets sidste Halvdel, skal tages til Tjeneste, alt eftersom der ikke har meldt sig det Antal, som udfordres til Bemanningen af de Skibe, der skulle udrustes i Aarets første Halvdel, eller der kun mangler befarne til de Skibe, som skulle udrustes i Aarest sidste Halvdel. Har der ikke meldt sig et tilstrækkeligt Antal til Bemanningen af de Skibe, der skulle udrustes i Aarets første Halvdel, kan det ved Kundgørelsen paalægges, at Folk med Togt, ja selv med flere Togter, skulle melde sig og afgive Søfartsbøger. Denne yderligere Indkaldelse skal, saa vidt muligt, være afsluttet inden den 15. Marts. Er der derimod kun Spørgsmaal om at tilvejebringe Mandskab til de Skibe, der skulle udrustes i Aarets anden Halvdel, bør Kundgørelsen ordinært kun omfatte befarne uden Togt. Tidsfristerne ved denne Indkaldelse maa være de kortest mulige. Værnepligtslovens § 33—6 og 7.

Har der meldt sig flere befarne, end der haves Brug for, og i det hele som bestemmende for Følgeordenen ved Indkaldelsen — næst efter Befarenhedsgrad og Togtantallet, jvfr. Værnepligtslovens § 30 —, tages der Hensyn til de vedkommendes Befarenhedsnumere. Mellem befarne uden Togt indkaldes den med det lavere Numer fremfor den med det højere, men mellem befarne, som have Togter, hvilke under almindelige Forhold ikke ere undergivne Indkaldelse, indkaldes det højere Numer fremfor det lavere. Denne Adskillelse mellem befarne uden Togt og befarne med Togt er ganske principrigtig, idet det lavere Befarenhedsnumer er uadskilleligt forbunden med den tidligere Forfremmelse, og naar befarne derfor endnu ikke have aftjent

nogen Værnepligt, er det naturligt først at tage dem, der tidligst ere forfremmede til befarne, hvorimod det, naar det drejer sig om Indkaldelse af saadanne, som allerede have gjort eet Togt, hvad der, som ovenfor bemærket, i Almindelighed er ensbetydende med, at de under ordinære Forhold have aftjent deres Værnepligt, er ligesaa naturligt at forbigaa de tidligst forfremmede paa Bekostning af de senest forfremmede.

For saa vidt en befaren imidlertid har udtalt Ønsket om at blive indkaldt udenfor sin Togtklasse og Numerfølge, skal han, naar han er under 30 Aars Lægdsrullealder og har godtgjort sin Brugbarhed, fortrinsvis indkaldes, Værnepligtslovens § 33—9. Endskønt vi ere mest tilbøjelige til at gaa ud fra, at der ved Udtrykkene: „godtgjort sin Brugbarhed“, maa være sigtet til, at den paagældende skal have bevist at være en flink Sømand, har Justitsministeriet dog antaget, at Fordringen er fyldestgjort, naar der fremlægges Attest fra en avtoriseret Læge om Tjenstdygtighed, se Justitsministeriets aarlige Kundgørelser om Indkaldelse. Det maa dog være tilladt at betvivle, om den Forstaaelse, Justitsministeriet har gjort gældende, kan siges at være i god Overensstemmelse med Udgangspunktet: at de befarne anses for tjenstdygtige*).

Det synes at være en Selvfølge, at Begæringen om fortrinsvis Indkaldelse bør fremføres inden Indkaldelsesfristens Udløb; det hedder da ogsaa i Lovforskriften „har meddelt Mønstringsbestyreren“, hvorved vistnok er sigtet til, at Begæringen fremsættes ved Søfartsbogens Aflevering.

---

*) Under alle Omstændigheder synes det at være mindre heldigt, at Bedømmelsen af „den befarne Brugbarhed“ foregaar, som det nu er Tiltældet, i Justitsministeriet (Udskrivningsvæsenets Revision) end ved Udskrivningsvæsenet, hvorunder i Almindelighed de værnepligtiges Bedømmelse er henlagt.

Saafrømt Søfartsbøger for værnepligtige, som falde ind under Justitsministeriets Kundgørelse, ere beroende hos Skibsføreren, have de vedkommende værnepligtige at melde dette for Mønstringsbestyreren, og paahviler det i saa Fald Skibsføreren at afgive Søfartsbøgerne i rette Tid, Værnepligtslovens § 33—8.

Straffen for ikke at aflevere Søfartsbog i Overensstemmelse med de her udviklede Regler er en Bøde fra 10 til 100 Kr., hvorhos den paagældende udenfor den sædvanlige Følgeorden kan, om der haves Brug for ham, afgives til Tjeneste ved Søværnet, Værnepligtslovens § 33—11. Skibsførere, som forsømme at aflevere de hos dem beroende Søfartsbøger, straffes med Bøder fra 20 til 200 Kr., Værnepligtslovens § 33—13.

Da Bestemmelserne om Indkaldelsen ligefrem forudsætte, at de vedkommende ere befarne, følger det deraf, at saadanne, som vel i Kraft af deres Fart kunne forfremmes til befarne, men hvem der endnu ikke er tillagt Befarenhedsgrad, ikke kunne drages til Ansvar for Undladelse af at aflevere Søfartsbøger, jvfr. Justitsministeriets Skrivelse til 1ste Udskrivningskreds af 4. Marts 1871. Det paahviler imidlertid Mønstringsbestyreren at paase, at Søfartsbøgerne for saadanne værnepligtige, naar de afgives i Indkaldelsestiden eller paa anden Maade komme i hans Besiddelse i samme Tid, straks fremsendes til vedkommende Udskrivningskreds, for at de paagældende kunne blive forfremmede inden Fristens Udløb og følgelig komme i Betragtning ved Indkaldelsen, jvfr. Justitsministeriets Cirkulære af 21. Januar 1868.

Naar en befaren, som har forsømt at aflevere Søfartsbog, derefter vil lade sig udmønstre, har Mønstringsbestyreren at forhindre dette og straks at gøre Indberetning til Udskrivnings-

kredsen om den vedkommendes Antræffelse og samtidigt fremsende hans Søfartsbog, jvfr. Justitsministeriets Cirkulære af 22. Januar 1870, Post 8. (Det paa-hviler naturligvis ogsaa Lægdsforstanderen og Lægdsmanden at have deres Opmærksomhed henvendt paa, at ingen befaren unddrager sig sin Tjenestepligt).

De indkaldte befarne, hvis Søfartsbøger indtil videre forblive beroende ved Udskrivningskredsen, erholde Skyldbøger udleverede; paa disse kunne de fare indenrigs,*) hvorhos de kunne faa Tilladelse til at gaa i kortere udenrigs Fart med danske Skibe, Lov 6. April 1898. Tilladelsen gives af Mønstringsbestyreren, for hvem der stilles Sikkerhed med Hensyn til Møde i rette Tid. Under visse Omstændigheder er Sikkerhedsstillelse dog unødvendig, jvfr. Justitsministeriets Cirkulære af 12. April 1898 (se nærmere § 7 i Slutningen).

Der gives de indkaldte befarne Underholdspenge fra den Dag, paa hvilken de have afgivet deres Søfartsbøger, Lov 6. April 1898 § 1. Underholdspengene udgøre for de befarne, som indkaldes 1ste eller anden Gang 10 Kr. maanedlig, men ellers 20 Kr. maanedlig, Værnepligtslovens § 58—5 og Lov om Søtillæg af 6. Marts 1869 § 2**).

---

*) Adgang til indenrigs Fart staar selvfølgelig ogsaa aaben for de befarne, som have afleveret deres Søfartsbøger, men endnu ikke have modtaget Skyldbøger 0: endnu ikke ere indkaldte.

***) De nærmere Regler for Udbetalingen af Underholdspenge indeholdes i Justitsministeriets Cirkulære af 14. Januar 1903, jvfr. samme Ministeriums Cirkulære af 17. November s. A. De gaa i Hovedsagen ud paa, at Underholdspengene beregnes fra den Dag, paa hvilken Søfartsbogen er afgiven, til Mødedagen eller den Dag, da Bogen tilbageleveres (for forlods indkaldte befarne fra Antræffelsedagen),

De befarne, som have erholdt Skyldbøger, hvilke tilligemed Underholdspengene overleveres de vedkommende gennem Lægdsbestyrelsen, Lægdsforstanderen og Lægdsmanden, Justitsministeriets Cirkulære af 20. Februar 1863 A., og 14. Januar 1903 og udfærdiges straks efter Modtagelsen af Tilbageleveringsordren, maa oppebie nærmere Mødeordre. Naar Udskrivningskredsen fra Justitsministeriet (Udskrivningsvæsenets Revision) modtager Underretning om Mødedagen for de indkaldte befarne, erholde disse Meddelelse derom gennem Lægdsbestyrelsen. Denne Oplysning fremgaar ordinært af Fortegnelsen over de indkaldte.

Stoppede befarne, som fremstille sig til Bedøm-

---

at der følgelig udbetales Underholdspenge for hele Tiden indtil Mødedagen, selv om de paagældende have været i udenrigs Fart med danske Skibe, *at* Udbetalingen, der beregnes med 1 Kr. for hver 3 Dage og med 33 Øre for hver overskydende Dag, foregaar saaledes: ved Mønstringsbestyrerne til enhver stoppet befaeren (samtidig med Bogens Aflevering) fra Stoppetiden til 4de Dagen (inklusive) efter Stoppefristens Udløb og til dem, som ikke indkaldes, ved Bogens Tilbagelevering til den Dag, da Ordren om Tilbagelevering modtages, ved Lægdsforstanderne paa den indkaldte befarne's Hjemsted i alle andre Tilfælde, dog at Underholdspengene for befarne, som opholde sig udenfor deres Lægd, kunne paa Begæring derom udbetales gennem Lægdsforstanderen paa Opholdsstedet, i København gennem Mønstringsbestyreren, samt *at* der snarest efter Modtagelsen af Tilbageleveringsordren udbetales Underholdspenge fra 4de Dagen efter Stoppetidens Udløb (eksklusive) til den 1ste i den følgende Maaned og derefter den 1ste i hver Maaned ad Gangen (eller til Mødedagen).

melse af deres Tjenstdygtighed paa Vagtskibet ved København og befindes tjenstdygtige, have endvidere Adgang til at faa Arbejde ved Orlogsværftet, og hvis saadant Arbejde ikke anvises, have de Krav paa et Tillæg til Underholdspengene af 50 Øre for hver Dag; disse udbetales af Orlogsværftet, Lov. 6. Marts 1898 og Justitsministeriet Cirkulære af 14. Januar 1903.

Den indkaldte befarne har saa vel for Hen- som Hjemrejsen Ret til Fribefordring med Statens Jernbaner med tilhørende Dampskibe og Færger og endvidere Ret til Godtgørelse for Befordring med private Jernbaner og Dampskibe, for saa vidt der ikke er truffet Overenskomst med de vedkommende Selskaber om Fribefordring, samt i visse Tilfælde Krav paa Dagpenge. Se nærmere herom under § 31.

Naar indkaldte befarne forfremmes i Befarenhedsgrad, bliver dette uden Indflydelse paa den vedkommende Indkaldelse, idet Befarenhedsgraden paa den Tid, da Kundgørelsen om Indkaldelse udgik, er den bestemmende. Om den befarne, som efter at være indkaldt som halvbefaren forfremmes til helbefaren, vil ved Mødet kunne vente at blive anvendt i den sidste Egenskab, er et rent militært Spørgsmaal.

Hvad angaar de befarne, som ikke indkaldes, fordi der ikke haves Brug for dem, mærkes, at de til Udskrivningskredsen indsendte Søfartsbøger for disse værnepligtige straks efter Modtagelsen af Justitsministeriets Kundgørelse (eller forinden efter Meddelelse i saa Henseende fra Udskrivningsvæsenets Revision) tilbagesendes den Mønstringsbestyrer, til hvem de ere afleverede, for af denne at tilbageleveres de værnepligtige, Justitsministeriets Cirk. af 22. Januar 1870—6 og 14. Januar 1903 § 3 b.

Ved Værnepligtslovens § 33, sidste Stykke, er der indrømmet Skipperne, som have gjort 3 Togter, og

Styrmænd, som have gjort 4 Togter, den Begunstigelse, at de kun kunne indkaldes som Befalingsmænd.

De i det foregaaende opstillede Regler for Indkaldelsen af befarne gælde dog kun under almindelige Forhold. I Tilfælde af Krigsberedskab eller under andre særlige Forhold kan Justitsministeriet, naar det er nødvendigt, fravige de almindelige Regler for Indkaldelsen, Værnepligtslovens § 36, hvorefter derhos Bøden for den befarne, som under disse Omstændigheder forsømmer sin Pligt, kan stige til 200 Kr.

Naar der i Tilfælde af Mobilisering foregaar Indkaldelse (se i det hele herom under § 35) skulle befarne uden særlig Mødeordre i Overensstemmelse med den udstedte Mobiliseringsbekendtgørelse uden Ophold begive sig til Mødestedet (Orlogsværftet). Mødebefalingen og Hjemsendelsespasset indeholde Paalæg i saa Henseende, Anordning af 23. Juni 1905.

Sluttelig bemærkes, at de befarne kunne tages til Tjeneste som frivillige, Værnepligtslovens § 4—3. I dette Tilfælde erholde de vedkommende, som (paa Andragende derom) antages, ordinært Underretning fra Marineministeriet om, naar de skulle møde. Om de befarne, som aftjene Værnepligten ved frivillig Tjeneste paa Orlogsværftet i Vintermaanederne, se § 15.

§ 12.

Om Forlodsindkaldelse.

For at forebygge, at de befarne enten ved stadig Fraværelse i Fart (paa Indkaldelsestiden) eller paa anden Maade unddrage sig Værnepligtens Opfyldelse, indeholder Værnepligtslovens § 37 en de almindelige Regler om Indkaldelse fuldstændiggørende Forskrift. Derefter bliver den befarne, som har naaet sit 26. Lægdsrulleaar (i 1908 enhver i 1881 eller tidligere født) uden at have gjort noget Togt, at indkalde forlods, saa at han, naar han kommer til Stede, ligegyldigt paa hvilken Tid af Aaret, ikke mere kan ud-

mønstres i udenrigs Fart eller forlade Landet, inden han har gjort et Togt. Det paahviler følgelig alle vedkommende, baade Lægdsforstandere, Lægds mænd og Mønstringsbestyrere — disse sidste ere særligt i Stand dertil —, at drage Omsorg for, at saadanne befarne, naar de komme til Stede, undergives Indkaldelse. I den Kundgørelse, som aarlig udgaar om Aflevering af Søfartsbøger (se § 11), indeholdes tillige en Udtalelse, hvorved de vedkommendes Opmærksomhed henledes paa de om Forlodsindkaldelse gældende Forskrifter. Ved Antræffelsen af en befaren, som er undergivet forlods Indkaldelse, har den vedkommende Lægdsbestyrer eller Mønstringsbestyrer at fratage ham hans Søfartsbog og indsende samme til Udskrivningskredsen, der derefter udfærdiger og fremsender (gennem Lægdsbestyrelsen) en Skyldbog for ham og gør Meddelelse til Justitsministeriet — Udskrivningsvæsenets Revision — om Antræffelsen, Justitsministeriets Cirk. af 22. Januar 1870, Post 7. De forlods indkaldte, som ikke straks indkaldes til Møde — med Tilladelse fra Justitsministeriet kunne de fare udenrigs — have Krav paa Underholdspenge, der udbetales efter de almindelige Regler, Lov 6. April 1898 § 2.

At de forlods indkaldte befarne ved at undlade at give Møde til den fastsatte Tid paadrage sig Strafansvar, er en Selvfølge. De blive at straffe efter den militære Lovgivning som ulovligt udeblevne, Værnepligtslovens § 37—2.

§ 13.

Om Udsættelse.

Ved Værnepligtslovens § 34 er der indrømmet de befarne Ret til at faa Udsættelse i eet Aar fra den Dag, paa hvilken de fremsætte Begæring derom.

Betingelserne for Meddelelse af Udsættelse ere:

- 1) at det er Fredstid,
- 2) at den befarnede ikke har naaet en Lægdsrullealder af 25 Aar (Udsættelse kan altsaa senest tilstaaes i det Aar, hvori han fylder det 25. Leveaar), og
- 3) at han ikke tidligere har haft Udsættelse*).

Udsættelsen bortfalder i Krigstid.

De nærmere Regler om Udsættelse indeholdes i Justitsministeriets Cirk. af 21. Febr. 1871. Udsættelse begæres ved Henvendelse til en Mønstringsbestyrer, men det er Udskrivningskredsen, som tilstaaer den. Mønstringsbestyreren indsender den af den værnepligtige afleverede Søfartsbog til Udskrivningskredsen med Paategning om, paa hvilken Dag Udsættelsen er begært, og naar han modtager Bogen tilbage, giver han den værnepligtige Meddelelse om, hvor vidt Udsættelsen er tilstaaet. I bekræftende Fald forbliver Søfartsbogen beroende hos Mønstringsbestyreren, men ellers tilbageleveres den til den værnepligtige. Har den værnepligtige opgivet en bestemt Mønstringsbestyrer, hos hvem han ønsker Søfartsbogen beroende, afgives den til denne. — Saa længe Udsættelsen varer, kan den paagældende ikke udmønstres. Søfartsbogen kan imidlertid til enhver Tid fordres tilbage, men samtidigt bortfalder Udsættelsen. Naar Udsættelsen ønskes hævet, fremsætter den værnepligtige Begæring derom til den Mønstringsbestyrer, hos hvem Søfartsbogen er beroende, hvorefter Bogen tilbagegives den værnepligtige, efter at Mønstringsbestyreren har forsynet den med Paategning om, at Ud-

*) Det er utvivlsomt, at der ikke kan tilstaaes en indkaldt befaren eller en befaren, hvem der paahviler Forpligtelse til at undergives Indkaldelse, fordi han har forsømt at aflevere Søfartsbog efter den derom udstedte Kundgørelse, Udsættelse, jvfr. Justitsministeriets Skrivelse til 2. Udskrivningskreds af 15. Marts 1873.

sættelsen er begært hævet. Mønstringsbestyreren indberetter det foretagne til Udskrivningskredsen.

Naar den værnepligtige, som har fremsat Begæring om Udsættelse, kort derefter, f. Eks. Dagen derpaa (efter at Fristen for Aflevering af Søfartsbøger er ndløben), ønsker Udsættelsen hævet og Søfartsbogen tilbageleveret, og han derhos, saafremt han skulde afvente Udskrivningskredsens Bestemmelse ad almindelig Vej, vilde miste en Hyre, kan Mønstringsbestyreren uden at afvente Søfartsbogens Tilbagesendelse fra Udskrivningskredsen, udmønstre ham, naar han ikke har Grund til at antage, at Begæringen om Udsættelse vil blive afslaaet. Er Mønstringsbestyreren derimod i Tvivl desangaaende, skal han under de anførte Omstændigheder være den værnepligtige, naar denne vil betale de dermed forbundne Udgifter, behjælpelig med pr. Telegraf eller paa anden Maade (t. Eks. ved Ekspres) at indhente Udskrivningskredsens Afgørelse, Justitsministeriets Cirk. af 21. Februar 1871 og sammes Skrivelse til 1. Udskrivningskreds af 2. Marts 1871.

§ 14.

Om Bytning.

De befarne have Ret til at bytte Numer paa følgende Betingelser:

- 1) de byttende maa ved samme Indkaldelse have afleveret eller have skullet aflevere deres Søfartsbøger (følgelig udelukkes eksempelvis ikke den, som ved Sygdom har været hindret i at aflevere sin Bog),
- 2) de maa have samme Befarenhedsgrad, og
- 3) den af dem, som agter at tilbytte sig et Numer, som skal indkaldes fremfor hans eget, maa ikke

være dømt for en i den offentlige Mening vanærende Handling,

Værnepligtslovens § 35. Derimod behøve de byttende ikke at henhøre til samme Udskrivningskreds.

Der vil kunne spørges, om befarne, som ere undergivne Forlodsindkaldelse, kunne indgaa Bytning. Det er da straks klart, at en saadan befaren ikke kan bytte med nogen, som ikke er medindbefattet under Indkaldelsen, da der paahviler den forlods indkaldte en ubetinget Forpligtelse til ved Antræffelsen at gøre Tjeneste paa Flaaden, altsaa i det vedkommende Aar, hvilken Forpligtelse ikke lader sig overføre paa nogen anden. Det synes fremdeles klart, at to forlods indkaldte maa kunne bytte med hinanden. Bytningen vil her nærmest blive en Bytning af Mødetid. Men ogsaa udenfor dette Tilfælde maa en Bytning muligt kunne tilstedes, nemlig naar den forlods indkaldte ønsker at bytte med en befaren, som allerede er indkaldt til Møde til en bestemt Tid, medens han selv endnu ikke har modtaget nogen Mødeordre, og det kan ikke antages, at en saadan Bytning er udelukket ved Justitsministeriets Skrivelse af 20. April 1870, hvori det ganske vist udtales, at de forlods indkaldte ikke have Adgang til den i Værnepligtslovens § 35 omhandlede Bytning, hvilket allerede fremgaar deraf, at saadan Bytning efter Paragrafens Ord kun kan foretages af de befarne, der indkaldes til Tjeneste efter Befarenhedsnummer; men det maa samtidigt have for Øje, at Skrivelsen fremkom som Svar paa en indgiven Forespørgsel, om forlods indkaldte befarne kunde befri sig for Indkaldelse ved Bytning med andre befarne.

Udenfor de ovenfor omtalte Tilfælde kan det under alle Omstændigheder ikke tillades forlods indkaldte at bytte.

Numerbytningen forandrer Følgeordenen for Ind-

kaldelsen saaledes, at enhver af de byttende ved den vedkommende Indkaldelse — men ikke i det hele taget — betragtes som kommen i Besiddelse af det Befarenhedsnumer, som tilhører den, med hvem han bytter. Heraf følger, at ingen ved Bytning kan frigøre sig helt for Tjeneste; ved Bytning kan kun opnaas en midlertidig Fritagelse; se ogsaa § 15 om Beregning af Tøgt.

Bytningen kan indtil Udløbet af Fristen for Aflevering af Søfartsbøger berigtiges for en Mønstringsbestyrer — selvfølgelig kun den, til hvem Søfartsbøgerne ere afleverede — og indtil Mødetiden for Udskrivningskredsen.

§ 15.

Om Aftjening af Værnepligten.

Togtberegning. Udslettelse.

Naar den indkaldte befarne har givet Møde, vil han derefter blive udkommanderet med et af de Skibe, som det vedkommende Aar skulle udrustes, Loven om Søværnets Ordning af 28. Maj 1880 § 8. Efter samme Lovbestemmelse kan Værnepligten endvidere aftjenes derved, at befarne (indtil 30 Mand), som frivilligt melde sig, antages til Tjeneste paa Orlogsværftet i 5 Vintermaaneder. Hvad denne sidste Tjeneste angaar, kan det formentlig ikke som Betingelse for, at den skal anses for Aftjening af Værnepligt, fordres, at den har været i 5 Maaneder; efter Lovforskriften kunne de vedkommende anvendes i 5 Vintermaaneder.

Efter endt Tjeneste hjemsendes den vedkommende, og der meddeles ham, i Lighed med hvad der tidligere fandt (og endnu til Dels finder) Sted med Hensyn til de værnepligtige af Hæren, et særskilt Hjemsendelsespas (Hjemforlovningspas). Af det til samme

Tjeneste indkaldte eller bestemte Mandskab hjemsendes først de, der have gjort de fleste Togter eller tjent længst, men have de vedkommende tjent lige længe, er Lodtrækning afgørende, Lov af 28. Maj 1880 § 10. Ved Hjemsendelsen faar den værnepligtige foruden Hjemsendelsespasset tillige Søfartsbogen udleveret. Søfartsbogen er nemlig af Udskrivningskredsen bleven tilstillet Orlogsværftet ved den paagældendes Indkaldelse med det Mødehold, hvortil han blev henført. Hjemsendelsespasset opbevares af den værnepligtige og medbringes, hvis han paany indkaldes; det omfatter tillige Mødebefalingen (se § 36).

Som Udtryk for den af de befarne udførte Tjeneste tillægges der dem „Togter“. Reglerne i saa Henseende indeholdes i Værnepligtslovens § 32*).

Togt eller Togter tillægges dem, der have gjort Tjeneste efter at være indkaldte paa den almindelige Maade (hvormed vi have beskæftiget os i det foregaaende), men endvidere beregnes Togt i følgende mere særlige Tilfælde: 1) for befarne, som have været til Tjeneste i Vintermaanederne paa Orlogsværftet, se ovenfor, 2) for Reservekadetter, som have været udkommanderede med Flaadens Skibe, Lov af 15. Maj 1903 § 32 a, 3) for Kadetter, der have været udkommanderede med Flaadens Skibe, Lov 15. Maj 1903 § 30 a og 4) for Underofficerelever (i Skolens ældste Klasse benævnes de Konstabler), som ligeledes have været udkommanderede med Flaadens Skibe, Lov 15. Maj 1903 § 30 c. Ogsaa for de Orlogsture, som (efter opnaaet 18 Aars Lægdsrullealder) ere udførte af de i Loven af

---

*) Helbefarne, som have gjort et mindst 3 Maaneders Togt og derefter gennemgaaet en 6 Maaneders Uddannelse i Land, kunne forfremmes til Matrosunderofficerer, Lov af 28. Maj 1880 § 36, 2. Stykke.

1903 § 30 a omhandlede Lærlinge til Orlogs maa der formentlig beregnes Togt, jvfi. Justitsministeriets Skrivelse af 6. Marts 1897, hvori det betræffende de tidligere Aspiranter til Søofficersskolen hedder, at efter Marineministeriets Formening er der under disse Omstændigheder „gjort frivillig Tjeneste paa Flaaden“). Selvfølgelig er Forudsætningen, at de paagældende ere tilførte eller senere tilføres Sørullen.

5) Fremdeles beregnes Togt, naar en værnepligtig inden sin Overførelse til Sørullen efter opnaaet 18 Aars Lægdsrullealder frivilligt har været udkommanderet med et af Flaadens Skibe, Værnepligtslovens § 32—2, eller har aftjent noget af sin Værnepligt enten ved Hæren eller Søværnet, (som hørende til dettes Lægdsrullemandskab), § 32—3. Det er dog, som forudsat, først ved de paagældendes Overførelse til Sørullen, at der bliver Spørgsmaal om Togtberegning; denne sker i det førstnævnte Tilfælde efter de almindelige Regler, hvorom nærmere nedenfor, men i det sidstnævnte saaledes, at der gives paagældende eet Togt for hvert Aar, han har tjent.

Paa den anden Side kan der ikke gives nogen Togtgodtgørelse ved Overførelse til Sørullen af en som Militærarbejder udskreven, men ikke indkaldt værnepligtig, idet Bestemmelsen i Værnepligtslovens § 32—3 kun er anvendelig paa den, som har været tjenstgørende, jvfr. Justitsministeriets Skrivelse til 1ste Udskrivningskreds af 10. Marts 1871.

Naar den værnepligtige har været tjenstgørende $\frac{1}{2}$ Aar eller derunder, tillægges der ham 1 Togt; varer Tjenesten over $\frac{1}{2}$ Aar, tillægges der ham 2 Togter, over 1 Aar 3 Togter og saa fremdeles, § 32—1. Da Togt er Vederlag for udført Tjeneste (det hedder i den citerede Paragraf: „har gjort Tjeneste ved Søværnet“), kan der ikke tilkomme den befarne,

som ved Bytning frigør sig for den Tjeneste, hvortil han er indkaldt, noget saadant.

Naar de befarne have gjort eet Togt, paahviler der dem under almindelige Forhold ikke nogen anden Ydelse af Værnepligt, dog maa de vedkommende selvfølgelig overholde Værnepligtslovens Bestemmelser om, hvad der skal iagttages ved Flytninger, Rejser til Udlandet og Fart med fremmede Nationers Skibe, hvorhos de ere forpligtede til at møde til de Mønstringer, som Justitsministeriet maatte anordne, for saa vidt de ere til Stede her i Landet og ikke ere i Tjeneste, Værnepligtslovens § 46. — Enhver befaren, der anser sig berettiget til at udslettes af Rullen paa Grund af Utjenstdygtighed, kan møde for Sessionen til Bedømmelse og Behandling, Værnepligtslovens § 12; han kan ogsaa udenfor Sessionstiden fremstille sig for Søværnets Kassationskommission til Bedømmelse, Anordning af 24. Avgust 1894 § 18 og Anordning af 5. December 1902.

Naar der skulde blive Spørgsmaal om Indkaldelse af befarne med Togter, indkaldes indenfor Befarenhedsgraden først de befarne, som have de færreste Togter, uden at Alderen spiller nogen Rolle, Værnepligtslovens § 30.

Tjenestetiden for de befarne udløber med opnaaet 38 Aars Lægdsrullealder, Værnepligtslovens § 43. Med den nævte Alder udslettes de paagældende i ethvert Tilfælde af Rullen. Det er nemlig antaget, at Bestemmelserne i Værnepligtslovens § 41 (se under § 32) ikke kunne bringes til Anvendelse paa Mandskabet af Sørullen, der har unddraget sig Værnepligt. Skønt den befarne, som er ulovligt udebleven efter Indkaldelse, saaledes udslettes med 38 Aars Lægdsrullealder, er han imidlertid, naar han kommer til Stede, undergivet Ansvar for sin Udeblivelse, Justitsmi-

nisteriets Skrivelse til 1. Udskrivningskreds af 9. Maj 1883.

Der er under visse Omstændigheder tilstaaet de befarne Afkortning i Tjenestetiden. Afkortning gives: A) den befarne, som 1) for at opfylde sin Værnepligt, 2) i Fredstid og 3) under almindelige Forhold 4) har gjort mere end 1 Togt, med 1 Aar for hvert Togt, der er tillagt ham udover 1 Togt, og B) den befarne, som 1) i Løbet af 1 Aar, 2) har modtaget Underholdspenge og følgelig har været under Indkaldelse i over 3 Maaneder 3) uden i samme Aar at være bleven anvendt til Tjeneste, hver saadan Gang som for 1 Togt, *) men da der i det principale Tilfælde (A) kun tilstaaes Afkortning, naar der er udført mindst 2 Togter, virker den sidste Form for Afkortningen følgelig først, naar den vedkommende 2 Gange har været i det givne Tilfælde, eller naar der, skønt Tilfældet kun har foreligget 1 Gang, i Forvejen var tillagt ham 1 Togt. Der maa dog ikke afkortes over 3 Aar i Tjenestetiden, og følgelig maa ingen udslettes før med opnaaet 35 Aars Lægdsrullealder, Værnepligtslovens § 43.

De overfor fremstillede Regler om Tjenestetiden kunne ikke af de værnepligtige fordres anvendte i Krigstid eller under overordentlige Tilfælde, Værnepligtslovens § 45.

Udslettelsen af Rullen af de befarne foretages af Udskrivningskredsen, Værnepligtslovens § 43.

---

*) Denne Afkortning vil kunne komme til Anvendelse ogsaa i saadanne Tilfælde, hvor den vedkommende i Løbet af samme Aar er tagen til Tjeneste som frivillig.

Andet Underafsnit.

Om de værnepligtige af Lægdsrullen.

Sessionsbehandlingen.

§ 16.

Nogle almindelig Bemærkninger om Sessionen.

Ved Sessionen forstaaes den Myndighed, til hvilken Udskrivningen af de værnepligtige og følgelig disses Bedømmelse i det hele er henlagt. For hver Udskrivningskreds dannes en Session. Den bestaar af Udskrivningschefen, der er Formand, to kommunale Medlemmer og Lægdsforstanderen, hvorhos den kan tiltrædes af to Officerer. Sessionens Beslutninger afgøres ved Stemme flerhed, og i Tilfælde af Stemmelighed gør Formandens Stemme Udslaget. Til at foretage Undersøgelse af de mødende værnepligtige er der til Stede ved Sessionen mindst to Læger, i Reglen militære, Værnepligtslovens § 9.

Betimeligt forinden Sessionens Afholdelse udsteder Udskrivningschefen en Sessionsplakat, som foruden en Angivelse af, hvilke værnepligtige der ere forpligtede til at møde, og hvilke der ere berettigede til at møde, blandt andet tillige bør indeholde Mødetid og Mødested for Mandskabet af hvert Lægd. Dersom et Lægd, som f. Eks. Kjøbenhavn, udkræver mere end 1 Dag, maa Plakaten tillige ved Betegnelse af Bogstav og Numer i Rullen eller paa anden Maade udvise, hvilket Mandskab der hver Dag behandles. — (Med Skrivelse af 16. Avgust 1887 har Justitsministeriet fremsendt et Udkast til, hvorledes Sessionsplakaten skal affattes.)

Sessionen har baade en dømmende og en udøvende Myndighed. Medens forskellige Spørgsmaal af indgribende Betydning for den værnepligtige henhøre

under Sessionen som Domstol, er den almindelige Sessionsbehandling en Anvendelse af Sessionens udøvende Myndighed. Om Sessionen som dømmende Myndighed vil der blive handlet i det følgende (§ 29). Foreløbigt skulle vi beskæftige os med den almindelige Sessionsbehandling.

§ 17.

Om hvilke der skulle eller kunne møde for Sessionen.

Hovedreglen er den, at enhver værnepligtig af Lægdsrullen er forpligtet til personlig at fremstille sig for Sessionen for det Aar, i hvilket han vil have opnaaet 22 Aars Lægdsrullealder $\circ$: der skal gives Møde i det Aar, i hvilke det 22. Leveaar er fyldt eller fyldes, Værnepligtslovens § 11—1. Da der imidlertid er indrømmet de værnepligtige Ret til at møde forinden, herom nærmere nedenfor, og da Sessionsbehandlingen med 22 Aars Alderen kan blive opsat (Udsættelse, Forbigaaelse, Ophold i Udlandet), vil det ses, at den opstillede Hovedregel maa i flere Retninger nærmere bestemmes.

Foruden de 22-aarige værnepligtige, som ikke forinden ere endeligt behandlede og ej heller aftjene Værnepligten som frivillige, — om denne Form for Værnepligtens Aftjening se nedenfor under § 26 — ere saaledes endvidere følgende forpligtede til Møde:

- 1) enhver, hvis Udsættelse er udløben, eller i Krigstid enhver, der tidligere har faaet Udsættelse,
- 2) enhver, hvis endelige Behandling af en tidligere Session er bleven udsat $\circ$: enhver, der er forbigaaet (enten paa Grund af Svaghed eller Legemsfejl),

- 3) enhver, som uden tidligere at have opfyldt sin Forpligtelse til at møde for Sessionen er vendt tilbage fra Udlandet (altsaa den, som kommer tilbage hertil efter 22 Aars Alderen).*)

Hertil kommer endnu:

- 1) enhver, som først efter den sædvanlige Udskrivningsalder (22 Aars Alderen) bliver værnepligtig her (altsaa Udlændinge m. fl.**), som have erhvervet fast Hjem her),
- 2) enhver fra en tidligere Session udebleven værnepligtig, for saa vidt han ikke er bleven afgiven til militær Tjeneste, se under § 27,
- 3) enhver, som er hjemsendt fra den militære Tjeneste, som for Tiden utjenstydgtig,***) og
- 4) enhver, som Udskrivningskredsen navnlig tilsiger til Møde.

De her fremstillede Regler indeholdes i Værnepligtslovens § 11.

*) se nærmere under § 25.

**) jvfr. § 2.

***) Bestemmelsen i Kundgørelse for Hæren af 2. Marts 1895—5 om, at værnepligtige af det i Hærtillæget af 13. April 1894 § 2 omhandlede Erstatningsmandskab vedrørende Fodfolket, som erklæres for Tiden utjenstydgtige, inden de ere anvendte til Dækning efter deres Bestemmelse, skulle hjemsendes uden Paalæg om at møde ved Sessionen, kan ikke antages at fritage de paagældende for Mødepligt; Forskriften i Værnepligtslovens § 11 paalægger samtlige for Tiden kasserede en ubetinget Mødepligt.

Efter Anordning af 24. August 1894 § 26 kunne Rekrutter, der i mindst 2 Maaneder ikke have deltaget i Uddannelsen, af Afdelingen hjemsendes som „for Tiden utjenstydgtige“. Ogsaa disse værnepligtige ere selvfølgelig mødepligtige for den først paafølgende Session. (Om Anvendelse af den i Anordningens § 20 omhandlede „Tilbagevisning“ se Krigsministeriets Skrivelse til Generalkommandoerne af 13. Maj 1896).

Efternævnte ere berettigede til at fremstille sig for Sessionen:

- 1) enhver, som i det Aar, for hvilket Sessionen afholdes, vil opnaa mindst 18 Aars Lægdsrullealder 0: enhver, som i det Aar, hvori Sessionen afholdes, har fyldt eller fylder sit 18. Leveaar,
- 2) enhver, hvis Udsættelse endnu ikke er udløben,
- 3) enhver befaren, som vil fordre sig overført fra Sørullen til Lægdsrullen*) og
- 4) enhver værnepligtig af Lægds- eller Sørullen*), som anser sig berettiget til Udslettelse af Rullen paa Grund af Utjenstdygtighed eller af andre særlige Grunde,

alt i Overensstemmelse med Værnepligtslovens § 12.

Det bemærkes, at de værnepligtige som Regel ere forpligtede til personlig at fremstille sig for Sessionen, se dog nærmere herom under § 18, samt at de værnepligtige i Overensstemmelse med Sessionsplakaten maa møde til rette Tid og Sted; Mødestedet afhænger naturligvis af, under hvilket Lægd den værnepligtige er indført i Rullen.

De med Søfartsbøger forsynede værnepligtige kunne undtagelsesvis møde for Sessionen hvor som helst, Værnepligtslovens § 11 in fine**).

---

*) jvfr. § 10.

***) Den disse værnepligtige indrømmede Ret er næppe heldig. Grunden er naturligvis en Hensyntagen til de søfarende værnepligtige, idet man ikke har villet fordre, at disse skulle møde med deres Lægd; for saa vidt synes alt at være rigtigt nok, men man har ikke været opmærksom paa, at ikke enhver med Søfartsbog forsynet værnepligtig er søfarende, og der er i Virkeligheden ikke nogen Anledning til at indrømme den værnepligtige, der er i Besiddelse af Søfartsbog, men ikke længere gaar i Søfart, nogen Begunstigelse med Hensyn til Mødested og Mødetid, og der er endnu mindre Anledning til at aabne en let benyttelig Adgang til at omgaa Lovgivningens

Om Sessionsbehandlingen i snevrere
Forstand.

§ 18.

Hvor vidt de værnepligtige skulle underkaste sig Afklædning. Hvilke Bevisligheder de skulle medbringe.

Den værnepligtige, som fremstiller sig for Sessionen til Bedømmelse og Behandling, er forpligtet til at underkaste sig Undersøgelse af Sessionslægerne i Sessionens Overværelse, Anordning af 24. Avgust 1894 § 1. Ved Undersøgelsen maa han være afført sine Klædningsstykker. Da Sessionen skal bedømme den værnepligtiges Tjenstdygtighed, er det en bydende Nødvendighed, at han præsenterer sig for Sessionen i afklædt Stand. Om de legemlige Krav, der, som det vil fremgaa af den følgende Paragraf, maa stilles til de enkelte Tjenstdygtighedsklasser, ere fyldestgjorte, lader sig kun bedømme, naar den værnepligtige er afklædt. Ikke blot vilde man tilsidesætte Hensynene til Statens Tarv ved at renoncere paa, at værnepligtige skulle vise sig afklædte for Sessionen, men man vilde kun meget lidt handle i de værnepligtiges Interesse ved en slig Renonciation, til bedste for hvilken ogsaa kun lod sig anføre een Grund, som, ret beset, ikke har nogen Betydning, nemlig Hensynet til de værnepligtiges Blufærdighed. Denne sidste kan ikke krænkes derved, at de, som de ere udgaaede fra Natu-

---

almindelige Bestemmelser, og dette har man netop gjort. Men, som det fremgaar af § 6 synes man nu, korrekt nok, at lægge Vægten paa, at Misbrug skal hindres derved, at der ikke skal meddeles enhver, der begærer det, Sørfartsbog.

At man naturligvis ikke kan begrænse Retten til at møde for Sessionen paa hvilket som helst Sted til de søfarende værnepligtige, derom kan der ikke herske nogen Tvivl, mærk for saa vidt ogsaa Justitsministeriets Skrivelse af 3. August 1906.

rens Haand, vise sig for en Samling modne Mænd, som i deres lovlige Ærinde tage dem i Øjesyn. Dog kan Sessionen give Afkald paa fuldstændig Afklædning, naar den paagældende Legemsfejl paa Grund af Art eller Sæde er øjensynlig uden Afklædning, Anordning af 24. Avgust 1894 § 1.

Den værnepligtige medbringer ved Mødet for Sessionen sit Indtegningsbevis eller sin Søfartsbog samt, for saa vidt han mener at være utjenstdygtig formedelst en Svaghed eller Legemsfejl, om hvis Tilstedeværelse Sessionslægerne ikke kunne have nogen begrundet Mening, og hvis Bedømmelse udkræver en forholdsvis lang Tid eller saadanne specielle Undersøgelser, der ikke kunne anstilles paa Stedet, endvidere Bevisligheder derfor, som Tingsvidner*), Lægeattester, Skolelærer- og Præsteattest i Forening, Erklæringer fra militære Myndigheder, Attest fra Overlægen ved en Sindssygeanstalt, Forstanderen for et Blinde- eller Døvstummeinstitut og deslige, Anordning af 24. Avgust 1894 § 2. Det er en Selvfølge, at Bedømmelsen af de fremlagte Bevisligheters Tilstrækkelighed er overladt til Sessionens Afgørelse.

Det kan vistnok være paa sin Plads her at indskyde den Bemærkning, at den værnepligtige, som fremlægger Attest fra en praktiserende Læge om en Svaghed eller Legemsfejl, som ikke kan findes ved Undersøgelsen paa Sessionen, ikke vil kunne vente, at Sessionen skal anse Svagheden eller Legemsfejlen

---

*) Om Optagelse af Tingsvidner, se Pl. 7. November 1827 og Justitsministeriets Cirk. af 21. Maj 1878, hvorefter det paahviler Politiretsdommeren under en Tingsvidnesag at varetage det offentlige Tarv i Retning af at faa Sagen oplyst. Tingsvidner behandles i Former som private Politisager, Justitsministeriets Skrivelse til 1. Udskrivningskreds af 21. November 1906.

konstateret derved; Lægens Erklæring er kun den enkelte Mands Vidnesbyrd og kan næppe tillægges den særegne Beviskraft, som man indrømmer Erklæringer fra Overlæger ved Sindssygeanstalter og maaske ogsaa Hospitalsoverlæger. At almindelige Lægeattester imidlertid kunne tjene til Vejledning ved Undersøgelsen og Bedømmelsen, er klart.

Ved Justitsministeriets Cirk. af 24. Marts 1896 er det derhos indskærpet, at de Erklæringer, der fremlægges for Sessionen med Hensyn til sygelige Tilstande eller Sygdomstilfælde, som ikke kunne konstateres ved Undersøgelsen for Sessionen, bør gives en tydelig og bestemt Form, saa at det navnlig kan ses, hvad de vedkommende selv have iagttaget. Specielt betræffende Øjen- og Øresygdomme bør de afgivne Attester udvise, om de i Justitsministeriets Regulativ af 24. August 1894 og Bekendtgørelse af 5. December 1902 under B 7 og B 13 og 14 nævnte Grader af Synssvaghed eller Tunghørighed foreligge, Justitsministeriets Skrivelse af 4. September 1894.

De værnepligtige, som have bestaaet Adgangsprøven til Universitetet, den almindelige Forberedelseksamen, Afgangseksamen ved et større Handelsakademi, Skolelærereksamen eller i mindst 3 Aar have haft Ansættelse paa et større Handelskontor som Kontorister eller i en højere Stilling — hvilke værnepligtige ere anvendelige til Forplejningskorpset — samt de værnepligtige, som have bestaaet Læge- eller Dyr lægeeksamen eller som lægestuderende i fulde 2 Aar (paa den Tid, Sessionen afholdes*) have været antagne til Tjeneste ved et af de større Hospitaler i Kjøbenhavn — hvilke værnepligtige ere anvendelige som Underlæger og Underdyrlæger —, skulle derhos ved Mødet for Sessionen med-

---

*) se Justitsministeriets Cirk. af 28. Januar 1892.

bringe Vidnesbyrd derom, Anordning af 24. Avgust 1894 § 8 og 31. Juli 1903.

§ 19.

De forskellige Behandlinger, som de værnepligtige kunne undergives. Særligt: Forbigaaelse og Afvisning.

Naar Maalingen er foretagen, undersøges de værnepligtige af Sessionslægerne. Undersøgelsen sker under den ældste Læges Ledelse, Anordn. 24. Avgust 1894, § 4—1.

Hvad angaar de værnepligtige, som ere befundne fri for Svagheder og Legemsfejl, og derhos ere i Besiddelse af den fornødne Legemsdygtighed, vil Sessionen derefter tage Bestemmelse om, til hvilken eller hvilke Arter af militær Tjeneste de ere anvendelige som bedst skikkede dertil. Med Hensyn til dem, som lide af Svagheder eller Fejl, men dog have den fornødne Legemsdygtighed, vil den Bedømmelse, Sessionen afgiver paa Grundlag af Lægernes Udtalelser, kunne gaa ud paa, enten at den værnepligtige trods de forefundne Fejl, som findes uhinderlige, er fuldkomment tjenstdygtig, eller at han, for saa vidt de forefundne Fejl og Svagheder ere til Hinder for en vis Art af Krigstjeneste, men ikke for en anden, er delvis tjenstdygtig som Kombattant, eller at han netop paa Grund af de forefundne Fejl og Svagheder er utjenstdygtig til den egentlige Krigstjeneste, men tjenlig til Militærarbejder, eller er utjenstdygtig til al Krigsteneste eller, at han ikke afgørende kan bedømmes og derfor maa forbigaas med Paalæg om at møde for næste Session eller — for saa vidt han endnu ikke har naaet den sædvanlige Udskrivningsalder (22 Aars Alderen) — maa afvises.

Hvad angaar de værnepligtige, som mangle fornøden Legemsdygtighed, vil der, se nærmere nedenfor, blive Spørgsmaal om enten at erklære dem for utjenstdygtige til al Krigstjeneste eller — for saa vidt de endnu ikke have naaet den sædvanlige Udskrivningsalder (22 Aars Alderen) — at afvise dem, eller, hvis de ønske det, at bedømme og behandle dem foreløbigt dog uden at udskrive dem.

Endelig kan Behandlingen gaa ud paa, at der tilstaaes den værnepligtige Udsættelse.

Reglerne for, hvilken Virkning der kan tillægges forefundne Svagheder og Legemsfejl, om de overhovedet ere hinderlige, og i bekræftende Fald i hvilket Omfang — om de kun udelukke fra visse Arter af Krigstjenesten, om de medføre Utjenstdygtighed til den egentlige Krigstjeneste, eller om de medføre Utjenstdygtighed til al Krigstjeneste — indeholdes i Regulativet af 24de Avgust 1894 og Justitsministeriets Bekendtgørelse af 5. December 1902.

De værnepligtige, der findes uskikkede til al Krigstjeneste, blive udslettede af Rullen og erholde Utjenstdygtighedspas, Værnepligtsloven § 18.

Ved Bedømmelsen af den værnepligtiges legemlige Udvikling er der navnlig to Momenter, som spille en stor Rolle: Legemshøjden og Brystvidden. I den førstnævnte Henseende maa fordres som Betingelse for Tjenstdygtighed et Maal af mindst 58 Tommer (1,52 Meter), Anordning 24. Avgust 1894 § 7. Hvad Brystvidden angaar, udkræves der vel ikke noget absolut Maal, men det tør antages at være indlysende, at den ringe Brystvidde peger hen paa en mangelfuld Udvikling, navnlig af de indenfor værende Organer, og det vil aldrig kunne undgaas, at Sessionen, selv om der mangler positive Forskrifter med Hensyn til Brystvidden, ved Bedømmelsen af Tjenstdygtigheden fæster Opmærk-

somheden paa Forholdet mellem Højde- og Brystudvikling. Den værnepligtige, hvis Højde er under 59 Tommer (1,54 Meter), kan dog kun udskrives som Militærarbejder, Anordning af 24. Avgust 1894 § 6.

Hvad angaar Spørgsmaalet om, naar den værnepligtige bliver at forbigaa, da er Reglen den, at Forbigaaelse anvendes, naar den værnepligtige ved sit Møde for Sessionen efter at have opnaaet den sædvanlige Udskrivningsalder lider af nogen Svaghed eller Legemsfejl, som antages at kunne hæves, Lov 13. December 1895. Ved denne Lov forandredes Bestemmelserne i Værnepligtslovens § 16. Herefter kunde Forbigaaelse anvendes foruden med Hensyn til Svagheder og Legemsfejl endvidere, naar den mødende manglede fornøden Legemsdygtighed (o: havde spinkel og svag Legemsbygning). Naar den mødende mangler fornøden Legemsdygtighed, skal han følgelig nu behandles endeligt. Efter Omstændighederne vil Manglen enten blive anset for uhinderlig, i hvilket Tilfælde han udskrives til egentlig Krigstjeneste, eller ogsaa vil den mødende blive erklæret for udygtig til al Krigstjeneste eller, hvad der dog sandsynligvis sjældnere vil forekomme, erklæret tjenlig til Militærarbejder, jvfr. Regulativ af 24. Avgust 1894, Indledningen sammenholdt med I. A. Forbigaaelse kan efter Loven af 13. December 1895 kun anvendes een Gang; tidligere kunde der forbigaaes 2 Gange.

Der vil kunne spørges, om den, der møder for Sessionen første Gang med 23 Aars Lægdsrullealder eller med ældre Alder, bør forbigaaes. I og for sig er der intet til Hinder derfor; Hensigten med Loven af 13. December 1895 er for saa vidt kun at indføre den Lettelse for de værnepligtige, at deres endelige Behandling ikke kan opsættes i 2 Aar, og ved at forbigaa den 23aarige eller ældre, der møder første Gang

til Behandling, handler Sessionen følgelig ikke imod Loven. Vi formene derfor, at Sessionen er berettiget til at forbigaa ogsaa disse værnepligtige, men det tør vel nok i saa Fald forventes, at der anvendes en forøget Varsomhed ved Bedømmelsen.

Med Hensyn til de 22aarige værnepligtige, som lide af nogen Svaghed eller Legemsfejl, der antages at kunne hæves, skal Sessionen anvende Forbigaaelse; ej en Gang i saadanne Tilfælde, hvor der formenes at være overvejende Sandsynlighed for, at den forefundne Svaghed eller Fejl ikke vil kunne hæves inden Forløbet af 1 Aar, medens paa den anden Side ikke enhver Mulighed derfor er udelukket, har Sessionen Ret til afgørende at behandle den værnepligtige, Justitsministeriets Cirk. af 10. April 1872—2, hvori man bortforklarer de i Værnepligtslovens § 16 forekommende Udtryk „kunne af Sessionen forbigaa“, hvilke Udtryk, der ere enslydende med de i Loven af 13. December 1895 anvendte, unægteligt synes at tale for, at Spørgsmaalet maatte være overladt til Sessionens Skøn. Naar den forefundne Svaghed eller Legemsfejl antagelig ikke vil kunne hæves, finder den endelige Behandling straks Sted. Efter Omstændighederne vil den paagældende blive erklæret udygtig til al Krigstjeneste eller tjenlig til Militærarbejder eller maaske endog delvis tjenlig til egentlig Krigstjeneste.

Afvisning anvendes lige overfor de værnepligtige, som møde før opnaaet Udskrivningsalder, naar de ikke findes tjenstdygtige, Værnepligtslovens § 15—1. I Justitsministeriets Cirk. af 10. April 1872—1 er Bestemmelsen om Afvisning gjort til Genstand for en nærmere Fortolkning, og herefter blive de vedkommende (med særligt Hensyn til Forskrifterne i den ophævede § 16 i Værnepligtsloven) at

afvise, naar de enten ikke befindes tjenstdygtige til den egentlige Krigstjeneste, eller kunne kasseres, eller paa Grund af en uhelbredelig Svaghed eller Legemsfejl kunne udskrives som Militærarbejdere.

Det kunde maaske synes at være ret overflødigt at beskæftige sig nærmere med Spørgsmaalet om, naar Afvisning bør anvendes; man kan med god Grund sige, at hvis der for saa vidt kunde herske Tvivl, hvad vi benægte, har Justitsministeriet i det citerede Cirkulære ganske utvetydigt vedkendt sig, hvilken Forstaaelse der bør følges. Men desuagtet har der i Praksis hersket Tvivl. Man har været og er maaske endnu tilbøjelig til at atvise en værnepligtig, naar han (ved et første Blik) af en eller anden Grund anses for ikke at være tjenstdygtig, saaledes at den fuldstændige Undersøgelse og Bedømmelse, der muligt kunde give et afgørende Resultat, udelades.

Der er derfor Anledning til at fremføre følgende Bemærkninger:

Naar Værnepligtsloven indrømmer værnepligtige af de yngre Aldersklasser Ret til at fremstille sig for Sessionen, maa allerede deraf følge, at de vedkommende kunne fordre en fuldstændig Undersøgelse og Bedømmelse. Den ved Loven i et vidt gaaende Omfang indrømmede Ret til at møde for Sessionen inden den mødepligtige Alder er et Udslag af, hvad en human Forstaaelse (kun ganske naturligt) tilsiger, og hvis man vilde begrænse Sessionsbehandlingen saaledes som antydnet, vilde man tage med den ene Haand, hvad man med god Grund havde givet med den anden Haand. En saadan Begrænsning af Behandlingen, der er forkastelig, fordi den er inhuman, vilde faktisk være ensbetydende med at fastslaa to forskellige Sessionsbehandlinger: een for de yngre værnepligtige og een for de mødepligtige, men til Indførelse af noget saadant mangler enhver Lovhjemmel.

Tværtimod fremgaar det med tilstrækkelig Tydelighed af Værnepligtslovens Bestemmelser, at de yngre værnepligtige bør undergives en fuldstændig Undersøgelse og Bedømmelse, jvfr. Ordene i Lovens § 15—1 „for saa vidt de ikke i Henhold til § 18 udslettes af Rullen“. Den fuldstændige Undersøgelse og Bedømmelse, som de yngre værnepligtige saaledes maa undergives, skal selvfølgelig være ganske overensstemmende med Undersøgelsen og Bedømmelsen af de mødepligtige. Men allerede heraf følger da ogsaa, at de yngre værnepligtige, som befindes lidende af uhelbredelige Svagheder eller Legemsfejl, der gøre dem uskikkede til egentlig Krigstjeneste, bør kasseres, og saadanne, hvis uhelbredelige Svagheder eller Legemsfejl ikke ere hinderlige for Anvendelse som Militærarbejdere, bør udskrives som saadanne i Stedet for at afvises. Der er ej heller nogen Grund til at antage, at den endelige Behandling under de sidst forudsatte Forhold er udelukket ved Bestemmelserne i Værnepligtslovens § 15—1; det der forekommende Udtryk „tjenstdygtig“ kan omfatte saavel Tjenstdygtighed til egentlig Krigstjeneste som til Militærarbejder. Afvisning finder altsaa Sted, naar de værnepligtige, der møde inden den almindelige Udskrivningsalder, ikke have den fornødne Legemsdygtighed (o: have spinkel og svag Legemsbygning) eller befindes at lide af en Svagthed eller Legemsfejl, der antages at kunne hæves. Hvad særligt angaar de værnepligtige, som ikke have den fornødne Legemsdygtighed, er at bemærke, at de i visse Tilfælde kunne blive foreløbigt bedømte og behandlede uden at udskrives, hvorom der særligt vil blive handlet nedenfor under § 21.

Det er i det foregaaende forudsat, at de hos de mødende værnepligtige foreliggende Fejl eller Svagheder have kunnet konstateres eller i alt Fald skønnes ved Mødet, men hvor der angives Fejl eller Svagheder,

eller saadanne formodes til Stede, medens Sessionen ikke formaar at skønne Tilstedeværelsen deraf (navnlig utilstrækkelige aandelige Evner, tidligere Anfald af Ligfald eller rheumatisk Feber eller Blindtarmsbetændelse, svagt Syn, Tunghørighed, Uformuenhed til at holde Vandet og Hjertefejl), blive selvfølgelig saadanne værnepligtige ikke at udskrive, men de skulle efter Omstændighederne enten afvises eller forbigaas, Justitsministeriets Skrivelse 19. August 1903, hvorefter der derhos af Sessionen gives de vedkommende Paalæg om ved næste Session at fremlægge fornødne Bevisligheder.

I Skrivelse af 22. December 1906 har Justitsministeriet yderligere præciseret sin Forstaaelse af Forholdet. Herefter skal der gives enhver værnepligtig, som paa Grund af manglende Oplysninger findes at maatte „forbigaas“, eller „afvises“, Valget mellem enten at møde efter navnlig Tilsigelse en senere Dag, medbringende de fornødne Oplysninger, eller at faa Behandlingen og Bedømmelsen udsat ved „Forbigaaelse“ eller „Afvisning“. Samme Skrivelse indeholder fremdeles en Bemyndigelse til under disse Omstændigheder, om fornødent, at lade de værnepligtige møde udenfor Sessionsstedet. Ogsaa denne Skrivelse udviser, at Behandlingen af de yngre værnepligtige maa være lige saa indgaaende som for de mødepligtige.

Endnu bliver at bemærke, at Forskrifterne i Værnepligtslovens § 17 om Forbigaaelse af dem, der ere hjemsendte fra den militære Tjeneste som for Tiden utjenstdygtige; ere hævede ved Loven af 27. Februar 1897. De for Tiden utjenstdygtige skulle herefter ved deres første Møde for Sessionen behandles endeligt — enten udskrives paa ny (til egentlig Krigstjeneste eller som Militærarbejdere) eller som utjenstdygtige udslettes af Rullen. Kunne de ikke møde paa den første Session, fordi de have lovligt Forfald, ere de møde-

pligtige den næste Session; udeblive de ulovligt, ere de selvfølgelig ogsaa mødepligtige den kommende Session. I Forbindelse med Loven af 27. Februar 1897 bliver at nævne Justitsministeriets Cirk. af 24. April s. A., hvorefter Sessionen bør erklære for tjenstdygtig enhver, om hvem det efter hans Tilstand paa Sessionen kan skønnes, at han sandsynligvis kan blive tjenstdygtig inden Mødetiden, hvorimod enhver, for hvis vedkommende der ikke er nogen saadan Sandsynlighed til Stede, bliver at kassere. Den saaledes paa- budte Behandling kan næppe anses forskellig fra den Behandling, der anvendes ved Udskrivningen i Almindelighed.

§ 20.

*Tjenstdygtighedsbetegnelserne for de udskrevne
værnepligtige.*

Naar Sessionslægerne have udtalt sig om Tjenst- dygtigheden, og Sessionen derefter har erklæret den værnepligtige for tjenstdygtig, bliver han efter sin Brugbarhed at udskrive enten til den egentlige Krigstjeneste eller som Militærarbejder, og der gives ham Vedtegning om den eller de Arter af Krigstjeneste, hvortil han skønnes bedst skikket, Værnepligtslovens § 19.

De værnepligtige, som udskrives til den egentlige Krigstjeneste, betegnes i Overensstemmelse med An- ordning af 24. Avgust 1894 § 6 anvendelige til een eller flere af de nedennævnte Klasser:

den egentlige Krigstjenestes 1. Klasse (E. K. 1). Mand- skab til Søværnet.

Som skikkede hertil betegnes værnepligtige, som efter den legemlige Udvikling ere i Stand til at udføre det strænge Arbejde ved Søværnet og derhos enten beskæftige sig med Søfart

eller Fiskeri eller ere vante til at færdes paa Søen (som f. Eks. Kokke og Opvartere paa Dampskibe) eller paa Grund af særlig Uddannelse, Livsstilling og tidligere Beskæftigelse eller Haandværk maa anses skikkede til Tjeneste paa Flaaden og ved Orlogsværftet.

Højden er mindst 59" (1,₅₄ Meter). Der er ikke fastsat nogen Maksimumshøjde.

I Justitsministeriets Cirk. af 15. November 1905 er der givet nærmere Regler for Udskrivningen til Søværnet. Man har brudt med de tidligere indtagne Standpunkter, og det synes, som om man i højere Grad end hidtil vil søge gennemført Grundtanken i Anordningen af 24. August 1894: at Udskrivning og Fordeling af det udskrevne Mandskab bør falde sammen saa vidt muligt. Navnlig har man fuldstændigt brudt med den i Justitsministeriets Cirk. af 22. Avgust 1895 § 1 (og senere Cirkulærer) paabudte Dobbeltvedtegning til værnepligtige, der udskrives som E. K. 1 uden at være søvante.

Saadanne, som paa Grund af Legemsbygning og Livsstilling anses tjenlige til Søværnet, (altsaa uden at være søvante) betegnes E. K. 1 — a eller b — med Tilføjelse efter Livsstillingen „ikke søvant“.

Er den paagældende, hvis Livsstilling gør ham anvendelig til Søværnet, søvant — som søvante anses ogsaa saadanne, som i mindst 3 Aar have været aktive Medlemmer af en Sejlklub, Justitsministeriets Cirk. af 22. Avgust 1895 § 1 — betegnes han E. K. 1 — a eller b — med Tilføjelse efter Livsstillingen „søvant“.

Saadanne, som bevise, at de i mindst 3 Aar have været aktive Medlemmer af en Roklub (og

selvfølgelig i øvrigt egne sig til Tjeneste ved Søværnet) betegnes som „Roklubsmænd“, og værnepligtige, der ere fast ansatte i Søværnets Tjeneste og derfor ere egnede til Vedtegning E. K. 1, erholde Tilføjelse med Hensyn til deres Ansættelse.

Hvad angaar Maskinister, var der allerede ved Justitsministeriets Cirk. af 14. August 1905 truffet særlige Bestemmelser; disse ere imidlertid undergaaede nogen Forandring ved Cirkulæret af 15. November 1905.

Maskinisterne udskrives og betegnes saaledes:

Herefter udskrives eksaminerede og søvante ueksaminerede Maskinister til E. K. 1 — a eller b — med Tilføjelsen „søvant“ eller „ikke søvant“, medens ueksaminerede, ikke søvante Maskinister henføres til Klasse E. K. 7, for saa vidt deres Legemsbygning tillader det.

Det maatte følge af ovenstaaende og fremgaar i øvrigt af Cirkulæret, at det er overladt til Sessionen, om den efter de i de aarlige Sessionscirkulærer krævede Livsstillinger vil paa Grundlag af Legemsbygningen udskrive en værnepligtig til Søværnet eller til noget af Hærens Vaaben, hvortil samme Livsstilling ogsaa er specielt anvendelig, og kun naar den paagældende i lige Grad anses anvendelig til flere Tjenesteklasser, bør Sessionen efter Cirkulæret af 15. November 1905 give ham Dobbeltvedtegning.

Fremdeles er at bemærke, at Justitsministeriet i Cirkulæret af 15. November 1905 med Hensyn til den paabudte Udskrivning til Klassen E. K. 1 af værnepligtige, der uden at være søvante paa Grund af Legemsbygning og Livsstilling anses anvendelige til Søværnet, fremhæver, at der skal tages behørigt Hensyn til de for hver Livs-

stilling krævede Antal Mand, samt at Justitsministeriet i en Skrivelse af 14. Juli 1906 har udtalt, at der bør udskrives saa faa „ikke søvante“ Haandværkere til Søværnet som muligt, og at der hellere maa udskrives flere saadanne til Klassen E. K. 7, hvorfra Supplerings da kan tages til Søværnet.*)

— 2. Klasse (E. K. 2). Mandskab til Fodfolket.

Hertil udtages værnepligtige, som ere i Stand til med fuld Oppakning og Udrustning at udholde Marcher og Løb.

Højden er mindst 60" (1,57 Meter). Der er ikke fastsat nogen Maksimumshøjde.

— 3. Klasse (E. K. 3). Livgardere.

Hertil udtages smukke og anselige værnepligtige, for saa vidt de med fuld Oppakning og Udrustning kunne udholde Marcher og Løb.

---

*) Vi have ovenfor ydet Bestemmelserne i Justitsministeriets Cirk. af 15. November 1905 vor Anerkendelse. Cirkulæret er et Skridt i den absolut rigtige Retning; det tager skarpt Sigte netop paa rette Sted. Men for at man kan naa Maalet (at Udskrivning og Fordeling saa vidt muligt falde sammen), maa der med Hensyn til de til Søværnet krævede særlige Livsstillinger, for saa vidt de paagældende ikke tillige ere „søvante“, kræves endnu et yderligere Skridt: Det maa paa Grundlag af de indvundne Erfaringer betydes Sessionerne, hvor mange Haandværkere der maa søges tilvejebragt fra hver enkelt Udskrivningskreds. Det af Justitsministeriet i den citerede Skrivelse af 14 Juli 1906 indtagne Standpunkt forekommer os ikke ganske foreneligt med det i Cirkulæret af 15. November 1905, med saa stor Omsigt og klart Blik indtagne.

Højden er mindst 67" (1,75 Meter). Der er ikke fastsat nogen Maksimumshøjde.

— 4. Klasse (E. K. 4). Ryttere.

Hertil udtages saadanne værnepligtige, der ere vante til at færdes til Hest og have gode Kræfter uden dog at være for svære. Der skal tillige tages Hensyn til, at Ryttere benyttes til Ordonnans- og Meldingstjenesten.

Højden er mindst 62" (1,62 Meter), men maa ikke være 65" (1,70 Meter). Ved Udskrivningen af 18—19-aarige værnepligtige maa det paases, at de ikke ere for nær ved Maksimumshøjden, Justitsministeriets Cirk. af 25. Avg. 1894 § 6*).

— 5. Klasse (E. K. 5). Feltartilleriets Konstabler.

Hertil udtages saadanne værnepligtige, som ere i Stand til at udføre det strænge Arbejde ved Feltartilleriet og derhos kunne udholde Marcher og Løb med fuld Oppakning og Udrustning.

Højden er mindst 63" (1,65 Meter), men maa ikke være 66" (1,73 Meter).

— 6. Klasse (E. K. 6)**). Feltartilleriets Trænkostabler.

---

*) Kejthaandede værnepligtige kunne ikke udskrives til E. K. 4 og 6. Justitsministeriets Cirk. af 15. Avgust 1896 § 2.

***) De i de aarlige Sessionscirkulærer til E. K. 6 og E. K. 9 H. efter Mandtallet i Værnepligtsalderen krævede Antal ere for 1ste og 2den Udskrivningskredses vedkommende noget ændrede af Hensyn til, at Rekruttillgangen til disse Tjenestegrene fortrinsvis ønskes fra Landdistrikterne, Justitsministeriets Cirkulære af 6. Avgust 1904, hvorefter fremdeles Tallene for de tvende Kredse ere ændrede for Feltartillerister, Fæstningsartillerister og

Hertil udvælges værnepligtige, der ere vante til at omgaas Heste og have gode Kræfter.

Højden er mindst 65" (1,70 Meter), men maa ikke være over 67" (1,75 Meter).

— 7. Klasse (E. K. 7). Fæstningsartillerister *).

Hertil udtages kraftige værnepligtige, som antages at være i Stand til at udføre det strænge Arbejde ved Fæstningsartilleriet.

Højden er mindst 63" (1,65 Meter), men der er ikke fastsat nogen Maksimumshøjde.

— 8. Klasse (E. K. 8). Ingeniører.

Hertil udtages værnepligtige, som med fuld Oppakning og Udrustning ere i Stand til at udholde Marcher og Løb og derhos have de med Hensyn til Ingeniørtjenesten fordrede Livsstillinger. Vedtegning E. K. 8 bør fortrinsvis gives Mandskab af en kraftigere fremfor af en mindre kraftig legemlig Udvikling, Justitsministeriets Cirk. af 22. Avgust 1895 § 4. Tillige bliver der at tage Hensyn til, at Mandskabet skal kunne benyttes til at lede en Arbejdsstyrke.

Højden er mindst 60" (1,57 Meter), men der er ikke fastslaaet nogen Maksimumshøjde.

— 9. Klasse (E. K. 9 **). Mandskab til forskellige Afdelinger.

Ingeniører, hvoraf 1ste Udskrivningskreds bør skaffe et forholdsvis større Antal, 2den et forholdsvis mindre.

*) Saadanne Haandværkere, som efter de aarlige Sessionscirkulærer ogsaa ønskes til Søværnet og ikke ere søvante, maa hellere udskrives til E. K. 7 end til E. K. 1, Justitsministeriets Skrivelse af 14. Juli 1906.

***) De i de aarlige Sessionscirkulærer til E. K. 6 og og E. K. 9 H. efter Mandtallet i Værnepligtsalderen

Den fælles Fordring er, at de vedkommende skulle være almindeligt arbejdsføre.

Klassen falder i 3 Underafdelinger:

E. K. 9 T. Mandskab til Tøjhus- og Laboratorieafdelingen.

De værnepligtige, der udtages hertil, maa hovedsagelig have de som Betingelse for Tjeneste ved de nævnte Afdelinger krævede Haandværk.

Højden er mindst 60" (1,₅₇ Meter).

E. K. 9 H. Hestepassere og Trænsoldater.

De værnepligtige, som udtages hertil, maa være vant og i Stand til at passe Heste og at køre.

Højden er mindst 62" (1,₆₂ Meter).

E. K. 9 S. Sygepassere.

De værnepligtige, som udtages hertil, maa have Kræfter til at udføre denne Tjeneste og saadan Livsstilling og Beskæftigelse, at de ere fortrinsvis egnede til Tjeneste ved Sundhedstroppeperne.

Højden er mindst 62" (1,₆₂ Meter).

Ved ingen af disse Underafdelinger er der fastsat nogen Maksimumshøjde.

Selvfølgelig kan Vedtegningen E. K. 9, der kun forudsætter en Minimumstjenstdygtighed, ikke kom-

---

krævede Antal ere for 1ste og 2den Udskrivningskredses vedkommende noget ændrede af Hensyn til, at Rekruttilgangen til disse Tjenestegrene fortrinsvis ønskes fra Landdistrikterne, Justitsministeriets Cirkulære af 6. August 1904, hvorefter fremdeles Tallene for de tvende Kredse ere ændrede for Feltartillerister, Fæstningsartillerister og Ingeniører, hvoraf 1ste Udskrivningskreds bør skaffe et forholdsvis større Antal, 2den et forholdsvis mindre.

bineres med Vedtegning om Tjenstdygtighed til nogen af Klasserne E. K. 1—8, se Justitsministeriets Cirk. af 15. Avgust 1896 § 1.

Saadanne værnepligtige, som skønnes tjenstdygtige til egentlig Krigstjeneste, men ikke opfylde de for Klasserne 1—8 opstillede særlige Fordringer, henføres til Klassen E. K. 9 og navnlig til E. K. 9 T. Denne sidste Betegnelse gives ganske vist efter det foregaaende „hovedsagelig“ visse Haandværkere m. fl., men den kan ogsaa gives andre værnepligtige, Justitsministeriets Skrivelse af 10. Oktober 1894*).

Ved Siden af Inddelingen i Tjenstdygtighedsklasser maa imidlertid nævnes den ved Anordningens § 6 indførte Gruppe-Inddeling, hvorefter Mandskabet betegnes enten med a eller b, som vedføjes Klassevedtegningen; a udtrykker, at den paagældende i fremtrædende Grad besidder den fordrede legemlige Udvikling, b, at den, der betegnes dermed, er anvendelig til vedkommende Tjeneste. De med a betegnede ere altsaa saadanne, som ere særligt anvendelige, hvorimod de med b betegnede udgøre en, hvad den legemlige Udvikling angaar, lavere stillet Klasse, som dog kan anvendes**).

Den her omhandlede Gruppe-Inddeling skal an-

---

*) Det maa iagttages ved Sessionen at tilkendegive de værnepligtige, der udskrives til E. K. 9 T., at de ville kunne anvendes til Supplement til Fodfolket, Justitsministeriets Skrivelse af 14. Avgust 1897.

***) Som Regel bør alle anvendelige Haandværkere af de i Sessionscirkulærerne krævede Livsstillinger, som ikke fuldt ud fyldestgøre de til den vedkommende Tjeneste fordrede legemlige Dygtighed, henføres til Gruppen b, Justitsministeriets Skrivelse af 14. Juli 1906.

vendes ved alle Tjenstdygtighedsklasser med Undtagelse af 2den og 9de Klasse.

Fremdeles maa i Forbindelse med Mandskabets Udtagelse efter Tjenstdygtighedsklasserne nævnes, at Regulativet af 24. August 1894 under III. omtaler visse Legemsfejl m. m., som vel ere til Hinder for, at de vedkommende, der ere behæftede dermed, kunne anvendes til nogle Arter af egentlig Krigstjeneste, men derimod ikke ere udelukkede fra alle Arter af egentlig Krigstjeneste. De værnepligtige, som ere i det her omtalte Tilfælde og altsaa faktisk ere saadanne, som, hvis man ikke havde opstillet denne 3die Kolonne, enten vare blevne kasserede eller erklærede tjenlige til Militærarbejdere, betegnes ved, at der tilføjes Vedtegningen „Reg. III“.*)

Det fremgaar allerede af det foregaaende, at der ved Udskrivningen bliver at tage Hensyn til Livsstillingen. De forskellige Tjenestegrene kræve nemlig Folk af visse Livsstillinger eller med visse Færdigheder, og Justitsministeriet lader derfor aarligt tilgaa Sessionerne fornøden Underretning i saa Henseende ved de saakaldte Sessionscirkulærer. Livsstillingen bør dog kun af Sessionen tillægges en sekundær

---

*) I Justitsministeriets Cirkulære af 11. August 1893 indskærpes Varsomhed med at give Vedtegning „Reg. III“ og i Cirkulære af 22. Juli 1902 hedder det, at samme Vedtegning kun bør gives, naar en værnepligtig er absolut ubrugbar til Fodfolket. Det kan fremdeles efter hele Forholdets Natur anses for givet, at den her omhandlede Vedtegning kun bliver at give saadanne, som have særlig Brugbarhed til et bestemt Vaaben, altsaa kun saadanne, som kunne henføres til Gruppen a, jvfr. ogsaa Justitsministeriets Cirkulære af 22. August 1895 § 2.

Betydning 3: de vedkommende maa fortrinsvis fyldestgøre de for de enkelte Tjenstdygtighedsklasser opstillede, ovenfor fremsatte legemlige Krav, Justitsministeriets Cirkulære af 15. Avgust 1896 § 3, sidste Stykke. *)

Sessionen skal paase, at der mindst gives saa mange Vedtegning om Tjenstdygtighed til enhver Tjenstdygtighedsklasse, at den i Justitsministeriets Cirk. af 25. Avgust 1894 § 1 i Overensstemmelse med de militære Organisationslove angivne (til Dels efter Folketallet udregnede) Rekruttfgang naas og, om muligt, overskrides.

De værnepligtige, som udskrives som Militærarbejdere, maa have en Højde af mindst 58" (1,52 Meter). De henføres i Overensstemmelse med Anordning af 24. Avgust 1894 § 7 til en af følgende Klasser:

Militærarbejdernes 1. Klasse (M. 1).

Hertil udtages værnepligtige, der ikke have Legemsfejl m. m., som ere til Hinder for at følge Afdelingen paa Marchen eller bære Opakning.

Værnepligtige, der udskrives til M. 1. og have svagt Syn, gives Tillægsvedtegning „B—7“, Justitsministeriets Cirkulære af 22. Juli 1902 § 2.

— 2. Klasse (M. 2). De øvrige Militærarbejdere.

Underlæger og Underdyrlæger udtages baade af dem, der udskrives til den egentlige Krigstjeneste, og af Militærarbejderklassen, Værnepligtslovens § 19—2, og der gives de værnepligtige, som ere i Besiddelse af de dertil fornødne Egenskaber —

---

*) Af visse af de krævede Livsstillinger ønskes saa mange som muligt blandt Militærarbejderne, Justitsministeriets Cirkulærer af 12. Avgust 1903, 6. Avgust 1904, 14. Avgust 1905 og 31. Juli 1906.

hvilke ere nævnte ovenfor under § 18 —, Vedtegning om Tjenstdygtighed i saa Henseende (L. og D. L.) i Forbindelse med den almindelige Tjenstdygtighedsvedtegning, Anordning af 24. Avgust 1894 § 8.

De værnepligtige, som udskrives til Militærarbejdere af 1. Klasse, blive, naar de fyldestgøre de ovenfor under § 18 i saa Henseende opstillede Betingelser, tillige at betegne anvendelige til Forplejningskorpset (F.), Anordning af 24. Avgust 1894 § 8. *)

Med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvor vidt en værnepligtig trods en forefunden Legemsfejl eller Svaghed kan begære sig udskreven, henvises til § 22.

§ 21.

Om de værnepligtige, som foreløbigt bedømmes og behandles uden at udskrives.

De værnepligtige, som ikke have opnaaet den sædvanlige Udskrivningsalder, kunne, for saa vidt de ikke udskrives eller kasseres, og Grunden til den Afvisning, der ellers vilde overgaa dem, er den, at de ikke befindes at have den fornødne Legemsdygtighed, blive foreløbigt bedømte og behandlede, for saa vidt

---

*) Da det Mandskab, som indkaldes til Hærens Forplejningskorpset fortrinsvis tilvejebringes ved frivillig Tilgang af udskrevne værnepligtige, vil der kun undtagelsesvis blive Spørgsmaal om en tvungen Indkaldelse til Forplejningskorpset, jvfr. Loven af 22. Marts 1897 § 4., hvorefter der, naar den manglende Tilgang ikke kan tilvejebringes blandt de til Militærarbejdere udskrevne, kan udtages værnepligtige, udskrevne til den egentlige Krigstjeneste. Betingelserne for den frivillige Antagelse ere de samme, som i Anordningen af 24. Avgust 1894 § 8 ere fastsatte for at der kan gives Militærarbejdere af 1ste Klasse Tillægsvedtegning „F“, Krigsministeriets Skrivelse til Forplejningskorpset af 24. April 1897.

de ere saaledes udviklede, at de kunne antages at blive tjenstdygtige inden Forløbet af 2 Aar og skønnes uden Skade for deres Helbred at kunne deltage i det udskrevne Mandskabs Øvelser, Værnepligtslovens § 15—2 sammenholdt med Loven af 13. December 1895, Anordning af 24. Avgust 1894 § 9 og Justitsministeriets Skrivelse af 31. December 1895.

Denne Behandling lader sig saaledes anvende paa værnepligtige, hvis legemlige Udvikling ikke er fyldestgørende, saasom værnepligtige, der mangle noget i den foreskrevne Højde eller have spinkel eller svag Legemsbygning. De værnepligtige, som foreløbigt behandles, betegnes anvendelige til den eller de Arter af Krigstjeneste, hvortil de antages at ville blive skikkede, naar de blive tjenstdygtige, Anordning 24. Avgust 1894 § 9.

De foreløbigt behandlede værnepligtige kunne tages til Tjeneste som frivillige, men de aftjene dog først Værnepligten fra den 1ste Januar, efter at de ere befundne tjenstdygtige af en Session eller militær Kassationskommission, Værnepligtslovens § 15—3. (Eks. N. N. mødte ved n. n. Bataillon som Rekrut den 10. April 1906 som behandlet ved Sessionen for 1906; 8. October 1906 befunden tjenstdygtig. Tillagt Udskrivningsaar 1907). Det er derhos antaget, at værnepligtige, som ere foreløbigt bedømte og behandlede ved den ekstraordinære Session, som aarligt afholdes, og derefter tagne til Tjeneste sammen med de ved den foregaaende ordinære Session udskrevne værnepligtige, skulle, naar de senere erklæres tjenstdygtige, henføres til et senere Udskrivningsaar end det efter Mødet følgende, thi da den ekstraordinære Session, som afholdes kort forinden Rekrutmødet, er en Anticipation af den næste ordinære Session, kunne de vedkommende ikke stilles bedre end dem, der fore-

løbigt bedømmes ved den paafølgende ordinære Session, og følgelig kunne de tidligst tillægges det efter Mødet næstfølgende Aar som Udskrivningsaar. (Eks.: N. N., mødt som Rekrut ved n. n. Bataillon den 10. April 1906, behandlet ved Ekstrasessionen for 1907, 8. Oktober 1906 befunden tjenstdygtig. Tillagt Udskrivningsaar 1908.)

Sessionens fornyede Bedømmelse for de foreløbigt behandlede værnepligtiges vedkommende indskrænker sig til en Bedømmelse af deres Tjenstdygtighed og til eventuelt at tillægge dem et Udskrivningsaar, Justitsministeriets Skrivelse til 1. Udskrivningskreds af 26. Januar 1871, hvorimod der ikke bliver Spørgsmaal om at lade dem tage Del i den stedfindende Lodtrækning. Selvfølgelig maa saavel Sessionen som Kassationskommissionen tage hele Tjenstdygtigheds-spørgsmaalet for og ikke indskrænke sig til en Bedømmelse af, hvor vidt den fornødne Legemsudvikling er naaet.

Der vil kunne spørges, om de foreløbigt behandlede ved Sessionens eller Kassationskommissionens Bedømmelse kunne erklæres tjenlige til Militærarbejdere. Spørgsmaalet maa besvares benægtende, thi den Omstændighed, at den foreløbige Behandling kun er anvendelig med Hensyn til dem, der ikke have den fornødne Legemsdygtighed, og derimod ikke med Hensyn til dem, der lide af Legemsfejl eller Svagheder, peger nærmest hen paa, at det her gælder et „enten eller“ — enten fuldkommen tjenstdygtig eller ej. Fra det i Værnepligtslovens § 15 forekommende Udtryk „tjenstdygtig“ lader der sig ikke drage nogen afgørende Slutning. Udtrykket „tjenstdygtig“ forekommer i Værnepligtsloven i to Betydninger: en indskrænket, hvorefter Udtrykket kun sigter til den egentlige Krigstjeneste, og en udvidet (som i § 19),

hvorefter Militærarbejdere ogsaa ere tjenstdygtige. Naar Udtrykket nu forekommer i § 15—1, maa det være anvendt i den udvidede Betydning; vi vide jo, se § 19 i nærværende Skrift, at de værnepligtige, som fremstille sig for Sessionen før Udskrivningsalderen, kunne udskrives som Militærarbejdere (de afvises følgelig ikke). Men naar samme Udtryk („tjenstdygtig“) forekommer i Paragrafens 3dje Stykke, der blandt andet omhandler den fornyede Bedømmelse af de foreløbigt behandlede, maa det efter vor Mening anses anvendt i indskrænket Betydning. Herefter tør det staa klart, at der vel ikke fra Lovbestemmelsen kan hentes nogen Støtte for vor Opfattelse, men at det dog er muligt at bringe samme i Overensstemmelse med Bestemmelsen.

En foreløbig Bedømmelse og Behandling med Tjenesten som Militærarbejder for Øje maa anses for absolut udelukket; for det første vilde en slig Bedømmelse være i Modstrid med Lovgrunden, men dernæst er den afskaaren ved den Forstaaelse af Ordet tjenstdygtig i Paragrafens 1ste Stykke, man, som overfor udviklet, nødvendigvis maa fastholde.

Den foreløbigt behandlede kan altsaa ved den fornyede Behandling erklæres tjenstdygtig eller afvises eller kasseres, se ogsaa Krigsministeriets Skrivelse til 2. Generalkommando af 16. December 1873. Det er at bemærke, at Bedømmelsen maa finde Sted, medens de vedkommende ere tjenstgørende, Værnepligtslovens § 15—4; afskediges de af Krigsbestyrelsen, inden de ere fundne tjenstdygtige, er den udførte Tjeneste fuldstændig betydningsløs. Der maa imidlertid finde en Afskedigelse Sted; ere de paagældende frigivne midlertidigt — i saa Fald kan der ikke være noget til Hinder for, at de paany tages til Tjeneste —, kunne de fremstille sig for Sessionen til Bedømmelse.

§ 22.

*Hvilket Hensyn der kan tages til den værnepligtiges
Ønske om at betegnes tjenlig til en vis Tjeneste.*

Der var i sin Tid (Anordning af 17. September 1869 § 10—2) indrømmet Sessionen Ret til at tage Hensyn til et fra den værnepligtige fremsat Ønske om at aftjene Værnepligten ved Søværnet eller et andet af Hærens Vaaben og Korps end Fodfolket, naar den værnepligtige skønnedes anvendelig dertil. De senere udgaaede Anordninger om Sessionsbedømmelsen indeholde ingen tilsvarende Bestemmelse, og det maa vel ogsaa indrømmes, at der ikke er Trang til nogen saadan. Det kan formentlig kun have været Meningen med den tidligere Bestemmelse at bemyndige Sessionen til i de Tilfælde, hvor den var i Tvivl om, hvor vidt en værnepligtig var skikket til denne eller hin Tjeneste, at tage et vist Hensyn til det af ham fremsatte Ønske, medens det derimod ikke kan antages at have været tilsigtet at indrømme Sessionen Ret til, naar det behagede den, at se bort fra de gældende Regler om Tjenstdygtighedsbetegnelserne for at efterkomme den værnepligtiges Ønske om at blive udskreven til en bestemt Tjeneste, dog ikke Fodfolket. De værnepligtige, som ønske at udskrives til en bestemt militær Tjeneste og derom fremføre deres Ønsker for Sessionen, ville imidlertid altid, naar Sessionen er i Tvivl om, til hvilken Tjeneste de skulle betegnes anvendelige, kunne vente, at Sessionen vil være tilbøjelig til at imødekomme deres Ønsker; disse maa antages at ville influere paa de enkelte Sessionsmedlemmers subjektive Anskuelse.

Men derimod indrømme de gældende Bestemmelser de værnepligtige en Ret af en anden Beskaffenhed

og unægteligt af en langt videregaaende Betydning. De værnepligtige, som befindes at have Legemsfejl og Svagheder, der efter Sessionens Skøn gøre dem uskikkede til egentlig Krigstjeneste, kunne begære sig udskrevne, naar de forefundne Fejl ikke ere en afgjort Hindring for Udførelsen af Tjenesten, Anordning af 24. August 1894 § 6 in fine. Saadanne værnepligtige -- altsaa baade de kassable og de til Militærarbejdere egnede — kunne altsaa under den anførte Betingelse opnaa Udskrivning til egentlig Krigstjeneste. Bestemmelsen i Anordningens § 6 er ved sammes § 7, 3. Stykke, udvidet derhen, at de, som fyldestgøre Fordringerne for Udskrivning til Underlæger og Underdyrlæger, ogsaa paa den her omhandlede Maade kunne begære sig udskrevne som Militærarbejdere.

§ 23.

Om Lodtrækningen.

Naar den værnepligtige er befunden tjenstdygtig og betegnet anvendelig til en bestemt Tjeneste, deltaget han i Lodtrækningen. Denne foretages under eet for alt det udskrevne Mandskab, Værnepligtslovens § 21—1; for det foreløbigt behandlede Mandskab er der indrettet en særskilt Lodtrækning, Værnepligtslovens § 15—2. Lodtrækningen indrettes saaledes, at der for hver Udskrivningskreds trækkes Numere fra Nr. 1 opad, Værnepligtslovens § 21—2. Efter Lovbestemmelsen stedes alt det udskrevne Mandskab til Lodtrækning, følgelig ogsaa saadanne, hvem der ved Behandlingen tillægges et tidligere Udskrivningsaar. Derimod finder der ikke nogen Lodtrækning Sted med Hensyn til de værnepligtige, som aftjene Værnepligten

som frivillige, jvfr. Værnepligtslovens § 4, idet Sessionens Virksomhed her kun gaar ud paa at tillægge de vedkommende et Udskrivningsaar, jvfr. Værnepligtslovens § 38, for saa vidt Udskrivningskredsen ikke allerede har foretaget saadant*). — Den værnepligtige udtager selv sit Numer, men for dem, der ere udeblevne med lovligt Forfald, om hvilke der vil blive talt nedenfor under § 25, trækkes Lod af Lægdsmanden eller af et af Sessionens Medlemmer, Værnepligtslovens § 21—2.

§ 24.

Om Udsættelse.

Enhver, som er mødepligtig for Sessionen og kun opnaar en Lægdsrullealder af 24 Aar den 1. Januar i det Aar, for hvilket Sessionen afholdes, ikke tidligere er udskreven og ej heller er ulovlig udebleven fra nogen tidligere Session, jvfr. Værnepligtslovens § 13—1, kan i Fredstid paa Begæring derom faa Udsættelse med at udskrives indtil Sessionen for det Aar, hvori han opnaar 25 Aars Lægdsrullealderen, Værnepligtslovens § 14—1. (Ved Sessionen for 1907 kunde saaledes de i Aarene 1884, 1883 og 1882 fødte begære Udsættelse henholdsvis 3, 2 og 1 Aar). Det længste Tidsrum, for hvilket der kan tilstaaes Udsættelse, er altsaa 3 Aar, og det er en Selvfølge, at Administrationen savner Hjemmel til at tilstaa længere Udsættelse. Naar de militære Ministerier oftere have tilstaaet saadanne værnepligtige, som efter at have haft 3 Aars Udsættelse vare udskrevne ved Sessionen, en Udsættelse med Mødet til et kommende Aar, er

---

*) Se i øvrigt nedenfor under § 32.

den saaledes viste Imødekommen ingen Forlængelse af den de værnepligtige ved Værnepligtsloven indrømmede Ret til Udsættelse, men en Handling, ved hvilken de militære Ministerier under ganske særlige Omstændigheder renoncere paa eet Aar af den værnepligtiges 8-aarige Tjenestetid i Linien. Selvfølgelig kan der ikke tilstaas Udsættelse, inden Mødepligten er for Haanden; Udsættelse behøves da ej heller forinden.

Den værnepligtige er ikke forpligtet til at møde personlig for Sessionen for at begære Udsættelse, men kan fremsætte Begæringen ved en anden eller sende skriftlig Begæring, Værnepligtslovens § 14—1.

De værnepligtige, som ere forsynede med Søfartsbøger — her tales naturligvis kun om de værnepligtige af Lægdsrullen og ikke om de befarne — behøve ikke at møde for Sessionen før med 25 Aars Alderen (altsaa først i det Aar, hvori de fylde det 25de Leveaar, eller ved Sessionen for det Aar, hvori de ville opnaa 25 Aars Lægdsrullealderen); de betragtes, naar de udeblive, som om de havde begært Udsættelse, Værnepligtslovens § 14—1.

Udsættelsen bortfalder i Krigstid, og den værnepligtige har da at give Møde paa den førstkommende Session, selv om Udsættelsen ikke er udløben, Værnepligtslovens § 14—3.

Ved Udsættelsens Udløb behandles den værnepligtige lige med de 22aarige, Værnepligtslovens § 14—2*).

Det skal endnu nævnes, at Udsættelse kan begæres lige til Lodtrækningen, altsaa efter Tilendbringelsen af Maalingen og Lægeundersøgelsen, og

---

*) Det Tidsrum, hvori en værnepligtig har haft Udsættelse, medregnes følgelig ikke ved Tjenestetidens Beregning.

efter at Sessionens Bedømmelse foreligger, Justitsministeriets Cirk. af 16. Septbr. 1869 II.

§ 25.

*Afvielser fra den almindelige Sessionsbehandling;
Sygdomsforfald, Ophold i Udlandet m. m.*

I de foregaaende Afsnit er det forudsat, at de værnepligtige give personligt Møde for Sessionen (se dog, hvad der er anført i den foregaaende Paragraf om Begæring af Udsættelse, og mærk ogsaa Udtalelserne i den følgende Paragraf). Det er imidlertid indlysende, at det hyppigt vil forefalde, at de mødepligtige værnepligtige udeblive: enten med lovligt Forfald eller uden saadant. Disse sidste værnepligtige ville nærmere blive omhandlede nedenfor under § 27; paa dette Sted vil der derimod blive talt om dem, som have lovligt Forfald, og med Hensyn til hvilke de almindelige Regler for Sessionsbehandlingen enten slet ikke eller kun til Dels ere anvendelige. Der kan nærmest tænkes to Former for lovligt Forfald: Sygdom og Ophold i Udlandet.

Hvad angaar dem, som have Sygdomsforfald paa den Dag, hvorpaa de ere mødepligtige, og som godt-gøre Sygdommens Tilstedeværelse — naar de ikke tilstille Sessionen Bevis for Sygdomsforfaldet, faa de Vedtegning om at være ulovligt udeblevne, men Vedtegningen bortfalder naturligvis, naar der senere tilvejebringes Bevis for Forfaldet —, ville de, saafremt Sessionen antager, at Sygdommen vil være hævet inden Mødetiden, blive udskrevne, idet man gaar ud fra, at de ere fuldkomne tjenstdygtige; de antages at være tjenlige til den egentlige Krigstjeneste (ordinært Fodfolket), Anordningen

af 24. Avgust 1894 § 4, sidste Stykke, og der trækkes Lod for dem, Værnepligtslovens § 21—2. Kan det derimod ikke antages, at Sygdomsforfaldet vil være hævet til Mødetiden, eller er Sygdommen af en saadan Art, at den paagældende ikke kan antages nogen Sinde at blive tjenstdygtig, eller dette dog kan være Tvivl underkastet, udsættes Behandlingen til næste Session, idet der gives ham Vedtegning om, at han er udebleven med lovligt Forfald, Værnepligtslovens § 21—2. Hvad der gælder om dem, som have Sygdomsforfald, finder ogsaa Anvendelse paa de værnepligtige, som udeblive, fordi de paa Mødetiden ere berøvede Friheden (∴ ere anholdte eller undergivne Varetægtsarrest eller afsone Straf). — Som bemærket, gives der de paagældende Vedtegning om, at de have lovligt Forfald, men der er ingen Hjemmel til at forbigaa dem. Forbigaaelse med den i Loven af 13. Decbr. 1895 indrømmede Virkning (at de faa en Afkortning af Tjenes-ten i Forstærkningen, se ovenfor under § 19) forudsætter personligt Møde for Sessionen. I Værnepligtslovens § 21 hedder det da ogsaa om de her omhandlede værnepligtige, at Sessionen kan „udsætte“ deres Behandling.

Den i Rullen optagne værnepligtige, som udebliver fra Sessionen paa Grund af Fraværelse fra Landet og derhos er bortrejst i Fredstid, er efter Værnepligtslovens § 50 først mødepligtig ved den første Session, som afholdes efter Hjemkomsten. Saaframt han ikke har opnaaet en Lægdsrullealder af 32 Aar (Alderen beregnes i Forhold til det Aar, for hvilket Sessionen afholdes, vil han blive behandlet lige med det 22-aarige Mandskab*); har han

*) Mærk dog her Loven af 19. Marts 1898 § 7 om Fortabelse af Indfødsret ved 10 Aars Hjemsted i Udlandet (se under § 2).

derimod naaet en Lægdsrullealder af 32 Aar, udslettes han af Rullen. Ophold i Udlandet er saaledes lovligt Forfald med Hensyn til Møde for Sessionen, men for at den værnepligtige kan undgaa at faa Vedtegning om ulovlig Udeblivelse, hvilken ganske vist senere kan blive hævet (se nedenfor under § 27), maa han have anmeldt sin Afrejse for rette vedkommende (se ovenfor under § 7). Først ved Hjemkomsten paahviler det den vedkommende at bevise, eller i alt Fald tilvejebringe grundet Formodning for, at han har været fraværende fra Landet under samtlige tidligere Sessioner, idet han enten uafbrudt har været borte eller kun haft ganske midlertigt og kortvarigt Ophold her udenfor Sessionstiden*), Værnepligtslovens § 50—2, hvorefter derhos den værnepligtige, naar Beviset for Fraværelse fra Landet brister, anses for ulovligt udebleven. Der er saaledes ikke Spørgsmaal om at tilvejebringe noget strængt juridisk Bevis for Fraværelsen, hvad der ogsaa i mange Tilfælde vilde blive meget vanskeligt; de Oplysninger, der tilvejebringes, fremlægges for Sessionen til Bedømmelse, og Praksis udviser, at Sessionen er meget facil med Hensyn til Bedømmelsen.

Bestemmelserne i Værnepligtslovens § 50 ind-

*) Der kan spørges om, hvad der skal forstaaes ved „ganske midlertidigt og kortvarigt Ophold“, og det er da klart, at saa længe Opholdet har Karakteren af kortvarigt Besøg, er man i Overensstemmelse med den Forudsætning, hvorfra der maa være gaaet ud. At der naturligvis ikke kan gives nogen almindelig Regel for Varigheden af et saadant Besøg, er en Selvfølge; der maa finde en Bedømmelse Sted i hvert enkelt Tilfælde, jvfr. Justitsministeriets Skrivelse til 1ste Udskrivningskreds af 9. September 1905.

rømme altsaa, som det vil fremgaa af det foregaaende, de værnepligtige, der ere rejste til Udlandet efter Optagelsen i Rullen, Ret til uanset Værnepligten at forblive i Udlandet, saa længe de ville.

Hvad angaar de værnepligtige, som ere rejste til Udlandet inden Optagelsen i Rullen, maa det være indlysende, at Lovgiveren ikke kunde indrømme dem nogen mere begrænset Ret, end der er indrømmet de værnepligtige, som ere bortrejste efter Optagelsen i Rullen, og Værnepligtslovens § 49 giver dem da ogsaa i Overensstemmelse med, hvad Sagens Natur tilsiger, en yderligere Ret. Det er vel overflødig at bemærke, at de kunne opholde sig i Udlandet, saa længe de ville; naar de vende tilbage inden 32 Aars Lægdsrullealderen (se herom under § 7), skulle de fremstille sig for Sessionen til Behandling; udskrives de, indrømmes der dem den Begunstigelse med Hensyn til Tjenestetiden, at de, for saa vidt de have opnaaet en højere Lægdsrullealder end 25 Aars (Alderen beregnet i Forhold til Sessionen), henregnes til den Aldersklasse, de vilde have tilhørt, saafremt de vare udskrevne med det 25de Aar. Herved forstaas, at det vedkommende Aar tillægges dem som Udskrivningsaar; selvfølgelig undgaa de ikke derved Rekrutindkaldelse, men de overføres saa meget tidligere i Forstærkningen (eksempelvis faar en i 1878 født værnepligtig, der udskrives ved Sessionen for 1908 (som den første Session efter Hjemkomsten), tillagt Udskrivningsaar 1904). Om end § 49 intet indeholder derom, er det en Selvfølge, at ogsaa disse værnepligtige maa bevise eller dog tilvejebringe grundet Formodning for deres Fraværelse fra Landet.

Men langt større Betydning maa der tillægges den Omstændighed, at Værnepligtslovens § 49 kun taler om, at de, der ere rejste til Udlandet inden

Optagelsen i Rullen, skulle, naar de vende tilbage, fremstille sig for Sessionen til Behandling. Den, der er bortrejst efter Optagelsen i Rullen, skal, som foran fremstillet, bevise eller i alt Fald tilvejebringe grundet Formodning for sin Fraværelse under Sessionerne enten som fraværende uafbrudt, eller naar han i Løbet af den vedkommende Tid har været hjemme her i Landet, hans Ophold da har været ganske midlertidigt og kortvarigt udenfor Sessions-tiderne. Det tør ved Sammenholdelse af Bestemmelserne i §§ 49 og 50 anses for givet, at den, der er afrejst før Optagelsen i Rullen (o: inden den Tid, da han efter Lovens § 7 skulde melde sig til Optagelse), kan efter § 49 fordre sig fritagen for Værnepligt, uanset at han har haft midlertidige og kortvarige Ophold her i Sessionstiden. § 49 paalægger ham først nogen Forpligtelse, naar han vender tilbage, men den, der er her i Besøg, kan ikke siges at være vendt tilbage. Mærk ogsaa her Loven af 19. Marts 1898 § 7 om Fortabelsen af Indfødsret (se § 2).

Bestemmelserne i Værnepligtslovens § 50 omtale udtrykkeligt ved Siden af Ophold i Udlandet „Fart med fremmede Nationers Skibe“; begge Forhold drage den samme Virkning efter sig. § 49 taler derimod kun om Ophold i Udlandet, men der kan ikke tænkes nogen Grund til, at Fart med fremmede Nationers Skibe ikke ogsaa under disse Omstændigheder skal stilles i Klasse med Ophold i Udlandet. Begge Paragrafer gøre Forbehold med Hensyn til befarne, men Forbeholdet forekommer kun ved Omtalen af Mødepligten for Sessionen, og det synes os ikke at kunne underkastes nogen Tvivl, at Bestemmelserne ogsaa bør være anvendelige paa befarne, for saa vidt de indrømme en Ret til Udslettelse af Rullen.

Denne Forstaaelse deles imidlertid ikke af Justitsministeriet, som ikke anser Bestemmelserne i § 50, 2. Stykke anvendelige paa befarne. Det er efter Justitsministeriets Opfattelse (som er udtalt i en Skrivelse til 5te Udskrivningskreds af 20. Juni 1889) „kun værnepligtige af Lægdsrullen, som have Adgang til — naar de i Værnepligtslovens § 50 i øvrigt krævede Betingelser ere til Stede — med opnaaet 32 Aars Lægdsrullealder at udslettes af Rullen“, jvfr. Justitsministeriets Skrivelse til 1ste Udskrivningskreds af 14. September 1901.

Det kunde maaske synes at være uden praktisk Betydning, at § 50 særligt nævner Fart med fremmede Nationers Skibe, idet man kunde formene, at den, der har været i Fart med fremmede Skibe under alle Omstændigheder kunde paaskyde Fraværelse fra Landet og fordre Reglerne for Ophold i Udlandet anvendte. Men ved at argumentere paa denne Maade lader man ude af Betragtning, at Paragrafen ved at omtale Fart med fremmede Skibe uden at fordre, at denne Fart skal finde Sted i fremmede Farvande, indrømmer de vedkommende den Ret, at Fart med fremmede Skibe i vore egne Farvande ogsaa kan komme i Betragtning, naar der er Tale om Paragrafens Anvendelighed.

Spørger man nu, om Fart med et dansk Skib i fremmede Farvande vil kunne betragtes som Ophold i Udlandet, er det i første Række klart, at den, der af denne Grund undlader at give Møde for Sessionen, har lovligt Forfald. Naar Lovgiveren udtrykkeligt anerkender Ophold i Udlandet som lovligt Forfald, kan Grunden jo kun være den, at det vilde være at stille et alt for vidtgaende Krav til den værnepligtige at fordre, at han skulde rejse hjem fra Udlandet for at opfylde sin Mødepligt, men den samme Betragtning lader sig med samme

Styrke anføre med Hensyn til den værnepligtige, der ere fraværende i udenrigs Fart, selv om det er med danske Skibe. Om derimod Fraværelse i Form af Fart med danske Skibe i fremmede Farvande vil kunne tillægges den i Værnepligtslovens § 50 omhandlede Virkning med Hensyn til Udslettelse af Rullen, er et Spørgsmaal. Den Omstændighed, at den, der er om Bord i et dansk Skib, selv i fremmede Farvande, efter almindelige folkeretlige Begreber formentlig opholder sig paa dansk Territorium, medmindre Skibet befinder sig paa fremmed Søterritorium eller i fremmede Havne, hvorfor ogsaa den danske Lovgivning i det væsentlige er anvendelig paa ham, jvfr. saaledes Loven om Disciplin i Handelsskibe m. m. af 23. Febr. 1866, vil paa ingen Maade kunne fraregnes Betydning. Spørgsmaalet vil dog ikke let komme til at foreligge i Praxis, idet en saa langvarig Fraværelse med danske Skibe som den, der her er forudsat, sjældent vil kunne paavises. Derimod vil det Tilfælde lettere komme til at foreligge i Praxis, at en værnepligtig i en længere Aarrække har været fraværende dels i Fart med fremmede Nationers Skibe og dels i udenrigs Fart med danske Skibe. Vi ønske dog ikke at udtale nogen bestemt Mening om, hvorledes Spørgsmaalet bør løses.

Værnepligtige, som opholde sig i Udlandet paa Sessionstiden, men desuagtet ønske at blive udskrevne for at paabegynde Aftjeningen af deres Værnepligt, kunne i Medfør af Værnepligtslovens § 21—2, naar de for Sessionen lade fremlægge Bevis for Ophold i Udlandet, blive behandlede uden personlig at fremstille sig for Sessionen. De forudsættes at være tjenstdygtige til egentlig Krigstjeneste, ordinært Fodfolket, og behandles paa samme Maade som ovenfor udviklet med Hensyn til de fra Sessionen med Sygdomsforfald udeblevne værnepligtige, som antages helbredede inden Mødetiden.

Der vil kunne rejses det Spørgsmaal, om den nys omhandlede Behandlingsmaade vil kunne anvendes ikke blot paa værnepligtige, der have opnaaet den sædvanlige Udskrivningsalder, men ogsaa med Hensyn til værnepligtige af yngre Aldersklasser. Om Rigtigheden af en slig Udvidelse til de yngre værnepligtige kan der rejses Tvivl. Man maa jo ikke glemme, at Lovgivningens Hovedprincip er personligt Møde, og at der derfor maa kunne paavises en Hjemmel, naar Principet skal fraviges. I Værnepligtslovens § 21—2 indeholdes der nu, som ovenfor fremstillet, en utvivlsom Hjemmel til at fravige Principet, naar der godtgøres „Sygdom eller andet lovligt Forfald“, men vi ere tilbøjelige til at fastholde, at Lovforskriften kun har Hensyn til de mødepligtige; det hedder nemlig, at Sessionen kan udsætte deres Behandling til næste Session, hvad der peger hen paa Mødepligt.

De Personer, som ikke have dansk Indfødsret, saa vel som de paa Island, Færøerne eller de danske Besiddelser udenfor Evropa (samt de i de aftraadte Landsdele fødte Personer) blive, som omtalt i § 2, Værnepligten undergivne, naar de erhverve fast Hjem her i Landet. Forskrifterne i Værnepligtslovens § 49 ere ogsaa anvendelige med Hensyn til disse værnepligtige, og følgelig maa der, naar de blive Værnepligten undergivne med en ældre Alder, men inden de have opnaaet 32 Aars Lægdsrullealder (Alderen beregnet i Forhold til det Aar, for hvilket Sessionen afholdes), tillægges dem som Udskrivningsaar det Aar, ved hvilket de have opnaaet 25 Aars Lægdsrullealder.

§ 26.

Om dem, der ere indtraadte i Tjenesten som frivillige.

Endskønt der kun med Hensyn til den ene af de Former, under hvilke Værnepligten kan aftjenes som

frivillig — for tjenstgørende Spillemænds vedkommende — er Spørgsmaal om en Udskrivning, er det dog anset rettest at omtale under eet alle de Tilfælde, hvori Værnepligten kan aftjenes som frivillig. Der er saa meget større Grund hertil, som de Tilfælde, hvor der ikke er Spørgsmaal om Udskrivning ved Sessionen, bør finde Omtale netop under Afsnittet om Sessionen, idet de udgøre Undtagelser fra den i øvrigt for alle værnepligtige af Lægdsrullen fælles Sessionsbehandling.

Medens det er det almindelige, at den tjenstdygtige værnepligtige udskrives ved Sessionen og først derpaa tages til Tjeneste, findes der i Værnepligtslovens § 4—1 en Udtalelse om, at Værnepligten ogsaa kan aftjenes som frivillig i en af de Tjenestegrene, som omtales i de for Hærens og Søværnets Ordning givne Love.

Det hedder fremdeles i samme Lovparagraf, 3. Stk., at ingen udenfor de i de militære Organisationslove nævnte Undtagelser kan i Fredstid antages til Tjeneste ved Hæren eller Søværnet som frivillig, med mindre han forinden er funden tjenstdygtig af en Session eller er optagen i Sørullen. Udtrykkene „funden tjenstdygtig“ ere ret ubestemte, men det maa vel antages, at der derved ikke er stillet den Fordring, at den vedkommende skal være udskreven, jvfr. her Justitsministeriets Skrivelse til 1ste Udskrivningskreds af 11. Oktober 1900.

For Hærens vedkommende aftjene efternævnte Værnepligten som frivillige:

- 1) de fra Hærens Elevskole til Afdelingerne overgaaede værnepligtige og
- 2) de hvervede Spillemænd, disse dog kun betingelsesvis.

Hvad angaar den førstnævnte Klasse, for hvis

vedkommende Lov om Hærens Ordning af 6. Juli 1867 § 78*) indeholder den fornødne Lovhjemmel til at betragte dem som aftjenende Værnepligten som frivillige, maa det bemærkes, at de dertil hørende Personer paabegynde Aftjeningen af Værnepligt fra den 1. Januar i det Aar, i hvilket de efter opnaaet 18 Aars Lægdsrullealder ere tilgaaede Afdelingen, Værnepligtslovens § 38—2 sammenholdt med Hærlovens § 78. Det disse værnepligtige herefter tilkommende Udskrivningsaar tillægges dem enten af Sessionen eller Udskrivningskredsen.

Med Hensyn til de hvervede Spillemand er Reglen den, at naar de udskrives, medens de staa i Tjenesten, — hvad enten Udskrivningen nu finder Sted med 22 Aars Lægdsrullealderen som den almindelige mødepligtige Alder eller forinden (for saa vidt nemlig de vedkommende gennem deres Afdelinger fremsætte Begæring derom) —, faa de tillagt som Udskrivningsaar det Aar, som svarer til det, hvori de ere antagne, dog at der ikke kan tillægges dem noget tidligere Udskrivningsaar end det, ved hvis Begyndelse de have opnaaet en Lægdsrullealder af 18 Aar, hvorimod de, naar de ikke blive udskrevne, medens de staa i Tjenesten, ikke ved Afskedigelsen erholde noget Vederlag for den ydede Tjeneste, jvfr. Hærlovens § 152, Justitsministeriets Skrivelse af 24. November 1871 og Kundgørelse for Hæren af 24. Februar 1872 - 10. Naar der er Spørgsmaal om Behandlingen ved Sessionen af en hvervet Spillemand, har Sessionen at udskrive den vedkommende til den egentlige Krigstjeneste og tillægge ham Udskrivningsaar. Sessionen bør ikke lade den paagældende, som i øvrigt ikke behøver at give Møde ved Sessionen, undersøge af Sessionslægerne og kan følgelig ej heller foretage nogen Bedømmelse af hans Tjenstdygtighed. Dersom Sessionen vilde ud-

*) Jvfr. Hærtillæget at 25. Juli 1880 § 12.

strække sin Virksomhed ogsaa hertil, vilde man løbe Fare for, at den vedkommende værnepligtige saavel imod egen som Krigsbestyrelsens Interesse kunde blive kasseret eller erklæret tjenlig til Militærarbejder.

Fremdeles maa i denne Forbindelse nævnes de til Underofficersklassen henhørende Haandværkere i Hæren, Hærlovens § 147. Efter Kundgørelse for Hæren af 21. September 1867 henhøre Mestersvende, Bøssmagere, Sadelmagere, Bomskærere og Beslagsmede til Underofficersklassen. Det er at antage, at ingen ansættes i disse Stillinger, før han har modtaget sin første militære Uddannelse, altsaa efter at være udskreven og indkaldt. Hvis der imidlertid skulde komme til at foreligge en Ansættelse af denne Art, inden den vedkommende var udskreven, vilde det formentlig ligge nærmest, med Hensyntagen til Behandlingen af de hvervede Spillemænd, at behandle ham saaledes, at han blev udskreven ved den først paafølgende Session og tillagt som Udskrivningsaar det Aar, i hvilket han var bleven ansat i Stillingen.

For Søværnets vedkommende maa det antages, at sammes Officerer og Underofficerer aftjene Værnepligten som frivillige, se nærmere under § 10. Medens Underofficererne af Artilleri-, Matros- og Søminekorpsset ved Opnaaelsen af Underofficersstillingen betegnes som befarne og overføres til Sørullen, forblive derimod Underofficererne af Maskinkorpsset, Tøjhusafdelingen, Ekvipageafdelingen, Haandværkerkorpsset og Søværnets Intendantur, jvfr. Loven om Søværnets Ordning §§ 18, 21, 22, 24, 34 og 62, samt Lov af 15. Maj 1903 § 30 c i Lægdsrullen, idet det ikke kan antages, at de egne sig til Forfremmelse til befarne. Med Hensyn til Underofficererne af de sidstnævnte Korps er at bemærke, at der i Lighed med, hvad der gælder for de fra Hærens Elevskole

afgaaede værnepligtige, tillægges dem som Udskrivningsaar det Aar, hvori de efter opnaaet 18 Aars Lægdsrullealder fra Underofficersskolen ere tilgaaede det vedkommende Korps. Dersom de vedkommende afskediges uden at blive udnævnte til Underofficerer, faa de intet Vederlag for den udførte Tjeneste, medmindre de ved Afskedigelsen eller senere kunne forfremmes til befarne, i hvilket Fald der tillægges dem Togter for den Tid, de have været udkommanderede med Flaadens Skibe, Lov 15. Maj 1903 § 30 c.

Fremdeles aftjene Maskiningeniører Værnepligten „som frivillig“, Lov af 15. Maj 1903 § 30 b. De paa-gældende have først gennemgaaet Maskinskolen, og udnævnes efter bestaaet Afgangsprøve til Ingeniør-assistenten og maa saaledes formentlig anses for Officerer, jvfr. Bekendtgørelse af 27. Maj 1903 § 17.

Hvis Prøven ikke bestaas, maa det antages, at den udførte Tjeneste er uden Betydning med Hensyn til Værnepligtens Aftjening.

De unge Mennesker udenfor Søværnets Tjeneste, som efter samme Lovbestemmelse nyde Undervisning i Maskinskolen, aftjene selvfølgelig ikke Værnepligten; de blive ikke Ingeniørassistenter. — (Møde de for Sessionen, bør de udskrives til E. K. 1).

Det skal ikke lades uberørt, at ogsaa Søværnets menige kunne forfremmes til Underofficerer, Loven om Søværnets Ordning §§ 53 og 36, samt at Underofficererne falde i to Klasser: 1ste Klasse, som er stadigt tjenstgørende, og 2den Klasse, som kan være hjemsendt, Loven om Søværnets Ordning § 36. — For saa vidt Orlogsværftets Haandværkere, Værftsarbejdsmand og Politibetjente ikke have aftjent deres Værnepligt, stilles de ved Indkaldelse under samme Vilkaar som andre værnepligtige af deres Aargang, dog saaledes, at de indkaldes til Tjeneste ved Søværnet,

Loven om Søværnets Ordning § 58. Heraf følger, at de værnepligtige, som henhøre til en af de nævnte Klasser, og vel ogsaa Maskinkorpsets menige Personale: Fyrbøderne, hvilke ogsaa henhøre under Flaadens Rammer, Lovens § 18, blive ved Sessionen at udskrive til Søværnet, samt at de, naar de ved Antagelsen ere hjemsendte fra Hæren, maa, efter at Krigsministeriets Samtykke dertil er indhentet, overføres til Søværnets Linie eller Forstærkning. — Værnepligtige, som ere antagne i Stillinger ved Søværnet, som falde udenfor Rammerne, kunne ikke gøre Krav paa, at der tages noget Hensyn til deres Stilling, dog vil man vel, naar de udeblive fra Sessionen, kunne betragte dem som havende lovligt Forfald.

§ 27.

Om ulovlig Udeblivelse fra Sessionen.

For Tiden kasserede værnepligtiges og kasserede vestindiske Soldaters Udeblivelse.

At den værnepligtige, som uden lovligt Forfald udebliver fra den Session, for hvilken han er mødepligtig, paadrager sig Strafansvar, er en Selvfølge. Reglerne herom indeholdes i Værnepligtslovens § 13. Straffen for at udeblive første Gang er en Bøde fra 20 til 400 Kr. samt Fortabelse af Retten til at faa Udsættelse og for Udeblivelse anden Gang eller oftere Fængsel eller under formildende Omstændigheder en Bøde fra 40 til 400 Kr. Den ordinære Straf for den, som uden lovligt Forfald udebliver 2den Gang eller oftere, er saaledes Fængsel — af hvilken Art maa den vedkommende Domstol bestemme. Straffen kan ned sættes til Bøder, navnlig naar den paagældende er uskikket til al Krigstjeneste; men der kan naturligvis ogsaa tænkes andre formildende Omstændigheder end

Utjenstdygtighed. Naar nogen er ulovligt udebleven 3 Gange, lægges der endvidere Beslag paa hans Formue heri Landet, indtil han kommer til Stede, eller hans Formue ved hans Død eller ifølge Reglerne i Forordningen af 11. September 1839 tilfalde hans Arvinger, og endelig kan en saadan værnepligtig, naar han antræffes, og af Udskrivningskredsen skønnes tjenstdygtig, straks afgives til militær Tjeneste. Den, som i Krigstid udebliver fra Sessionen, selv om det er første Gang, straffes med Fængsel og kan ligeledes straks afgives til militær Tjeneste. Straffen for Udeblivelse for den værnepligtige, som af Udskrivningskredsen er tilsagt til Møde for Sessionen, men i øvrigt ikke var mødepligtig, er en Bøde fra 4 til 40 Kr. Der kan naturligvis ogsaa blive Tale om at kombinere Straffen for Udeblivelse efter Tilsigelse med Straffen efter § 13—1 og 2; dette vil være Tilfældet, naar det er en mødepligtig, der er tilsagt.

De værnepligtige, som kun ere udeblevne 1 eller 2 Gange, kunne uanset Udeblivelsen forlade Landet efter de sædvanlige Regler (se ovenfor under § 7), dog at Ophold i Udlandet for disse værnepligtiges vedkommende, som det vil blive paavist nedenfor, ikke er lovligt Forfald med Hensyn til Udeblivelse fra senere Sessioner. Den, der er udebleven 3 Gange, eller er udebleven i Krigstid, kan derimod ikke begive sig herfra Landet; dette følger ligefrem af Bestemmelserne i Værnepligtslovens § 13—3, men fremgaar i øvrigt ogsaa af Vejledningen for Mønstringsbestyrerne af 20. Marts 1872 § 12.

Naar en værnepligtig, som har Vedtegning om at være 3 Gange ulovligt udebleven, antræffes, bør der gives ham Lejlighed til at udtale sig om Grunden til Udeblivelsen enten for selve Udskrivningskredsen eller, hvad der vil være det ordinære, for Lægds-

bestyrelsen (Politiovrigheden), Justitsministeriets Skrivelse til det daværende 1. Udskrivningsdistrikt af 3. Februar 1857. Saafremt den vedkommende kan godtgøre at have haft lovligt Forfald, bortfalder Vedtegningen om ulovlig Udeblivelse. Medens det i Reglen er Sessionen, som det tilkommer at bedømme, om der er godtgjort lovligt Forfald, er det derimod Udskrivningskredsen, som har at tage Bestemmelse i denne Retning for de søfarende værnepligtiges vedkommende, Værnepligtslovens § 13—6. Med Hensyn til de Bevisligheder, som afgives af de ikke-søfarende værnepligtige, maa Udskrivningskredsen udenfor Sessions-tiden afgive et foreløbigt Skøn; Bevislighederne fremlægges derefter for den paafølgende Session.

Naar der er Spørgsmaal om at bedømme, om en værnepligtig paa Grund af Ophold i Udlandet er udebleven med lovligt Forfald, maa det paases, at der godtgøres Ophold i Udlandet ved den første Session, hvorved han var mødepligtig, og endvidere ved samtlige paafølgende Sessioner, jvfr. Værnepligtslovens § 50 og Justitsministeriets Skrivelse til 1. Udskrivningskreds af 23. Maj 1873*), saa at altsaa den, der een Gang er ulovlig udebleven, ikke som lovligt Forfald ved senere Sessioner kan paaberaabe sig Ophold i Udlandet.

Naar den med Hensyn til det første Møde for Sessionen ulovligt udeblevne værnepligtige ved een

---

*) I bemeldte Skrivelse hedder det, „at det efter Værnepligtslovens § 50 er en Betingelse for, at en værnepligtig paa Grund af Fraværelse i Udlandet kan betragtes som udebleven med lovligt Forfald, at han for Sessionen beviser eller i alt Fald tilvejebringer en grundet Formodning for, at han var i Udlandet paa den Tid, da han i Følge sin Alder skulde have fremstillet sig for Sessionen til Bedømmelse og Behandling, og, for saa vidt han er udebleven fra flere Sessioner, at han siden uafbrudt har været saaledes fraværende“.

eller flere paafølgende Sessioner har haft Sygdomsforfald eller andet lovligt Forfald end Ophold i Udlandet, mangler der Hjemmel til at anse ham for ulovligt udebleven fra den eller de senere Sessioner; Udeblivelsen maa altsaa anses for lovlig.

Værnepligtige, som fraflytte et Lægd, efter at de skulde været mødte for Sessionen og følgelig have faaet Vedtegning om ulovlig Udeblivelse, kunne forvente at blive behandlere ved Sessionen for det tilflyttede Sted, for saa vidt samme ikke er afholdt ved Flytningens Berigtigelse, jvfr. Justitsministeriets Skrivelse af 5. Marts 1866. Det maa vel næsten være overflødig at bemærke, at det anførte kun gælder, naar de værnepligtige i Overensstemmelse med de gældende Flytningsbestemmelser ere forpligtede til at berigtige Flytning, saa at der ikke kan berigtiges Flytning alene for at opnaa en Behandling ved Sessionen.

Værnepligtige, som mødesaa berusede for Sessionen, at de aldeles ikke kunne undersøges og bedømmes, betragtes, hvad der kun er ganske naturligt, som ulovligt udeblevne, Justitsministeriets Cirk. af 22. August 1895 § 5.

Værnepligtige, som ikke møde rent vaskede og ordentligt paaklædte med rent Linned o. s. v., kunde tidligere af Sessionen ikendes Bøde (4 til 8 Skill. til Sognets fattige), Kanc. Skriv. af 21. Marts 1809. Denne Bestemmelse anses som uforenelig med den nu gældende Forstaaelse at være traadt ud af Kraft. Hvis de paagældende møde i en saa smudsig Tilstand, at det ikke med Billighed vil kunne fordres af Sessionslægerne, at de undersøge dem, maa de vedkommende betragtes som ulovligt udeblevne.

Straffebestemmelserne i Værnepligtslovens § 13 ere anvendelige paa alle, der ere mødepligtige for Sessionen, følgelig ogsaa paa dem, der som for Tiden

kasserede ved Afdelingen udeblive fra Sessionen,*) Det maatte fremdeles tidligere antages, at Straffebestemmelserne kunde bringes til Anvendelse paa værnepligtige af den vestindiske Hærstyrke**), som, inden de havde udtjent deri, bleve kasserede og hjemsendte, jvfr. Justitsministeriets Skrivelse af 6. September 1866 til det daværende 1. Udskrivningsdistrikt. De i Vestindien foretagne Kassationer havde ikke nogen bindende Virkning i den Forstand, at de paagældende derefter kunde udslettes af Rullen; de Regler, hvorefter Kassationerne foregik vare forskellige fra de her gældende.

§ 28.

Om Numerbytning.

Bestemmelserne i Værnepligtslovens § 22 om Numerbytning ere afløste af Bestemmelserne i Loven af 13. December 1895.

Den de værnepligtige ved Værnepligtsloven indrømmede meget vidtgaaende Bytningsret blev ved § 3 i Loven af 13. April 1894 om Tillæg til Hærloven ophævet undtagen for Militærarbejdernes vedkommende. Grunden dertil var den Betragtning, at hvis man indrømmede Numerbytning, efter at der ved Hærtillæget var indført Frinumere til Fodfolket, vilde man aabne Muligheden for, at værnepligtige, henhørende til Mandskabet af egentlig Krigstjeneste, helt kunde frigøre sig for Tjenestepligt, saaledes som Tilfældet var, da der efter Værnepligtsloven

---

*) Det er antaget af Justitsministeriet, at en for Tiden kasseret værnepligtig, som er afrejst til Udlandet uden Tilladelse, bør, naar han udebliver fra Sessionen, drages til Ansvar efter Værnepligtslovens § 51, men derimod ikke efter § 13, Justitsministeriets Skrivelse til 1. Udskrivningskreds af 2. November 1870.

**) Se nedenfor under § 32.

af 2. Marts 1861 bestod Stilling og Bytning af Vilkaar. Man formentede dog senere, at der uden at gøres Brud paa det Princip, som havde arbejdet sig ind i Bevidstheden: at det Mandskab, som udskrives til den egentlige Krigstjeneste, bør personligt udføre Tjenestepigten, kunde indrømmes de værnepligtige en vis Bytningsret, og som Udslag af denne Opfattelse fremkom Loven af 13. December 1895.

Betingelserne for Bytning ere følgende:

De byttende maa være udskrevne 1) i samme Udskrivningskreds, 2) for samme Aar og 3) de maa (efter Sessionsvedtegningen) være tjenstdygtige i lige Grad til samme Art af Krigstjeneste baade med Hensyn til Legemsbygning, derunder Højde, og til Livsstilling eller særlig Uddannelse. Fremdeles maa 4) ingen af de byttende ved Dom være funden skyldig i en i den offentlige Mening vanærende Handling; dog gælder denne Fordring ikke for den, som ved Bytningen opnaar Frinumer. Har den dømte faaet Æresoprejsning, ndgør Dommen ingen Hindring for Bytningen.

Den som Nr. 3 betegnede Betingelse tager selvfølgelig Sigte paa Hærens eller Flaadens Tarv og er nødvendig, naar det skal undgaas, at een til en bestemt Tjeneste særligt egnet Mand erstattes med en mindre egnet. Man skulde nu efter Lovens Udtryksmaade tro, at de byttende maatte have nøjagtigt samme Tjenstdygtighedsbetegnelse, altsaa ikke blot være udskrevne til samme Tjenstdygtighedsklasse, men ogsaa til samme Gruppe (se § 20). Og fremdeles skulde man tro, at Livsstillingen, hvor denne efter Bestemmelserne er af Betydning, skulde være ganske adækvat. Saaledes forstaas Bestemmelsen imidlertid ikke, og vi tilføje med god Grund. Opnaas Hensigten, at Hær eller Flaade ikke lider derunder, bør Bytninger, hvis man

overhovedet vil tilstede saadanne, kunne finde Sted, selv om Sessionsvedtegningen ikke nøjagtigt er den samme. Da Bytninger mellem de til den egentlige Krigstjeneste udskrevne først kunne berigtiges, naar Rekrutfordelingen er tilendebragt (se nedenfor), er det naturligt at afgøre Spørgsmaalet om de byttendes Anvendelighed i Forhold til den Tjeneste, hvortil de indkaldes, og det er da dette man gør (se ogsaa Motiverne til Loven). Men i Kraft heraf formaar man ofte at kunne slaa af paa Fordringerne. Eksempelvis kan en værnepligtig, som er udskreven til E. K. 3, 4 5 6, 7 eller 8, men indkaldt til Fodfolket bytte (Mødested) med en til Fodfolket (E. K. 2) udskreven og dertil indkaldt værnepligtig.

Naar de ovenfor opstillede Betingelser ere fyldstgjorte, kan Bytning finde Sted. Dog maa det, som foran bemærket, iagttages, at Bytningen ikke medfører en Fritagelse for Indkaldelse, som Loven forbyder.

Vi skulle nu først se, i hvilke Tilfælde Bytninger ere forbudte af denne sidste Grund, og derefter fremstille, i hvilke Tilfælde Frinumere kunne tilbyttes.

Forbudte ere Bytninger, som vilde kunne medføre:

Fritagelse for Indkaldelse til Fodfolket

eller delvis Fritagelse for saadan Indkaldelse (Bytning mellem en til 180 Dage indkaldt og en til 2 Maaneders Tjeneste indkaldt)

eller mindre Udsigt til Tjenesteydelse (altsaa Bytninger mellem værnepligtige, der ere indkaldte til 2 Maaneders Tjeneste, idet Udsigten for de vedkommendes Anvendelse til Dækning af Afgang (blandt de til 180 Dage indkaldte) er forskellig).

Naar der her stadigt er Tale om Bytninger, der kunne medføre Fritagelse for Indkaldelse til Fodfolket, og der derimod ikke i Almindelighed tales

om Bytninger, som kunne medføre Fritagelse for Indkaldelse til egentlig Krigstjeneste, har dette sin Grund deri, at samtlige Tjenstdygtighedsklasser med Undtagelse af den 9de afgive, naar de særlige Tjenestegrenes Krav ere fyldestgjorte, det overkomplette Mandskab til Fodfolket sammen med det ved Sessionen direkte til Fodfolket udskrevne Mandskab (E. K. 2.). Da de særlige Tjenestegrene faa en bestemt Rekruttilgang, gaar det dertil udskrevne, men ikke anvendte Mandskab over til Fodfolket. Naar nu Fodfolket ved det sidste Hærtillæg ogsaa kun skal have en bestemt Rekruttilgang, bliver det følgelig i Fodfolket Frinumerene forekomme, og for saa vidt er det rigtigt, at Loven af 13. December 1895 kun tager Sigte paa Bytninger, der medføre Fritagelse for Indkaldelse til Fodfolket.

Spørger man nu om, i hvilke Tilfælde Bytninger, der medføre Fritagelse for Indkaldelse, kunne finde Sted, bliver Svaret, at saadanne Bytninger ere tilladte:

mellem Militærarbejdere,

mellem værnepligtige, der have Vedtegning om at være anvendelige efter Regulativets 3dje Kolonne, ligegyldigt til hvilken Tjenstdygtighedsklasse de ere henførte, *)

mellem værnepligtige af Klassen E. K. 9, for saa vidt ingen af de byttende er indkaldt til Fodfolket eller nogen anden Tjenestegren af Klasserne E. K. 1--8 (altsaa tillades Bytninger mellem det til de tekniske Afdelinger, Hestepasser-, Træn- og Sundhedstjenesten

*) Bytninger mellem værnepligtige med denne Betegnelse og værnepligtige, som ikke have slig Betegnelse, ere selvfølgelig ikke tilladte, end ikke hvor den med Reg. III. betegnede vilde opnaa Fritagelse for Indkaldelse, jvfr. Justitsministeriets Skrivelse af 5. Marts 1896 til 1. Udskrivningskreds.

udskrevne og disse Tjenestegrene tildelte Mandskab og ikke indkaldte)

jvfr. Justitsministeriets Cirk. af 14. December 1895.

Frømdedes kunne i Følge samme Cirkulære Bytninger foregaa mellem

de Fodfolket (til 180 Dages Tjeneste) tildelte værnepligtige med det Formaal at opnaa andet Garnisonssted; dog kunne de til Klassen E. K. 9 henhørende, til Fodfolket indkaldte værnepligtige (saadanne værnepligtige kunne under visse Omstændigheder indkaldes til Fodfolket, se § 30) ikke bytte med værnepligtige af de andre Tjenstydgtighedsklasser.

de Fodfolket til 2 Maaneders Tjeneste indkaldte værnepligtige med det Formaal at forandre Garnisonssted; dog medføre Bytninger af denne Art, at begge de byttende faa det laveste af de to vedkommende Dækningsnumere.

Endelig er med Hensyn til Betingelserne at mærke, at Bytninger mellem Mandskabet af 1. Artilleribataillon og 2. og 3. Artilleribataillons Foraarshold paa den ene Side og Bataillonernes Efteraarshold paa den anden Side ikke i Almindelighed ere tilladte. Ved Fæstningsartilleriets Foraarshold uddannes der nemlig Befalingsmandselever, hvorimod dette ikke finder Sted ved Efteraarsholdet, og en ubegrænset Bytningsret kunde altsaa berøve Foraarsholdet det til saadan Uddannelse nødvendige eller bedst egnede Materiale. Loven indrømmer imidlertid Justitsministeriet Ret til efter Forhandling med Krigsministeriet at tillade slige Bytninger, og efter en Skrivelse af 17. Januar 1896 fra Justitsministeriet til Udskrivningsvæsenets Revision (som er den Myndighed, af hvilken Fordelingen af det udskrevne Mandskab foretages) kunne Bytninger

accepteres, naar ingen af de byttende har bestaaet nogen af de i Anordningen af 24. Avgust 1894 § 8.-2 nævnte (dermed ligestillede eller vanskeligere) Eksaminer, eller naar den, der bytter sig fra Efteraarsholdet har bestaaet en af de i Anordningen udtrykkeligt nævnte Eksaminer. I andre Tilfælde maa de byttende indgaa med Andragende til Justitsministeriet om, at Bytningen maa blive tilladt.

I øvrigt ere Bytninger mellem værnepligtige, der ere tildelte samme Tjeneste med forskellig Mødetid tilladte (eksempelvis de Søværnet tildelte værnepligtige). Sessionsvedtegningens Forskellighed er i Almindelighed uden Betydning.

De værnepligtige kunne selvfølgelig indgaa Overenskomst om Bytninger uden at benytte andres Mellemskomst. I saa Fald indgive de til vedkommende Udskrivningskreds en skriftlig Begæring om Bytningens Berigtigelse og vedlægge Begæringen Indtegningsbeviser og Lodtrækningsnumere, og hvis nogen af dem har modtaget Udskrivningspas, endvidere dette. Naar Bytningen, efter at være befunden lovlig, er bleven godkendt, modtage de Underretning desangaaende. Ordinært benytte de byttende imidlertid en Bytningskommissionærs Mellemskomst, og da der ved Justitsministeriets Foranstaltning er ansat saakaldte avtoriserede Bytningskommissionærer, lader det sig ikke let tænke, at de byttende skulde benytte nogen Bytningskommissionær, der ikke er avtoriseret, for saa vidt uavtoriserede Bytningskommissionærer forefindes.

De avtoriserede Bytningskommissionærer — der er ansat een i hver Udskrivningskreds (Ansættelsen foregik i 1887) — ere undergivne Udskrivningsvæsenets Tilsyn og ere ved en dem af Justitsministeriet meddelt Instruks — den nu gældende er dateret 14. December 1895 — forpligtede til at anvende en vis Frem-

gangsmaade med Hensyn til de med Bytninger forbundne foreløbige Foranstaltninger; hertil høre saaledes, at Overenskomsten mellem de byttende bliver at indføre i den for Kommissionæren (af Justitsministeriet) avtoriserede Protokol. Kommissionæren har at indsende en Udskrift af Protokollen til Udskrivningskredsen, og naar han senere modtager Underretning om, at Bytningen er godkendt, har han at meddele de byttende Underretning derom. For det Kommissionæren paahvilende Arbejde tilkommer der ham et Salær, som ikke maa overstige 20 Kr. foruden Godtgørelse af de Udgifter, han har haft. I det Tilfælde, at der ikke kommer nogen Overenskomst i Stand, tilkommer der kun Kommissionæren foruden Godtgørelse af Udgifterne et billigt Vederlag.

Om Tidspunktet for Berigtigelse af Numerbytninger indeholder Loven af 13. Decbr. 1895 den Bestemmelse, at Bytninger mellem Militærarbejdere kunne ske straks efter Sessionsbehandlingen, men for de øvrige værnepligtiges vedkommende først, naar Rekrutfordelingen er tilendebragt, dog maa Bytningerne berigtiges saa betimeligt, at de kunne være i Orden 2 à 3 Dage før Mødedagen; Bytninger, som af denne Grund ikke kunne berigtiges for Udskrivningskredsen, henvises til Berigtigelse ved Afdelingen, Justitsministeriets Cirkulære af 26. Februar 1901, Post 4.

Numerbytninger berigtiges, som nys bemærket, ordinært for Udskrivningskredsen, men kunne, som allerede antydnet, fremdeles foregaa for vedkommende militære Myndighed (Afdelingen) ved Mødet, jvfr. Loven af 13. December 1895. Forinden en Bytning kan anses for endelig ordnet, maa der foreligge en Godkendelse fra Justitsministeriet. Efter at Bytningerne ere foreløbigt berigtigede af Udskrivningskredsen eller de militære Afdelinger, indsender vedkom-

mende Myndighed en Meddelelse derom til Udskrivningsvæsenets Revision, som paa Justitsministeriets Vegne er berettiget til at godkende Bytninger, jvfr. Justitsministeriets Cirkulære af 8. November 1886.

Om de for de avtoriserede Bytningskommissionæres Virksomhed gældende nærmere Regler synes der ikke at være Anledning til at udtale sig, da de ikke influere paa de værnepligtiges retslige Stilling i Tilfælde af Numerbytning.

Dog finde vi Anledning til at fremhæve følgende:

Bytningskommissionæren er efter Instruksens § 5 berettiget til af begge de byttende at modtage Fuldmagter til Bytningens Ordning, men det kan ikke tillades, at han lader sig meddele saa vidt gaaende Fuldmagter, at disse efter den ønskede Bytnings Berigtigelse og Godkendelse kunne benyttes til yderligere Bytninger, navnlig af Hensyn til Pengevilkaarene, Justitsministeriets Skrivelse til 1ste Udskrivningskreds af 8. Avgust 1901.

Kommissionæren kan opholde sig i Sessionens Venteværelse eller, hvor intet saadant forefindes, i de værnepligtiges Af- og Paaklædningsværelse, Instruksens § 13, men Udskrivningschefen kan som Formand for Sessionen ordne det nærmere med Hensyn til, hvor Kommissionæren maa opholde sig, Justitsministeriets Skrivelse til 1ste Udskrivningskreds af 31. Iuli 1902.

Kommissionæren maa ikke rette nogen Anmodning til de ved Sessionen mødende værnepligtige om at anmelde Flytning til ham, Justitsministeriets Skrivelse til 1ste Udskrivningskreds af 3. Avgust 1898.

Det er ikke Kommissionæren forbudt at henvende sig til de ved Sessionen mødende værnepligtige for at faa Oplysninger, saafremt de værnepligtige ere villige til at give saadanne, Justitsministeriets Skrivelse til 1ste Udskrivningskreds af 29. September 1902.

Kommissionæren kan, naar han er forhindret i selv at være til Stede under Sessionen, lade møde ved en befuldmægtiget Person, Justitsministeriets Skrivelse til 1ste Udskrivningskreds af 3. Avgust 1899.

Kommissionæren maa ikke reklamere med de saakaldte Vilkaarbytninger, da saadanne ikke ere hjemlede ved Loven af 13. December 1895, Justitsministeriets Skrivelse til 1. Udskrivningskreds af 2. April 1907.

(Og vi finde endnu Anledning til at fremføre følgende almindelige Betragtning. Det forekommer os, at man er tilbøjelig til at anse den avtoriserede Bytningskommissionærs Virksomhed som noget, der har ret stor Betydning for de værnepligtige, men denne Opfattelse er med den Belysning af Forholdene, som det praktiske Liv giver, næppe holdbar. Det var et absolut rigtigt Skridt, at man i de værnepligtiges Interesse fik den i tidligere Tid ret almindelige Virksomhed fra private Kommissionærers Side fjernet, men der bør ikke gives de avtoriserede Bytningskommissionærer en Stilling, der gør dem til Mellemlid mellem de værnepligtige og Statens Myndigheder. Det synes da ogsaa, som om Justitsministeriet nu vedkender sig dette Standpunkt; Ministeriet har nemlig i Skrivelse 28. Januar 1905 udtalt, at det vil blive paa-set, at samlede Oplysninger om Rekrutfordelingen ikke, som det tidligere har været Tilfældet, tilstilles de avtoriserede Kommissionærer tidligere end de tilgaa Udskrivningskredsene).

Endelig skal det ikke lades uberørt, at de militære Ministerier i den senere Aarrække have givet Tilladelse til saakaldte Vilkaarbytninger d. v. s. Bytninger, som ere uden Hjemmel i Værnepligtslovgivningen. Om det uheldige i slige Bytninger, der faa Karakteren af en Begunstigelse for de vedkommende, kan der fra Udskrivningsvæsenets Standpunkt

kun herske een Mening; om slige tilladte Bytninger — de omtales i Justitsministeriets Cirkulære af 26. Februar 1901, Post 5 — kunne anses for lovlige, derom kan der med Føje rejses Tvivl, men de ere nu en Gang, om vi saa maa sige, blevne et Led af Bytningsforholdene, og de kunne derfor ikke forbigaas i nærværende Skrift. At de i Almindelighed have deres Udspring fra de avtoriserede Bytningskommissionærer, er sikkert. Om slige Bytninger maa der indgives Andragende inden 3 Uger før Mødedagen, Krigsministeriets Skrivelse til Bytningskommissionærerne af 31. Oktober 1904.

§ 29.

Om Sessionen som dømmende Myndighed.

Følgende Spørgsmaal høre efter Værnepligtslovens § 10 ind under Sessionens dømmende Myndighed:

- a) hvor vidt en Person er værnepligtig eller ikke,
- b) om Vedtegninger om overgaaet Strafarbejde eller disse Udslettelse,
- c) om værnepligtiges Ret til Udslettelse af Rullen, Værnepligtslovens §§ 39, 40 og 43,
- d) hvor vidt den værnepligtige efter Værnepligtslovens § 38—3 eller § 41 skal henregnes til et andet Udskrivningsaar end det almindelige,
- e) om en værnepligtigs Alder, for saa vidt denne faar Indflydelse paa hans Stilling til Værnepligten, og
- f) om en værnepligtigs Ret til fra Sørullen at overføres til Lægdrullen samt
- g) i øvrigt de Værnepligten vedkommende Sager, som af Justitsministeriet henvises til Sessionen til Afgørelse ved Kendelse.

holdes ved Sessionen i Tilfælde af Udskrivningschefens Forfald. Herom indeholder Reskr. af 9. Marts 1792, Canc. Cirk. af 25. Marts 1794, den Bestemmelse, at Udskrivningschefen lader møde ved Fuldmægtigen, som uden dog at være stemmeberettiget leder Sessionen paa samme Maade som Udskrivningschefen; saafremt Forfaldet ikke er forbigaaende, maa der selvfølgelig straks gøres Indberetning til Justitsministeriet. For saa vidt der derefter meddeles Fuldmægtigen Konstitution, indtager han fuldstændigt Formandens Plads.

b. De kommunale Medlemmer af Sessionen. Det paahviler særligt Amtsraadsmedlemmet eller det ene af de af Byraadet valgte Medlemmer at gennemgaa det ene af de Sessionsudtog, som Lægdsforstanderen afgiver (se nedenfor), hvorimod Sogneraadsmedlemmet eller det andet Byraadsmedlem særligt har den Opgave at omdreje Lodtrækningsapparaterne og angive de udtrukne Lodtrækningsnumere, Justitsministeriets Cirk. af 16. September 1869—1.

Det maa her bemærkes, at det er antaget af Justitsministeriet ved Skrivelse af 23. August 1870 til 4. Udskrivningskreds, at en Lægdsmand, der er Amts- eller Sogneraadsmedlem, tillige kan møde ved Sessionen som valgt i en af de sidst nævnte Egenskaber.

c. Lægdsforstanderen. Denne afgiver til Sessionen to ligelydende Udtog over det Mandskab, der skal behandles ved Sessionen, derunder indbefattet det for Tiden kasserede eller som for Tiden utjenstdygtigt hjemsendte Mandskab, som i øvrigt opføres særskilt. Udtogene maa være affattede efter det for Ekspeditionsprotokollen billigede Skema, Justitsministeriets Cirk. af 29. August 1863. Lægdsforstanderen maa ved Sessionen indføre i sin Lægdsrulle de Vedtegninger, som gives de værnepligtige, ligesom han skal føre en Liste over de værnepligtige, som erholde Vedtegning om at skulle tiltales for Overtrædelser af Værnepligtsloven,

Justitsministeriets Cirk. af 16. September 1869—1. — Lægdsforstanderen medbringer ordinært sin Fuldmægtig, som da udfører de skriftlige Forretninger.

d. Officererne. Af disse skal den ene forestaa Højdemaalingen*) og angive for Sessionen Mandskabets Højde, medens den anden skal gennemgaa det andet af de af Lægdsforstanderen afgivne Sessionsudtog og endvidere føre det ene Eksemplar af Lodtrækningslisten, Justitsministeriets Cirk. af 16. September 1869—1. De Oplysninger, som ere nødvendige til Lodtrækningslisten, meddeles den vedkommende Officer af den Udskrivningschefen assisterende Funktionær.

e. Lægerne. Undersøgelsen af Mandskabet foretages af Lægerne. Hver enkelt værnepligtig undersøges for sig. Undersøgelsen maa saa vel i Statens som i de værnepligtiges Interesse være meget nøjagtig, og for at ingen Legemsfejl eller Svaghed skal undgaa den undersøgendes Opmærksomhed, vil det utvivlsomt være heldigt, at enhver Del af den undersøgte Legeme underkastes et Eftersyn, og at der stadigt gaas frem efter den samme Plan. Undersøgelsen foretages i øvrigt som Regel kun af den ene af Lægerne, medens den anden dels følger Undersøgelsen og dels fører Visitationsprotokollen (se herom under § 46). Heri indføres ikke alene Lægernes men ogsaa Sessionens Bedømmelse af Mandskabet, Justitsministeriets Cirk. af 16. September 1869—1. Efter at Undersøgelsen er tilendebragt, udtale Lægerne deres Mening med Hensyn til Tjenstdygtigheden, hvorefter Sessionen tager Bestemmelse om Behandlingen. Af den Omstændighed, at det er Sessionen, som bestemmer Behandlingen, Værnepligtslovens § 19 sammenholdt med § 9 og Kgl.

---

*) Han skal følgelig ogsaa føre Højdeskemaet, se under § 46.

Anordning af 24. Avgust 1894 § 4, 3 Stykke, følger, at Lægernes Opgave som Regel bliver at oplyse Sessionen om, hvor vidt der ved Undersøgelsen er forefundet Fejl og i bekræftende Fald (enten straks eller paa Forespørgsel fra Sessionens Formand) om Omfanget af de forefundne Fejl. Om hvorvidt Sessionen er berettiget til at underkende Lægernes Bedømmelse, maa efterses under § 50. — Her maa endnu mærkes Justitsministeriets Cirk. af 6. September 1855, hvori meddeles, at Krigsministeriet anser det uforeneligt med de en militær Sessionslæge paahvilende Pligter at undersøge eller udstede Attester om de paa Sessionen mødende værnepligtiges Tjenstdygtighed.

f. Fuldmægtigen. Ifølge Justitsministeriets Cirk. af 16. September 1869—1 har Fuldmægtigen eller den Udskrivningschefen assisterende Funktionær den Opgave at føre Udskrivningskredsens Rulle, det ene Eksempplar af Lodtrækningslisten og Forhandlingsprotokollen. Hermed er dog ikke vedkommendes Hverv udtømmende angivet. Det paahviler ham saaledes endvidere at meddele den Officer, som fører det andet Eksempplar af Lodtrækningslisten, hvad der allerede ovenfor er berørt, de nødvendige Oplysninger, hentede fra Rullen, og at udfærdige Utjenstdygtighedspassene for de værnepligtige, som kasseres til al Tjeneste. At han under visse Omstændigheder vil kunne komme til at overtage Ledelsen af Sessionen er omtalt under „Udskrivningschefen“. Ordinært udfører han endvidere de med Pengeudbetalinger og Regnskabsførelsen forbundne Forretninger.

g. Lægdsmanden. Det er ved Omtalen af Udskrivningschefens Forretninger ved Sessionen allerede i forbigaaende berørt, at Lægdsmanden skal være Udskrivningschefen behjælpelig med at fremkalde Mandskabet. Endvidere paahviler det Lægdsmanden, som

skal være til Stede i Sessionslokalet fra Sessionens Begyndelse, og indtil de ham vedrørende værnepligtige ere behandlede og de ham vedrørende Sager ordnede, at være opmærksom paa, at enhver værnepligtig, som efter at være fremkaldt fremstiller sig, er rette vedkommende, at enhver Oplysning, som kan antages at have Interesse ved Behandlingen af de værnepligtige, meddeles Sessionen og endelig straks at tilføre sin Lægdseddøl de ved Sessionen givne Vedtegninger, Justitsministeriets Cirk. af 16. September 1869—1.

Det tilføjes, at Justitsministeriet i Skrivelse af 26. August 1898 har udtalt, at det finder det formaalstjenligt, at det inden Sessionens daglige Paabegyndelse paalægges Lægds mændene at fremkomme med de Oplysninger om de mødende værnepligtiges almindelige aandelige Evner, hvormed de sidde inde, samt at Justitsministeriet i Skrivelse af 19. August 1903 har anmodet om, at det betydes Lægds mændene, saa vidt muligt, at vejlede de værnepligtige til før Sessionen at fremskaffe fornødne Attester og Bevisligheder om saadanne Fejl og Sygdomme, som ved Undersøgelsen ikke kunne erkendes, jvfr. Justitsministeriets Cirkulære af 24. Marts 1896.

At det i Almindelighed ikke kan tillades udenforstaaende at overvære Sessionsbehandlingen, er formentlig klart. At der af Justitsministeriet kan gives en slig Tilladelse, viser Ministeriets Skrivelse til 1. Udskrivningskreds af 2. September 1890.

§ 49.

Almindelige Bemærkninger om Sessionens Myndighedsomraade.

Det er allerede udtalt paa forskellige Steder i det foregaaende, at Sessionens Opgave er at forestaa Udskrivningen af de værnepligtige og følgelig disses Be-

dømmelse i det hele. Denne Udtalelse er dog ikke ganske udtømmende; ogsaa andre Anliggender end selve Udskrivningen høre ind under Sessionens Myndighed. Naar der saaledes bliver Spørgsmaal om at drage mere ind under Sessionens Myndighed, har dette nærmest sin Forklaring deri, at Sessionen foruden at være en administrativ Myndighed tillige kan optræde som Domstol, Værnepligtslovens § 10. Medens Sessionen ved Udskrivningen i Almindelighed udøver sin administrative Myndighed, optræder den kun i visse bestemte Tilfælde som Domstol.

Foreløbig skulle vi kun beskæftige os med Sessionens administrative Myndighed.

Første Underafsnit.

Sessionen som administrativ Myndighed.

§ 50.

Myndighedsomraadet for Sessionens administrative Virksomhed.

Da Udskrivningen er en Anvendelse af Sessionens administrative Myndighed, er det klart, at Sessionen i Almindelighed optræder i denne Egenskab. — Det maa dog bemærkes, at naar der her tales om Udskrivningen, bruges Ordet i den videst gaaende Betydning, idet man henfører derunder alt, hvad der vedrører den værnepligtiges Møde for at undergives Udskrivning. — Ved Udskrivningen lader Sessionen de ved Sessionsplakaten indvarslede værnepligtige give Møde for sig. Dernæst lader Sessionen de mødende undersøge af sine Funktionærer: Sessionslægerne, og endelig foretager Sessionen sin Bedømmelse af dem.

De værnepligtige skulle som Regel møde personlig for Sessionen, Værnepligtslovens § 11. De,

som begære Udsættelse, kunne dog ikke affordres personligt Møde, se ovenfor under § 24. Lige saa lidt kan eller bør det forlanges af Sessionen, at de hvervede Spillemand, som undergives Udskrivning, skulle møde personlig, se ovenfor under § 26. Fremdeles maa Sessionen frafalde Fordringen om personligt Møde, naar det oplyses, at den paagældende har Sygdomsforfald eller andet lovligt Forfald, se under § 25.

Der vil kunne spørges, om Sessionen er berettiget til at udskrive eller kassere en værnepligtig, naar han ikke møder personlig. Hvad Spørgsmaalet om Udskrivning angaar, møder ingen Vanskelighed. Som udtalt i § 25, indeholder Værnepligtslovens § 21 fuldstændig Hjemmel til under visse Omstændigheder at udskrive værnepligtige, som ikke ere mødte personlig. Mere tvivlsomt er Spørgsmaalet om Kassation. Naar undtages det Tilfælde, i hvilket det oplyses paa tilbørlig Maade — og her maa Sessionen utvivlsomt være stræng i sine Fordringer, navnlig kan en Attest fra en enkelt praktiserende Læge (lige saa lidt som over Hovedet en Erklæring fra en enkelt troværdig Mand kan tillægges tilstrækkelig Betydning) ikke anses for fyldestgørende Bevis —, at en værnepligtig er stadigt sengeliggende som lidende af et Onde, der ikke kan hæves, eller i øvrigt befinder sig under i Hovedsagen tilsvarende Forhold, thi i saa Fald maa Sessionen utvivlsomt kunne kassere ham efter de fremkomne Oplysninger, er Sessionen strængt taget ikke berettiget til at anvende Kassation. Imidlertid er det antaget i Praksis, at sindssyge, hvis Restitution er usandsynlig, døvstumme og blinde kunne kasseres uden at give Møde, naar der fremlægges Erklæringer om deres Tilstand fra vedkommende Overlæge ved Sindssygeanstalten eller vedkommende Forstander for Institutet, jvfr. Kgl. Anordning af 24. August 1894 § 2.

Sessionen giver den ulovligt udeblevne Ved-

tegning om Udeblivelsen, hvoraf vil resultere Anvendelse af Straf, se under § 27. Værnepligtige, som møde i beruset Tilstand, bør, for saa vidt Beruselsen er tilstede i et saadant Omfang, at Behandlingen ved Sessionen umuliggøres, betragtes som ulovligt udeblevne, se under § 27, hvor der ogsaa er talt om, hvorledes der forholdes med værnepligtige, der møde smudsige.

Med Hensyn til Undersøgelsen ved Sessionslægerne er det allerede omtalt i den foregaaende Paragraf, at Lægernes Opgave indskrænker sig til at meddele deres Mening med Hensyn til Tjenstdygtigheden — om der er forefundet Fejl ved de værnepligtige, og i bekræftende Fald at udtale sig om Omfanget deraf.

Der vil imidlertid kunne spørges, om Sessionen er bunden til Lægernes Opfattelse, eller om den kan sætte sig ud derover, for saa vidt den selv har dannet sig en Mening om den værnepligtiges Tilstand. Her maa det da paa Forhaand bemærkes, at Forholdets Natur synes at tale for at indrømme Sessionen en saadan Myndighed. Det maa nemlig tages i Betragtning, at i mange forekommende Tilfælde kunne Sessionens Medlemmer, skønt ikke lægekyndige, have en lige saa begrundet Mening om de værnepligtiges Legemfejl og Svagheder som Sessionslægerne, samt at disse kun ere Sessionens Funktionærer, som der ikke er tillagt nogen Stemmeret. I Skrivelse til 1. Udskrivningskreds af 25. Oktober 1869 har Justitsministeriet da ogsaa udtalt, at Sessionens Medlemmer, naar de tro at kunne have en selvstændig, af Lægernes Bedømmelse uafhængig, begrundet Mening om en værnepligtigs Tilstand, ved deres Stemmegivning ikke ere bundne ved det af Lægerne udtalte Skøn. Saaledes var Forholdet indtil Emanationen af den Kgl. Anordning af 16. Juni 1882. I dennes § 4—2 blev det bestemt, at naar der var en

bestemt Meningsforskel mellem Flertallet af Sessionens Medlemmer og Lægerne om, hvorvidt en værnepligtig var tjenstdygtig til egentlig Krigstjeneste eller ikke, blev han at udskrive som tjenstdygtig. Man indskrænkede Sessionens Myndighed paa samme Tid, som man indrømmede Lægerne en Indflydelse paa Sessionsbedømmelsen, som de ingensinde havde haft, og som tildels endog laa udenfor deres Stilling som Funktionærer ved Sessionen. Da det imidlertid, som oftere fremhævet, er Sessionen, som bestemmer Behandlingen ved at bedømme Tjenstdygtigheden, til hvilken Ende Sessionen kan forlange yderligere Oplysninger af Sessionslægerne, Anordningens § 4—1, kunde det forsvares, hvad der skete, at give Bestemmelsen i Anordningens § 4—2 en indskrænkende Fortolkning.

Den omhandlede i Anordningen af 1882 § 4 givne Bestemmelse kunde imidlertid ikke bestaa for en ny Prøvelse. Den i Henhold til Krigsministeriets Skrivelse af 19. Maj 1893 nedsatte Kommission var, som Betænkningen udviser, klar over, at Bestemmelsen maatte udgaa som stridende mod Værnepligtslovens § 9, næstsidste Stykke, og ved den nugældende Anordning af 24. August 1894 bragte man atter Sagen i det rette Spor, som man ganske vist aldrig burde have forladt og formentlig kun under Tryk fra Lægernes Side havde forladt. Man vendte altsaa ved Anordningen af 1894 tilbage til det lovlige Grundlag, hvorefter det er Sessionen, som har Bestemmelsesretten i alle Tilfælde, som det er den, der bærer Ansvar. At tillægge de uansvarlige Sessionslægers Opfattelse en i visse Tilfælde afgørende Betydning var, ogsaa ud fra det Synspunkt, at Lægerne kun ere Funktionærer ved Sessionen, efter vor Mening uholdbart og uheldigt, og selv om man kunde se bort fra, at Lægerne ikke ere Medlemmer af Sessionen — hvad man hverken kan eller bør —, maatte man sige, at en Indflydelse

ikke blot gennem Lægeundersøgelsen men ogsaa ud derover gennem Bedømmelsens Resultat, vilde blive saa vidt gaaende, at den værnepligtige Befolkning ikke kunde være tjent dermed.

Den tidligere foreskrevne Brystmaaling tillægges nu kun en underordnet Betydning. Naar det i Regulativet af 24. August 1894 under I. A. 2. hedder, at „Bedømmelsen af Brystomfangets Betydning bør altid ske under Hensyntagen til Legemshøjden“, ligger naturligvis deri, hvad der for Resten maa anses for en Selvfølge, at der maa og skal tillægges Brystomfanget en vis Betydning, men der savnes nu positive Forskrifter med Hensyn til Brystvidden, og det er at antage, at Grunden er den, at der ikke lader sig opstille nogen i alle Tilfælde gældende Minimumsfordring. Vilde man give positive Regler for Brystvidden, maatte de antagelig stilles i Forhold til Legemshøjden, saaledes at der for de forskellige Højdeklasser indførtes forskellige Brystminima. Den citerede Udtalelse i Regulativet peger netop i denne Retning, og naar det i Udtalelsen fremdeles hedder, „at et Omfang af Brystkassen under 30 Tommer vel i mange Tilfælde begrundes Udygtighed til al Krigstjeneste, men ikke er Udygtighedsgrund ved ringe Legemshøjde, naar Legemsbygningen i øvrigt er god og kraftig“, faar man end bestemt det Indtryk, at naar der ikke i Forhold til Højden er opstillet en Skala for Brystvidden, er dette begrundet i, at man ikke, i alt Fald ikke den Gang, har kunnet gøre dette. I den citerede Bestemmelse gives udførlige Regler for, hvorledes Brystmaalingen, naar den foretages, skal finde Sted.

Endskønt Fremstillingen allerede er kommen ind paa, hvad der vedrører Bedømmelsen af de værnepligtige, er der dog endnu et Par Punkter vedrørende Undersøgelsen, som skulle omtales.

Ved Undersøgelsen, som, efter hvad der er omtalt

i § 18, skal finde Sted i selve Sessionslokalet, skal den værnepligtige være afført sine Klædningsstykker, Anordning af 24. August 1894 § 1, hvorefter Sessionen dog kan give Afkald paa fuldstændig Afklædning, naar den paagældendes Legemfejl ere øjensynlige uden Afklædning.

Til Efterretning ved Lægeundersøgelsen og for Bedømmelsen tjener det under 24. August 1894 udfærdigede Regulativ for Bedømmelsen af de værnepligtiges Dygtighed til Krigstjeneste, dog med de ved Justitsministeriets Bekendtgørelse af 5. December 1902 for saa vidt angaar Syn og Hørelse foretagne Forandringer. I Regulativet indeholdes detaillerede Bestemmelser om den Betydning, som bliver at tillægge de ved Undersøgelsen forefundne Legemsfejl og Svagheder.

Der har allerede i det foregaaende været talt en Del om Bedømmelsen af de værnepligtige, navnlig om Sessionens Myndighed i Forholdet til Lægerne, og herpaa skal man naturligvis ikke komme yderligere ind. Kun bør det her stilles i Spidsen, at det, som omtalt, er Hovedreglen, at Sessionen bestemmer Bedømmelsen af de værnepligtige. Ved Bedømmelsen skal Sessionen bringe de gældende Forskrifter til Anvendelse. De fleste af de herhen hørende Bestemmelser ere allerede omtalte i dette Skrifts andet Hovedafsnit „Om Værnepligten“, idet de som begrundende Rettigheder eller stiftende Pligter for de værnepligtige have deres berettigede Plads der. Det vilde føre for vidt atter at omtale dem her, endskønt de jo tillige ere bestemmende for Sessionens Myndighed. Man skal derfor indskrænke sig til i Korthed at nævne de forskellige Behandlinger, som de værnepligtige kunne undergives, og derefter knytte de Bemærkninger til de enkelte Behandlingsmaader, som der paa dette Sted kan være Anledning til.

De værnepligtige, som ere befundne fri for Svag-

heder og Legemsfejl og derhos ere i Besiddelse af den fornødne Legemsdygtighed, udskrives af Sessionen til den egentlige Krigstjeneste og betegnes anvendelige til den eller de Arter af Krigstjeneste, hvortil de skønnes bedst skikkede, Værnepligtslovens § 19 og Anordning af 24. August 1894 § 6.

Med Hensyn til de værnepligtige, som lide af Svagheder eller Legemsfejl, men dog have den fornødne Legemsdygtighed, vil Bedømmelsen kunne gaa ud paa, enten at den værnepligtige trods de forefundne Fejl, som findes uhinderlige, er fuldkommen tjenstdygtig, eller at han, for saa vidt de forefundne Svagheder og Fejl ere til Hinder for en vis Art af Krigstjeneste, men ikke for en anden, er delvis tjenstdygtig som Kombattant, eller at han netop paa Grund af de forefundne Svagheder er utjenstdygtig til den egentlige Krigstjeneste, men tjenlig til Militærarbejder, eller er utjenstdygtig til al Krigstjeneste, eller at han ikke afgørende kan bedømmes og derfor enten maa forbigaas med Paalæg om at møde for næste Session eller — for saa vidt han endnu ikke har naaet den sædvanlige Udskrivningsalder (22 Aars Alderen) — afvises, eller at han, hvis han ønsker det, kan blive foreløbig bedømt og behandlet uden at udskrives.

Hvad angaar de værnepligtige, som mangle den fornødne Legemsdygtighed, bliver der Spørgsmaal om enten at erklære dem for utjenstdygtige til al Krigstjeneste, eller, for saa vidt de endnu ikke have opnaaet den almindelige Udskrivningsalder, at afvise dem eller paa deres Begæring derom at bedømme og behandle dem foreløbigt efter Værnepligtslovens § 15.

I Forbindelse med de foran omhandlede Former for de værnepligtiges Bedømmelse og Behandling skulle vi henvise til Bestemmelserne i Værnepligtslovens § 15,

Loven af 13. December 1895 om en forandret Affattelse af Værnepligtslovens § 16 og Justitsministeriets Skrivelse af 31. December 1895, men for saa vidt hen-vise vi til den i § 19 givne nærmere Fremstilling af disse Forhold.

Endelig kan Bedømmelsen eller rettere Behandlingen bestaa deri, at der tilstaaes den værnepligtige Udsættelse med Udskrivning, enten paa hans udtrykkelige Begæring derom eller derved, at han som havende Søfartsbog udebliver.

Hvad nu Udskrivningen i egentlig Forstand angaar, skal Opmærksomheden henledes paa Bestemmelsen i Anordningen af 24. August 1894 § 6, sidste Stykke, hvorefter en værnepligtig kan paa Begæring derom udskrives til den egentlige Krigstjeneste trods en forefunden Legemsfejl eller Svaghed, som efter Sessionens Skøn vilde gøre ham uskikket dertil, naar den forefundne Fejl ikke er en afgjort Hindring for at udskrive ham.

Ved Anordningen af 1882 var den her omhandlede Ret kun indrømmet, hvor der forelaa Legemsfejl, og der kunde derefter rejses det Spørgsmaal, om den værnepligtige, som befandtes lidende af en Svaghed, ogsaa kunde fordre sig udskreven, naar Betingelserne i øvrigt vare tilstede. Da Bestemmelsen, som dannende en fuldstændig Undtagelse fra det almindelige, næppe kunde bringes til Anvendelse udover det udtrykkelig nævnte Tilfælde, og da der derhos godt kunde tænkes Grunde til ikke at indrømme den, der led af en Svaghed, en saadan Ret — her er Faren for Udskrivningens muligt uheldige Følger utvivlsomt langt større end, hvor der er Spørgsmaal om en Legemsfejl —, maatte det opkastede Spørgsmaal utvivlsomt besvares benægtende.

Men ved den nugældende Anordning er der, som foran bemærket, givet ogsaa de værnepligtige, som lide

af Svagheder, den samme Ret; ganske vist hedder det i Bestemmelsen, som den nu foreligger — den sidste Sætning: „Naar den forefundne Fejl ikke er en afgjort Hindring for Udførelsen af Tjenesten“, og der tales her ikke tillige om Svagheder, men det tør sikkert forudsættes, at der for saa vidt kun foreligger en mindre omhyggelig Redaktion, og vi skulle derfor ikke fordybe os i det Spørgsmaal, om man ved Anordningen af 1894 muligt har villet udtrykke, at den Betingelse, som opstilles i bemeldte sidste Sætning, kun gælder Legemsfejl og ikke Svagheder.

Der maa lægges tilbørlig Vægt paa, om den forefundne Fejl eller Svaghed kan anses for en afgjort Hindring for at udskrive den værnepligtige, eller om dette ikke kan siges at være Tilfældet. Bedømmelsen heraf, som selvfølgelig tilkommer Sessionen, synes at maatte kunne volde en Del Vankelighed. Det er en Selvfølge, at Bestemmelsen ikke kan anvendes, naar den værnepligtige ikke vil kunne udføre den militære Tjeneste, eller der er at befrygte uheldige Følger for hans Helbred ved at udskrive ham. Eksempelvis kan der ikke indrømmes værnepligtige, som lide af kroniske Lunge- og Hjertesygdomme, en slig Ret til at fordre Udskrivning. Bestemmelsen synes nærmest at maatte faa Anvendelse i de Tilfælde, hvor Sessionen er i Tvivl om, hvor vidt den skal udskrive en værnepligtig til egentlig Krigstjeneste eller erklære ham tjenlig til Militærarbejder eller muligt endog kassere ham, og Sessionen derhos er mest tilbøjelig til at følge een af de to sidst nævnte Veje.

Den foran omhandlede Bestemmelse, som fra Udskrivningsvæsenets Standpunkt maa anses for lidet heldig, og for hvilken der ud fra militære Interesser næppe vil kunne gives nogen fyldestgørende Begrundelse, har man ved Anordningens § 7 givet en yderligere Udvidelse, idet der er indrømmet de værnepligtige,

som fyldestgøre Fordringerne for Udskrivning til Underlæger og Underdyrlæger, en tilsvarende Ret ogsaa med Hensyn til Udskrivning til Militærarbejdere.

I § 20 have vi udførligt omtalt Tjenstdygtighedsbetegnelserne for de værnepligtige, som udskrives, og vi maa for at undgaa Gentagelse indskrænke os til at henvise dertil. Dog er der Anledning til her at fremsætte følgende Bemærkninger, hvoraf ganske vist de fleste allerede forefindes i Anmærkninger under § 20, men de have her deres rette Plads. De til Klasserne E K 6 og E K 9 H i de aarlige Sessionscirkulærer efter Folketallet krævede Tal, ere noget ændrede for 1. og 2. Udskrivningskredsens vedkommende, fordi Rekruttilgangen til disse Tjenestegrene fortrinsvis ønskes fra Landdistrikterne. Ligeledes ere Tallene noget ændrede for de tvende Kredse for Feltkonstabler, Fæstningsartillerister og Ingeniører, saaledes at 1. Udskrivningskreds skal skaffe et forholdsvis større Antal, 2. den et forholdsvis mindre, Justitsministeriets Cirkulære af 31. Juli 1906. Efter Justitsministeriets Skrivelse af 14. Juli 1906 maa saadanne Haandværkere, som efter de aarlige Sessionscirkulærer foruden til en Tjenestegren ved Hæren tillige ønskes til Søværnet og ikke ere søvante, hellere udskrives til Hæren, eksempelvis til E. K. 7., end til E. K. 1.

Af visse af de i de aarlige Sessionscirkulærer krævede Livsstillinger ønskes saa mange som muligt blandt Militærarbejderne, se senest Justitsministeriets Cirkulære af 31. Juli 1906.

Da det er en Følge af Loven af 13. April 1894, at en Del af det udskrevne Mandskab ikke indkaldes, og af Hensyn til Erstatning af Afgang i det indkaldte Mandskab, maa det iagttages, at Fordringerne til Klasserne E. K. 1—8, navnlig E. K. 2, skærpes, Justitsministeriets Cirkulære af 11. August 1897 § 3, hvorfor

enhver, der ikke med Sikkerhed skønnes særlig egnet til Fodfolket, men kun brugbar dertil, bør henføres til Klassen E. K. 9. Ved Justitsministeriets Cirkulære af 12. August 1903 ere Fordringerne til Klasserne E. K. 1—8 paany indskærpede; der „bør søges tilvejebragt et mere udsøgt Mandskab“ til hver enkelt af disse Klasser.

Her maa fremdeles bemærkes Justitsministeriets Skrivelse af 31. Januar 1907, hvorefter Sessionen ikke i Ministeriets Cirk. af 12. August 1903 § 3 om udsøgt Mandskab til Klasserne E. K. 1—8 maa se nogen Hjemmel til at henføre flere til Militærarbejderklassen eller til at kassere flere; men den ved Cirkulæret af 1903 trufne Bestemmelse maa naturligt føre til, at Klassen E. K. 9 faar større Tilgang, og i denne Klasse maa Frinummerne derfor hovedsagelig forekomme, idet Bestræbelsen bør rettes paa, at Tjenstdygtighedsvedtegningerne E. K. 1—8 gives i et saa stort Omfang som nødvendigt for at opnaa det lovbefalede Antal Mand med Tillæg af det fornødne Erstatningsmandskab.

Sessionen skal være varsom med at give Vedtegning „Reg. III“, Justitsministeriets Cirkulære af 11. August 1897. Bemeldte Vedtegning bør kun gives, naar en værnepligtig er absolut ubrugbar til Fodfolket (Ansvaret er Sessionens, Sessionslægerens Skøn kan ikke være afgørende) Justitsministeriets Cirkulære af 22. Juli 1902. Da derhos den, der betegnes med Reg. III, bør være særligt brugbar til en bestemt Tjeneste, medens hans Legemsfejl ere hinderlige for andre Arter af Krigstjeneste, navnlig Fodfolket, følger deraf, at den vedkommende som Regel maa henhøre til Gruppen a, Justitsministeriets Cirkulære af 22. August 1895 § 2.

Den ved Anordningen af 24. August 1894 indførte paa den legemlige Udvikling hvilende Gruppe-

inddeling er en Foranstaltning, som maa tillægges den største Betydning, fordi der derved kan skaffes Hær og Flaade den bedste Del af det Mandskab, der udskrives; men vi kunne ikke undlade at beklage, at denne sunde Foranstaltning kun har vundet en ringe Tilslutning fra Sessionernes Side, hvad der fremgaar deraf, at man næsten udelukkende henfører de udskrevne til a-Grupperne.

Det har ikke manglet paa Antydninger fra Justitsministeriet om, at Gruppeinddelingen ikke gennemføres som oprindeligt tænkt; senest har Justitsministeriet i en Skrivelse af 14. Juli 1906 udtalt, „at som Regel bør alle anvendelige Haandværkere af de krævede Livsstillinger til enten Søværnet eller til Hærens respektive Vaaben, som ikke fuldt ud fyldestgøre de legemlige Fordringer til vedkommende Vaaben eller Værn gives Vedtegning i Grupperne b“.

Her turde det fremdeles være paa sin Plads at henvise til, hvad der er udviklet ovenfor under § 22 om, hvilket Hensyn, der kan tages til den værnepligtiges Ønske om at betegnes tjenlig til en vis Tjeneste, samt i øvrigt at henvise til de vedkommende Paragrafer i 2. Hovedafsnit, navnlig §§ 21, 25 og 26.

Ved Anordning af 24. April 1894 § 4, 4. Stykke, er det bestemt, at Sygdomme, der sandsynligt kunne helbredes inden Mødetiden, ikke ere til Hinder for Mandskabets Udskrivning. I Forbindelse hermed maa mærkes, at Sessionen kan beslutte, at en værnepligtig skal sættes under Tilsyn af Distriktslægen og eventuelt indlægges paa et Sygehus, og at Sessionen ligeledes har Ret til at beslutte, at en værnepligtig, som udskrives, skal tages under Kur for Udskrivningsvæsenet Regning, se herom nærmere under § 52.

Udgifterne ved de her omhandlede Foranstalt-

ninger afholdes af Statskassen, og der indsendes Regnskab til Justitsministeriet, samme Ministeriums Cirkulære af 8. Juli 1863—2.

Med Hensyn til Kassation bemærkes følgende: Det allerede ovenfor omtalte Regulativ af 24. August 1894 henfører Legemsfejlene og Svaghederne til tre Hovedklasser. Den første omfatter de Fejl og Svagheder, som ere hinderlige for Anvendelse til al Krigstjeneste og altsaa medføre fuldstændig Utjenstdygtighed, den anden Fejl og Svagheder, som gøre de vedkommende uskikkede til egentlig Krigstjeneste, men tjenlige til Militærarbejdere, og den tredje Fejl og Svagheder, som ere hinderlige for Anvendelse til nogle, men uhinderlige for andre Arter af Krigstjeneste. Medens der i sin Tid var fastsat et bestemt Brystmaal som Betingelse for Udskrivning, saaledes at de værnepligtige, som ikke fyldestgjorde Fordringen, blev kasserede, kender, som tidligere omtalt, det nu gældende Regulativ ingen tilsvarende Bestemmelse. Hvad derimod Højden angaar, indeholder Regulativet under I A 1 som Kassationsgrund Højde under 58 Tommer. Med Henblik paa Anmærkning 1 i Regulativet er Forudsætningen, at den paagældende har naaet den almindelige Udskrivningsalder.

Klassificeringen i de omtalte 3 Hovedklasser er dog absolut ingen bindende Norm for Sessionen. Forefindes en under 1. Klasse omtalt Legemsfejl eller Svaghed i ringere Grad, end der er angivet, kan den paagældende, selv om der for saa vidt ikke findes nogen Bestemmelse under 2. eller 3. Klasse, henføres enten til Militærarbejderklassen eller som kun anvendelig til en vis Art af egentlig Krigstjeneste, Indledningsbemærkningerne til Regulativet.

Fremdeles bestemmes det i samme Indledningsbemærkninger, at flere hver for sig uhinderlige Legems-

fejl kunne medføre, at den paagældende kun anses anvendelig til en bestemt Art af Krigstjeneste eller som Militærarbejder, og at flere Legemsfejl, der hver for sig medføre Anvendelighed som Militærarbejder, kunne berettigede til fuldstændig Kassation.

Hvorvidt en værnepligtig kan kasseres uden personligt Møde ved Sessionen, er allerede omtalt i det foregaaende.

Det maa ikke lades uberørt, hvorledes der skal forholdes, naar nogen angiver at være utjenstdygtig formedelst Legemsfejl eller Svagheder, om hvis Tilstedeværelse Sessionslægerne ikke kunne have nogen begrundet Mening, og til hvis Bedømmelse der udfordres længere Tid, end Sessionsforretningerne tilstede. Herom indeholder Anordning af 24. Avgust 1894 § 2, at Angivelsen bør søges godtgjort ved Tingsvidner, Lægeattester, Skolelærer- og Præsteattest i Forening og deslige. — Det skal her bemærkes, at det paahviler Politiretsdommeren at optage Tingsvidner til Brug for Sessionen efter Udskrivningskredsens Paalæg og ved Optagelsen at virke for Sagens Oplysning paa den bedst mulige Maade, se nærmere herom Justitsministeriets Cirk. af 21. Maj 1878, hvori der endvidere udtales, at Ministeriet antager, at Tingsvidner, navnlig naar de angaa Sindssygdom og Mangel paa Fatteevne ikke have stort Værd, medmindre de ledsages af Præste- og Skolelærerattester eller Lægeattester. Se i øvrigt nærmere under § 18*).

Det skal ikke lades uberørt her, at den, som ved sit første Møde for Sessionen som 22-aarig lider af

---

*) Mærk her Justitsministeriets Skrivelse til 1. Udskrivningskreds af 19. Oktober 1905 om en paatænkt Etablering af Samarbejde mellem Sessionen og de paa Garnisonssygehuset etablerede Kliniker for Øjen- og Øresygdomme.

nogen Svaghed eller Legemsfejl, som antages at kunne hæves, bliver at forbigaa; herom er i øvrigt nærmere talt under § 19. Endskønt de vedkommende Bestemmelser forudsætte, at den paagældende antages at kunne blive tjenstdygtig, synes man i Praksis at være tilbøjelig til ogsaa at anvende Forbigaaelse, hvor det antages, at Tilstanden vil kunne forværres, og da navnlig, hvor den muligt vil kunne medføre Kassation. Om det end tør være tvivlsomt, om denne Opfattelse vil kunne forsvares paa Basis af de gældende Bestemmelser, maa det i alt Fald indrømmes, at saa vel Statens som de værnepligtiges Interesse fremmes derved.

Med Hensyn til Afvisning bemærkes, at det er antaget*) at enhver, som foregiver Svagheder, som ikke ved Undersøgelsen forefindes, eller hvis Tilstedeværelse ikke derved konstateres, bliver at afvise. Ligeledes afvises den, der lider af Legemsfejl eller Svagheder, som antages enten at kunne hæves eller medføre Utjenstdygtighed i de nærmeste Aar. Som omtalt ovenfor i § 19, indeholder Værnepligtslovens § 15—1 Forskrifterne om Afvisning, og idet der i øvrigt henvises til bemeldte § 19, skal det kun fremdrages her, at de Udtryk i Lovbestemmelsen, hvorpaa det her kommer an, ere saalydende: „naar de ikke findes at være tjenstdygtige“. At det herefter næppe lader sig forsvare at afvise den værnepligtige paa den blotte Angivelse af Svaghed — en Fremgangsmaade som i øvrigt rent praktisk taget maa indrømmes visse Fordele — behøver vist nok ikke at paavises yderligere. Mærk her Justitsministeriets Skrivelse af 22. December 1906, som er omtalt under § 19.

Naar en værnepligtig har Søfartsbog, hvoraf

---

*) Ved Sessionskonferencen i 1883.

følger, at han ved at udeblive fra Sessionen betragtes, som om han havde begært Udsættelse, se § 24, giver Sessionen ham Vedtegning til Oplysning om den ham tilkommende Udsættelse, uden at det her kommer i Betragtning, om han har anmeldt Afrejse til Udlandet eller Fart med fremmede Nationers Skibe.

Der vil kunne spørges, om den værnepligtige, som har haft Søfartsbog, men ikke længere er i Besiddelse af en saadan, skal, ved at udeblive fra Sessionen, betragtes, som om han havde begært Udsættelse, eller gives Vedtegning om ulovlig Udeblivelse. Lige som den værnepligtige, hvis Søfartsbog er bortkommen, hvorom han selvfølgelig selv maa være vidende, og hvorom Udskrivningsvæsenet forudsættes underrettet, bliver at anse som ulovligt udebleven, saaledes maa formentlig ogsaa den værnepligtige, som ikke er i Besiddelse af Søfartsbog, fordi han har gjort sig skyldig i Rømning og derefter ikke paany har erholdt Bogen udleveret, betragtes som ulovligt udebleven fra Sessionen.

De værnepligtige, som skønt mødepligtige ved Sessionen udeblive derfra uden lovligt Forfald, se herom under § 27, blive af Sessionen at give Vedtegning om Behandling efter Værnepligtslovens § 13—1, § 13—2 og § 13—2 og 3, alt eftersom de vedkommende udeblive 1, 2 eller 3 Gange.

Dersom den fra Mødet for Sessionen udeblevne værnepligtige ikke kan godtgøre lovligt Forfald, rejses der Tiltale mod ham i Overensstemmelse med Sessionsvedtegningen (Sagen behandles som offentlig Politisag, Værnepligtslovens § 54). Er han ulovligt udebleven 3 Gange, skal Udskrivningskredsen gøre Indberetning om hans Antræffelse til Justitsministeriet for at foranledige hans Indkaldelse, Justitsministeriets Cirk. af 10. Januar 1854, dog kan Kredsen, naar der er Grund til at antage, at den paagældende ikke er

tjenstdygtig, indskrænke sig til at henvise Sagen til Afgørelse af den førstkommende Session, Justitsministeriets Cirk. af 23. Juli 1853. Post 6.

Naar en værnepligtig, der fraflytter et Lægd inden Sessionen for samme er afholdt, og tilflytter et andet, efter at Sessionen der er afholdt, som Følge deraf undlader at give Møde, bliver han at betragte som ulovligt udebleven, Justitsministeriets Skrivelse til 1. Udskrivningskreds af 1. April 1878.

Værnepligtige, som have Vedtegning om Behandling efter Værnepligtslovens § 13, blive ligesom ulovligt udeblevne Rekrutter aarlig at efterspørge ved Sessionen, Justitsministeriets Cirk. af 26. Juli 1855, Post 10, og samme Ministeriums Skrivelse til 1. Udskrivningskreds af 29. September 1875.

Naar en værnepligtig, som har faaet Vedtegning efter Værnepligtslovens § 13, senere godtgør lovligt Forfald, skal dette bedømmes af Sessionen — hvad der ordinært vil blive Sessionen for det paafølgende Aar —, dog ikke for de søfarende værnepligtiges vedkommende, se den citerede § 13, 6. Stykke, og ovenfor under § 27.

Vi antage, at det kan være paa sin Plads i nogle korte Træk at angive, hvad der er bestemmende for Sessionens Virksomhed, særligt med Hensyn til Udskrivningen af de værnepligtige. Vi ønske altsaa at trække de Hovedlinier op, hvorefter Sessionen skal gaa frem. Herved vil det antagelig naaes, at de enkelte i det foregaaende omtalte Forhold ville faa deres Plads i den hele Ordning, og at det vil kunne ses, at Bestemmelser, som, løsrevne fra det hele, kunde synes at indtage en Særstilling, ville vise sig at være i fuldstændig Harmoni med den hele ved Anordningen af 24. August 1894 tilvejebragte Form for Bedømmelsen. Og i alt Fald vil det for den, der er ukendt eller mindre kendt med Forholdene, blive

muligt at danne sig et nogenlunde anskueligt Billede af, hvad der er gældende Ret paa dette for militære Hensyn som for de værnepligtige meget væsentlige Punkt.

Man har delt de tjenstdygtige værnepligtige i 2 Hovedgrupper, a og b, hvoraf Gruppen a omfatter dem, som paa Grund af den legemlige Udvikling i fremtrædende Grad ere anvendelige. Som Forholdene for Tiden ere, idet ikke alle til egentlig Krigstjeneste udskrevne værnepligtige indkaldes, bliver det ved Gruppeinddelingen muligt at skaffe Hæren og Flaaden den efter den legemlige Udvikling bedste Del af de udskrevne.

Man har ved Vedtegningen „Reg. III“ gjort det muligt, at værnepligtige, som ere særligt brugbare for en bestemt Tjeneste, medens deres Legemsfejl udelukke dem fra andre Arter af Tjeneste, kunne komme i militær Tjeneste (at denne sidste Ordning maaske ikke kan gives nogen fyldestgørende Begrundelse, naar ikke alle tjenstdygtige indkaldes, skal dog ikke lades uberørt).

Man har fastslaaet, at den omhandlede Vedtegning „Reg. III“ kun bør gives, naar de paagældende ere absolut ubrugbare til Fodfolket.

Man har vedkendt sig den Grundtanke, at Udskrivning og Fordeling, saa vidt muligt bør falde sammen, og nærmest ud fra dette Udgangspunkt har man fastslaaet:

at der ikke gives nogen Dobbeltvedtegning for værnepligtige, der uden at være søvante nærmest paa Grund af Livsstilling udskrives til Søværnet, ligesaa lidt som Dobbeltvedtegning gives søvante, der udskrives til Søværnet,

at Dobbeltvedtegning i Almindelighed kun anvendes undtagelsesvis,

at der bør tages behørigt Hensyn til det for de enkelte Livsstillinger i de aarlige Sessionscirkulærer krævede Antal Mand,

at det vil kunne forventes, at der vil udgaa nærmere Vejledning med Hensyn til det Antal Mand af særlige Livsstillinger, som paa Basis af de indhøstede Erfaringer bør tilvejebringes fra hver enkelt Udskrivningskreds.

Man har i Almindelighed af Hensyn til, at ikke alle udskrevne indkaldes, skærpet Fordringerne til den legemlige Udvikling for Klasserne E. K. 1—8, hvoraf maa følge, at 9de Klasse faar større Tilgang.

Man har udtalt, at enhver, der ikke er særligt anvendelig til Fodfolket, men kun brugbar dertil, bør udskrives til E. K. 9.

Foruden den egentlige Bedømmelse af de værnepligtige har Sessionen endnu at gennemgaa de Sager om Tiltale eller Tilvejebringelse af Oplysninger af en eller anden Art, som henstaa uafgjorte i Rullen, samt at berigtige Numerbytninger.

Efter nu at have fremstillet, hvad der med Hensyn til de enkelte Behandlingsmaader af de værnepligtige kan antages at have en mere almindelig Interesse, staar endnu tilbage som vedrørende Sessionen som administrativ Myndighed at omtale Sessionens Kompetence og Spørgsmaalet om, hvorvidt Sessionens Bedømmelse kan forandres eller underkendes.

Med Hensyn til Sessionens Kompetence maa det da straks bemærkes, at Værnepligtslovens Bestemmelser lade det udenfor enhver Tvivl, at Sessionen ikke kan have Ret til at behandle en hvilken som helst mødende værnepligtig. Ved Bestemmelserne i Værnepligtslovens § 9 om Sessionens Sammensætning, hvorefter det stedlige Element skal være repræsenteret ved Sessionen, og endog under en meget

fyldig Form, er det allerede givet, at Sessionens Kompetence er afhængig af, om den er lovligt sammensat. Sessionen er for den enkelte værnepligtiges vedkommende kun lovligt sammensat, hvor de kommunale Medlemmer og Lægdsforstanderen for det Lægd, i hvis Rulle den værnepligtige er indført, er til Stede, og Sessionen har kun Kompetence i de Tilfælde, hvor den er lovligt sammensat. Rigtigheden af den her fremførte Anskuelse bestyrkes af Bestemmelsen i Værnepligtslovens § 11 in fine, hvorefter de med Søfartsbog forsynede værnepligtige kunne møde paa Sessionen udenfor det Sted, hvor de staa i Rullen. Idet Lovgivningsmagten særligt har indrømmet disse værnepligtige Ret til at møde for Sessionen, hvor de ville, har den samtidigt tilkendegivet, at en saadan Ret ellers ikke tilkommer de værnepligtige, hvad der finder sin naturlige Forklaring i Hensynet til Sessionens Sammensætning efter de stedlige Forhold. I Forbindelse med det her anførte maa endnu nævnes, at det ved Afholdelsen af den ekstraordinære Session, som efter Justitsministeriets Bestemmelse aarlig træder sammen ved 1. Udskrivningskreds i Hovedstaden til Behandling af værnepligtige fra hele Landet, overholdes at tilføre de mødende værnepligtige fra andre Lægder Rullen for 1. Udskrivningskredsens 1. Lægd, jvfr. Justitsministeriets Skrivelse til 1. Udskrivningskreds af 8. April 1879, for at Sessionen kan være lovligt sammensat og derved kompetent til Behandlingen af de værnepligtige.

Men naar Sessionens Kompetence saaledes er afhængig af dens Sammensætning, følger det atter heraf, at det ikke lader sig gøre at tage værnepligtige til Behandling paa andre Dage end den eller de, da Sessionen afholdes for det vedkommende Lægd. Noget andet, som ikke maa forveksles med det her berørte,

er det derimod, at Justitsministeriet ved Skrivelse af 5. Marts 1866 har indrømmet Sessionen Ret til at hæve Vedtegninger om ulovlig Udeblivelse, naar en værnepligtig efter at have erholdt en saadan Vedtegning overføres til Rullen for et andet Sted, for hvis vedkommende Sessionen endnu ikke er afholdt, og møder med Mandskabet derfra.*)

Inden Fremstillingen af, hvad der vedrører Myn-
dighedsomraadet for Sessionens administrative Myn-
dighed, afsluttes, foreligger endnu det Spørgsmaal, om
Sessionsbedømmelsen, hvori Sessionens Virksomhed
koncentrerer sig, kan forandres enten af Justits-
ministeriet eller af selve Sessionen. Det er
klart, at Ministeriet som den øverste administrative
Udskrivningsmyndighed maa, naar det enkelte Tilfælde
forelægges samme — hvad enten dette sker paa For-
anledning af Udskrivningsvæsenets Revision, hvortil
(se under § 46) den ene af de ved Sessionen førte Lod-
trækningslister og desuden Afskrift af Sessionsved-
tegningerne indsendes, eller ved den vedkommende
værnepligtiges eget Initiativ —, kunne forandre Bedøm-
melsen, naar det er oplyst, at Sessionen derved har til-
sidesat de gældende Bestemmelser, ligesom Mini-
steriet utvivlsomt kan forandre Bedømmelsen, naar der
senere oplyses Forhold og Omstændigheder, som vare
ukendte ved Sessionsbehandlingen og derhos ere af en

---

*) Naar der under slige Omstændigheder paa Foran-
ledning af Lægdsforstanderen for det fraflyttede
Sted er effektueret Tiltale mod den værnepligtige,
og Bøde ikendt eller vedtagen, kan der gøres Ind-
stilling til Justitsministeriet om Eftergivelse af
Bøden, Justitsministeriets Skrivelse til 1ste Ud-
skrivningskreds af 19. Marts 1891.

saadan Beskaffenhed, at de, dersom de havde været kendte oprindelig, vilde have medført et andet Resultat end det, hvortil Sessionen er kommen. Det er fremdeles klart, at Sessionen selv, naar den kommer til Erkendelse af at have handlet urigtigt i et givet Tilfælde, saa vel som naar tidligere ukendte Forhold og Omstændigheder senere oplyses for den, kan forandre sin oprindelige Bedømmelse. Udenfor disse tvende Tilfælde maa Sessionen anses uberettiget til at forandre sin en Gang givne Bedømmelse. Hvad derimod Justitsministeriet angaar, ligger det i Forholdets Natur, at det som øverste Myndighed ogsaa i andre Tilfælde end de to omhandlede har Ret til at forandre Sessionsbedømmelsen. Dog kunde det være tvivlsomt, om Ministeriet kan foretage en saadan Forandring, at det af Sessionen afgivne Skøn over den værnepligtiges Person tilsidesættes. Endelig skal bemærkes, at Justitsministeriet efter den gældende Praksis kan hæve den Udskrivning, som er overgaaet en værnepligtig.

§ 51.

Forretningsgangen ved Sessionen.

Udskrivningschefen aabner Sessionsmødet med en Tilkendegivelse om, at Sessionsforhandlingerne begynde, og oplæser derefter Navnene paa Sessionspersonalet efter Forhandlingsprotokollen.

Den første Handling, Sessionen har at foretage, er Nedlæggelsen af Lodtrækningsnumerne. Disse afgives af Udskrivningskredsen i udfyldt Stand, se derom under § 46. Antallet af Numere maa være afpasset efter det formentlige Behov. Numerne indlægges i Hylstre, og disse nedlægges atter i Lodtrækningsapparaterne. Der skal forefindes to saadanne, et til den almindelige Lodtrækning og et til den særskilte Lod-

trækning, som omhandles i Værnepligtslovens § 15 (se herom under § 21).

Behandlingen af Mandskabet foregaar selvfølgelig lægdsvis. Naar et Lægdsmand er behandlet, er det vedkommende Sogneraadsmlem og Lægdsmandens Opgave endt, og Sessionen skifter derpaa Sammensætning, idet det nye Sogneraadsmlem tiltræder i Stedet for det, hvis Funktion er udløben, ligesom Lægdsmanden for det nye Lægdsmand træder til. Alt Mandskabet fra et Lægdsmand indkaldes i Reglen samtidigt i Sessionslokalet, dog kan det, naar Antallet er for stort, indkaldes i flere Hold efter Udskrivningschefens nærmere Bestemmelse. Mandskabet indlades i det Værelse, som skal være indrettet ved Siden af Sessionens Forhandlingsværelse til Afklædningen. Værelset bør, om fornødent, være opvarmet. Hvis de lokale Forhold medføre, at der ikke kan stilles noget Afklædningsværelse til Raadighed, maa der i Forhandlingsværelset være afdelt et lunt Sted til Brug ved Afklædningen. Forhandlingsværelset bør i øvrigt være forsynet med Tæppe, som henlægges paa det Sted, hvor det afklædte Mandskab skal fremtræde, ligesom der maa være truffet Foranstaltning til, at Mandskabet ikke kan ses af uvedkommende.

De foran omtalte Fordringer til Sessionslokalet, hvis Opfyldelse Lægdsforstanderen har at drage Om-sorg for, have strængt taget ikke deres Plads her, men vi have dog valgt at omtale dem paa dette Sted for at fuldstændiggøre Billedet af Sessionen.

Efter Afklædningen følge Maalingen, Lægeundersøgelsen og Bedømmelsen af Tjenstdygtigheden.

Det er overladt til Sessionens Afgørelse, om den efter de stedlige Forhold vil lade hele det indkaldte Mandskab maale, inden Undersøgelsen paabegyndes, eller om den vil lade den enkelte værnepligtige maale for sig og umiddelbart derefter undersøge. Saa lidt

som det imidlertid kan antages, at de stedlige Forhold paa noget Sted ville nødvendiggøre, at Maalingen tilendebringes under eet, lige saa lidt er det rimeligt, at nogen Session skulde foretrække denne Forretningsgang fremfor den ene naturlige: at behandle hver enkelt værnepligtig for sig.

Inden Maalingen bliver det at tilkendegive Mandskabet, at Udsættelse maa begæres inden Lodtrækningen, hvorom Sessionsplakaten i øvrigt indeholder Oplysning. Dog vil denne Tilkendegivelse efter de stedlige Forhold kunne undlades, imod at der gøres Opslag derom i Sessionslokalet. Opslaget bør ske enten i Mandskabets Forsamlingsværelse eller i Afklædningsværelset. Det synes, som om denne Form for Tilkendegivelsen maa være at foretrække fremfor den først nævnte.

Ved Maalingen, som under Tilsyn af den ene Officer foretages af Underofficererne eller den ene af disse, skal Mandskabet kun være iført Skjorte og Strømper, jvfr. Justitsministeriets Cirk. af 23. August 1855 III A 4 og B 5.

Naar Maalingen er tilendebragt, angives Højden af vedkommende Officer, se ovenfor under § 48, hvorefter de vedkommende Medlemmer og Funktionærer gøre Bemærkninger derom i de Protokoller eller Ruller, de føre, se herom ligeledes under § 48. Den værnepligtige affører sig umiddelbart efter Maalingen Skjorte og Strømper og træder hen til Lægerne til Undersøgelse. Naar den undersøgende Læge har meddelt Undersøgelsens Resultat*), hvilken Meddelelse selv-

---

*) Undersøgelsen og den faglige Bedømmelse foregaar under den ældste Embedslæges Ledelse, Anordningen af 24. August 1894 § 4, 1. Stykke.

følgelig henvendes til Sessionens Formand — med Hensyn til Formen derfor henvises til § 50 —, tages den værnepligtige i Øjesyn af Sessionens Medlemmer, og derefter gør Formanden, som forinden har udspurgt den værnepligtige om hans Livsstilling -- i hvilken Henseende Formanden maa have sin Opmærksomhed henvendt paa, at de udskrevnes Haandværk fyldestgørende betegnes, Justitsministeriets Skrivelse til 1. Udskrivningskreds af 28. Februar 1872 — Forslag om Bedømmelsen. Møder Forslaget ingen Modstand, er det at anse for vedtaget, og Formanden underretter derpaa den værnepligtige om Bedømmelsens Udfald. Erklæres den værnepligtige for stedse uskikket til al Krigstjeneste, meddeles der ham straks et Tjenstedygtighedspas, som kun underskrives af Udskrivningschefen. Befindes den værnepligtige tjenstdygtig, maa Meddelelsen til ham angive, hvortil han er udskreven. Kan den paagældende ikke afgørende bedømmes, men hans Tilstand er en saadan, at han vil kunne foreløbig behandles efter Værnepligtslovens § 15, 2. Stykke, se herom under § 21, bør han ved Meddelelsen om Bedømmelsen udtrykkeligt gøres bekendt med, at han er berettiget til at fordre en saadan foreløbig Behandling. Befindes den paagældende, som forudsættes ikke afgørende at kunne bedømmes, ikke berettiget til den foreløbige Behandling, eller ønsker han ingen saadan, tilkendegives det ham, at han afvises, se herom under § 19.

Det betyder den værnepligtige, som forbigaaes, at han paany skal møde for Sessionen det næste Aar, samt, naar han udebliver, at han er undergivet Straf.

Efter at Sessionens Formand har meddelt den værnepligtige Bedømmelsens Udfald, gøres der Tilførsel desangaaende i de Protokoller og Ruller, som føres ved Sessionen, se herom under § 48. Den værnepligtige,

som ikke forudsættes at benytte sig af den ham tilkommende Ret til at frafalde Begæring om Udskrivning eller til at begære Udsættelse, alt for saa vidt hans Alder og øvrige Forhold tillade ham saadant, stedes derefter til Lodtrækning. Det udtrukne Numer afgives til Sogneraadsmédlemmet, som angiver det for Sessionen og tilbageleverer det til den værnepligtige, hvis Behandling dermed er tilendebragt. — Ved Sessionen indføres det udtrukne Numer ved den øvrige Sessionsvedtegning i de vedkommende Protokoller og Ruller, og endelig indføres den paagældende under det udtrukne Numer i Lodtrækningslisterne, se herom under § 46. — Det er i øvrigt overladt til Sessionen at afgøre efter de stedlige Forhold, om den almindelige Lodtrækning for det udskrevne Mandskab skal finde Sted umiddelbart efter den enkelte værnepligtiges Bedømmelse, hvad der er forudsat ved den nyligt givne Fremstilling, eller under eet for alt det Mandskab, som samtidigt er indkaldt til Behandling. En saadan Ret er derimod ikke indrømmet Sessionen med Hensyn til de værnepligtige, som foreløbigt behandles; disse værnepligtige skulle nemlig straks stedes til Lodtrækning.

Efterat Behandlingen af Mandskabet er endt, berigtiges Numerbytninger, for saa vidt saadanne ere indgaaede og kunne berigtiges straks (altsaa mellem Militærarbejdere), Loven af 13. December 1895, dernæst gennemgaas de Sager, der henstaa som uafgjorte, for at afkræve Lægdsforstanderen Oplysning om, hvad der er foretaget for at faa dem afgjorte ved at drage vedkommende til Ansvar for de Overtrædelser af Værnepligtsloven, hvorom Rullen har Vedtegning, og endelig foretages Afsigelse af Kendelser, for saa vidt der, hvad der kun vil forekomme meget sjældent, er Spørgsmaal derom.

Udskrivningschefen erklærer derpaa Forhandlin-

gerne for endte og oplæser, hvad der er tilført Forhandlingsprotokollen. Denne underskrives af Medlemmerne, Visitationsprotokollen underskrives af Udskrivningschefen og Lægerne, og Lodtrækningsapparaterne forsegles.

Udskrivningschefen skal ved de aarlige Sessioner forvisse sig om, at Lægds mændene paa rette Maade have opfattet deres Pligter saa vel med Hensyn til Mobilisering (§ 35) som med Hensyn til ekstraordinære Indkaldelsesordrer (§ 37). De Samtaler eller Overhøringer, der for saa vidt anses for nødvendige, maa ikke foretages i Sessionens (eller andres) Nærværelse, Justitsministeriets Cirk. af 22. December 1902.

Naar Sessionen afsluttes i Udskrivningskredsen, udtages de ikke udtrukne Numere af Lodtrækningsapparaterne; de optegnes paa Lodtrækningslisterne og kasseres derpaa. Lodtrækningslisterne sammenholdes med hinanden, for at mulige Uoverensstemmelser kunne blive opdagede og rettede, hvorefter Listerne forsynes med Sessionsmedlemmernes Underskrift.

Det var tidligere paabudt, at Indkaldelsesnumerne skulde tilføjes i Lodtrækningslisten, men dette Paabud er hævet ved Justitsministeriets Cirkulære af 14. September 1905, hvorefter der dog af Hensyn til Kontrollen i Slutningen af Lodtrækningslisten skal tilføres Oplysning om Antallet af de udtrukne Lodtrækningsnumere, særligt for det til egentlig Krigstjeneste udskrevne Mandskab og særligt for Militærarbejderne, samt Antallet af de ikke udtrukne Numere.

Den her givne Fremstilling af Forretningsgangen ved Sessionen slutter sig til Bestemmelserne i Justitsministeriets Cirk. af 16. September 1869 II., hvorpaa den i Hovedsagen er bygget. De tidligere gældende Regler indeholdtes i Justitsministeriets Cirk. af 23.

August 1855. Et Kendskab til de tidligere Regler har her sin Betydning.

§ 52.

Om Tilsyn af Distriktslægen og om Kur for Udskrivningsvæsenets Regning.

Sessionen er berettiget til at bestemme, at en værnepligtig skal sættes under Tilsyn af Distriktslægen og i fornødent Fald indlægges paa et Sygehus, naar der er Grund til at antage, at en Legemsfejl m. m. skyldes Forsæt, eller for at det kan blive oplyst, om et angivet Sygdomstilfælde, hvis Tilstedeværelse ikke er tilstrækkeligt konstateret, virkelig er til Stede, og i bekræftende Fald i hvilken Grad, Kongl. Anordning af 24. August 1894 § 2, 6. Stykke.

Forskelligt fra dette Tilsyn eller denne Indlæggelse er den saakaldte Kur for Udskrivningsvæsenets Regning, om hvilke den nævnte Anordnings § 11 indeholder de gældende Forskrifter. Medens der ved Tilsynet eller Indlæggelsen kun er Tale om en Foranstaltning, som har til Hensigt at skaffe Klarhed betræffende den vedkommende Legemsfejl eller det angivne Sygdomstilfælde, for at Sessionen — i Reglen vistnok først Sessionen for det kommende Aar — kan blive sat i Stand til at bedømme den vedkommende værnepligtiges Tjenstdygtighed, er Hensigten med den egentlige Kur for Udskrivningsvæsenets Regning: Helbredelsen. Heraf følger allerede, at en saadan Kur ikke bør anvendes, naar der ikke er den tilbørlige Udsigt til, at den paagældende kan helbredes. Fremdeles maa det fordres som Betingelse for, at Kur for Udskrivningsvæsenets Regning kan besluttes af Sessionen, at den paagældende er i den mødepligtige Alder, og at han er udskreven, samt at der er Anledning til at an-

tage, at han selv enten ikke kan eller vil sørge for sin Helbredelse, jvfr. L. 4. Marts 1857 om nogle Udskrivningsvæsenet vedkommende Udgifter o. s. v. Hvis det kan antages, at den paagældende, selv vil og kan sørge for sin Helbredelse, giver Sessionen ham et Paalæg herom, og først naar dette Paalæg ikke efterkommes, opstaar Spørgsmaalet om Kur for Udskrivningsvæsenets Regning.

(En værnepligtig, som lider af en Svaghed, der gør ham kassabel, men formentlig kunde hæves ved Operation, er ikke forpligtet til at underkaste sig en saadan, jvfr. Krigsministeriets Skrivelse af 10. Juni 1891.)

Det er vel i Reglen overladt til Sessionen at tage Bestemmelse om Kur for Udskrivningsvæsenets Regning, men naar Forholdet ikke er saaledes oplyst, at Sessionen straks kan tage sin Bestemmelse, er det overdraget Udskrivningskredsen efter Modtagelsen af de fornødne Oplysninger at tage Beslutning om Kuren.

Sessionen, eller eventuelt Udskrivningskredsen, kan endelig bestemme, at den vedkommende værnepligtige, om fornødent skal for en Del af Kuren indlægges paa et Sygehus.

At Tilsyn fra Distriktslægens Side, Indlæggelse paa et Sygehus og Undergivelse af Kur for Udskrivningsvæsenets Regning ere væsentligt indgribende i de værnepligtiges personlige Frihed, synes uomtvisteligt, men det er at antage, at Sessionen (og Udskrivningsvæsenet) vil anvende Varsomhed, naar der er Spørgsmaal om at træffe Bestemmelser paa disse Omraader.

Udgifterne ved de foran omhandlede Foranstaltninger udredes af Statskassen, og Regnskab indsendes til Justitsministeriet, se sammes Cirk. af 8 Juli 1863—2.

Udgifterne udgøre: a) Betaling for Medikamenterne, b) Honorar til Distriktslægen, 4 Kr., c) fri Befordring til samme efter de Regler, som gælde for Lægdsforstanderne og de kommunale Medlemmers Rejser, se § 53 og d) som Diæter 2 Kr., naar Rejsen er en Mil eller derover, men ellers 1 Kr., Plakat af 4. Oktober 1825 og Forordning af 27. Januar 1847 § 5. Har den paagældende været indlagt paa et Sygehus, er det de derved foraarsagede Udgifter, som der bliver Spørgsmaal om at udrede.

§ 53.

Udbetaling af Udgifter i Anledning af Sessionen.

Det er allerede bemærket i § 48, at som Udskrivningschefen i Egenskab af Sessionens Formand er den, der træffer de fornødne Foranstaltninger vedrørende Sessionsrejsen, saaledes er han ogsaa den, som optræder som Sessionens Regnskabsfører. Til den Ende begærer han betimeligt inden Sessionens Begyndelse anvist ved Justitsministeriets Foranstaltning de Beløb, som antages at ville medgaa til Bestridelsen af Udgifterne ved Sessionen. Beløbene begæres paa følgende tre Konti: a) til Leje af Sessionslokale og Indkvartering, jvfr. L. 4. Marts 1857, b) til Diæter og Lønningstillæg, Justitsministeriets Cirk. af 8. Oktober 1853, og c) til Befordring, Justitsministeriets Cirk. af 28. April 1857. Beløbene anvises og hæves derefter af Udskrivningschefen.

Ved nu nærmere at omtale Udskrivningschefens Virksomhed som Regnskabsfører ved Sessionen — en Virksomhed, som vistnok i Almindelighed udføres af Fuldmægtigen — skulle vi skænke enhver af de ovennævnte Konti en særskilt Omtale.

a) Sessionslokale og Indkvartering.

Hvad Sessionslokalet angaar, er det allerede udtalt i § 47, at naar de i Købstæderne og Landjurisdiktionerne værende Raad- eller Tinghuse eller andre lignende kommunale Bygninger egne sig til Benyttelse til Sesssionens Afholdelse, blive de at anvende, og kun naar ingen af de omhandlede Bygninger lade sig benytte, bliver der Spørgsmaal om Leje af Sessionslokale. Idet man i øvrigt henviser til ovennævnte § 47, skal det her bemærkes, at foruden at udrede Betaling for det lejede Lokale kan der ogsaa med Hensyn til det afgivne Lokale i de kommunale Bygninger blive Spørgsmaal om for Statskassens Regning at afholde Udgifter til saadanne Anskaffelser, som ere skete alene af Hensyn til Sessionen og derhos ere nødvendige, hvorimod Udgifterne til Opvarming, Belysning og Rengøring vedrørende Lokalet i de kommunale Bygninger ikke kunne antages at paahvile Statskassen, idet denne Udgift afgjort vedrører selve Lokalet og følgelig maa bæres af den, der afgiver det, altsaa Kommunen.

Med Hensyn til Indkvarteringen bemærkes, at der paa de forskellige Sessionssteder anvises frit Kvarter til de faste Medlemmer og Funktionærer ved Sessionen, altsaa til Udskrivningschefen, Officererne, Lægerne, Fuldmægtigen og Underofficererne, jvfr. Loven af 4. Marts 1857 og Justitsministeriets Cirk. af 8. Oktober 1853. Derimod kan der formentlig ikke tilstaas Lægdsforstanderen eller de kommunale Medlemmer frit Kvarter, da den citerede Lovbestemmelse, mærk Ordet „medfølgende“, næppe har haft disse skiftende Medlemmer for Øje, samt da Sessionen i Reglen afholdes i en vis Nærhed af de vedkommendes Hjem. Her maa ogsaa mærkes Justitsministeriets Cirk. af 19. September 1863 — I, som udtrykkelig udtaler, at der ikke

bliver at anvise Lægdsforstanderen — som rigtig nok den Gang ikke var Medlem af Sessionen — frit Kvarter. Medens det er Skik, at der tilstaas Sessionens Formand 2 Værelser, tilkommer der kun de øvrige Medlemmer og Funktionærer hver især 1 Værelse, jvfr. Justitsministeriets Skrivelse af 10. April 1858, dog at de to Underofficerer kun erholde eet Værelse i Forening.*)

Det er i det foregaaende forudsat, at Kvarteret anvises in natura, se ogsaa Justitsministeriets Cirk. af 8. Oktober 1853, men der skønnes ikke at være noget til Hinder for, at det overlades til den kvarterberettigede selv at sørge for Kvarter mod en passende Kvartergodtgørelse, hvorefter Politiovrigheden bør attestere, at de forlangte Priser ere de paa Stedet almindelige og gangbare, Justitsministeriets Cirk. af 19. September 1863—1 og samme Ministeriums Skrivelse af 9. Marts 1895.

Til Indkvartering af Oppassere eller private Tjenere kan ingen Udgift afholdes af Statskassen, Justitsministeriets Cirk. af 12. April 1866 — I.

Om Kvarterets Anvisning maa Udskrivningschefen betimeligt inden Sessionen henvende sig til Øvrigheden, som udfærdiger de fornødne Kvarterbilletter. Naar Kvarteret er afbenyttet, skal den vedkommende kvarterberettigede paa den af Kvarterværtten afgivne Regning gøre Paategning om Kvarterets Benyttelse i den angivne Tid, Justitsministeriets Cirk. af 19. September 1863 — I.

---

*) Forinden der kan udbetales Kvartergodtgørelse til de til Sessionen antagne Underlæger maa der foreligge Meddelelse om de paagældendes Hjemsted, Justitsministeriets Skrivelse til 1. Udskrivningskreds af 26. November 1895.

b) Diæter og Lønningstillæg.

Efter Justitsministeriets Cirk. af 8. Oktober 1853 tilkommer der Officererne og Lægerne ved Sessionen Diæter, naar de møde udenfor deres Standkvarter. Diæterne udgøre for Officerer 7 Kr. daglig; for Kapitaner ere Diæterne som anført, se det ovennævnte Cirk., — om de vedkommende tilforordnede Officerer indtage en højere Stilling, er uden Betydning; ogsaa Premierløjtnanter, for saa vidt saadanne udkommanderes til Sessionen, erholde som Diæter 7 Kr. daglig, Justitsministeriets Skrivelse til 1. Udskrivningskreds af 6. September 1888.

Diæterne udgøre for Lægerne (Justitsministeriets Skrivelse af 4. Marts 1895):

for Overlæger og Korpslæger 7 Kr. daglig, Søndagene (selvfølgelig) iberegnete, Justitsministeriets Cirkulærer af 8. Oktober 1853 og 4. September 1875, for Reservelæger ligeledes 7 Kr. daglig, Justitsministeriets Cirk. af 16 August 1883,

for militære Embedslæger samt Reservelæger, som paa deres Garnisonssted, eller Underlæger, som paa deres Hjemsted, tilsiges til en enkelt Dag at deltage i Undersøgelsen i de udkommanderede Lægers Forfald, 4 Kr. for hver Sessionsdag, jvfr. Justitsministeriets Skrivelse af 1. Marts 1865, og samme Ministeriums Cirk. af 19. September 1863 — 4 b (og den samme Regel antages gældende for Distriktslæger, som eventuelt ogsaa maa kunne tilsiges til Møde, Justitsministeriets Cirk. af 19. September 1863 4 b).

Hvad angaar Underlæger, som antages til Tjeneste ved Sessionen, bemærkes, at der tidligere tilkom dem 7 Kr. daglig, for saa vidt Sessionen blev afholdt udenfor deres Hjemsted, Justitsministeriets Cirk. af 16. August 1883 og samme Ministeriums Skrivelse af

9. Marts 1895. Ved Justitsministeriets Cirk. af 27. December 1906 er det bestemt, at der skal udbetales de til Tjeneste ved Sessionen antagne hjemsendte Underlæger et dagligt Vederlag af 10 Kr.

Underofficererne erholde et Lønningstillæg af 2 Kr. daglig, saa længe Sessionen varer, jvfr. Justitsministeriets Cirk. af 8. Oktober 1853 og samme Ministeriums Skrivelse til Krigsministeriet af 12. September 1856.

Udskrivningschefer og disses Fuldmægtige faa, medens de under Sessionen ere fraværende fra deres Hjem, Dagpenge med 7 Kr. til Chefen og 5 Kr. til Fuldmægtigen, Justitsministeriets Skrivelse af 2. August 1888.

c) Befordring.

Udskrivningschefen drager Omsorg for det faste Sessionspersonales Befordring, som sker under eet, Justitsministeriets Cirk. af 28. April 1857; han træffer enten selv eller ved Fuldmægtigen de dertil fornødne Skridt.

For det første bliver herved at iagttage, at Jernbaner og Dampskibe, saa vidt muligt, blive at benytte, jvfr. Forordning af 26. Juni 1844 § 8 og Justitsministeriets Cirk. af 19. September 1863 — I. Der vælges i alle Tilfælde den billigste Befordringsmaade, Justitsministeriets Skrivelse til 1. Udskrivningskreds af 2. August 1904.

Det bør som det mest passende overholdes, at Sessionens Medlemmer og Funktionærer med Undtagelse af Underofficererne benytte 2. Klasse Jernbane og 1. Plads paa Dampskib, jvfr. Kundgørelse for Hæren af 20. Marts 1882 — 37, hvorimod Underofficererne befordres med 3. Klasse Jernbane og 2. Plads paa Dampskib.

(I sin Tid benyttedes „Fribefordringspas“, jvfr. Forordning af 26. Juni 1844 § 8 og Justitsministeriets Cirk. af 26. Juni 1850.)

For saa vidt Jernbane eller Dampskib ikke kunne benyttes, anvendes lejet Befordring efter akkorderet Betaling. Befordringsstationer (Ekstrapoststationer) forefindes nu forholdsvis faa Steder.

Naar der lejes Vogne til Sessionens Befordring, er det vistnok det almindelige, at der lejes lukkede Vogne, dog ikke til Underofficerernes Befordring.

Ved Justitsministeriets Cirk. af 1. September 1868 er Benyttelsen af lukkede Vogne tilladt.

Dersom Oppassere eller private Tjenere medtages, kan der ikke paabyrdes Statskassen nogen Udgift til disses Befordring, hvorimod der ikke er noget til Hinder for, at de befordres frit med de Vogne, som i Forvejen ere til Stede og i øvrigt ere fornødne til Befordringen, Justitsministeriets Cirk. af 12. April 1866 — I.

Foruden, som her omtalt, at sørge for Befordringen af det faste Sessionspersonale har Udskrivningschefen endvidere ved Sessionen at udbetale Godtgørelse for Befordring af de kommunale Medlemmer og Lægdsforstanderen.

Ogsaa her gælder det, at Jernbane eller Dampskib, saa vidt muligt, skulle benyttes, Justitsministeriets Cirk. af 19. September 1863 — I. I øvrigt bemærkes, at Betalingen for den vedkommendes Befordring beregnes efter den til enhver Tid gældende Takst for Ekstrapostbefordring, se det nys nævnte Cirkulære, hvorefter det derhos endvidere bliver at iagttage, at der ved Landbefordring kun skal erlægges Betaling for Hestene og kun Drikkepenge, naar disse udtrykkelig angives betalte, men derimod ikke Vognleje og ej heller Tilsigelsespenge, at der for korte

Ture under 1 Mil erlægges Betaling som for en hel Mil, at denne Regel ogsaa gælder med Hensyn til dem, som benytte Landbefordring, samt at Vejlængden udtrykkelig skal angives i Regningen.

De her fremstillede Regler for Befordring af de kommunale Medlemmer og Lægdsforstanderne anvendes i Praxis saaledes, at der betales de vedkommende, som selv bésørge sig befordrede, 2 Kr. pr. Mil.

Fremdeles udbetales der Sessionens Medlemmer og Funktionærer Befordringsudgifter til Sessionsmødestedet og efter endt Session atter derfra samt eventuelt Diæter efter de foran fremstillede Regler, jvfr. Justitsministeriets Cirk. af 8. Oktober 1853. Udbetalingen sker efter Regning (der eventuelt vedlægges Bilag), og det skal i denne Henseende bemærkes, at Stabsofficerer beregne sig Befordring med 1. Klasse Jernbane.

Hvad Lægdsmanden angaar, betales hans Rejse til Sessionsmødestedet af Amtsrepartitionsfonden, Forordning af 26. Juni 1844 § 4 Nr. 14 og nedenfor under § 62. Selv om Lægdsmanden tillige møder som kommunalt Medlem, se ovenfor under § 48, tilkommer der ham dog ingen Befordringsgodtgørelse af Statskassen, Justitsministeriets Skrivelse til 4. Udskrivningskreds af 23. Avgust 1870.

Samtlige de i det foregaaende omhandlede Udgifter betales af Udskrivningschefen straks paa Sessionen imod behørige Tilstaaelser. Efter endt Session aflægges detailleret Regnskab over Udbetalingerne, hvormed de modtagne Tilstaaelser indsendes som Bilag, se saaledes Justitsministeriets Cirk. af 8. Oktober 1853 og 28. April 1857 samt ovenfor under § 46.

Andet Underafsnit.

Om Sessionen som dømmende Myndighed.

§ 54.

I Almindelighed.

Medens Sessionen som Regel, optræder som administrativ Myndighed — den almindelige Behandling af de værnepligtige, om hvilken er talt i det foregaaende, er jo netop en Anvendelse af Sessionens administrative Myndighed —, er det derimod ganske undtagelsesvis, at den optræder som Domstol. I Følge Forholdets Natur maa Sessionen ogsaa nærmest være at anse som administrativ Myndighed, og hermed stemmer dens Sammensætning. Dersom det havde ladet sig tænke, at Sessionen hyppigt vilde komme til at optræde som Domstol, maatte Lovgivningsmagten have fastsat en Sammensætning, hvorved det juridiske Element var blevet fyldigere repræsenteret end nu. Udenfor Hovedstaden tør med Sikkerhed kun paaregnes een Jurist blandt Sessionens Medlemmer, i Hovedstaden kan end ikke en eneste Jurist paaregnes.

Det er kun saadanne Retsspørgsmaal, som have indgribende Betydning for den værnepligtige, som ere henlagte til Afgørelse af Sessionen som Domstol. Om de enkelte Tilfælde, hvori Sessionen optræder paa denne Maade, henvises til den følgende Paragraf.

Det kunde maaske være et Spørgsmaal, om det er heldigt at indrømme Sessionen dømmende Myndighed, navnlig naar det maa indrømmes, at der ved Sammensætningen ikke er eller kan være taget noget videre Hensyn til denne Side af Sessionens Virksomhed, og at Besørgelsen af de til Sessionen henlagte almindelige Forretninger kun levne ringe Tid for Sessionen til en saadan mere indgaaende Behandlingsmaade, som bliver

nødvendig, naar der er Tale om at optræde med dømmende Myndighed. Imidlertid tør det antages, at man ved at lade Sessionen kunne optræde som Domstol har afhjulpet et Savn, som dog vistnok ellers vilde have været til Stede. Dels er det klart, at der for de værnepligtiges vedkommende ikke lader sig tænke nogen lettere Adgang til at faa Spørgsmaal af en saadan Art; at de naturlig henhøre under Domstolenes Afgørelse, prøvede og afgjorte med dømmende Myndighed end ved selve Sessionen, og dels maa det fastholdes, at Sessionen med Hensyn til Sager af saa særlig Beskaffenhed som Værnepligtssager utvivlsomt maa være mere beføjet til at træffe en Afgørelse end de ordinære Domstole. Om det end, naturligt nok, kommer til at skorte paa Varetagelsen af det formelle ved Sessionens Kendelser, tør det antages, at i Realiteten vil der blive ydet det bedst mulige.

Med Hensyn til Sessionens Kompetence bemærkes, at det, navnlig naar Sessionen optræder som Domstol, bør strængt iagttages, at den i det vedkommende Tilfælde er lovligt sammensat, se herom under § 50, samt selvfølgelig tillige, at det Spørgsmaal, som forebringes Sessionen til Afgørelse, hører til dem, som ere henlagte til Sessionen som Domstol.

Det skal endnu bemærkes her, at Parterne i den vedkommende Sag ere Udskrivningsvæsenet og den værnepligtige.

§ 55.

I hvilke Tilfælde Sessionen optræder
som Domstol.

Bestemmelserne herom indeholdes i Værnepligtslovens § 10, og herefter høre følgende Spørgsmaal ind under Sessionens dømmende Myndighed:

om hvorvidt en Person er værnepligtig eller ikke,
 om Vedtegninger om overgaaet Strafarbejde eller
 disses Udslettelse,
 om værnepligtiges Ret til Udslettelse af Rullen,
 Værnepligtslovens §§ 39, 40 og 43,
 om hvorvidt en værnepligtig efter Værnepligtslovens
 § 38—3 eller 41 skal henregnes til et andet Ud-
 skrivningsaar end det almindelige,
 om en værnepligtigs Alder, for saa vidt denne faar
 Indflydelse paa hans Stilling til Værnepligten, og
 om en værnepligtigs Ret til fra Sørullen at over-
 føres til Lægdsrullen, samt
 i øvrigt de Værnepligten vedkommende Sager, som
 af Justitsministeriet henvises til Sessionen til Af-
 gørelse ved Kendelse.

De nævnte Spørgsmaal have selvfølgelig stor Be-
 tydning for den værnepligtige Befolkning, og den Om-
 tale, som der er Anledning til at skænke dem, har
 saaledes med god Grund faaet sin Plads i nærværende
 Skrifts andet Hovedafsnit „Om Værnepligten“.

Vi have allerede under § 29 gjort disse Spørgs-
 maal til Genstand for Behandling, og for at und-
 gaa Gentagelse maa vi her henvise til den tidligere
 Fremstilling.

§ 56.

Om Forhandlingsmaaden ved Sessionen.

Det gælder ligesom med Hensyn til Fremstillin-
 gen af de Tilfælde, hvor Sessionen optræder som Domstol
 (se den foregaaende Paragraf), at ogsaa Forhandlings-
 maaden ved Sessionen har Betydning for de værne-
 pligtige, hvorfor Fremstillingen deraf har sin naturlige
 Plads i Skriftets andet Hovedafsnit „Om Værneplig-
 ten“, og vi henvise for saa vidt til vore Udtalelser i

§ 29, men der er dog Anledning til her under „Udskrivningsvæsenet“ at fremføre nogle yderligere Bemærkninger.

Det vil i Reglen være den værnepligtige, som (ved sin Fordring derom) foranlediger, at Sessionen optræder som Domstol, men ogsaa Justitsministeriet vil, som berørt under § 29, kunne foranledige, at Sessionen optræder i denne Egenskab. Derimod kan det ikke antages, at Sessionen selv kan tage Initiativet til at træde sammen som Domstol, thi det er klart, at da en Rets-sag fordrer to Parter, vil Sessionen ikke alene kunne rejse nogen saadan, og der er ej heller ved Lovbestemmelsen tillagt Sessionen nogen saadan Ret.

Den værnepligtige kan fordre Sagen afgjort ved en af Grunde ledsaget Kendelse, men Afgørelsen kan ogsaa, naar ingen saadan Fordring stilles, og Sessionen ej heller af eget Initiativ vil afsige formelig Kendelse, finde Sted ved en Vedtegning i Rullen. Virkningen af disse to Afgørelsesmaader er helt forskellig, se herom under § 29.

Den værnepligtige maa ved sit Møde for Sessionen have de Bevisligheder, hvorpaa han vil støtte sin Paa-stand, paa rede Haand, se under § 29.

Den værnepligtige har Ret til at fremlægge et skrevet Indlæg samt til kortelig at fremsætte sin Sag mundtlig, Værnepligtslovens § 10, 3. Stykke. Fra Sessionens Standpunkt vil det utvivlsomt være at foretrække, at der indleveres et Indlæg, men Sessionen kan ikke fordre noget saadant, da der her kun er Tale om en den værnepligtige indrømmet Ret. Ej heller kan det fordres, at den værnepligtige mundtlig skal fremføre sin Sag. Det hedder i den citerede Lovbestemmelse, at den værnepligtige kan „fremlægge eller lade fremlægge“ et Indlæg. Han kan følgelig lade møde ved en anden, saaledes ogsaa ved en Sag-

fører. Derimod kan ingen anden end Parten selv plædere Sagen mundtlig, se Udtrykkene i Lovbestemmelsen: „sin Sag“. — Indlægget skrives ikke paa stemplet Papir, Lov om Brugen af stemplet Papir af 19. Februar 1861, § 74—n. Se nærmere under § 29.

Paa dette Standpunkt af Sagen, altsaa efter at Bevislighederne ere afgivne og Indlægget indleveret eller Sagen mundtlig fremsat af den vedkommende Part, optages Sagen af Sessionen til Paakendelse. Det er selvfølgelig baade Ret og Pligt for Udskrivningschefen som Formand at udtale sig først om Sagen. Derpaa kunne Sessionens øvrige Medlemmer erholde Ordet. Udskrivningschefen forelægger derhos et Udkast til Kendelsen, Justitsministeriets Cirk. af 16. September 1869—1. Finder Sessionen Anledning til at udsætte Afgørelsen til et senere Møde, hvad der vel nærmest skulde skyldes Sagens Omfang eller den Omstændighed, at Retsspørgsmaalet anses tvivlsomt, er den berettiget dertil, Værnepligtslovens § 10, 3. Stykke. Her maa Formanden dog være særligt opmærksom paa, at Sessionen ogsaa ved det senere Møde sammensættes lovligt, for saa vidt den vedkommende Sag angaar, da Sessionen i modsat Fald er inkompetent.

Hvis der er Meningsulighed med Hensyn til den Afgørelse, som skal træffes, anvendes selvfølgelig Afstemning, Værnepligtslovens § 9. Kendelsen afsiges i Overensstemmelse med den Anskuelse, som vedtages ved Afstemningen, men Minoriteten kan utvivlsomt fordrø sit Separatvotum tilføjet Kendelsen.

Ved Afgørelsen kommer det selvfølgelig an paa at bringe det foreliggende Tilfælde ind under de vedkommende gældende Bestemmelser, som søges anvendte derpaa. Den af Justitsministeriet givne Fortolkning af en Lovbestemmelse er ingen absolut Norm for Ses-

sionen som Domstol, saa lidt som overhovedet de administrative Bestemmelser udenfor de Tilfælde, hvor Lovgivningsmagten udtrykkeligt overdrager Administrationen at træffe Bestemmelse om noget, ere bindende for Domstolenes Afgørelse.

Kendelsen bør, saa vidt muligt, gives Form af en Retskendelse; først Begrundelsen og derefter Konklusionen, som indledes med Ordene: „Thi eragtes“.

Tredie Afsnit.

Om Lægdsvæsenet.

Første Underafsnit.

Om Lægdsforstanderne.

§ 57.

Om Optagelsen i Rullen.

Det paahviler Lægdsforstanderen i Oktober Maaned at udstede en offentlig Kundgørelse om, hvilke Mandspersoner der i Løbet af de paafølgende November og December Maaneder skulle melde sig til Optagelse i Rullen. Kundgørelsen opslaas paa Gadehjørner i Købstæderne, henlægges i øvrigt paa Gæstgivergaarde og Kroer, og indføres een Gang i den i Retskredsen mest læste Avis eller i de vedkommende Aviser. Som bemærket, maa Kundgørelsen kun averteres een Gang, Justitsministeriets Skrivelse til 1. Udskrivningskreds af 7. Marts 1902.

Foruden at Kundgørelsen opslaas i Købstæderne, kan den ogsaa opslaas paa Landet, hvor der er større købstadsmæssig Bebyggelse, Justitsministeriets Skrivelse til 1. Udskrivningskreds af 18. Februar 1898, hvorefter der herhos mangler Hjemmel til med Hensyn til Opslaget at anvende den i Sportelreglementets

§ 147 for Opslag ved Sognefogder givne Betalingsregel.

Udgifterne ved Trykningen af Kundgørelsen og sammes Optagelse i Avisen samt Opslag erstattes Lægdsforstanderen, naar han gennem Udskrivningskredsen fremsætter Begæring derom til Justitsministeriet. Begæringen maa indgives inden Udgangen af det vedkommende Finansaar, Justitsministeriets Skrivelse til 1. Udskrivningskreds af 28. Maj 1881. Aftryk af Kundgørelsen sendes til Udskrivningskredsen, Sogneraadene og Lægds mændene.

Med Hensyn til de opstillede Regler henvises i Almindelighed til Justitsministeriets Cirkulære af 31. August 1871—1.

Kundgørelsen, som efter Justitsministeriets Cirkulære af 28. Marts 1904—2 c ved Lægdsforstandernes Foranstaltning skulde optages i „Statstidende“, indrykkes nu ved Ministeriets Foranstaltning som en fælles Kundgørelse for hele Landet i bemeldte Tidende, Justitsministeriets Cirkulære af 14. Februar 1905.

Særligt vedrørende den af Lægdsforstanderiet for Kjøbenhavn (1 Udskrivningskredses 1—4 Lægd) udstedte Kundgørelse bemærkes, at den in extenso optages een Gang i følgende Aviser: Berlingske Tidende, Nationaltidende, Dannebrog, Politiken, Socialdemokraten og Kjøbenhavn, hvorhos der ugentlig i samme Tidender optages Henvisninger til Kundgørelsen, Justitsministeriets Skrivelser til 1. Udskrivningskreds af 30. November 1901 og 16. Juli 1903 (Udgiften udredes af Statskassen).

Foruden hvad der er fremstillet ovenfor under § 5 vedrørende Lægdsforstanderens Forretninger med Hensyn til Indførelsen i Rullen, og under § 41, hvor der blandt andet er omtalt, hvorledes Fødestedet skal betegnes, til hvilke tvende Paragrafer vi henvise, maa det

endnu mærkes, at naar Lægdsforstanderen den 1. Januar har modtaget fra Lægsmanden de til samme ved Anmeldelsen afgivne Døbe- eller Fødselssedler (paategnede Rullenumerne i højre Hjørne foroven) tilligemed en fuldstændig Udskrift af Rullen over de anmeldte, skal han indføre de vedkommende i sin Rulle og senest den 8. Januar indsende til Udskrivningskredsen de omhandlede Døbe- eller Fødselssedler tilligemed de til ham selv afgivne (mærkede med Rullenumerne), ledsagede af lægdsvis affattede Udskrifter af Rullen over samtlige deri optagne, at han, naar der i et Lægd ingen Optagelse har fundet Sted, skal indsende Meddelelse derom, og at han, naar han efter d. 18. Januar har modtaget Udskrifterne tilbage fra Udskrivningskredsen, skal berigtige sin Rulle efter de af Kredsen foretagne Rettelser og derpaa senest den 25. Januar sende Udskrifterne til Lægds mændene, for at ogsaa disse Ruller kunne blive berigtigede, Justitsministeriets Cirk. af 31. August 1871—3.

Med Hensyn til dem, som anmeldes efter Fristens Udløb, indsender Lægdsforstanderen ligeledes til Udskrivningskredsen Udskrift af Rullen tilligemed de afgivne Døbe- eller Fødselssedler. Naar nogen af disse værnepligtige har haft lovligt Forfald (Sygdom, Ophold i Udlandet) paa Anmeldelsestiden og derefter, indtil Anmeldelsen sker, maa Lægdsforstanderen sikre sig Bevis derfor og enten indsende dette til Udskrivningskredsen eller gøre fornøden Indberetning derom.

§ 58.

Om Rulleføringen og de Arbejder, Lægdsforstanderen skal afgive m. m.

Hvad der paahviler Lægdsforstanderen i anden Egenskab.

Den 3. Januar i hvert Aar opgiver Lægdsforstanderen til Lægsmanden, med hvilket Numer i Læg-

det Indførelsen af tilflyttede værnepligtige skal begynde. De Numere, som ikke ere blevne besatte ved Anmeldelsen — Lægdsforstanderne besætte de lige Numere, og Lægds mændene de ulige —, forblive ubesatte, og der begyndes i det nye Aar med Besættelsen af det første Numer, som følger efter det ved Anmeldelsen besatte højeste lige eller ulige Numer, Justitsministeriets Cirk. af 31. Avgust 1871, Post 4.

Lægdsforstanderens Forretninger med Hensyn til Rulleføringen falde i følgende Retninger:

Flytning.

Hvad da først Fraflytning angaar, paahviler det Lægdsforstanderen at udfærdige Flyttebeviser til de værnepligtige, som for at tage varigt Ophold andetsteds, fraflytte det Lægd, i hvis Rulle de ere indførte. Om Flyttebevis paa Begæring derom altid bør udstedes, og i det hele om Lægdsforstanderens Stilling i denne Henseende, er der handlet ovenfor under § 6.

Her er det derimod Stedet at fremhæve:

- 1) At Flyttebeviset foruden at angive den værnepligtiges fulde Navn, Fødested, Fødselsaar og Dag, og Faderens eller for uægte Børns vedkommende Moderens Navn og Stilling, skal indeholde et Uddrag af Vedtegningerne i Rullen. Til de Vedtegninger, som bør anføres i Flyttebeviset, høre:

for en værnepligtig af Lægdsrullen:

Udskrivningsaaret,

den Afdeling, hvortil den værnepligtige har været indkaldt,

saafremt han er Korporal, Bemærkning derom samt Udnævnelsesdagen,

er han Underkorporal eller Reservespillemand, Oplysning derom,

for den til Forstærkningen hørende værnepligtiges vedkommende Angivelse af det Aar, i hvilket han er overgaaet i Forstærkningen, og Forstærkningsafdelingen,

samtlige Indkaldelses- og Hjemsendelsesdage for Liniens vedkommende indtil Udnævnelsen til Korporal,

saafremt den værnepligtige er forbigaaet ved en Session, Oplysning i saa Henseende, samt hvis han er udnævnt til Officer, eller han indtager en lignende særlig Stilling, eller han endelig har været forfremmet til fast Underofficer, Underretning derom;*)

for en Værnepligtig af Sørullen:

Befarenhedsgraden,

Befarenhedsnummeret,

Togtantallet,

saafremt han har haft Udsættelse, Oplysning derom, og

hvis han har Styrmandsbevis eller Skipperborgerskab, Underretning desangaaende.

2) At ingen som helst Vedtegning om Straffedomme

---

*) Højdemaalet er kun af Betydning ved Indkaldelsen som Rekrut, men er derefter betydningsløst og anføres følgelig ikke paa Flyttebeviset. Men der er ogsaa andre Vedtegninger, som ere betydningsløse ved Udstedelse af Flyttebevis. Hertil maa henregnes Sessionsvedtegningen, naar den paagældende er mødt til militær Tjeneste, Oplysning om Numerbytninger, naar først Møde har fundet Sted, i Almindelighed Linieafdelingen for den i Forstærkningen overførte værnepligtige og idet hele taget saadanne Vedtegninger, som ikke have nogen blivende Betydning.

maa indføres i Flyttebeviset. Lægdsforstanderens Rulle bør i øvrigt kun indeholde Oplysning om Domme, hvorved Strafarbejde er ikendt (Justitsministeriets Cirk. af 22. August 1870), hvorimod ingen andre Straffedomme maa anføres deri*).

- 3) At Lægdsforstanderen har at gøre Bemærkning i Rullen om Udfærdigelsen af Flyttebeviset, med Oplysning om, hvortil Flyttebeviset er meddelt, jvfr. Justitsministeriets Cirk. af 2. Juli 1869, Post 1.
- 4) At Lægdsforstanderen, hver Gang han udfærdiger et Flyttebevis, skal give Lægdsmanden Underretning derom ved en til dette Brug paa Justitsministeriets Foranstaltning trykt Meldingsblanket, hvilken inden 8 Dage efter Flyttebevisets Udfærdigelse afsendes til Lægdsmanden, Justitsministeriets Cirk. af 2. Juli 1869, Post 1.

Tilflytning. Naar Lægdsforstanderen fra Lægdsmanden har modtaget Flyttebeviser for tilflyttede værnepligtige, paahviler det Lægdsforstanderen at indføre de vedkommende i Rullen under de Numere, som af Lægdsmanden ere paategnede Flyttebeviserne, med Angivelse af Dagen for Flyttebevisets Udstedelse, og naar det er afleveret, og inden 8 Dage efter Modtagelsen at sende Beviserne til Udskrivningskredsen, Justitsministeriets Cirk. af 2. Juli 1869, Post 1. Forinden Flyttebeviserne indsendes, bør Lægdsforstanderen, saafremt baade det fra- og tilflyttede Sted ligger indenfor hans Lægdsforstanderkreds, berigtige Beviserne og selvfølgelig notere Flytningen i sin Rulle. — For saa vidt det viser sig, at Flyttebeviserne have

---

*) I Lægdsmandens Rulle føres ingen som helst Straffedom.

været mangelfuldt udfærdigede, modtager Lægdsforstanderen paany Beviserne fra Udskrivningskredsen, efter at de af samme eller ved sammes Foranstaltning ere blevne rettede, se ovenfor under § 41 *), og Lægdsforstanderen har da at bemærke Rettelserne i sin Rulle og at foranledige, at ogsaa Lægdsmandens Rulle rettes, samt paany at indsende Beviserne til Udskrivningskredsen. Om Afsendelsen af Flyttebeviserne gøres der Bemærkning paa sammes Bagside (Dagen, paa hvilken Afsendelsen finder Sted, og til hvem Beviset afsendes), Justitsministeriets Cirk. af 2. Juli 1869, Post 1.

Flytning i Lægdet. Naar den værnepligtige forandrer Bopæl i Lægdet, hvorom han, efter hvad der er fremstillet under § 6, skal gøre Anmeldelse, har Lægdsforstanderen at gøre Bemærkning i sin Rulle i saa Henseende.

Her bliver at fremhæve, at hvor Mandtalslister udgaa, bør samme benyttes til at kontrollere, om de værnepligtige have anmeldt Flytning, jvfr. Justitsministeriets Skrivelse af 5. Februar 1900 til forskellige Lægdsforstandere.

Rejser til Udlandet.

Foruden at foranledige, at de udfærdigede Rejsetilladelser, som modtages fra Udskrivningskredsen, atter, efter at være noterede i Rullen, sendes til Lægdsmandene for gennem disse at udleveres de vedkommende, samt at de Rejsetilladelser, som tilbageleveres af de værnepligtige, navnlig de ikke benyttede og ikke

---

*) Udskrivningskredsen kan ogsaa give Lægdsforstanderen Underretning om Mangler ved Flyttebeviserne ved den maanedlige Vedtegningsliste.

udløbne, tilbagesendes Udskrivningskredsen — hvorom der er handlet ovenfor under § 7, har Lægdsforstanderen efter Værnepligtslovens § 50, 1. Stykke, og § 51, 2. Stykke at modtage Anmeldelse af (og gøre Bemærkning i Rullen om) Afrejse til eller Hjemkomst fra Udlandet af 1) de i Rullen indførte, men endnu ikke udskrevne værnepligtige, som og 2) i Fredstid af de til Forstærkningen overførte værnepligtige, (se under § 7). Om disse Anmeldelser gøres der Indberetning til Udskrivningskredsen ved den Meldingsliste, Lægdsforstanderen maanedlig afgiver.

Naar en værnepligtig, som var afrejst til Udlandet inden Udskrivningen, vender hjem, maa Lægdsforstanderen, for saa vidt den paagældende er udebleven fra nogen Session, hvorved han ifølge sin Alder var mødepligtig, henlede hans Opmærksomhed paa, at han (se hvad der herom er anført under § 25) skal aflevere Bevis for sin Fraværelse fra Landet, hvilket enten maa afgives samtidigt for derpaa at tilstilles Udskrivningskredsen til Fremlæggelse ved den førstkommende Session eller medbringes ved den værnepligtiges Møde for samme Session.

Søfartsbøger.

Udstedelsen af Søfartsbøger paahviler Lægdsforstanderen, Værnepligtslovens § 52. Det er allerede omtalt under § 8, hvad der skal indeholdes i Søfartsbogen, ligesom det ogsaa der er fremstillet, at værnepligtige, som ifølge Forskrifterne om Rejser til Udlandet (se § 7) behøve Rejsetilladelse, naar de ville forlade Landet, ej heller kunne erholde Søfartsbøger til udenrigs Fart, med mindre de have erholdt fornøden Rejsetilladelse. I øvrigt henvises til, hvad der er fremstillet ovenfor under § 8, men det skal dog fremdrages her, at der af Hensyn til den de værneplig-

tige med Søfartsbog ved Værnepligtslovens § 11 givne Tilladelse til at møde for Sessionen uden for Lægdet maa anvendes Varsomhed ved Udstedelse af Søfartsbøger, Justitministeriets Cirk. af 31. Juli 1906, § 3, og sammes Skrivelse af 20. Avgust s. A., samt at om det end ordinært er Lægdsforstanderen for det Sted, hvor en værnepligtig er tilført Rullen, hvem det paa-hviler at udfærdige Søfartsbog, kan en Lægdsforstander som den Mønstringsstedet „nærmest boende“ komme til at udstede „Tillægs-Søfartsbog“, Justitsministeriets Cirk. af 19. December 1905. Om Udstedelsen af Søfartsbog, saa vel som ogsaa om Tilbageleveringen af en saadan, optages der Bemærkning paa den maanedlige Meldingsliste.

Indkaldelse.

Ved Modtagelsen af Udskrivningspas og Indkaldelsesordrer har Lægdsforstanderen, efterat have anført Indkaldelsesdagen i sin Rulle, med den størst mulige Hurtighed at sørge for, at Passene og Ordrene gennem Lægds mændene udleveres til de paagældende værnepligtige, Justitsministeriets Cirk. af 31. Oktober 1867—3 og 22. Marts 1873—2. — Naar Lægdsforstanderen kommer til Kundskab om, at en indkaldt værnepligtig ikke kan møde til den bestemte Tid, har han straks at gøre Indberetning derom, Justitsministeriets Cirk. af 22. Marts 1873—4, og saafremt der af den indkaldte afleveres Lægeattest eller lignende, skulle disse Bevisligheder indsendes til Udskrivningskredsen, men derimod ikke til den militære Afdeling, se ovenfor under § 42.

Med Hensyn til de fra Mødet udeblevne værnepligtige — om samtlige disse værnepligtige giver Afdelingen Udskrivningskredsen Meddelelse, se under § 41 —, maa Lægdsforstanderen, naar han har er-

holdt Underretning om Udeblivelsen, uopholdelig gennem Lægds mændene anstille Undersøgelse om Aarsagen til Udeblivelsen. Kunne de vedkommende ikke antræffes, ligesom i ethvert Tilfælde, hvor en værnepligtig, om hvem der er Spørgsmaal, ikke kan træffes, maa Lægdsforstanderen som Politimester søge at tilvejebringe Oplysning om Opholdsstedet, og om fornødent, i alt Fald paa Kredsens Begæring derom, optage Forhør i saa Henseende, Justitsministeriets Cirk. af 26. Juli 1855, Post 6, sammenholdt med samme Ministeriums Cirk. af 15. Oktober 1859 og 15. Februar 1866. Af Forhøret indsendes Udskrift til Udskrivningskredsen, som i øvrigt foranlediger de vedkommende efterlyste i Statstidende, Justitsministeriets Skrivelse af 15. Februar 1904.

Der er derhos truffet den Foranstaltning, at der til Afbenyttelse ved Mobilisering af Linien eller vel nærmest delvis Mobilisering deraf (Formering af Sikringsstyrke), altsaa under Forhold, hvor det er af den største Vigtighed, at der iagttages den størst mulige Hurtighed ved Indkaldelsen anvendes ekstraordinære Indkaldelsesordrer. Der er udfærdiget og henligger ved de militære Afdelinger ekstraordinære Indkaldelsesordrer for alt hjemsendt Mandskab af Hærens Linie- og for Søværnets Lægdsrullemandskab og til Dels Sørullemandskab.

Skønt vi under § 37 har givet en udførlig Fremstilling af, hvad der vedrører Indkaldelsen ved ekstraordinære Indkaldelsesordrer — vi bemærkede under samme Paragraf, at vi ogsaa der omtalte Forhold, som kun havde Hensyn til det rent administrative Omraade, men at en gennemført Adskillelse mellem, hvad der vedrører Værnepligten, og hvad der vedrører Udskrivningsvæsenet, maatte anses omtrent umulig —, kan der dog være Anledning til her i korte Træk at fast-

slaa Lægdsforstanderens Opgave med Hensyn til ekstraordinære Indkaldelsesordrer.

Naar saadanne Ordre anvendes, afsendes de direkte til Lægdsforstanderne, ledsagede af Navnelister over de vedkommende.

Er der tilgaaet Lægdsforstanderne (i Reglen ad telegrafisk Vej) Underretning om, at Ordrene skulle udsendes til Lægds mændene, hvad der betyder, at Indkaldelsen skal foregaa med den størst mulige Hurtighed, skal Lægdsforstanderen, hvad enten det er Dag eller Nat, straks afsende Ordrene, saaledes som de foreligge, til Lægds mændene ved Ilbud. Ordrene med Navnelister, et Eksemplar af Instruksen for Lægds mænd og en passende Sum til eventuel Udbetaling af Dagpenge afsendes i de Omslag, som skulle foreligge færdige til Afsendelse med Lægds mændenes Navne og Bopæle.

Foreligger der ingen Befaling om Udsendelse af ekstraordinære Indkaldelsesordrer, skal Lægdsforstanderen sammenholde Ordrene med Rullen og træffe Forberedelse til Ordrenes eventuelle Afsendelse til Lægds mændene. Se i øvrigt Anordningen af 7. December 1898 og Justitsministeriets Instruks af 2. December 1904 samt den nærmere Fremstilling under § 37. *)

Det er paa sin Plads her at berøre, at Lægdsforstanderen selvfølgelig ogsaa har en Opgave, naar der foretages almindelig Mobilisering.

Hvad der i saa Henseende er at iagttage, er fremstillet under § 35, for saa vidt en Fremstilling deraf i Følge Forholdets Natur har kunnet gives.

Vi henvise altsaa til bemeldte Paragraf, men finde

---

*) Mærk derhos Justitsministeriets fortrolige Skrivelse af 16. Oktober 1905.

dog Anledning til her at berøre, at Generalstaben kan forhandle direkte med Lægdsforstanderne betræffende disses Mobiliseringsplaner, jvfr. Instruksen af 1. Juli 1905 og Justitsministeriets Skrivelse af 18. November s. A. (Lægdsforstanderen skal aarligt inden 15. Februar indsende til Kredsen Afskrift af Mobiliseringsplaner).

Hjemsendelse.

I Lighed med, hvad der gælder ved Indkaldelsen, ved hvilken Lejlighed Indkaldelsesdagen anføres i Rullen, har Lægdsforstanderen ved Hjemsendelsen at gøre Bemærkning i Rullen om Hjemsendelsesdagen. Han erholder Underretning i saa Hensende ved de af Afdelingerne udfærdigede Hjemsendelseslister, som af Udskrivningskredsen tilstilles ham til Gennemsyn, og som han efter Afbenyttelsen maa tilbagesende Kredsen.

Naar en værnepligtig hjemsendes udenfor de almindelige Hjemsendelsesdage — i saa Fald skal Hjemsendelseslisten altid indeholde Oplysning om Grunden dertil —, bliver dog den almindelige Hjemsendelsesdag at anføre i Rullen, thi kun denne har Betydning ved Afkortningen (se ovenfor under §§ 32 og 42).

Rejsepenge.

For saa vidt der bliver Spørgsmaal om Udbetaling af Rejsepenge — ordinært have de indkaldte værnepligtige Ret til Fribefordring, se under § 31 — og med Hensyn til Udbetaling af Dagpenge — se ligeledes under § 31 — forholdes paa følgende Maade:

Det Beløb, som bliver at udbetale de værnepligtige, tilstilles Lægdsmanden med Opgivelse af, hvor meget der tilkommer enhver af de vedkommende, Justitsministeriets Cirk. af 25. Januar 1864. Naar Lægdsforstanderen fra Lægdsmanden har modtaget de værnepligtiges Tilstaaelser, optages de vedkommende i Regnskabet. Om Udbe-

talingen af Rejsepenge skal Lægdsbestyreren gøre Bemærkning (ved Angivelse af Beløbet) paa Udskrivningspassene og Indkaldelsesordrerne, Justitsministeriets Cirk. af 24. Marts 1869, Post 2.

Rejsepenge maa ordinært hæves inden Udgangen af det Finansaar, hvori den vedkommende Rejse er foretagen, Justitsministeriets Cirk. af 30. December 1859. Dog kunne de Beløb, som af Afdelingerne ere udbetalte hjemsendte værnepligtige i Forskud paa Rejsepenge, refunderes, selv om Begæringen derom først fremkommer i det følgende Finansaar, Justitsministeriets Cirk. af 12. April 1866—4.

De fornødne Midler til Udbetaling af Rejsepenge stilles til Lægdsforstanderens Raadighed, naar han derom gennem Udskrivningskredsen indgiver Begæring til Justitsministeriet. Regnskabet over de udbetalte Rejsepenge tilstilles Udskrivningskredsen ved Slutningen af hvert Kvartal, Justitsministeriets Cirk. af 8. Juli 1863, Post 1. Regnskabet affattes i Overensstemmelse med Justitsministeriets Cirk. af 6. Juli 1891 og 23. Marts 1907. Samtidigt med Indsendelsen af Regnskabet for det sidste Kvartal i hvert Finansaar skal Lægdsforstanderen derhos indsende en Opgørelse for det forløbne Finansaar over Indtægt og Udgift, Justitsministeriets Cirk. af 30. September 1857.

Med Hensyn til Indkaldelse ved ekstraordinære Indkaldelsesordrer er at bemærke, at Dagpenge for Henrejsen som Regel udbetales af vedkommende militære Afdeling, medens Udbetalingen for Hjemrejsen foretages af Lægdsbestyrelsen, Justitsministeriets Cirk. af 23. Marts 1907 § 2. De ved ekstraordinære Indkaldelsesordrer indkaldte værnepligtige beforders, som fremstillet under § 37, frit paa samtlige Jernbaner og Dampskibe mod at forevise deres Indkaldelsesordrer. Se i øvrigt Justitsministeriets Instrukser af 2. December 1904.

De almindelige Regler om Fribefordring og Rejsepenge (Dagpenge) gælde ogsaa for de befarnes vedkommende, jvfr. Loven af 22. Marts 1907 § 1 og Justitsministeriets Cirk. af 23. s. M. § 1*).

Ansættelse i Forstærkningen og Udslettelse af Rullen.

Aarlig inden den 1. December skal Lægdsforstanderen indsende til Udskrivningskredsen Fortegnelser over de værnepligtige, som ere berettigede til Ansættelse i Forstærkningen fra Begyndelsen af det næste Aar at regne, eller ere berettigede til Afsked ved Udgangen af det vedkommende Aar. Fortegnelsen over dem, som opføres som berettigede til Udslettelse, skal indeholde Oplysning om, ved hvilken Bestemmelse Udslettelsen er hjemlet. Inden Udgangen af December modtager Lægdsforstanderen Fortegnelserne tilbage i berigtiget Stand tillige med de udfærdigede Forstærknings- og Afskedspas, som gennem Lægds mændene udleveres til de paagældende værnepligtige, jvfr. Justitsministeriets Cirk. af 23. December 1869. Forstærkningspassene udleveres i Løbet af Januar Maaned, Justitsministeriets Bekendtgørelse af 16. Februar 1892 § 2, næstsidste Stykke. Naar Lægdsforstanderen d. 31. December har erholdt Fortegnelsen tilbage, maa

---

*) Fremdeles er der Anledning til her at bemærke, at der ved Justitsministeriets Skrivelse af 3. Marts 1891 er meddelt Lægdsbestyrelsen for Kjøbenhavn en særlig Bemyndigelse til, naar værnepligtige, der ere tilførte Rullen andet Steds, henvende sig til Lægdsbestyrelsen for at faa udbetalt Rejsepenge til Mødestedet og derhos ere fuldstændigt blottede for Midler til at foretage Rejsen, da at foretage en slig Udbetaling, dog at der i saa Fald gives den vedkommende Lægdsforstander Underretning om Udbetalingen, hvorhos der i Rejsepengeregnskabet i slige Tilfælde udtrykkelig henvises til den omhandlede Skrivelse fra Justitsministeriet.

Denne Bemyndigelse kan, efter at Loven af 22. Marts 1907 om Fribefordring er emaneret, kun have begrænset Betydning.

han derhos gøre fornøden Bemærkning i sin Rulle om Udslettelsen og Ansættelsen i Forstærkningen, for denne sidstes vedkommende tillige om de Forstærkningsafdelinger, de vedkommende ere tildelte. Angaaende hvilke værnepligtige der skulle ansættes i Forstærkningen eller udslettes af Rullen, henvises til, hvad der er anført under §§ 32 og 33.

Foruden de Arbejder, som Lægdsforstanderne efter det ovenfor udviklede have at afgive til Udskrivningskredsene, maa der endnu nævnes følgende:

- 1) Inden den 15. i hver Maaned skal der indsendes til Udskrivningskredsen en Meldingsliste over de Forandringer, som i den foregaaende Maaned ere indtraadte med de værnepligtige, for saa vidt der ikke er gjort særlig Indberetning derom, Justitsministeriets Cirk af 23. August 1855 V.
- 2) Umiddelbart efter Udgangen af hver Maaned skal der indgives af Retsbetjenten (altsaa ogsaa af saadanne, som ikke ere Lægdsforstandere) en Indberetning om de erlagte og til Kredsen indbetalte Bøder, se nærmere Justitsministeriets Cirk. af 23. Marts 1906, hvorefter der ogsaa skal gøres Indberetning, naar ingen Bøde er erlagt.
- 3) Inden den 10. Januar har Lægdsforstanderen at indsende til Udskrivningskredsen Fortegnelser, særskilt for hver Afdeling, over de fra Afdelingerne hjemsendte værnepligtige, som have erholdt Afsked*) i det foregaaende Aar, ere kasserede ved Sessionen — derimod ikke ved

---

*) De vedkommende ere paa de af Udskrivningskredsen under 31. December tilbagesendte Afskedsfortegnelser særligt betegnede netop af Hensyn hertil, Justitsministeriets Cirk. af 9 December 1901 A 2

Afdelingerne — eller ere ansete med Straf af offentligt Arbejde, Justitsministeriets Cirk. af 9. December 1901.

- 4) Inden den 18. Januar skal Lægdsforstanderen indsende til Udskrivningskredsen to ligelydende Lister for hvert Lægd over den Afgang, som har fundet Sted i det foregaaende Aar, Justitsministeriets Cirk. af 31. December 1861. Paa disse Lister, Afgangslister, optages kun de værnepligtige, som ere bortflyttede eller døde, Justitsministeriets Cirk. af 21. Juli 1884 — I. Naar Afgangslisterne den 1. April modtages tilbage i berigtiget Stand, har Lægdsforstanderen at rette sin Rulle i Overensstemmelse dermed, Justitsministeriets Cirk. af 31. December 1861, ligesom det er en Selvfølge, at Lægdsforstanderen har at anstille Undersøgelse om Opholdsstedet for saadanne værnepligtige, som have erholdt Flyttebeviser, men ikke have berigtiget deres Flytning og derfor paa Afgangslisten have faaet Vedtegning om at skulle tiltales, jvfr. Justitsministeriets Cirk. af 26. Juli 1895 og samme Ministeriums Skrivelse af 11. September 1872.
- 5) Samtidigt med Afgangslisternes Indsendelse afgiver Lægdsforstanderen til Udskrivningskredsen med Hensyn til Tilgangen for det forrige Aar en Meddelelse om det højeste i ethvert Lægd besatte Numer saavel som om de ubesatte Numere, Justitsministeriets Cirk. af 31. Avgust 1871, Post 4.
- 6) Inden Udgangen af Januar Maaned indsendes de af Sognepræsterne (inden 7. Januar — Cirkulære fra Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet af 22. Juli 1905) afgivne Udskrifter over begravede værnepligtige. For saa vidt disse Udskrifter ikke ved Afgivelsen ere forsynede med Op-

lysning om de paagældendes Rullebetegnelse, maa Lægdsforstanderen inden Indsendelsen til Kredsen søge tilvejebragt saadan Oplysning, Justitsministeriets Cirk. af 9. August 1905.

- 7) Inden Udgangen af Januar Maaned indsende Lægdsforstanderne Fortegnelser, affattede særskilt for hver Afdeling, over de værnepligtige, der i det foregaaende Aar ere afgaaede ved Døden, Justitsministeriets Cirk. af 9. December 1901 A 3.
- 8) Inden den 15. Februar indsendes Afskrift af Mobiliseringsplaner.
- 9) Den Tilgang til Rullen, som aarlig omskrives (i Aaret 1907: U, 1908: V, og saa fremdeles), skal Lægdsforstanderen indsende til Udskrivningskredsen inden Juli Maanedes Udgang. Rullen modtages tilbage inden Udgangen af August Maaned i berigtiget Stand, Justitsministeriets Cirk. af 28. Marts 1871. Af den omskrevne Rulle bør Lægdsforstanderen derefter meddele Lægdsmandene en Afskrift.
- 10) Ved Antræffelse af en værnepligtig, som er ulovlig udebleven fra Tjeneste ved Hæren eller Flaaden, jvfr. Tjenestereglementet af 1899 § 20 og ovenfor under §§ 32 og 42, eller af en befaren, som har Vedtegning om at skulle indkaldes forlods, jvfr. Justitsministeriets Cirk. af 22. Januar 1870, Post 7 og ovenfor under §§ 12 og 45, eller af en værnepligtig, som er 3 Gange ulovlig udebleven fra Sessionen, se ovenfor under §§ 27 og 46, har Lægdsforstanderen strak at gøre Indberetning derom til Udskrivningskredsen.

Som allerede bemærket paa flere Steder i det foregaaende, maa Lægdsforstanderen, naar han udfærdiger Ekspeditioner til de værnepligtige eller modtager Anmeldelser af dem af en eller anden Art, eller fra Ud-

skrivningskredsen modtager Ekspeditioner (som f. Ex. Udskrivningspas, Indkaldelsesordrer, Forstærknings-, Afskeds- og Afgangslister tilbagesendte), gøre fornøden Bemærkning i sin Rulle desangaaende. Paa denne Maade bliver Lægdsforstanderens Rulle forsynet med en betydelig Del af de Vedtegninger, som ere fornødne til Bedømmelse af de værnepligtiges Stilling lige over for Udskrivningsvæsenet, men der kommer alligevel til at mangle en hel Del Oplysninger af forskellig Art, navnlig saadanne, som indeholdes i de mangeartede Meddelelser, som fra en Mængde forskellige Myndigheder indgaa til Udskrivningskredsen om de værnepligtiges Forhold. De Vedtegninger, som derefter af Kredsen tilføres Rullen, men om hvilke man ikke her skal udtale sig nærmere, se iøvrigt ovenfor under § 41, optages, for saa vidt de antages at have Betydning ogsaa for Lægdsforstanderne, paa den Vedtegningsliste, som Udskrivningskredsen maanedlig afgiver til Lægdsforstanderne, Justitsministeriets Cirk. af 23. August 1855 V. Se nærmere om Vedtegningslisten under § 46. Vedtegningslisten tilbagesendes til Kredsen efter Afbenyttelsen.

Lægdsforstanderen har selvfølgelig at føre et nøjagtigt Tilsyn med, at Lægdsmandenes Ruller til enhver Tid ere i fuldstændig Orden.

Lægdsforstanderen bærer Ansvar for, at de ham undergivne Lægdsmand ere kendte med den dem vedrørende Instruks med Hensyn til ekstraordinære Indkaldelsesordrer, se Justitsministeriets Instruks af 2. December 1904 § 8, og hvad der ovenfor er fremstillet under § 37, ligesom der efter Anordningen af 23. Juni 1905 og Instruksen af 1. Juli s. A. paahviler Lægdsforstanderen Ansvar for, at de ham undergivne Lægdsmand ere vidende om, hvad de have at gøre i Tilfælde af Mobilisering. (§ 35.).

Endnu staar tilbage at omtale her, hvad der paa-

hviler Lægdsforstanderen i anden Egenskab end som Lægdsforstander.

Som Politimester skal Lægdsforstanderen straks efter Sessionen forfølge ved Politiretten de Sager, som skulle anlægges efter de ved Sessionen givne Vedtegninger, ligesom han hurtigst muligt skal forfølge enhver anden Overtrædelse af Værnepligtsloven, hvorom Rullen indeholder Oplysning, Justitsministeriets Cirk. af 14. Marts 1870, Post 1. For saa vidt Politimesteren ikke maatte vælge den Fremgangsmaade at lade de vedkommende udenfor Retten (inden Retsforfølgning endnu er paabegyndt) tilbyde i Mindelighed at afgøre Sagerne ved Erlæggelse af en Bøde indenfor det i den overtraadte Lovbestemmelse fastsatte mindste og højeste Beløb og derefter indhente Udskrivningskredsens Billigelse deraf, jvfr. Værnepligtslovens § 54 — 3, kan han i Politiretten i Medfør af Lov af 4. Februar 1871 § 14, jvfr. Lov af 11. Februar 1863 § 17, afgøre Sager for Overtrædelse af Værnepligtslovgivningen, naar Forseelsen er begaaet første Gang, og derhos kan betegnes som „ringe“, med en Advarsel, ligesom han kan modtage den værnepligtiges Tilbud om at erlægge en passende Bøde for at undgaa Dom, hvilken Bøde kan være mindre end den lovbestemte, og kan hæve Sagen, naar han ikke finder, at den bør forfølges videre. Men det fremgaar allerede med tilstrækkelig Tydelighed af Loven af 4. Februar 1871 § 14, at naar Sagen skal afgøres uden formelig Dom, maa der foreligge et Samtykke fra den, der har begært Sagen anlagt. I Justitsministeriets Cirkulære af 11 Oktober 1886 hedder det ogsaa, at naar Sagen er rejst i Henhold til udtrykkelig Begæring fra Udskrivningschefen, er dennes Approbation paa Afgørelsen nødvendig. Det er jo klart, at en Mængde Sager for Overtrædelser rejses alene i

Kraft af Rullens Vedtegninger, og det vil ofte kunne være et Spørgsmaal, om der kan siges at foreligge en utrykkelig Begæring fra Udskrivningskredsen. (I en Skrivelse til 2. Udskrivningskreds af 25. Juli 1888 har Justitsministeriet saaledes udtalt, at en Vedtegning paa Afgangslisten om Tiltale efter § 48 ikke skønnes at kunne betragtes som en saadan udtrykkelig Begæring). Ogsaa i Justitsministeriets Cirkulære af 23. Marts 1906 om de Indberetninger, Retsbetjentene maanedlig skulle afgive om de erlagte og til Kredsen indsendte Bøder, er det omtalt, at Indberetningen skal udvise, om Bøden er idømt eller vedtagen, eventuelt med Udskrivningschefens Billigelse.

Det vil af det foregaaende fremgaa, at der vil kunne rejses Spørgsmaal om, hvorvidt den Lægdsforstanderen som Politimester paalagte Forpligtelse til at indhente Kredsens Billigelse af Afgørelsen af Værnepligtsovertrædelser uden Dom maa siges at gaa, og det maa vel antages, at dette netop er Grunden til, at de fleste Restbetjente i alle Tilfælde gøre Afgørelsen afhængig af Kredsens Billigelse. Med Hensyn til det her omhandlede Spørgsmaal er der endnu Anledning til at henlede Opmærksomheden paa Bestemmelsen i Loven af 11. Februar 1863 om Behandlingen af offentlige Politisager i Kjøbenhavn § 17, hvorefter intet Samtykke til Sagens Afgørelse ved Advarsel eller mindelig Vedtagelse af en passende Bøde (som tilfalder Kriminal- og Politirettens Fattigkasse), eller, naar Sagen hæves, er fornødent.

At de med Udskrivningsvæsenets Billigelse vedtagne Bøder kunne, naar de ikke betales, afsones alene i Kraft af den skete Billigelse, synes ikke at kunne være underkastet Tvivl, jvfr. § 1 i Loven af 16. Februar 1866 angaaende Afsoningen af Bøder udenfor kriminelle Sager; i alt Fald er der ved Forhand-

ling mellem Københavns Politi og 1. Udskrivningskreds etableret en slig Ordning.

De med Udskrivningskredsens Billigelse i Mindelighed trufne Afgørelser maa selvfølgelig respekteres af Domstolene, jvfr. saaledes Justitsministeriets Skrivelse til 1. Udskrivningskreds af 28. November 1901.

Efter almindelig borgerlig Straffelov af 10. Februar 1866 § 66 forældes Straffeskylden i visse Tilfælde; den forskyldte Straf bortfalder, naar der er forløbet 2 Aar efter Forbrydelsens Udøvelse. Der vil kunne spørges, om denne Bestemmelse er anvendelig paa Overtrædelser af Værnepligtslovgivningen. Spørgsmaalet, som efter vor Mening maa besvares benægtende, har imidlertid endnu ikke fundet nogen udtrykkelig Afgørelse. I en Skrivelse af 13. August 1890 til 1. Udskrivningskreds har Justitsministeriet udtalt, at det paa det vedkommende Tidspunkt ikke fandt Anledning til at give nogen almindelig Besvarelse deraf. I Praksis har man ganske set bort fra den omhandlede Bestemmelse i Straffeloven. *)

Bøderne for Overtrædelser af Værnepligtsloven

---

*) De militære Jurisdiktionschefer kunne ogsaa uden Anmodning fra vedkommende Udskrivningskreds i Henhold til Værnepligtslovens § 54, 1. Stk., drage de den militære Jurisdiktion undergivne værnepligtige til Ansvar for Overtrædelser af Værnepligtslovgivningen, men hvor der ikke foreligger en Henviisning af Sagen fra Udskrivningsvæsenet, maa det anses for nødvendigt, at den vedkommende militære Afdeling forud for Sagens Forfølgning retter en Forespørgsel til Kredsen, Justitsministeriets Skrivelser til 1. Udskrivningskreds af 8. Januar og 17. Marts 1900.

tilfalde Statskassen, Værnepligtslovens § 54—4, og de blive at indsende til Udskrivningskredsen, Justitsministeriets Cirk. af 15. Februar 1866, Post 2, Skrivelse til 1. Udskrivningskreds af 23. Marts 1872 og Cirk. 23. Marts 1906.

Fremdeles skal Lægdsforstanderen som Politimester give Kredsen Underretning om enhver Person, der ikke har Indfødsret og ikke har naaet 32 Aars Lægdsrullealder, men erhverver Borgerskab eller Næringsbevis, Indenrigsministeriets Cirkulære af 20. Oktober 1894.

Som Øvrighedsperson paahviler det Lægdsforstanderen aarlig den 1. November at gøre Indberetning til Udskrivningskredsen om de værnepligtige, som i det forløbne Aar have erholdt Skipperborgerskab eller Styrmandsbevis, Indenrigsministeriets Cirk. af 8. Maj 1863 og Justitsministeriets Cirk. af 6. Juni s. A.

Som Øvrighedsperson giver Lægdsforstanderen Kredsen Underretning om Navneforandringer, Justitsministeriets Bekendtgørelse af 30. Maj 1903.

Som Retsbetjent eller Dommer har Lægdsforstanderen at meddele Udskrivningskredsen Underretning om enhver Underrets eller overordnet Rets Dom, hvorved værnepligtige straffes, dog Bødestraffe undtagne, Justitsministeriets Cirk. af 1. August 1849, 15. December 1856, 29. December 1862 og 31. August 1886 (se derhos under § 41) og som strafeksekverende Myndighed fremdeles om Benaadninger og Straffeformildelser og om Tilfælde, hvor Forudsætningen for en betinget Benaadning bortfalder, samt endelig om meddelt Æresoprejsning, Justitsministeriets Cirk. af 5. Maj og 11. Maj 1904.

§ 59.

Som Medlem af Sessionen.

Lægdsforstanderen, som er Medlem af Sessionen, Værnepligtslovens § 9, medbringer dertil 2 Udtog over det Mandskab, der skal behandles, saaledes at de for Tiden kasserede værnepligtige og de som for Tiden utjenstdygtige hjemsendte værnepligtige opføres særskilt. Han fører sin Lægdsrulle tillige med en Liste over de værnepligtige, der ved Sessionen faa Vedtegning om at skulle tiltales for Overtrædelse af Værnepligtsloven, Justitsministeriets Cirk. af 16. September 1869, Post 1 og ovenfor under § 48. Udtogene affattes efter et bestemt Skema, Justitsministeriets Cirk. af 29. Avgust 1863.

Der tilkommer Lægdsforstanderen Befordringsgodtgørelse for Rejsen fra sit Hjem til Sessionsstedet og tilbage, hvorom det nærmere indeholdes under § 53.

Hvad der vel ogsaa nærmest her bør omtales, er Lægdsforstanderens Deltagelse i Beskikkelsen af Lægdsmand. Beskikkelsen kan finde Sted ved Sessionen og bliver i saa Fald en Handling af den samlede Session*), men den kan ogsaa foretages udenfor Sessionen af Udskrivningschefen og Lægdsforstanderen i Forening, Værnepligtslovens § 6. Foruden, som anført, at deltage i Beskikkelsen har Lægdsforstanderen, hvad der følger af Forholdets Natur, den Opgave at gøre Indstilling eller Forslag til Besættelsen, og i denne Henseende maa mærkes, at Bestillingen som Lægdsmand, saa vidt muligt, skal søges forenet med Sognefogedbestillingen, Forordning af 11. November 1791 § 3 og Justitsministeriets Cirk. af 16. April 1857, samt

---

*) Beskikkelsesbrevet underskrives dog kun af Udskrivningschefen og Lægdsforstanderen, Justitsministeriets Cirk. af 19. Juni 1869.

at der til Lægds mænd fortrinsvis bør vælges Jordbrugere, jvfr. Forordningen af 14. September 1774 § 2 og Justitsministeriets Skrivelse til 1. Udskrivningskreds af 1. Marts 1870. — Opstaar der Meningsulighed med Hensyn til Ansættelsen af en Lægdsmand mellem Udskrivningschefen og Lægdsforstanderen, er Udskrivningschefens Stemme den afgørende, Justitsministeriets Skrivelse til 1. Udskrivningskreds af 1. Marts 1870. — Lægdsforstanderen maa derhos ved Skifte af Lægdsmand føre fornødent Tilsyn med Overleveringen af Bestillingen, jvfr. Justitsministeriets Cirk. af 18. Juli 1856, (herunder indbefattet, hvad der vedrører Overleveringen med Hensyn til Besørgelsen af Mobilisering (se under § 35) og af ekstraordinære Indkaldelsesordrer (se under § 37).

Andet Underafsnit.

Om Lægds mændene.*)

§ 60.

Om Optagelsen i Rullen.

Anmeldelsen af de 17-aarige værnepligtige kan finde Sted saavel for Lægdsmanden som for Lægdsforstanderen. De vedkommende værnepligtige indføres af Lægdsmanden under de ulige Numere i den for det følgende Aar dannede Tilgang, til hvilken, som overhovedet til enhver Rulle til Lægdsmanden, det skematisk Papir af Lægdsforstanderen kan begæres hos Udskrivningskredsen, Justitsministeriets Skrivelse af 21. November 1871**).

*) Lægds mændene ere forpligtede til at tjene i 3 Aar, Forordning om Stavnsbaandets Løsning af 20. Juni 1788 § 9.

***) Lægdsforstanderne skulle derimod selv anskaffe sig skematisk Papir til deres egne Ruller.

Som fremstillet ovenfor under §§ 5 og 41 afleverer den værnepligtige ved Anmeldelsen sin Døbe- eller Fødselsseddel og modtager som Tilstaaelse for Anmeldelsen et Indtegningsbevis.

Om den Maade, hvorpaa Fødestedet skal anføres, og i det hele om hvad der staar i Forbindelse med Anmeldelsen, maa efterses under §§ 5, 41 og 57.

Dog skal det berøres her, at Døbeseidlerne, efterat være forsynede med Rullebetegnelsen i højre Hjørne foroven, den 1. Januar skulle af Lægdsmanden indsendes til Lægdsforstanderen tilligemed en nøjagtig Udskrift af Rullen over de anmeldte værnepligtige, at Lægdsmanden, naar ingen Anmeldelse har fundet Sted, ligeledes den 1. Januar har at gøre Meddelelse derom til Lægdsforstanderen, samt at Lægdsmanden, naar han den 25. Januar modtager fra Lægdsforstanderen de af denne affattede og af Udskrivningskredsen berigtigede Udskrifter over samtlige værnepligtige, baade de for Lægdsforstander og Lægdsmand anmeldte, uopholdeligt derefter skal berigtige sin Rulle og da navnlig ogsaa optage deri de værnepligtige, som ere anmeldte for Lægdsforstanderen, Justitsministeriets Cirk. af 31. Avgust 1871.

Sker Anmeldelsen efter Anmeldelsestidens Udløb, har Lægdsmanden at forholde sig paa lignende Maade som ved den almindelige Anmeldelse, dog at den værnepligtige ikke nødvendigvis indføres under et ulige Numer, men under det første ledige Numer, og saaledes, at der hurtigst muligt gøres Meddelelse til Lægdsforstanderen om den skete Indførelse.

Hovedbestemmelsen om Optagelsen i Rullen findes i Værnepligtslovens § 7.

§ 61.

Om Rulleføringen og hvad dermed staar
i Forbindelse.

Lægdsmandens Forretninger paa dette Omraade falde nærmest i følgende Retninger:

Flytning.

Fraflytning. Lægdsmanden kan udstede Flyttebevis, naar de værnepligtige indenfor samme Udskrivningskreds tage (varigt) Ophold i et andet Lægd end det, i hvis Rulle de ere indførte; flytter den værnepligtige til en anden Udskrivningskreds, skal Flyttebeviset udstedes af Lægdsforstanderen.

Flyttebeviset udfærdiges til det vedkommende tilflyttede Lægd, hvis Numer i Udskrivningskredsen anføres paa Flyttebeviset efter den fra Justitsministeriet foreliggende Fortegnelse over Lægderne (Justitsministeriets Cirk. af 28. Februar 1906). Lægdsmanden gør Bemærkning i Rullen om Flyttebevisets Udfærdigelse og giver Lægdsforstanderen inden 8 Dage derefter Underretning om det foretagne ved en af de til dette Brug indrettede Meldingsblanketter.

Naar Lægdsmanden fra Lægdsforstanderen modtager lignende Anmeldelser, altsaa naar Flyttebevis er udfærdiget af Lægdsforstanderen, gør Lægdsmanden Bemærkning i sin Rulle om Udfærdigelsen og tilbagesender derefter Meldingsblanketterne inden 8 Dage efter Modtagelsen, forsynede med Underskrift.

Det bør dog bemærkes her, at det er en Selvfølge, at den Omstændighed, at der er udfærdiget Flyttebevis, ikke medfører, at den værnepligtige kan udslettes af Rullen for det Lægd, han fraflytter, idet der jo ikke haves nogen Sikkerhed for, at den værnepligtige vil aflevere Flyttebeviset paa det tilflyttede Sted. En saadan værnepligtig henhører til Rullen for det fraflyttede

Lægð, indtil han er indført i Rullen for det tilflyttede Sted, hvorom Udskrivningskredsen ved de maanedlige Vedtegningslister giver Lægdsforstanderen Underretning saavel til egen Efterretning som til videre Meddelelse til Lægdsmanden.

Tilflytning. Flyttebeviset for den værnepligtige, som tilflytter et Lægð, afleveres til Lægdsmanden, som straks indfører den vedkommende i sin Rulle under det første ledige Numer i Tilgangen (eller ved Aarets Begyndelse under det ham af Lægdsforstanderen til Besættelse opgivne Numer), hvorefter Lægdsmanden giver den værnepligtiges Indtegningsbevis Paategning om de nye Rullenumere og tilbageleverer ham det. Hvis den paagældende er i Besiddelse af Søfartsbog, paategner Lægdsmanden ligeledes Søfartsbogen, og har den tilflyttede Soldaterbog (Mødebefaling), maa ogsaa samme paategnes, Justitsministeriets Bekendtgørelse af 27. Maj 1893 § 8.

Lægdsmanden beholder foreløbig Flyttebeviset, men indsender det inden 8 Dage efter Modtagelsen til Lægdsforstanderen, forsynet med Oplysning om, under hvilket Numer den værnepligtige er indført i Rullen (denne Oplysning paategnes Flyttebeviset), Justitsministeriets Cirk. af 2. Juli 1869.

Det er kun, naar den værnepligtige tager varigt Ophold paa det tilflyttede Sted, at han bliver at indføre i sammes Rulle, men det nærmere herom, og om hvad der i øvrigt staar i Forbindelse med Flytning, er fremstillet ovenfor under §§ 6, 41 og 58.

Det maa dog endnu berøres her, at Anmeldelse af Bopæl i Lægðet kan modtages af Lægdsmanden, som gør Bemærkning desangaaende i sin Rulle, samt at det paahviler Lægdsmanden at foranledige, at værnepligtige, som fraflytte Lægðet uden Flyttebevis eller tilflytte Lægðet uden noget

saadant, berigtige deres Flytning, Justitsministeriets Cirk. af 26. Juli 1855—4.

Her maa mærkes — hvad der allerede findes omtalt under § 58 —, at Mandtalslister, hvor saadanne udgaa, blive at benytte som Kontrolmiddel med Anmeldelse af Flytninger.

Hovedbestemmelsen om Flytning indeholdes i Værnepligtslovens § 48.

Indkaldelse, Hjemsendelse, Fribefordring og Udbetaling af Rejsepenge.

De Udskrivningspas og Indkaldelsesordrer, som Lægdsmanden modtager fra Lægdsforstanderen, har han snarest muligt at besørge afleverede til de vedkommende, efter at han i sin Rulle (Lægdseddell) har gjort Tilførsel om Indkaldelsen, hvorhos han har at udbetale dem de fra Lægdsforstanderen modtagne Rejsepenge mod de paagældendes Kvittering.

Naar det kommer til hans Kundskab, at indkaldte værnepligtige ikke have givet Møde, har han at erkendte sig om Grunden til Udeblivelsen, og, saafremt de vedkommende ikke have lovligt Forfald, at tilholde dem at møde efter Indkaldelsen efter den ham af Lægdsforstanderen givne Ordre. Han maa om saadanne, som han antræffer, gøre fornøden Indberetning til Lægdsforstanderen.

Ligeledes paahviler det ham, naar han antræffer værnepligtige, som ere udeblevne fra tidligere Indkaldelser, befærne, som have Vedtegning om Forlodsindkaldelse, værnepligtige, som ere 3 Gange ulovligt udeblevne fra Sessionen, eller i lignende Tilfælde at gøre Meddelelse til Lægdsforstanderen.

Ved Hjemsendelsen foreviser den værnepligtige sin Soldaterbog, hvori Hjemsendelsespasset forefindes. Lægdsmanden paategner Passet, men maa ikke fjerne det fra Soldaterbogen. For saa vidt Lægdsforstanderen

har tilstillet ham Rejsepenge til de hjemsendte værnepligtige med fornøden Instruktion for Udbetalingen, foretager han samtidigt Udbetaling af Rejsepenge. Han bør derhos benytte Lejligheden til at erkyndige sig om de paagældendes Bopæle i Lægdet.

Naar der i det foregaaende er talt om Udbetaling af Rejsepenge, er der kun taget Sigte paa, at der, efter at der ved Loven af 22. Marts 1907 er indrømmet de indkaldte Fribefordring, kan blive Spørgsmaal om Befordringsgodtgørelse med private Jernbaner og Dampskibe (og f. Eks. for Baadtransporter fra Smaaøerne) samt om Udbetaling af Dagpenge.

Naar Lægds mændene (for Købstadlæggerne Lægdsforstanderne) fra de militære Afdelinger modtage de de værnepligtige i Anledning af Bytning af Lodtrækningsnumere ved Hæren ved Hjemsendelsen tilkommende Byttesummer, have de at foretage Udbetalingen deraf, jvfr. Loven af 24. April 1903, og tilbagesende Afdelingerne de sammen med Byttesummerne modtagne Kvitteringsblanketter, efter at disse ere forsynede med Underskrift, Justitsministeriets Cirk. af 4. September 1903.

I øvrigt henvises til §§ 30, 31, 32, 42 og 58.

For Fuldstændigheds Skyld skal det endnu berøres her, at Lægds mændene have betydningsfulde Opgaver at røgte saavel ved Mobilisering som i Tilfælde af Indkaldelse ved ekstraordinære Indkaldelsesordrer.

Hvad der i sidstnævnte Henseende paahviler Lægds mændene, er udførligt fremstillet under § 37 (se ogsaa § 58).

Betræffende Mobilisering skulle vi henvise til den under § 35 givne Fremstilling, hvor dog kun Hovedtrækkene ere omtalte. Om den nærmere Fremgangsmaade henvises til Justitsministeriets Instrukser af 1. Juli 1905.

Ansættelse i Forstærkningen og Udslettelse af Rullen.

De fra Lægdsforstanderen modtagne Forstærknings- og Afskedspas besørages af Lægdsmanden udleverede til de vedkommende. Forstærkningspassene udleveres i Løbet af Januar Maaned (se § 58). Lægdsmanden gør derhos Bemærkning i sin Rulle om Ansættelsen i Forstærkningen — derunder indbefattet den Forstærkningsafdeling, den vedkommende efter Forstærkningspassets Udvisende er tildelt — og om Udslettelsen af Rullen. Om Tjenesten i Linien, Ansættelsen i Forstærkningen og Tjenesten deri henvises i øvrigt til §§ 32 og 33 samt §§ 43 og 44.

Næst endnu at fremhæve, at det paahviler Lægdsmanden, naar det fordres af Lægdsforstanderen, at indfinde sig hos denne for at konferere med ham, t. Eks. i Anledning af Affattelse af Afgangslister, Forordningen af 26. Juni 1844 § 4 Nr. 15, og Sessionsudtog, skal det slutteligt bemærkes, at Lægdsmanden har at tilføre sin Rulle de Vedtegninger, som findes anførte paa de ham af Lægdsforstanderen tilstillede Meldinger, Justitsministeriets Cirk. af 23. August 1855 V.

§ 62.

Ved Sessionen.

Lægdsmanden, som faar sin Rejse til Sessionsmødestedet godtgjort af Amtsrepartitionsfonden, Forordning af 26. Juni 1844 § 4 Nr. 14, skal være til Stede ved Sessionen fra dennes Begyndelse, indtil alt hans Lægd vedrørende er afgjort; han skal være behjælpelig med at fremkalde de værnepligtige, bør være opmærksom paa, at det er den fremkaldte værnepligtige, som fremstiller sig, og bør drage Omsorg for, at ingen Oplysning af Interesse vedrørende de værnepligtige und-

drages Sessionen. Han skal endelig straks indføre i sin Rulle de Vedtegninger, der gives af Sessionen, Justitsministeriets Cirk. af 16. September 1869, Post 1 og ovenfor under § 48.

Tredie Underafsnit.

§ 63.

Ordningen af Lægdsbestyrelsen for Kjøbenhavn.

I Værnepligtslovens § 6 hedder det, at Udskrivningschefen i 1. Kreds tillige som Lægdsforstander styrer Lægdsvæsenet i Kjøbenhavn, og fremdeles hedder det i Loven af 13. Marts 1903, at Lægdsvæsenet i de Distrikter, der i Henhold til Lovene af 3. April 1900 ere indlemmede under Kjøbenhavn, nemlig en Del af Hvidovre Sogn, (Valby Distriktet) Sundby og Nathanaels Sogne samt Brønshøj Sogn, henlægges under Chefen for 1. Udskrivningskreds som Lægdsforstander, og at de paagældende Distrikter vedblive at bestaa som selvstændige Lægder, men bestyres paa samme Maade som det kjøbenhavnske Hovedlæg.

Ved Justitsministeriets Cirkulære af 15. April 1903 blev det bestemt, at Kjøbenhavns Lægdsbestyrelse omfatter Lægderne 1—4: Læg 1 det egentlige Kjøbenhavn, Læg 2, Sundby og Nathanaels Sogne, Læg 3 Valby og Læg 4 Brønshøj.

Af Bemærkningerne til Loven af 13. Marts 1903 fremgaar, at man af Hensyn til den ændrede Lægdsbestyrelse ansaa det for nødvendigt at oprette 3 Anmeldelsesstationer i de indlemmede Distrikter, ligesom der tidligere var oprettet 4 saadanne Stationer i det egentlige Kjøbenhavn, Justitsministeriets Skrivelse til 1. Udskrivningskreds af 24. Marts 1903.

Den kjøbenhavnske Lægdsbestyrelse besørges altsaa af et Hovedkontor (Udskrivningskontoret) og af

7 Anmeldelsesstationer, der maa anses for Filialkontorer.

Inden vi give en Skildring af den hjøbenhavnske Lægdsbestyrelses Virksomhed — paa visse Punkter en ret udførlig, paa andre kun Antydninger —, skulle vi først fremstille, hvorledes Lægdsvæsenet i Kjøbenhavn oprindeligt var indrettet.

I Følge Loven om Sessions- og Lægdsvæsenet for Kjøbenhavn af 23. Marts 1851 blev Lægdsvæsenet henlagt under Udskrivningschefen, hvem det ved Lovens § 2 overdroges at udføre: „hvad der i de øvrige Distrikter paahviler Lægdsforstanderen og Lægdsmanden“. I en anden Lov af samme Dato om Udskrivningsvæsenets Omordning var det foreskrevet, at Landet skulde deles i 8 Udskrivningsdistrikter, hvoraf 1. Udskrivningsdistrikt skulde omfatte Staden Kjøbenhavn med dens Forstæder og Grunde. Paa 1. Udskrivningsdistrikts Kontor skulde de unge værnepligtige melde sig efter Konfirmationen for at blive tilførte Rullen, og der skulde fremdeles de tilflyttede melde sig, ligesom Bopælsforandringer skulde anmeldes der.

Den ved Loven af 1851 givne Ordning blev bestaaende uforandret gennem en lang Aarrække, og man kan sige, at den nuværende Værnepligtslov, efter hvis § 6 1. Udskrivningsdistrikt fik et betydeligt udvidet Omraade, idet Kjøbenhavns og Frederiksborg Amter henlagdes til samme under Benævnelsen 1. Udskrivningskreds, ikke medførte nogen Forandring i den bestaaende Ordning.

Ganske vist blev det paa Udskrivningskontoret ansatte Personale udvidet noget i Tidens Løb, naar der ved Finansloven blev stillet yderligere Midler til Raadighed, men om en Forandring vil der først kunne tales, da der ved Finansbudgettet for 1889—90 blev givet Midler til Oprettelsen af 4 Anmeldelsesstationer

(paa Christianshavn, Vesterbro, Nørrebro og Østerbro), jvfr. Justitsministeriets Skrivelse af 27. April 1889. Hovedhensigten med at oprette Anmeldelsesstationer var den, at man, da Kjøbenhavns Bebyggelse var skreden frem ud efter, vilde lette de værnepligtige Opfyldelsen af deres Pligter (de forskellige Anmeldelser, som skulle gøres for Lægdsvæsenet), men ved Siden deraf opnaaede man at skaffe Udskrivningskontoret en ganske væsenlig Lettelse med Hensyn til det med Ekspeditionen af de mange mødende værnepligtige (aarligt mange Tusinder) forbundne Arbejde.

Man kunde maaske sige, at den Forandring, der saaledes indførtes, nærmest maatte anses for en Lap paa en gammel Klædning, og at hvad der tiltrænges, naar der er Tale om at organisere et Lægdsvæsen for Lægder med et Folketal af henimod $\frac{1}{2}$ Million, er noget ganske andet, noget langt videre gaaende — en Udskillelse af Lægdsvæsenet fra Udskrivningsvæsenet og flere selvstændige Lægdskontorer —, og indrømmes skal det, at Lægdsbestyrelsen kunde organiseres helt anderledes, vel ogsaa bedre, end Tilfældet er. Men vi maa alligevel fastholde, at den nuværende Ordning med 7 under Hovedkontoret virkende Anmeldelsesstationer, der paa hensigtsmæssig Maade ere fordelt i Kjøbenhavn med de indlemmede Distrikter, ingenlunde kan anses for helt ufyldstgørende, om end der lader sig tænke en bedre Ordning, som, hvad der maatte anses for en Hovedsag, tog end videre gaaende Hensyn til de værnepligtige.

Bestyrelsen af Anmeldelsesstationerne udføres at de ved Udskrivningskontoret ansatte Funktionærer, og Bestyrerne have intet selvstændigt Ansvar*)

---

*) Der gøres Indberetning til Justisministeriet om, hvem der ansættes som Bestyrere, og hvor de vedkom-

Stationerne holdes aabne for Publikum fra Kl. 6—8 Eftermiddag, Justitsministeriets Skrivelser af 9. Marts 1889 og 29. Juni 1904.

Bestyrerne af Stationerne afgive ugentlig Indberetning til Hovedkontoret, der bærer Ansvar for Stationernes Virksomhed, og hvorfra Stationerne modtage fornøden Instruktion*).

En Livsbestingelse, for at det københavnske Lægdsvæsen kan virke fyldestgørende, er, at den de værnepligtige ved Værnepligtslovens § 48 paalagte Forpligtelse med Hensyn til Flytninger og Bopælsforandringer efterkommes.

Det har da ogsaa alle Dage staaet Lægesbestyrelsen klart, at der paa enhver Maade maatte arbejdes hen til at faa den værnepligtige Befolkning bibragt Forstaaelsen af, hvor vigtigt det er, at Flytninger og Bopælsforandringer anmeldes, og der er for saa vidt i Aarens Løb gjort forskellige Skridt.

Som det væsentligste Skridt maa man betegne det ved Justitsministeriets Skrivelse af 24. April 1899 billigede: en Kontrol ved Hjælp af Politiets Mandtalslister.

Oprindelig udlaantes Mandtalslisterne til Udskrivningsvæsenet, senere blev der af Københavns Politi

---

mende have Kontor, Justitsministeriets Skrivelse af 27. April 1889.

- *) I Modsætning til de andre Udskrivningskredse, hvor der kun er ansat een Fuldmægtig, hvis Ansættelse er godkendt af Justitsministeriet, Ministeriets Skrivelse af 28. September 1894, er der ved 1. Udskrivningskreds ansat to, af Justitsministeriet godkendte Fuldmægtige, hvoraf den første Fuldmægtig, der benævnes Kontorchef, paa Hovedkontorets Vegne fører Tilsynet med Stationerne.

leveret Udskrivningsvæsenet Uddrag af Mandtalslisterne, og den nugældende Ordning er, at der med Mandtalslisterne følge særlige Skemaer til Udfyldning betræffende Værnepligten, Justitsministeriets Skrivelse af 15. Marts 1902.

Disse Værnepligtsskemaer, hvis Trykning*) og Omdeling besørges af Politiet, afgives senere til Udskrivnings (Lægds) væsenet (Skemaerne afgives ordnede efter Gade og Husnumere, Justitsministeriets Skrivelse af 25. Juni 1904).

Ved Hjælp af de omhandlede Værnepligtsskemaer formaar Udskrivnings (Lægds) væsenet at faa de af de værnepligtige anmeldte Bopæle berigtigede, ligesom det derved er i Besiddelse af et Middel til at indskærpe de værnepligtige, som have forsømt at gøre Anmeldelse, at der paahviler dem en Pligt i saa Henseende.

Det med Kontrollen forbundne Arbejde er saa omfangsrigt, at den udenforstaaende ikke let vil kunne forstaa Omfanget deraf. Det drejer sig om to Gange aarlig at foretage Sammenholdelser, hver Gang omfattende ca. 50,000 Mand. Hvis de kjøbenhavnske værnepligtige vilde paa Værnepligtsskemaerne opgive deres nøjagtige Rullebetegnelse i Overensstemmelse med den Affattelse, der er givet Skemaerne, vilde allerede meget være opnaaet, men inden Udskrivnings (Lægds) væsenet taar bibragt den store værnepligtige Befolkning denne Forstaaelse, vil der endnu hengaa ret lang Tid; en Fremgang er dog at spore, og Udskrivningsvæsenets ihærdige Arbejde synes at bære gode Frugter. Saadanne værnepligtige, som paa Skemaerne have opgivet mangelfuld Rullebetegnelse

---

*) Trykningsudgifterne betaales Politiet gennem Udskrivningsvæsenet.

eller slet ikke have opgivet nogen saadan, faa gennem Politiet Underretning om deres Forsømmelse og anmodes i den Henvendelse, som tilgaar dem, om enten at give Møde for Udskrivnings (Lægds) væsenet eller skriftligt at meddele de Oplysninger, de have forsømt at give. Som det vil ses, gaar man frem med den størst mulige Hensynsfuldhed mod de værnepligtige, selv under Omstændigheder som de forudsatte, hvor de vedkommende have gjort sig skyldige i Forsømmelighed. Naar de paagældende møde personlig, og det viser sig, at de have overtraadt Værnepligtslovens § 48, slippe de altid den første Gang, ja ofte flere Gange, med en Advarsel.

Det vil allerede fremgaa af det foregaaende, at Københavns Politi maa udføre et omfattende Arbejde for Udskrivningsvæsenet, som i høj Grad maa paa-skønne Politiets Imødekommen.

Efter at Politiet i 1864 havde indtaget det Standpunkt, at det ansaa det Arbejde, som var forbundet med Udlevering af Indkaldelsesordrer og Tilsigelser og forskellige andre Meddelelser til de værnepligtige, som Politiet uvedkommende, udtalte Justitsministeriet i Skrivelse af 27. Januar 1865, at Københavns Politi fremdeles vilde have at yde Lægdsbestyrelsen Assistance i det Omfang, der er antydnet ved Plakaten af 10. December 1845, nemlig med Undersøgelse af de værnepligtiges Opholdssteder samt med de Tilhold — derunder Tilsigelser og Indkaldelsesordrer —, der maatte være at give de værnepligtige. Ministeriet udtalte fremdeles, at Ordre til værnepligtige bør tilstilles Politiasistentterne. — Der er senere yderligere truffet den Ordning mellem Københavns Politi og Udskrivningskredsen, at der er stillet til Raadighed for sidstnævnte en Opdagelsesbetjent for under Udskrivnings (Lægds) væsenets Tilsyn at foretage Eftersøgelser af værne-

pligtige, navnlig de fra Møde ved Sessionen og fra Møde til militær Tjeneste udeblevne værnepligtige. — Fremdeles er der ved Imødekommen fra Københavns Politi indført den Ordning, at de ved Kriminal- og Politiretten arresterede eller tiltalte Personer til en særlig Blanket afhøres om deres Værnepligtsforhold, hvilke Blanketter tilstilles Udskrivningskredsen til Undersøgelse. Denne Undersøgelse udføres ved Kredsen af den samme Opdagelsesbetjent, som i øvrigt er stillet til sammes Raadighed, jvfr. Justitsministeriets Skrivelse af 21. Januar 1904.

Inden vi forlade Omtalen af Københavns Politis Virksomhed i Udskrivnings (Lægds) væsenets Tjeneste, maa vi endnu fremhæve, at Politiet med Hensyn til Besørgelsen af ekstraordinære Indkaldelsesordrer har samtykket i at stille til Raadighed for Udskrivningskredsen et Antal af 16 Mand (Halvdelen som Daghold og Halvdelen som Nathold), Krigsministeriets Skrivelse af 18. Januar 1900. De vedkommende Politifunktionærer indøves aarlig ved Udskrivnings (Lægds) væsenet (de møde i Afdelinger paa 4 Mand og indøves i 4 Timer ved den aarlige Indkaldelse til Københavns Væbnings Øvelser). I Tilfælde af, at ekstraordinære Indkaldelsesordrer udsendes til de værnepligtige, vil Politiet, efter at det er tilladt, at Mandskabet deraf midlertidigt fritages for Møde ved Krigsmagten, kunne anvende 100 Mand til Omdeling af Indkaldelsesordrerne, saa at antagelig 10,000 Ordre ville kunne omdeles paa een Dag, naar Ordreerne modtages ordnede efter Politikredse og saaledes ordnede, som Gaderne ligge for hinanden indenfor hver Politikreds, Justitsministeriets Skrivelse af 15. Januar 1900.

Naar værnepligtige af de københavnske Lægder anmelde Bopælsforandringer, skal der meddeles dem

Tilstaaelse for, at de have foretaget slig Melding, Justitsministeriets Skrivelse af 29. Juli 1902.

At opregne de Lægdsbestyrelsen vedrørende Arbejder og Ekspeditioner ligger udenfor den Plan, vi have lagt med Hensyn til Fremstillingen af, hvorledes den københavnske Lægdsbestyrelse er ordnet. Nogle Antydninger finde vi dog Anledning til at give, men er det os forinden først og fremmest magtpaaliggende at fremhæve, at det store Publikum, som henvender sig til Lægdsbestyrelsen (alene paa Anmeldesstationerne mødte i Aaret 1906 17--18,000 værnepligtige), fremfører Forespørgsler af den forskelligste Art, og henset til, at der er Tale om en Hovedstadsbefolkning, hvad der vel vil sige det samme som den mest intelligente Del af Befolkningen, forekommer der Forespørgsler, hvis korrekte Besvarelse stiller ret store Fordringer til de vedkommende Funktionærer.

Blandt de Arbejder, der bliver Spørgsmaal om at foretage, skulle vi særligt omtale Udfærdigelse af Afskeds- og Forstærkningspas. Medens saadanne Pas i Almindelighed udstedes og gennem Lægds mændene tilgaa de vedkommende værnepligtige, se under § 61, udfærdiges Passene for værnepligtige af de københavnske Lægder kun, naar de vedkommende henvende sig til Udskrivningsvæsenet desangaaende. Dog er det foreskrevet, at Forstærkningspas for værnepligtige, der ere udkrevne til egentlig Krigstjeneste, men ikke ere blevne indkaldte, ogsaa skulle udfærdiges og meddeles værnepligtige af de københavnske Lægder, Justitsministeriets Skrivelse af 22. November 1902.

Utjenstdygtigheds pas for værnepligtige af de københavnske Lægder, som af en Kassationskommission erklæres uskikkede til al Krigstjeneste, skulle, selv om de vedkommende ikke melde sig for Udskrivnings (Lægds) væsenet, tilstilles de paagældende, hvad der

tidligere ikke havde været Praksis, Justitsministeriets Skrivelse af 22. Januar 1904.

Med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvorledes Justitsministeriets Resolutioner som Svar paa Andragender bør kommuniseres de værnepligtige, foreligger der i Ministeriets Skrivelse af 30. Juni 1904 den Udtalelse, at saadanne Resolutioner bør skriftligt meddeles de værnepligtige. Der anvendes for saa vidt den Form, at der gennem Politiet ved Brug af trykte Blanketter gives Oplysning om Ministeriets Resolutioner af denne Art; her skal det imidlertid iagttages, at man sikrer sig, at naar Meddelelsen ikke kommer paa-gældende i Hænde, der tilgaar Udskrivnings (Lægds) væsenet Besked derom, Justitsministeriets Skrivelse af 13. Maj 1905.

Der kan spørges, om Udskrivningsvæsenet paa de værnepligtiges skriftlige Henvendelse kan afsende ufrankeret Svar. Justitsministeriet udtaler i den foran-nævnte Skrivelse af 30. Juni 1904, at der ikke er noget at erindre herimod, naar det fremgaar af Konvolutten, at Kredsen er Afsender. Denne Udtalelse er ganske betydningsfuld paa Grund af det store Antal skriftlige Henvendelser fra værnepligtige til 1. Udskrivningskreds som Lægdsbestyrelse.

Det følger af hele Forholdets Natur, at Lægdsbestyrelsen ofte maa sætte sig i Forbindelse med de værnepligtige, og Spørgsmaalet bliver, hvorledes dette da foregaar. Undertiden anvender Lægdsbestyrelsen den Fremgangsmaade at skrive til de værnepligtige — her tænkes selvfølgelig ikke paa de Tilfælde, hvor der gives skriftligt Svar paa skriftlig Forespørgsel —, men som Regel anvendes den Form at tilkalde den værnepligtige til mundtlig Samtale, idet Erfaringen har vist, at man herved naar længst. Justitsministeriet har i Skrivelse af 30. Juni 1904 overladt til Lægds-

bestyrelsen at afgøre, hvilken af de tvende Former der efter Tilfældenes Beskaffenhed anses hensigtsmæssigst (her maa mærkes, hvad der ovenfor er fremstillet om Fremgangsmaaden i Anledning af Værnepligtsskemaer).

Som en særlig Foranstaltning vedrørende den københavnske Lægdsbestyrelse skulle vi fremdeles nævne, at der over de ved Udskrivningskredsen af værnepligtige af sammes 1—4 Lægd i Mindelighed vedtagne Bøder føres en af Justitsministeriet avtoriseret „Bødevedtagelses-Protokol“, hvori de vedkommende indføres efter de af dem ved Ekspeditionen underskrevne Vedtagelsesdokumenter, Justitsministeriets Skrivelse af 24. April, 10. Maj og 28. Maj 1906.

Endnu skulle vi som noget, der nærmest kun kan have Hensyn til den københavnske Lægdsbestyrelse, nævne, at Justitsministeriet i Skrivelse til 1. Udskrivningskreds af 3. December 1899 har udtalt, at det anses: „ikke alene mere stemmende med de mellem de forskellige Statsmyndigheder bestaaende Forhold, men ogsaa mere hensigtsmæssigt“, om en militær Afdeling i Stedet for at indkalde Funktionærer til at afgive Forklaring til Garnisonsforhør skriftligt indhenter Udskrivningsvæsenets Erklæring (mærk ogsaa her Justitsministeriets Skrivelse af 7. Januar 1903 om Funktionærers Vidnepligt).

Inden vi gaa over til at fremstille, hvilke Ekspeditioner man har henlagt til Anmeldelsesstationerne — det vil staa klart, at der for saa vidt maatte træffes Bestemmelse, ikke blot af den Grund, at Stationerne ikke ere rulleførende, men ogsaa af andre Grunde — skulle vi først bemærke, at Justitsministeriet i Skrivelse af 2. Maj 1903 gav sin Billigelse til forskellige Forslag, som stod i Forbindelse med de indlemmede Distrikters Inddragelse under Københavns Lægdsbe-

styrelse. Vi skulle her nævne, at der derefter blev indført særlige Blanketter til Flyttebeviser for værnepligtige, som berigtige Flytninger mellem de københavnske Lægder, og at der blev tilvejebragt et Register for de Rullen for Lægderne 2—4 tilførte værnepligtige i Lighed med, hvad der forefandtes for det egentlige Kjøbenhavn, 1. Lægd*).

Oprindeligt var Anmeldelsesstationernes Forretningsomraade stærkt begrænset, hovedsagelig kun Modtagelse af Anmeldelser efter Værnepligtslovens § 7 og Anmeldelser om Flytning, men paa Forslag af Lægdsbestyrelsen, der ønskede at lette de værnepligtige Opfyldelsen af deres Pligter, billigede Justitsministeriet i Skrivelse af 6. September 1899, at fremdeles følgende Forretninger maatte henlægges til Stationerne:

- 1) vedrørende ikke udskrevne værnepligtiges Anmeldelser om Afrejse til Udlandet, Værnepligtslovens § 50 og Udfærdigelse af Søfartsbøger, Værnepligtslovens § 52.
- 2) Alle Anmeldelser om værnepligtiges Hjemkomst fra Udlandet, Værnepligtslovens §§ 50 og 51.
- 3) Begæringer om Udsættelse, Værnepligtslovens § 14.
- 4) Adgangskort til Sessionen for værnepligtige under 22 Aar, jvfr. Sessionsplakaten, samt
- 5) Besvarelse af almindelige Forespørgsler.

§ 64.

Ordningen af Lægdsbestyrelsen paa
Bornholm.

Forholdene paa Bornholm ere noget afvigende fra det almindelige. Ligesom i Kjøbenhavn Lægdsbesty-

---

*) I Følge en anden Skrivelse fra Justitsministeriet af 2. Maj 1903 er der indført særskilt Lægdsrullepapir for de københavnske Lægder.

relsen er forenet med Udskrivningsvæsenet, se den foregaaende Paragraf, saaledes er paa Bornholm Lægdsforstanderstillingen forenet med Stillingen som Udskrivningschef; denne Stilling beklædes i øvrigt af Kommandanten, Værnepligtslovens § 6. Den trufne Ordning medfører, at de Anmeldelser, som efter den her i Skriftet givne Fremstilling skulle gøres for Lægdsforstanderen, saavel som Udførelsen af de Expeditioner, der ellers ere henlagte under Lægdsforstanderen, paa Bornholm maa foregaa for og ved Udskrivningskredsen (6te). Det bemærkes, at der paa Bornholm dog forefindes Lægds mænd, saa at der for saa vidt ikke foreligger nogen Afvigelse fra det almindelige.
